665. **Romanus, Adr.,** Parvum theatrum urbium s. urbium praecipuarum totius orbis brevis et methodica descriptio .... Franco-forti, Nic. Basseus, 1595. 4to. d. veau. **95.—**

Ouvrage de grande rareté, illustré d'un grand nombre de plans et vues de villes d'Europe, comme Vienne, Jena, Cassel, Ratisbonne, Riga, etc. Les pp. 27—73, traitant des Pays-Bas, contiennent e. a. les descriptions de Gand (av. plan), Louvain (av. vue), Anvers (av. vue), Bruxelles (av. plan), Amsterdam, Middelbourg, etc. Puis on y trouve: Gothia insula; Suetiae regnum; Lappia; Hierusalem (av. plan); China; Java; Japan; Africa; etc.

Remarquable à la fin: „Descriptionis urbium universalis pars quarta: in qua de novo orbe sive India occidentali''. av. renseignements sur: Nova Francia (Canada). Florida, Mexicum, Cuba Fernandina Insula. Panama, etc. etc.

PARVVM THEATRVM VRBIVM

ſive

VRBIVM PRAECIPVARVM TOTIVS ORBIS BREVIS ET METHODICA DEſCRIPTIO.

Authore Adriano Romano E. A.

Cum gratia & priuilegio Caſareæ Maieſtatis ſpeciali ad decennium.

FRANCOFORTI

Ex officina Typographica Nicolai Baſſæi.

ANNO M. D. XCV.

RPJCB

ORNATISSIMO VIRO D. NICOLAO BASSAEO TYpographo inſigni, Adrianus Romanus S.

QVAM apud me vidiſti aliquando præcipuarum totius orbis civitatum, brevem quidem ſed methodicam deſcriptionem, Vir ornatiſſime, eam ſummo deſiderio te expetere, præloq; tuo committere velle, non ſemel ſignificaſti. Ego verò, qui in ea præter ordinem colligendiq; laborem, nihil meum eſſe cognoſcerem, ſupprimẽdam potius iudicavi, aut ſaltem tardius emittendam. Quare primùm eam tibi examinandam commiſi, imò & poteſtatem feci viris doctis communicandi, qui (uti literæ eorum teſtantur) pronuntiârunt, placere quidem methodum, ſtylum facilitatem, &c. Verùm in pluribus civitatibus exactiorem requiri explicationem, ex Theatro Vrbium Georgii Braun, aliisq; Coſmographis & Hiſtoriographis deſumendam. Ego ſanè pluribus impeditus negociis,

hoc ſtudium iterum repetere non potui: Hiſtoriographi quoq; & Coſmographi hîc penes me nulli: eos adhuc patria mea conſeruat, neq; hûc deferri tutum. Vnus penes me fuit tomus, isq; quartus theatri dicti urbium. Quare famulo meo id muneris commiſi, ut citra ordinis mei mutationem, nonnulla ex tomo illo inſereret, ut Cenſorum voluntati hoc pacto fieret ſatis. Tibi itaque vir ornatiſsime, hoc opuſculum, quod tanto tempore expectaſti, mitto, tibi dedico. Quod ſi quid fructuum inde in communem uſum derivetur, id non mihi, ut qui de opuſculo hoc evulgando cogitaſſem nunquam, ſed tibi, qui editionem ejus adeo urſiſti, debebitur. Tu interim mi Baſſae munuſculum id exiguum, hilari accipe animo: majora aliquando, ſi Deus conceſſerit, prælo tuo committam. Interim omnia felicia & fauſta tibi opto. VVurceburgi ex Muſæo noſtro 15. Calend. Iulii 1595.

LECTO

LECTORI BENEVOLO S.

OPVS præſens inſcripſimus urbium Methodicam deſcriptionem, quod præter methodum, nihil noſtrum ſit. Conſcriptum autem fuit à me anteà adeò ſuccinctè, ut ſingulæ civitates præter paucas, plerique vel ſingulis, vel binis terniſve verſibus comprehenderentur. Neque etenim mihi fuit animus, ſingulas deſcribere exactè, tum quòd id longè anteà ab excellentiſſimo viro Georgio Braun præſtitũ ſit variis editis tomis, quos adhuc auget quotidie, tum quòd ad eam rem opus eſſet tempore non mediocri, quod ſanè mihi hanc univerſalem deſcriptionem molienti defuit, demum quòd illud à ſcopo meo eſſet alienum. Etenim dum hæc conſcriberem, ordinem duntaxat, qui in civitatum enumeratione ſervari poſſet, ſpectavi. Itaque civitatum vel ſola nomina ordine conſcripta ſuffeciſſent. Ordo autem ut in omnibus rebus magni eſt uſus, ita hîc quam maximi. Etenim ex hac noſtra civitatum diſtributione facilimè videt Coſmographiæ & Geographiæ ſtudioſus, quæ civitates quibus competant regionibus, quibus climatibus. Qui rerum geſtarum delectatur hiſtoria, is quamlibet civitatẽ, de qua agit hiſtoria, in regionem ſuam referens, facilè videbit quem ſitum ea in univerſa hac terræ machina habeat, quæ civitates ei vicinæ, quæ rerum agendarum opportunitas. Demum quidquid ſecundum civitatum diſtinctionem tradi debet, id ſi ordine, etiã decore & gratiâ carebit. Expertus id eſt Excellentiſſimus Iuriſconſultus Antonius Heetvelt, qui dum legum variarum gentium, & civitatũ moliretur deſcriptionem, in ea progredi potuit nunquam, donec ordinem aliquem inter regiones & civitates varias eſſet conſecutus; quo invento deinde leges Regionibus, dominiis, civitatibuſq; accommodavit. Idem & ego expertus aliquando, dum res toto orbe admirandas conſcriberem. Collegi namque farraginem tantam, ex qua me extricaſſem nunquam, niſi regionum & civitatum priùs ordinem ha-

buiſſem, ſecundum quem deſcriberem ſingula. Hæc de ordine, præter quem in hoc tractatu (ut & anteà monui) nihil meum eſt: materiam nobis ſubminiſtrarunt Coſmographi, Geographi, Topographi, Hiſtorici, &c. penes quos rerum ipſarum hic traditarum ſit veritas. Verùm cum non ſufficere animaduerterem ordinem univerſalem, niſi etiam in ſingulis civitatibus deſcribendis, ordo eſſet aliquis, ideò ut ea in re curioſo ſatisfacerem, quem forſan, civitatem ſuam ex qua traxit natalicia, methodicè deſcribere aliquando delectabit; ideò qua ratione id fieri poſſit, docebit pars quinta, quę noſtra non eſt, ſed ex T.S. deſumta. Hęc ſunt, quę circa deſcriptionem noſtram pręfari viſa ſunt, tu lector benevole, eam boni conſule, & ſi quæ ſunt σφάλματα, ea corrige; Hominem me cognoſco errori obnoxium. Vale & fruere.

NOVA

NOVA, BREVIS, ET SYNCERA CELEBERRIMARVM VRBIVM ITAlicarum Deſcriptio, Authore Thoma Eduardo Anglo.

Sancta eſt Sanctorum pretioſo ſanguine ROMA.
Cingitur vrbs VENETVM *pelago ditiſsima nummis.*
Inclyta PARTHENOPE *gignit Comitesq; Duceſq;.*
Eſt MEDIOLANVM *Iucundum, nobile magnum.*
Omnibus excellit ſtudijs BONONIA *pinguis.* [Fertilis egregijs fulget Bononia clauſtris.]
Splendida ſolertes nutrit FLORENTIA *ciues.*
GENVA *habet portum merceſq; domoſq; ſuperbas.*
Exhaurit loculos FERRARIA *ferrea plenos.*
VERONA *humanæ dat ſingula commoda vitæ.* [Omnes Veronæ tituli debentur honoris.]
Extollit PADVAM *Iuris ſtudium & medicinæ.*
Illuſtrat patriæ SENAS *facundia linguæ.*
Maxima pars hominum clamat miſeram eſſe CREMONAM.
MANTVA *gaudet aquis, ortu decorata* MARONIS.
Vina VTINI *varias generoſa vehuntur ad vrbes.*
BRIXIA *diues opum parcè ſuccurrit egenis.*
Italicos verſus præfert PAPIA *latinis.*
Libera LVCA *tremit Ducibus vicina duobus.*
Flent PISÆ *amiſſum dum contemplantur honorem.*
Commendant PARMAM *lac, caſeus, atq; butyrum.*
Non caret hoſpitijs perpulchra PLACENTIA *caris.* [Per libras vendit perpulchra Placentia poma.]
TAVRINVM *exornant virtus, pietaſq; fideſq;.*
Militibus validis ſtudioſa PERVSIA *claret.*
VERCELLÆ *lucro non delectantur iniquo.*
Mordicus urbs MVTINÆ *ranas tenet eſſe ſalubres.*
Contemnunt omnes ANCONÆ *mœnia Turcas.*
Litibus imponit finem MACERATA *ſupremum.* [hoc carmen intelligēdum eſt de ſolis vrbibus Piceni.]
EMPORIÆ *in portis conſiſtit gloria clauſis.*

Vrbs

forum Liuij.

Vrbs LIVII *celebris nimis eſt procliuis ad arma*
BERGOMVM *ab inculta dictum eſt ignobile lingua.*
Omnibus exponit gladios ARETIVM *acutos.*
VITERBI *conventus opem fert ſanctus egenis.*
Ciuibus humanis decorata eſt ASTA *fidelis.*
Fructibus, anſeribus pomarium ARIMINVM *abundat.*
FANVM *formoſas mulieres fertur habere.*
Odit mundanas ſyncera NOVARIA *fraudes*
Clara per antiqua defecit fama RAVENNÆ.
ANGLIA *habet paucos Comites* VINCENTIA *multos.*
Omnes commendat ficus groſſosq́; PISAVRI.
Caſtaneis, oleo, tritico PISTORIVM *abundat.*
Ruſtica frugales nutrit DERTONA *colonos.*
Poſtponit REGIVM *cornuta animalia porcis.*
Dulcia fœlicem cingunt vineta CESENAM
TARVISIVM *exhilerant nitido cum flumine fontes.*
IMOLA *diuiſa eſt, nocet hac diuiſio multis.*
VRBINVM *ſtatuit Ducibus clamare, valete.*
Nota eſt fictilibus figlina FAVENTIA *vaſis.*
SPOLETVM *clamat, peregrini intrate, manete.*
LAVS *pingues* POMPEIA *boues producit ouesq́;.*
NARNIA *promittens epulam dabit oua vel vuas.*
Concilium illuſtrat ſanctum generale TRIDENTVM.
ASSISIVM *ſancti* FRANCISCI *corpore gaudet.*
Hoſpitibus COMVM *piſces cum carnibus offert.*
Quærit opes fragiles ſtudijs SAVONA *relictis.*

hoſpitalitas Dominicanorum commendatur.

Anglia plures habet Comitatus quam Comites, Vincentia plures comites quã comitatus.

ex ſola lucri ſpe clamor prouenit iſte.

VRBIVM

VRBIVM PRÆCIPVA-RVM TOTIVS ORBIS DESCRIPTIO GENERALIS.

In cujus

PRIMA PARTE CONTI-nentur civitates Europæ.

HIBERNIAE REGNVM.

Armach aliquando Metropolis fuit Hiberniæ, in qua ſedem ſuam olim fixerat eorum Rex, qui ſe coronam regalem à Pontifice Romano obtinuiſſe gloriabatur. *Armach.*

Dublinum civitas hoc tempore Regia, aulæ & juſtitiæ locus, præſidium habet hoc tempore Anglicum. *Dublinum.*

ANGLIAE REGNVM.

Cantuaria. *Cantuaria* Anglis Canterbury/ ſive ut Lelandus, Can tervvarberi. Olim Durovernum vel Dorovernum. In Contio Angliæ regione ſita. Vrbs eſt elegans, ſitu præſtans, felici proventu dives. Sunt qui eam excitatam ſcribant à Britanniæ Rege Lududriba ſive Rudhurdibra. Gaudet honore Archiepiſcopatus, cujus antiſtes univerſæ Angliæ metropolitanus ac primas, penes quem etiam Regis coronandi jus exiſtit: Habet ſub ſe epiſcopos viginti & unum.

Cantabrigia. *Cantabrigia* Anglis Cambridge. Hîc collegium inſtituit Batſomus, Elienſis Epiſcopus, anno 1274. Habet jam collegia undecim, aulas etiam quatuor, eaq; omnia ædificiorum celebritate præſtantiſſima. Habuit etiam anteà ſcholam publicam perauguſtam (in qua Philoſophia humanioreſq; diſciplinæ tradebantur) à Sigeberto Eſtanglorum Rege conſtitutam, anno 637.

Oxonium, Anglis Oxforde. Hîc Alvredus Saxonum Rex anno Chriſti 872. inſtituit Academiam, quæ poſtea ex multorum Principum & præſulum beneficentia, ampliſſimis ſtructuris, reditibus & privilegiis ornata eſt. Habet jam collegia ſedecim, aulas etiam octo. Singula ædificiorum ſplendore, magnificentia, ac bonarum literarum artiumq; omnium ſtudiis florentiſſima.

Londinum.

Londinum vulgo *Londres*, olim *Trinouantum*. Dicitur à Brito primùm conſtructa, vocataq; Troja; poſtea verò reſtaurata, à principe eius gentis, indeque vocata Londinum.

num. Situm eſt ad Tameſin fluvium, magnis navibus pervium. Celeberrimum eſt emporium, ubi & ſedes re-

gni. Senatum conſtituunt vigintiquatuor cives, iiq; ætate provecti. Emporium autem nunc celebrius quàm anteà, poſtquam Antvverpia in haſce anguſtias redacta eſt. Vrbs dives, frequens, ædificiis ſacris ac profanis, publicis & privatis inclyta, agro fertili ac clementi cœlo: florens armorum & literarum ſtudio. Diſtat ab Oceano LX. millibus paſſuum. Pontem lapideum habet ultra fluvium, tectum undique contiguis ædificijs. Iacobus Typotius vir inſignis Londini vocem à voce Finnica *Londe* derivatam cenſet, quæ Finnis nivem ſignificat, propter ubertatis pulchritudinem.

SCOTIAE REGNVM.

Edenburgum

Edenburgum, aliâs *Alata Caſtra*, arcem habet fortiſſimam: Sedes Regia eſt, metropolis non tantùm Landonię, ſed etjam totius Scotiæ. Cathedra Epiſcopali & mercatu nobilis, diſtat à ſinu maris & oſtiis Forthe fluvii paſſibus circiter mille, lata quingentos; Ab occidente urbis videre eſt rupem, in rupe arcem undiq; præruptam, niſi qua ex urbe aditur. Arx vocatur Caſtellum puellarum. Vrbis appellationem nobile munimentum nonnulli interpretantur, ut ſit Edenburgum quaſi Edleburgum. Ad orientem urbis eſt ædes S. Trinitatis, & contiguum Regis palatium; culti horti lacu circumſepti ad fundum montis. Ab arce ad palatium duplex eſt via, utraq; venuſta, Regia tamen venuſtior. In umbilico urbis eſt ædes S. Egidii. Fabricam nobilitant cæſi lapides. In urbe Principum virorum diverſoria quàm plurima. Suburbium qua occidentem urbs ſpectat, ad trecentos paſſus extenditur, ædificiorum frequentia & ſplendore nihilo urbe inferius.

Aberdonia.

Aberdonia vulgò Aberdein / portus ad littus maris Germanici optimus, Vniverſitatem Alexander Rex cum Sorore Iſabella ab Anglia tum nuper reverſa, multis ornavit privilegiis, circa annum 1240.

Glaſquum.

Glaſquum vulgò Glaſt. Hîc inſtituta fuit Academia à Turubullo Glaſquenſi Epiſcopo.

S. Andreæ.

S. Andreæ vulgò S. Andrewes. Hîc Vniverſitas ſub Iacobo Rege in Anglia profugo inaugurata eſt anno 1411.

LVSITANIAE REGNVM.

Vliſſipona.

Vliſſipona vulgò dicitur Liſbona. Sita eſt ubi fluvius

Tagus in Oceano perditur. Nomen traxiſſe dicitur ab Vlyſſis erroribus, à quibus ſumpſit exordium. Metropolis

eſt Luſitaniæ, Sedes regia, maxima totius Hiſpaniæ. Anguſtior olim fuit, unum tantum clivum amplexa, ſed Regum victoriis in immenſum crevit, valles & montes intra muros claudens. Ad meridiem eſt Regia, magno ſumptu & ingenio extructa. Ad occaſum S. Claræ monaſterium, quod ad Tagum extenditur. Quæ meridiem ſpectat urbis regio mari alluitur: reliqua continens eſt incredibili ubertate ſoli & frugum omnis generis abundantiâ, ſeptem millibus paſſuum mœnia dilatantur. Numerarunt olim ædificia urbana vicies mille; hoc autem tempore multò major eſt numerus. Saliunt varii paſſim fontes. Mare adi-

tur portis viginti duabus, terra ſedecim. Propugnacula murorum turres ſunt ſeptuaginta ſeptem. Conſpicua ſunt in ipſa urbe multa. Nihil ſpectatius templo Miſericordiæ: ex quadrato lapide ſtupenda ſtructura: Hic Sodales Miſer: largi opum ſunt, & egenis annua numûm vicies millia amore Chriſti liberaliter donant: proximum ſplendore & honore Xenodochium eſt. Baſilica tertia eſt, qua Principes exteri, & Principum legati ſtante Regno ſuſcipiebantur. Petrus Ioannis Regis filius in eum uſum condidit. Iohannes Rex horreum architectatus eſt ea capacitate & ordine, ut inter urbis miracula referatur non injuria quartum. Huic curia vicina eſt concilio non indigna.

Conimbria vel Colimbria. *Conimbria* vel *Colimbria*, vulgò *Coymbre*: prope littus Oceani occidentalis: Hîc Vniverſitatem fundavit Ioannes III. Rex Portugaliæ XV. & Catharina ejus uxor, Soror Caroli, circiter annum 712.

EXTREMADVRAE REGNVM.

Emerita Auguſta. *Eremita Auguſta* à militibus emeritis, quos ibi reliquit Auguſtus, nomen ſumpſit vulgò Merida; Metropolis eſt Extremaduræ, ſi ejus antiquus inſpiciatur ſplendor, quando altera viſa fuit Roma; Nunc ruinam minatur.

ANDALVCIAE REGNVM.

Hiſpalis. *Hiſpalis* vulgò *Sivilia* vel *Sibilia* dicitur, unde porrò hæc civitas originem & nomen traxerit, non omnes conſentiunt. Iſidorus Hiſpalienſis Epiſcopus lib. 15. Orig. cap. 1. *Hiſpalia*, inquit, *Cæſar Iulius condidit, quam ex ſuo nomine & Romæ urbis vocabulo, Iuliam Romulam nuncupavit, Hiſpalis autem à ſitu cognominata eſt, eò quod in loco paluſtri, ſuffixis profundo palis locata ſit, ne lubrico & inſtabili fundamento caderet.*

ret. Sed hæc ſententia Vaſæo & aliis non placet, quorum aliqui ab Hercule, alii ab Hiſpalo conditam eam perhibent. Benedictus Arias Montanus inſigne vereq; admirandum literatorum decus, qui Hiſpalim ortu commendatiſſimam reddidit, hunc in modum de patriæ ſuæ appellatione ad Abrahamum Ortelium inſignem Coſmographum ſcribit: *Hiſpalis nomen Phœnicum eſt, ex Spila vel Spala deflexum, quod planitiem ſeu virentem regionem ſignificat, quale ejus territorium conſpicitur. A Græcis verò addita eſt aſpiratio. Arabes autem quod P. literam non habent, ob idque pronunciare nequeunt, ferè ad nativam vocem referentes Sibilla dixerunt: deinde Chriſtianorum vulgus Sevilla ut nunc, appellavit.* A Iulio Cæſare reſtaurata eſt; Ferdinandus autem Tertius à Mauris eam liberavit. Eſt autem urbs clariſſima prope Mare Gaditanum ſita, forma rotunda, ædium pulcherrimarum frequentia niditiſſimè culta, totiuſque Hiſpaniæ emporium florentiſſimum, quod ex variis mundi partibus maximè verò in India occidentali quæſtus incredibiles facit: Ad tantum ſiquidem negociationis culmen Hiſpalenſes devenére, ut ipſi ſoli hoc privilegio gaudeant, quo nullum in Indiam tranſmittatur navium genus, quin hîc mercibus oneretur, machinis & tormentis bellicis, commeatu omnibuſq; ad tantam navigationem requiſitis, Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis nomine inſtruatur. Quæ in Aprili copioſa & ingenti claſſe, maxima præſtantiſs. bonorū copia referta (quorum pretia omnem ferè æſtimationem ſuperant) in Indiam tendunt: quotquot etjam ex eadem India naves, pretioſiſſimis onuſtæ theſauris redeunt, hujus urbis littus appellere, merceſq; exinanire

cogun-

coguntur: Quæ frequenti numero quotannis in Augu-guſto vel Septembri ingentes atq; incredibiles opes conferunt. Eſt hîc ampla & magnifica domus, Gubernatorem & conſules habens XII. Quæ à negotiis Indicis, quæ ibidem geruntur, *La caſſa de la contraction de las Indias*, nomen habet, ſitu omnes Hiſpaniæ urbes excellit, agrum habet pinguem & peramœnum, omnis generis frugum, olei, olivarumq; feracem, fructuoſis conſitum arboribus, maximè palmis & Citriis, quas *Narangios* Hiſpani vocant. Nobiliſſimus fluvius Bœtis urbem præterlabitur: Guadalquivir ab Hiſpanis dicitur Africano ſeu Arabica voce, quæ idem quod fluvium magnum ſonat, ut Vaſæus perhibet, præſtans & ligneo ponteo, quem parva navigia catenis compactum ſuſtinent, admodum delectabilis, in Athlanticum mare magno cum impetu excurrit. In Hiſpalienſi quodam ſuburbio meridiem verſus, quod ipſorum lingua *Eltablado* vocant, plurima antiquitatis monumenta eruuntur è terra, veluti tymbi, lapideæ & vitreę lampades, urnæ, numiſmata, & alia id genus, ex quibus Romanorum ſepulturam hîc quondam fuiſſe, intelligi poteſt; Altera ex parte, milliari ab urbe, convulſæ urbis antiquæ atq; Theatri ruinæ videntur, locus Hiſpanis *Sevilla la vicca*, hoc eſt, Sibilia vetus dicitur. Vehementer autem Hiſpalienſem civitatem commendat aquæductus inſignis à Mauris incredibilibus impenſarum ſumptibus opere fornicato conſtructus, qui ex cavato rivo dimidiati milliaris ſpacio jucuudam incolis aquationem præbet, unde quàm plurimi fontes ad civitatis neceſſitates derivantur. Mirabili viſu, quanto itinere, nimirum ſex millia

rium

rium per cœcos terræ meatus à Carmora civitate ſcaturientes fontes in hunc aquæductum deducantur: unde Los cannos de Carmora Hiſpanis dicitur. De Hiſpali pulchra L. Marinæus Siculus lib. X IX. Rerum Hiſpanic. habet.

Oſuna Plinio eſt Vrſo & Genua urbanorum, Cæſari, Straboni aliiſq; Vrſao. Hæc civitas nunc eſt Ducatus caput & ſedes primaria Iſmæ Gironum familiæ, quæ relicto titulo Comitum Vreniæ Ducum Oſunæ anno 1562. Rege Philippo annuente ſibi vendicavit. Templum in hac civitate D. Virgini ſacrum ex candenti marmore anno 1534. erectum. In eo Abbas, Dignitates, Canonici, Porhonarii & Sacellani. Monaſteria ſacra D. Dominico, Franciſco Aſſiſienſi, Auguſtino, Franciſco à Paula, Claræ, &c. Xenodochium præterea pauperum, omnium aſylum. Anno 1549. à Ioanne Telter Girone Academia hîc extructa inſignis, in qua omnes ferè ſcientiæ docentur. Penes Rectorem collegii Academiæ jus eſt. In meditullio oppidi è regione Academiæ fons eſt uberioris aquæ. *Oſuna.*

Marchena civitas Septentrionem verſus habet Aſtigi viginti M. P. à ſe diſtans: ad Solſtitium æſtivum Eſteponam, ad hyemalem Vrſaonem, utraſq; octo M. P. à ſe diſtantes. In occidentem Hiſpalim. Situs ejus eſt in colliculo quodam, ubiq; planicie reſpiciente. Summum ejus templum eſt ad oppidi Septentrionem, egregia turre exornatum, cui coniunctum eſt Ducum inſigne palatium ad portam, qua itur Aſtigi, propugnaculis ac turribus munitiſſimum. Non longè à palatio Virginum eſt conventus, in quo viduæ ducum aliquando religioni ſe addicunt. Suburbium habet oppido majus ad occaſum Solis, quâ *Marchena.*

itur Hiſpalim, in eo fons eſt è Regione Xenodochii tantã aquæ vehementiam emittens, ut & civibus & eorum animalibus abundè eam ſuppeditet ad reſtringendam ſitim.

GRANATAE REGNVM.

Granata. *Granata* antiquis *Illiberi* dicta, Metropolis regni: Civitas magna eſt, referta amœniſſimis tum hortis tum fontibus; Sedes fuit Cancellariæ tempore Regis Ferdinandi & Reginæ Iſabellæ, qui civitatem hanc è manibus Maurorum recuperârunt. Adeò autem hæc Ciuitas à Mauris deſideratur, ſicuti à nobis Terra Sancta: Imò ipſi Mauri ob ejus amiſſionem ſingulis diebus Veneris vexilla ſua abſcondunt.

MVRSIAE REGNVM.

Murſia. *Murſia* antiquis *Murgi* dicta; Metropolis regni, celebris eſt ob vaſa quæ ibi parantur ſubtiliſſima, tum ob Sericum quod ibi paratur præſtantius omni Serico totius mundi.

CASTILIAE REGNVM.

Legio. *Legio* hodie dicta *Leon*, antiquitus fuit Metropolis Caſtiliæ & Sedes Regum Caſtiliæ antiquorum, cùm occuparetur Hiſpania à Mauris. Sita eſt intra montes.

Valiadoletũ. *Valiadoletum* civitas magna eſt, adeoq; civilis, ut nulli cedat Hiſpaniæ civitati; licet ab Hiſpanis (quod Epiſcopo careat) villa vocetur. Illic præter Vniverſitatem reſidet Cancellaria, ad quam è longinquis regionibus etiam ex Biſcaia & Galicia fit concurſus. Sita eſt ad fluvium Dorum.

Auca. *Auca* vulgò *Burgos* Metropolis eſt Caſtiliæ, cui in conventibus prima competit vox, quam antea habebat Leon:

Plateas quidem anguſtas habet, ſed ornatas maximis palatiis, Hiberno tempore frigida valdè eſt, quòd rarò ſitus ratione Solem videat. Vrbem hanc à Saracenis captam Alfonſus VII. Rex Aragoniæ in libertatem aſcernit anno 1106. Summi templi ſtupenda fabrica eſt & magnitudo ingens, in eo quinq; ſunt organa muſicalia pneumatica. Cœnobium in hac civitate Virginum Huelgas dictum, in hoc illuſtres tantum virgines admittuntur. Habet Abbatiſſam, quam pietatis fama ad tantam dignitatem evexit. Eadem Abbatiſſa ſeptuaginta alia monaſteria gubernat, quorum quatuordecim magna ſunt reliqua aliquantulum anguſtiora. Magna præterea hujus Abbatiſſæ autoritas. Cœnobium hoc extruxit Alphonſus Rex cognomento Atvatus.

Complutum vulgò *Alcata de Henares*, Academia valdè celebris, quam inſtituit Epiſcopus quidam Toletanus. *Complutum.*

Salmantica vulgò *Salmanca.* In hac civitate Benedictus XIII. Pont. Max. tempore Schiſmatis, anno 1404. inſtituit Academiam. *Salmatnica.*

TOLETI REGNVM.

Madrid hodie Sedes Regia eſt; Sita autem eſt civitas in medio ferè Hiſpaniæ, cum aëre adeò ſalubri, ut nunquam peſte inficiatur, ideoq; ibi ſedem ſuam fixit Princeps orbis terrarum maximus; ſaltem quoad imperij magnitudinem, regionumq; ei ſubditarum latitudinem & diſtantiam: huic competit titulus Catholici, quem primus acquiſiuit Alphonſus Rex, cùm omnes hæreſes ex Hiſpania profligaſſet. *Madrid.*

Toletum. *Toletum* civitas eſt ſita ad fluvium Tagum, antiquiſſima, reſtaurata à Rege Vamba. In hac ſolebant coronari Reges Gotthorum: Alphonſus quoq; Rex in ea componi curauit Tabulas Aſtronomicas. Archiepiſcopatus eſt ditiſſimus omnium totius orbis Chriſtiani. Prælatus ejus eſt Primas totius Hiſpaniæ, cùm anteà Prælato Seviliæ ea dignitas competeret: Metropolis eſt regni ſui, atq; antiquitus ſedes regia.

GALICIAE REGNVM.

Compoſtellū. *Compoſtellum* civitas eſt primaria Galitiæ mediterraneo loco ſita, in qua quieſcit corpus S. Iacobi, cujus gratiâ undiq; eò fit magnus concurſus hominum. Locus eſt Regentis illius regni.

BISCAIAE REGNVM.

Bilbaum. *Bilbaum* Metropolis eſt Biſcaiæ, in qua optimæ temperaturæ conficiuntur gladii: portum continet inſignē, in quo multæ onerantur naves, quæ merces vehunt in partes Septentrionales in Sueciam & Livoniam uſq;.

LEPVZCVAE vel QVIPVSCVAE REGNVM.

S. Sebaſtianus. *S. Sebaſtianus* antiquis Menlaſcum dicta: Metropolis eſt Lepuſcuæ.

VALENCIAE REGNVM.

Valencia. *Valencia* civitas primaria totius regni eaq; antiquiſſima & pulcherrima, referta pulcherrimis hortis, in qua tanquam in antiqua Corytho palatium eſt meretricum ad vitanda mala majora permiſſum.

CATALONIAE REGNVM.

Barcellona. *Barcellona* antiquitus Barchinum dicta; dives eſt, ci-

vitas

vitas maritima, magna habet privilegia, cùm tanquam libera Reſp. à ſuo gubernetur magiſtratu : Metropolis eſt Cataloniæ.

ARGONIAE REGNVM.

Cæſarea Augusta vulgò *Saragoſſa*, ſita eſt ad fluvium Iberum; Metropolis Aragoniæ. Sedes quoq; Viceregis & ejus quam vocant juſtitiam Aragoniæ, qui non admittitur niſi Aragonenſis. Inſigne in ea civitate eſt hoſpitale. *Cæſarea Auguſta.*

NAVARRAE REGNVM.

Pampelona antiquis Pompejopolis dicta, civitas eſt primaria regni Navarræ, ſedes Viceregis, præſidium habet Caſtellanorum. *Pampelona.*

GALLIAE LANGVEDOCCA.

Narbona ſita eſt ad ripam fluvii Audæ, fuit antiquitus Romanorum colonia contra Barbaros, nunc verò locus munitiſſimus contra Hiſpaniam : Metropolis eſt Languedociæ. *Narbona.*

Tholoſa ad Garumnam fluvium ſita eſt, ad fines Aquitaniæ: clara eſt parlamento; in quo ſolum jus civile in uſu eſt; ideoq; nulla appellatio eſt à ſententiis determinatis in eorum Capella, ſic vocant ſuum Concilium. Habet quoq; ſtudium juris totius orbis celeberrimum. *Tholoſa.*

GALLIAE PROVINCIA.

Maſſilia antiquitus Colonia Focenſium, cum Academia celeberrima, adeò ut & Romani, relictis Athenis & Rhodo, eò ſe conferrent: Floruit ibi lingua Græca; ſita eſt ad mare, habetque portum totius Galliæ pulcherrimum. *Maſſilia.*

GALLIAE DELPHINATVS.

Granopolis.

Granopolis ſedes eſt Gubernatoris illius regionis.

GALLIA SABAVDIA.

Camberinũ.

Camberinum vulgò *Thamberin*, Metropolis eſt Sabaudiæ ac Parlamentum, ubi cum magna religione oſtenditur imago faciei Salvatoris noſtri, quæ miraculoſè impreſſa fuit in linteo, cui in ſepulchro Salvator noſter fuit involutus.

Geneva.

Geneva.

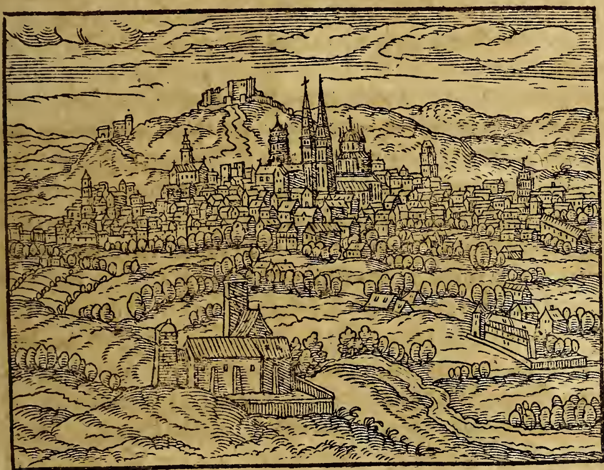
Geneva ſita eſt ad lacum Lemanum, ad limites Helvetiæ, poſtem habet ligneum ultra Rhodanum, qui civitatis utraſq; connectit partes.

GAL-

GALLIA AQVITANICA.

Burdegalum vulgò *Bordeaux*, Metropolis Guaſconię, parlamentum habet, ad quod concurſus fit etiam ex aliquibus partibus Galliæ Celticæ. *Burdegalum.*

Bituris.

Bituris vulgò *Bourges* Alvaricum Cæſaris eſſe exiſtimatur, Ducatus Biturigum: Metropolis eſt, tantæq; amplitudinis, ut reliquas totius Galliæ urbes paucis exceptis facilè ſua vincat magnitudine: ſita eſt in ſolo paluſtri, fereq; omnibus ex partibus flumine & palude circundata. Hujus urbis vetuſtatem teſtantur egregia quædam monumenta, quæ in ea videntur. Frequentiam verò com- *Bituris.*

men-

mendat omnium rerum mercatura & nundinæ, quæ ibi habentur. Et ſi de ejus celebritate aliquid audire lubeat, Academia ibi eſt omni diſciplinarum genere ornatiſſima, ante multos annos à Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erecta: Hactenus verò à Viris clariſſimis tam ſedulò exculta, ut jamjam literarum decus atq; Doctiſſimorum Virorum Emporium meritò dici poſſit.

Limovicum.

Limovicum vulgò *Limoge* à Mundo creato Anno 2682. fundatum eſſe ait Thebetus, idq; per aliquem Phrygiæ populum, cujus procerum uni nomen erat Lemovis: is multis facinoribus egregiis perpetratis, victoriiſq; obtentis urbem condidit, quam à ſe dominatam Lemovicum dici voluit. Quibus hæc antiquitas minus probatur, à limo Limovicum dictum contendunt, quod nimirum agrum habeat limoſum. C. Cæſar Lemovicibus conſilio principum imperatum fuiſſe numerum decem millium ait, ad bellum contra Romanos gerendum. Metropolis eſt Vicecomitatus Limaniæ: Civitas eſt nulli totius Aquitaniæ ſecunda, mercatura negotiationeq; florens, quod eò magis mirandum, quò ipſa loco minus commoda ſita eſt.

Andegavia.

Andegauia vulgò *Anjon*, Metropolis Ducatus Andegavenſis, atq; epiſcopali nomine clara, ac inſuper univerſali ſtudio à Ludovico ejus nominis ſecundo, Andegavenſium Duce ibidem erecta, tempore quo Heydelbergenſis Vniverſitas à Ruperto Palatino Comite inſtituta eſt in Germania. Civitas eſt antiquiſſima, eam Sarta ſecat fluvius mediam, quæ res negotiationi mercaturæq; cum oppidanorum, tum vicinorum Cænomannorum, Normandorum non parum conducit.

Lema-

Lemanum vulgò *Le Mans* urbs Cenomaniæ eſt, atq; omnium Gallicarum prima, in qua ſalutare Divini Verbi ſemen ſparſum, primaq; omnium Epiſcopali ſede decorata. Antiſtes S. Iulianus à Divo Clemente in Galliam miſſus, fundamenta inibi Chriſtianæ Religionis jecit, rexitq; Eccleſiam 47. annis, poſt quem multi ſucceſſerunt, & fide & vita ſancti Viri. *Lemanum.*

GALLIA CELTICA.

Pictavia Metropolis eſt & Vniverſitas ſita ad ripam fluminis Vioni, originem trahit ab Agatirſe & Gelone ſucceſſoribus Herculis. *Pictavia.*

Nantes maxima utriuſq; Britanniæ civitas; Vniuerſitas; portum habet inſignem, ex quo ſingulis annis plurimæ ſolvunt naves. *Nantes.*

Renes civitas inſignis, Sedes Ducalis, in ea cuditur moneta. *Renes.*

Veſontio vulgò *Beſanzon*, Metropolis utriuſque Burgundiæ, de qua ita ſcribit Sabellicus: Erat id oppidum (Veſontionis ſcilicet) Sequanorum maximum loco ad bellum oportuniſſimo ſitum, Aldauſio amne ferè circũquaque cinctum (nunc Dubio illi nomen eſt) una duntaxat parte, qua mons arduus ſurgit, cum munitiſſima arce pedibus urbs adeunda, radices montis fluvio penè contiguæ. Tradunt vulgares Burgundiæ gentis annales Veſontii ludos liberalium artium aliquot multæ celebritatis fuiſſe, qui multò poſt tempore collapſi Barbaricarum gentium devaſtatione, anno iterum 1540. Antonii Perenotti Atrebatenſis Epiſcopi munificentia Veſontioni ſunt reſtitu- *Veſontio.*

ti. Habet ea civitas intra mœnia hortos ſpacioſos, vineta, Viridaria, meditationi etiam ac ſtudiis aptos receſſus.

Rothomagus. *Rothomagus* vulgò *Roan*, à Mago, qui eam ædificavit nomen ſumpſiſſe putatur. Metropolis eſt Normandiæ, ſedes Parlamenti, civitas mercatura celebris. Ad occaſum duplici fluviolo clauditur; à Meridie alluitur Sequana, à Septentrione montes habet altos, qui ignem evomere ſolebant, pontem habet ultra Sequanam ex quadratis lapidibus conſtructum.

Matiſcona vulgò Maſcō. *Matiſcona* vulgò *Maſcon*, ſita eſt ad Ararim fluvium, recto & longo tractu. Quàm plurima damna paſſa eſt ab Attila, Francis Burgundiam impugnantibus, aliiſq; quam plurimis. Vltimò reſtituta eſt ſub Philippo Auguſto anno

Salu-

Salutis 1222. cùm generoſioris animi cives orſi ſunt, urbem novis mœniis concludere & adverſus prædonum incurſiones vallo & propugnaculis munire. Sex tunc conſtituerunt portas, & oppidum oratoriis publicis decenter ornarunt. Inter quæ Divorum Petri & Pauli Eccleſia & Curia, quæ pridem extra urbem ſita erat, ut orbis murorũ veteres ruinæ declarant, quæ inter hanc Eccleſiam & S. Vincentii cœnobium, à D. Niceta conditum, viſuntur. Sed iſtis à Lothario everſis, D. Petri & Pauli Eccleſia diverſo loco reſtaurata fuit, atq; apud eam Canonici Regulares collocati. Nec longè ab his Ptochdochion & cœmiterium publicum. Quod autem D. Petri cœnobium natura & opere munitum erat, & Carolus Burgundiorum Dux Canonicorum fidem ſuſpectam habebat, juſſit illud deleri, eoq; facto Canonici receperunt ſe ad eam urbis eccleſiam, quæ ipſorum alioqui juris ab iiſdem etiam nunc tenetur. Erat & alia Eccleſia, primi atque ſanctioris inſtituti Canonicorum, quos Regulares vocant D. Stephani titulo, in colle extra urbem ſita, quæ à Lothario everſa, in Iudæorum poſtea uſu fuit, ex quo & hodie, pons eò pertinens, Iudæorum vocatur. Sed exactis Gallia Iudæis, illa Eccleſia paræcica & curialis facta eſt. Eccleſia autem Cathedralis primò dicata fuit ſub nominibus Apoſtolorum Petri & Bartholomæi, & martyrum Gervaſii & Prothaſii. Sed Galliæ Rex Childebertus, ejus nominis primus, quo erat pietatis affectu erga Vincentium Martyrem, reconditis ibi ejus reliquiis, multis eam Eccleſiam beneficiis auxit. Quo evenit, ut cum populi quoq; affectio ad Regis pietatem accederet, adpellaretur hæc D. Vincentii Eccle-

ſia. Sed pulcherrimum apud Matiſconios ædificium eſt Dominicanorum cœnobium, quo loco ante comitum erat palatium à S. Ludovico extructum. Quod cœnobium Hugonotica rabie, anno M. D. LXII. & rurſum anno M. D. LXVI. vaſtatum fuit, quod idem & Minoritarum cœnobio & judiciali foro & collegio & carceribus & omnibus ferè urbis Eccleſiis, accidit.

Cabillonum. *Cabillonum* vulgò *Challon* Matiſconæ finitimum in Provincia Lugdunenſi. Hîc Cathedralis Eccleſia initio conſecrata fuit, ſub nomine D. Stephani, quam Childebertus, primus Galliæ rex, cùm miſerè jacentem atque afflictam offendiſſet, reſtauravit, multiſq; donavit immunitatibus & privilegiis, collocatis ibi D. Vincentii reliquiis, quas ex Hiſpania ſecum deportarat. Eò factum eſt, ut Eccleſia D. Stephani appellari deſierit, S. Vincentii deinceps nuncupata. Eſt & alia Eccleſia D. Georgii nomine, in qua & Canonicorum collegium & ſacrorum urbis curia. Ea verò eſt Eccleſia, quæ ſola, quo tempore Lotharius Ludovici Pii filius, Cabillonum & quatuor ejus ſuburbia vaſtavit, incendium evadere potuit: præter Eccleſiam paræcicam ſeu Curialem, quatuor cœnobia prioratuum (ut vocant) nomine egregia ſanè ac ſplendida fuerunt: S. Coſmi, quod Clujnacenſi, S. Crucis, quod S. Petri Matiſconenſis urbis, S. Mariæ, quod S. Benigni apud Divionenſes, & S. Laurentii, quod Inſulæ Barbæ apud Lugdænum ſubditum & veluti municipale eſt. Duo ſunt eorum qui mendicitatem voverunt cœnobia, Carmelitarum in D. Ioannis, cui à macello nomen; & Minoritarum in S. Laurentii, ut illi vocant, ſuburbio, à Philippo Bono extru-

ꝺa. In eo autem ſuburbio, quod S. Mariæ nuncupatur, extat Virginum cœnobium ordinis Benedictini, quod antehac à S. Clara nomen habuit. Atq; iſta quidem de rebus Eccleſiaſticis. Quod ad ſtatum civilem attinet, Cabillonum Comites habuit, & ſedes olim Regia fuit Gontrani: Et exinde nundinis, quarum omnimodò eſſet immunitas binis ornata, utriſq; ad totum menſem durantibus, alteris Brandoniis, alteris ab Auguſto menſe nuncupatis. Cabillono poſt magnis affecto cladibus, hæ quoq; nundinæ alio translatæ fuerunt: primò quidem Genevam; deinde Lugdunum, ubi nunc quoque habentur. Atqui nulla tamen hujus tranſlationis habita ratione, Cabillonius Nomarcha uſurpat nundinarum ac mercatuum magiſtri nomen, ob id certè, ne prærogativam amittat ſuorum majorum, cum neque alioqui Cabillonum antiquas immunitates amiſerit. Nam & hodie, quo anni tempore illæ nundinæ habebantur, nemo Cabillonii apparitor ſeu regius, ſeu alius poteſt quenquã jure ſiſtere, vel in ejus bona manus injicere. Cabillonii præterea patriciorum aliquem ſibi vicinum in ſuæ urbis Ducem militarem abs ſeſe delectum repræſentant ſiſtuntq; non illi, qui nomine Regis urbi præeſt, ſed urbis Epiſcopo. Nam antequam Burgundiæ Duces Cabillonenſem Comitatum ſui juris feciſſent, acceptum à Comite Cabillonenſi, Ioanne, filio Stephani Comitis Burgundiæ, ſalinarum Principis (quod quidem accidit anno 1256.) Epiſcopus erat præcipuus urbis Dominus ac patronus, & edicta promulgabantur ſub nominibus Epiſcopi & Comitis: ſed Epiſcopi, honoris & prærogativi cauſa nomen præcedebat. Nunc civitas pro

dimidia tantùm parte in Dominatu eſt Epiſcopi, pro reliqua ipſius Regis, & Epiſcopus ſuum nunc quoq; habet in urbe Præfectum, & urbs ipſa in duas diviſa juriſdictiones; partim curiam habet judicialem caſtelli, quæ Regia eſt: partim Epiſcopi & Canonicorum Cathedralium collegii, in qua Epiſcopalis ille Nomarcha jus dicit, Cabillonum olim Remp. habuit optimè inſtitutam, & plateas pro artificum varietate diſtinctas, eamq; urbis partem, in qua cerdones agerent, à patriciorum magiſtratuum ſimulq; Eccleſiaſticorum regione ſejunctam; Cives autem omnes liberos, ex quorum familiis, quæ antiquitate præcellerunt, deligebantur ad Reip. adminiſtrationem Senatores, quibus ſolis in conventibus publicis ſententiæ dicendæ autoritas eſſet. Nunc Cabillonii Prætorem, ſeu, ut vocant, Majorem habent Senatorem urbis Principem, iſque in cauſis civilibus jus dicit, in ipſius urbis prætorio, quod & in aliis Burgundiæ civitatibus ſolenne atq; uſitatum eſt. Olim autem ejuſmodi major poteſtatem habebat non modò rerum civilium, verùm etiam criminalium; ſed eam qui ſequuti ſunt, Nomarchæ ſuſtulerunt. Permultæ ſunt Cabilloni patriciorum ac nobilium Burgundiæ magnificæ domus. Olim enim Burgundiæ Duces ut plurimùm illic agebant, eoq; factum eſt, ut Cabilloniorum plurimi immunitatibus fruantur, ſoli nobilitati conceſſis. Et verò inter cæteros Gallica lingua utentes, Cabillonii morib. ſunt ornatiſſimis, atque ob egregiam in convictu ſuavitatem (quam ipſa quoq; ſermonis elegantia & feſtivitas commẽdat) omnium, qui Gallicæ ornatui ſtudeant, longè diſertiſſimi habentur. Cabillonum ab Attila Hunnorum prin

cipe

cipe vaſtatum à Gontiano Rege reſtitutum fuit. Iſque in cœnobio illic S. Marcelli conditus pro dignitate Regia manſæolum habebat, quod Calviniani anno 1562. everterunt. Alia deinde Cabilloni vaſtatione ſequuta, per Lotharium Ludovici Pii filium rurſum tamen inſtaurata, urbs priores vires & pulchritudinem recepit.

Iunia oppidum in excelſo colle, ad Sabaudiæ limites poſitum, nivibus ſylviſq; opacis gravatum, in hac civitate eſt tranſitus montis. Iura, & vectigal exigitur rerum quæ alio exportantur. *Iunia.*

Lugdunum.

Lugdunum vulgò *Lyon*, ante Chriſti nativitatem anno XXIII. à Numantio Planutio Romano Proconſule ſub Cæſare Auguſto extructum; Vrbs ſita eſt in monte, ubi flu- *Lugdunum.*

vius

vius Arar miſcetur Rhodano, atq; ad mare tendunt. Fuit antiquitus Schola Latina valdè celebris, hodie Emporium Galliæ celeberrimum.

Dola. *Dola* civitas eſt Burgundiæ regionis omnium celeberrima, ſtudiiſq; referta, ad Dubium fluvium duobus brachiis ſciſſum, loco pulcherrimo poſita, pontibus, mœnibus, ſtupendis propugnaculis ſumptuoſiſſimiſq; ædificiis magnificentiſsimè extructa.

Diepa. *Diepa* civitas Normanniæ, mercatu clara, portum habet pulcherrimum, unde quotannis naves ſolvunt verſus Braſiliam.

Campodunũ. *Campodunum* civitas univerſali ſtudio clara.

Aurelia. *Aurelia* præclara civitas ad Ligerim fluvium ſita.

FRANCIA propriè dicta.

Lutetia.

Lutetia

Lutetia vulgò *Paris*, ad fluvium Sequanam ſita, caput eſt totius Galliæ, ſedes Regia, frequens & populoſa, una ex maximis totius Europæ. In hac urbe florent omnes ſcientiæ. Collegium habet Sorbonicum, in quo præ omnibus aliis locis viget Theologia. Continet parlamentum totius Galliæ imò totius mundi celeberrimum, diſtinctũ in quatuor Cameras, quarum prima quatuor habet præſides, & XXX. Conciliarios; ſecunda totidem præſides & XVIII. Conciliarios, & ſic de aliis. Sumpſit nomen à luto. Nomen autem Pariſiorum à Paride filio Priami Regis Trojæ, qui civitatem hanc ædificare cœpit, deductum putatur. Poſtea aucta eſt à Iulio Cæſare, unde & Iulia vocata eſt. Vniverſitas erecta eſt à Carolo Magno anno 791. De hac civitate ita Iulius Cæſar Scaliger ſcribit: *Lutetia.*

Francigenæ Princeps populoſa Lutetia gentis
Erexit immenſum clara ſub aſtra caput.
Hic civis numerum, ars præmium, ſapientia finem
Exuperant; ſuperant thura preceſq; Deos.
Audiit obſtupuitq; hoſpes: factuſq; viator
Vidit: & haud oculis credidit ipſe ſuis.

S. Dionyſius à civitate Pariſienſi diſtat duabus leucis, in qua civitate conſpiciuntur omnes Reges Galliæ mirabili artificio ſculpti; ita ut ex imagine illorum vita & res geſtæ conſpici queant. *S. Dionyſius.*

VENAYSCINENSIS COMITATVS:

Comte du veniſſe.

Avenio caput eſt regionis, utramq; Rhodani ripam occupat, ponte longiſſimo pulcherrimoque interiecto: *Avenio.*

Vrbs antiquitate nobilis, Pontificum Romanorum quõdam ſedes, ad eoſq; etiam nunc pertinet. Conditoribus hujus urbis ſeptenarium numerum mirè placuiſſe argumento eſt, quod tot ibidem portæ, tot templa, Collegia Canonicorum, monaſteria Virginum, Xenodochia, Conventus, aliaq;.

PICCARDIA QVA GALLIAE BELGICÆ PARS.

Ambianum. *Ambianum* vulgò *Amiens*, Metropolis Piccardiæ, templum habet totius Galliæ pulcherrimum.

S. Quintinũ. *S. Quintinum* oppidum Veromandorum, à S. Quintino Patritio Romano ſic dictũ, qui imperante Diocletiano illuc tranſgreſſus Veromãdos Chriſti religione imbuit.

Renis. *Reins* civitas Campaniæ, in qua portæ adhuc retinent nomina à Diis Ethnicis, videlicet, Venere, Baccho, Marte, &c. Hîc ex ordinatione Clodovæi coronantur Reges Galliarum.

Noviodunũ. *Noviodunum* vulgò *Noyon*, Epiſcopalis civitas, & una ex XII. paribus Galliæ.

Bolonia. *Bolonia* duplex eſt, inferior & ſuperior; inferior vicus eſt non ſeptus mœnibus ante Anglorum adventum. Ibi fanum D. Nicolaì & aliud Franciſcanorum ſodalium. Mare Anglicum vicum alluit. Superior abeſt ab inferiore centum ferè paſſus, vel paulò amplius, hæc civitas eſt cincta mœniis validiſſimis, jucundo valdè loco ſita eſt. Extat ibidem etiamnum hac ætate turris quædam fortiſſima à Iulio Cæſare extructa, gratia muniendi ejus loci pro exercitu ſuo contra Gallos vicinoſq; Britannos, quos eo tempore debellabat.

Caleſium oppidum noſtris temporibus bellis famatum. Caleſium.

Bavacum ſeptem olim Viarum ſtaturis (quas hodiè *Les ſept voyes* vocant) nobile. Bavacum.

HOLLANDIAE COMITATVS.

Dordracum vulgò Dort / quatuor fluminum concurſu in inſulam redacta; Moſæ nimirum, VVahalis, Lingæ ac Mervæ, unde verſus: Dordracum.

Me Moſa & VVahalis, cum Linga, Mervaq́ cingunt;
Æternam Batavæ virginis ecce fidem.

Hi fluvii Dordracum anno 1421 arroſiſſe dicuntur à continente; Brabantiæ enim cohærebat, quo tempore etiam plures quàm ſeptuaginta pagi inundatione periére, & ad centena hominum millia cum omnibus fortunis ac poſſeſſionibus interiêre. Civitas eſt ampla, pulchra, opulenta, ac præpotens, ædificiis elegantiſſimis ac magnificis ornata.

Harlemium, vulgò Harlem / omnium quæ in Hollandia ſunt urbium ampliſſima, cui incolarum ſuorum teſtimonio Typographiæ artis inventio debetur; quamvis hoc beneficii Moguntinenſi urbi acceptum referant alii. Harlemium.

Delphi vulgò Delfft / oppidum à foſſis ſeu aquæductibus ſic appellatum, fodere enim Delffen / ſua lingua. Hic locus eſt toti Septentrioni ferè notiſſimus ex cerevisia, quam abundantiſſimè ejus incolæ coquunt & diſtrahunt. Delphi.

Leida vulgò Leiden / antiquis Lugdunum Batavorũ: civitas amœna valdè. Scholã jam continet valdè celebrẽ. Leida.

Gouda. *Gouda* civitas eſt populoſa, diveſq; ; ad Iſalam fluvium poſita: AEdificia habet tum privata, tum publica precellenti apparatu conſtructa. Perauguſtam inprimis & magnificam Eccleſiam, quæ unica in urbe parochialis eſt, & media quaſi urbe tam ampla conſpicitur, ut ſimilem (unica Harlemſi excepta) non alibi exhibeat Hollandia; magnitudine enim Metropolitanam Colonienſem Eccleſiam aliquot pedum menſura excedit. Cunctis olim ante conflagrationem propter amplitudinem & ornatum admirationi erat, habebat altaria LII. Campanariam habet turrim altitudine & pulchritudine præclaram, in qua Campanarum harmonia pro temporum feſto feſtorumq; mutatione varia modulatione editur. Hanc autem tam conſpicuam & amplam Eccleſiam jam ſecundum rabidus deformavit Vulcanus. Anno nimirum 1438. incendio, quod oppido cum Eccleſia erat commune. Et anno ſalutis 1582. fulmine tacta, ſola periit, locis circumquaq; vicinis planè illæſis. Poſt hoc autem poſtremum incendium, ſolis oppidanorum impenſis & oblatione annua; quæ dedicationis die (Dominica poſt Decollationis S. Ioannis) penditur, priſtino nitori & magnitudini reſtituta, intus elegantiſſimis præſtantiſſimiſq; feneſtris vitreis depictis excellens, quales vix alibi conſpiciuntur ſimiles; Quas quidem feneſtras oppidani funeſta etiam ætate, quæ in picturas & ſtatuas immaniter ſævit, annua reſtauratione conſervant. In foro triangulari, Eccleſiæ parochiali vicino, admodum amplo, ubi ter annuatim celebres habentur nundinæ, inſularis & civica domus eſt, quod rato ad normam ſecto lapide eleganter conſtructa, cui amplus

in

in circumferentia locus relinquitur: habetq; hæc prætoria ſua ſic juridicendo & Senatuſconſultis habendis diſtincta ornata triclinia, ut pulchriori ordine conſtitui non poſſent, ſub ipſa civica domo (aſcenditur enim ad eam per gradus lapideos, eleganti circumferentia ornatos, ubi edicta & plebiſcita publicantur) in poſteriori parte macellum eſt publicum, elegantiſſimis fornicibus ornatum, in anteriori armamentarium. Inde concamerata planicies ſtrata, quæ lapideis columnis ſuſtentatur, prætoriæ annexa, in qua ſpectante plebe ſupplicia de condemnatis ſumuntur. Habuit præterea hæc urbs ante motus hoſce publicos monaſteria Virorum IIII. & VI. Virginum, Xenodochium: nunc etjam habet unum ampliſſimum, Hoſpitalia IIII. & alias pietatis officinas, in quibus viris & fœminis ętate & ſenio confectis pueris etiam expoſititiis charitatis & miſericordiæ opera præſtantur: Idem oratoria elegantia VI. & leproſorium cum Eccleſia extra mœnia. Hæc autem monaſteria & oratoria avorum pietate excitata & fundata, nunc partim ſolo adæquata, partim direpta in privatos uſus converſa, ruinoſa ſunt & deſerta; Quemadmodum & arx principis, quæ ad Iſalæ ripam probè munita fuit, unica tantùm turri relicta, in qua Comitum Hollandiæ privilegia conſervantur, quæ certo delectu ſingulis annis à deputato per Magiſtratum Commiſſario, aſſignato in hoc annuo ſexcentorum florenorum ſtipendio, diſcutiuntur & revidentur, ne ſitu intereant. Habebat præterea Gouda Catechiſticas Scholas, in quibus utriuſq; ſexus juventus ad pietatem gratis erudiebatur, ſed & iſtæ pietatis officinæ ſunt everſæ. Tanta inſuper aëris ſalubri-

tate Goudani fruuntur, ut rarò peſtis graventur contagio, cui quidem rei aquæ perpetuò fluxu atq; refluxu remeantes, non mediocriter conducunt. Fluviis etjam duobus decorantur, Iſala nimirum, & eo, qui urbi cognominis eſt Gouda: Quorum alter Lunæ motibus & Oceani æſtu agitatur: alter, ubi mœnia primum latis & peramplis foſſis munivit, ad mare uſq; placidiſſimo tractu expatiatur, ac variam negociatorib' commoditatem præbet, Magno etjam civium quæſtu cereviſia Goudæ conficitur, quæ Hollandicum ſolum neq; colore neq; ſapore alibi præſtantiorem propinat. Ad bellorum deniq; violentiam propulſandam & obſidionem avertendam ſitu & opere Gouda commendatur, cùm majoribus machinis nullus ad eam detur acceſſus, niſi temporibus hybernis, & ne tum quidē ſine magno periculo in duobus tantum aggeribus, quibus munitiſſima ſingulis propugnacula jamdudum objiciuntur. Quin & cataractarum ſolutione viginti quatuor horarum tempore vicinos agros latos inundare poteſt. Quò accedit, quod foveis maximæ & profunditatis & latitudinis cingatur, quæ ab expugnationis metu eam liberant. In his autem foveis juſtæ magnitudinis glebæ ex imo aſcendere, atq; in ſuperficie natare videntur.

Roterodamū. *Roterodamum* vulgò Roterodam / quaſi Ratheri moles, oppidum eſt ſplendidum & copioſum, Moſæ flumini propinquum, Shiedamo unico milliari, Gouda verò tribus diſtat, lanifico & panni textura celebre; habens & juſtum populi numerum, & ſcitè admodum conſtructas ædes, quarum, quæ D. Laurentio ſacra, facilè princeps, & ſplendida & ſumptuoſa; cives opulenti marina navigatio-

ne celebrem halecum piſcationem & exteram mercaturam exercent; Conflagratione perierat civitas pro magna parte anno 1563. Sed mox erectis longè pulchrioribus quàm ante ædificiis, pontem lapideum miræ magnitudinis ſimul conſtruxerunt, in cujus eminentiori parte ſuum Eraſmum lapidea ſtatua in perpetuum monumentum donarant, quam Hiſpani in exordio Batavici tumultus religionis ergò anno 1572. ſunt demoliti.

Amſtelrodamum vulgò **Amſterdam** / civitas ſita undique in aqua, fundamenta ejus ſunt trabes lignei, locis undoſis ingenioſè admodum infixi, ut ædificia quamvis magnifica ſuſtentare queant: Fundamenta hæc, uti quidam teſtantur, ſæpè pluris conſtant quàm ædificia ipſa, licet ſplendida. Emporium eſt poſt Antvverpienſe omnium quæ habet Belgium celeberrimum, quo quotannis appellunt claſſes ducentarum ac trecentarum navium ex omnibus Europæ partibus confluentium, uti ex Gallia, Anglia, Hiſpania, Luſitania, Liuonia, Svvedia, Norvvegia, Iſlandia, Oſtlandia, &c. ita ut ſæpenumerò unà ibi videre liceat in portu ad quingentas naves maximas, quæ proſpectum præbent planè magnificum. Cives tam ſunt opulenti, amplæq; fortunæ, ut ejuſmodi claſſe advecta, ipſi omnes merces tam promptè coëmant, ut quinto ſextóve die ab adventu ſuo expeditæ naves, rurſumq; mercibus aliis oneratæ quævis remeent, unde profectæ erant. Vt autem ſemel dicam, ſive divitias, ſive populum, ſive etjam aërem, aquam, ſitum, quantitatem, ſive præterea aquæductum (quos canales vocant) per quos naves admittun- *Amſtelrodamum.*

tur,

tur, fabricas ſpectes; poterit hæc cum Venetiis compara-ri. De hac civitate ita Nicolaus Carmus:

Hæc illa eſt Batavæ non ultima gloria gentis,
Amnis cui nomen, cui cataracta dedit.
Dicta prius Damum, *raris habitata colonis,*
Cum contenta caſis ruſtica vita fuit.
Hinc Amſterdamum jam facta celebrior, atq;
Fortuna crevit tempore nomen item.
Vrbs benè nota propè, atq; procul diſtantibus oris,
Dotibus innumeris ſuſpicienda bonis.
Dives agri, dives pretioſæ veſtis & auri,
Vel pleno cornu copia larga beet.
Quod Tagus atq; Hermus vehit & Pactolus, in unum
Verè huc congeſtum dixeris eſſe locum.

Hagum. *Hagum Comitis* vulgò Sgravenhaeg / pagus eſt, omnium quos Europa habet pulcherrimus, ditiſſimus, ampliſſimus ac capaciſſimus, ad domum duo millia continens tam ſumptuoſarum, ut nulli urbium cedant, cùm ibi totius propemodum regionis nobilitas ac Regis etiam Palatium Curiaq; commoretur.

Amorfordia. *Amorfordia* Diœceſis Vltrajectenſis, oppidum parvum initiò fuiſſe, ex antiquis mœniis & foſſis liquet; poſtea verò rebus florentibus nova civitate veteri circundata, vehementer eſt amplificatum. Ferax ſolum & commodum, amœnumq; ſitum habet: Nam ab ortu & meridie agros omni frumenti genere fertiliſſimos, ab occaſu montes, ſylvas cæduas ac ſaltus habet; à Septentrione verò uberrima paſcua, quæ à maris Oceani bachio uno ab urbe

mil-

milliari alluuntur. Ex hoc mari per Amiſum fluvium navigabilem omnigenę merces in urbem importantur. Vrbs ipſa firma ſatis murorum ambitu, duplici foſſa & vallo intermedio cingitur, arte tamen potius quàm naturâ munita: Cives autem ſuo cenſu vivunt, aut agriculturam lanificium & mercaturam exercent. Ius municipale, quod vulgò Statts Recht appellatur, Henricus Epiſcopus Vltrajectenſis anno 1259. conceſſit: Guilelmus poſtea Epiſcopus anno 1298. inſtituit, ut idem jus uſurparent Amorfortii, quale erat Vltrajectinis. Nundinas habet toto Belgio celebres, quarum duas Guido Epiſcopus illis anno 1331. donavit. Laudantur Amorfortii in Hiſtoriis à temperantia, prudentia, religione, fidelitate erga ſuos principes, fortitudine bellica, liberalitate in pauperes, & erga exules, cæteroſq; exteros hoſpitalitate & merito. Omnis enim luxus tam in conviviis quàm in veſtibus ſupellectilibuſq; apud Amorfortios exoſus; didicerunt ab avis ſuis honeſtè ac parcè epulari ac veſtiri. Quanta verò ſub ipſa ſimplicitate rerum agendarum lateat prudentia, cùm aliis temporibus, tùm maximè in Gueſiacis tumultibus, claruit. Pietas & religio hîc ſemper maximo in pretio fuit, fidemque, quam ſemel à D. VVillibrodo, Bonifacio, Friderico aliiſq; hujus Diæceſeos Apoſtolis acceperunt incolæ, hanc uſq; in præſentem diem ſertam tectam conſervarunt, & adhuc clam ſub metu Tyrannidis conſervant. Auxit promovitq; plurimùm in hac civitate religionem M. Gerardus de Groot, qui circa annum 1379. ſub Vrbano VI. Papa Daventriæ, Suollis, Campis, Amorfortiæ, Amſtelrodami & in vicinis circumquaq; locis concionabatur, & cœno

bia multa erigebat. Hujus & ſucceſſoris ejus Florentii Redevvin opera circa idem tempus tria monaſteria in hac civitate ſunt ædificata, quibus ſubſequentibus temporibus & alia tria addita ſunt. Eſt & in urbis Eccleſia primaria D. Georgio ſacra, Collegium Canonicorum ab Epiſcopo Ioanne Dieſtenſi anno 1337. fundatum: Sacellum quoq; D. Virginis, in omnibus vicinis regionibus vicinis notiſſimum, quod noſtris adhuc temporibus ab innumeris peregrinis frequentatur. Fidelitatem erga ſuos principes Amorfortii diverſis temporibus & caſibus exhibuerunt. Vltrajectenſes enim perpetuò ſuos Epiſcopos rejecerunt, quos Amorfortii ſemper benignè ac liberaliter exceperũt, & in ſuas ſedes reſtituerunt. Sic Aſſverum Culeburganum anno 1436. ab Vltrajectenſibus repudiatum. Sic Diepholdium anno 1448. ab iiſdem contra fœdus initum ante annos duodecim (quo ſe Epiſcopum ſuum defenſuros juraverant) pulſum, urbe capta unà cum D. Iacobo de Geeſbeec reſtituerunt. Senſit & horum infidelitatem David nothus Philippi Burgundiæ Ducis. Senſit etiam eò magis Henericus Palatinus anno 1528. ab Amorfortiis in civitatam Vltrajectenſem, unde ejectus erat, armata manu reductus. Majorem etjam obedientiam & fidelitatem in Amorfortiis reperit Philippus Catholicus Hiſpaniarum Rex anno 1578. & 1579. qua tempeſtate nec princeps Auriacus, nec Hollandi, nec Geldri, nec Vltrajectenſes priùs Amorfortios à fide Catholica & obedientiâ ſuæ Majeſtatis avertere potuerunt, quam obſeſſam urbem machinis bellicis & ſummis viribus porta ſolo æquata ſuperaſſent: Vrbem vincere, animos autem ſuperare non potuerunt.

Egre-

Egregiam quoque laudem ſemper ex bello reportarunt: Dominam Iacobam Bavaram Holandiæ Comitiſſam propriis expenſis contra Dominum de Arckel, in capiendo Iſelſteinio & Gorcomio juvârunt, unde à Bavara publicis literis gratiarum actionem meruêrunt: Hollandorum vires ſæpè repreſſerunt: Geldrorum violentiam ſæpiùs fregerunt: Vltrajectum quater armis occupaverunt; Philippi Burgundiæ Ducis exercitium bis (teſte Mejero lib.16. Annal. Flandr.) à ſuis mœnibus fugârunt. Hac fortitudine Amorfortii eam ſibi famam conciliârunt, ut multi è vicinis principibus illorum fœdera & amicitiam ambirent, ipſique in multis provinciis vectigalium immunitatem obtinerent: Eam VVilhelmus Bavarus Hollandiæ Comes inito fœdere Amorfortiis per omnes ſuas provincias donavit. D. VValramus Bredenrodius, D. Caſparus Culenburganus, & D. Ioannes Egmontanus, Amorfortiis magna quoq; privilegia in ſuis ditionibus contulerũt. In pauperes tanta eſt Amorfortiorum liberalitas, ut hac in re maximis quidem civitatibus pro qualitate divitiarum non cedant. Duo ſunt in urbe Gerotrophëia, in quorum altero plus quàm 60. ſenes tam viri quàm mulieres honeſtiſſimè aluntur. Præterea anno 1447. inſtitui cœpit diſpenſatio eleemoſynarum in pauperes, qui priuatis in ædibus per urbem habitant, ea paulatim ad tantam opulentiam pervenit, ut nunc plus quàm 80. homines inopes ex illa ſuſtententur. Inſigne quoq; & magnificum Orphanotrophium circa annum 1551. erectum eſt, ubi pupilli pauperiores aluntur. Duo adhæc urbs habet Noſocomia, unum pro peſte laborantibus, alterum pro quibuſvis cli-

nicis, quorum res domi eſt anguſtior, quàm ut ſeipſos in morbo ſuſtentare poſſint. Xenodochium quoq; habet, quo peregrinis pauperibus ex itinere licitum eſt diverti. Prodierunt ex hoc oppido non pauci Regum & Imperatorum Oratores, Medici, Iuriſprudentes, aliiq; illuſtres viri, in omni linguarum, artium & ſcientiarum genere exercitatiſſimi. Ex hoc oppido prodiit Albertus Sapidus tot annis Conſtantinopolitanus ſub invictiſſimo Cæſare Maximiliano II. Legatus. Natus eſt hîc D. Stephanus Lauræus, Domus Auſtriacæ ſummus ſub eodem Maximiliano Medicus. Præterea D. Godefridus Steig/ qui Illuſtriſs. & Reverendiſs. Principis Herbipolenſis cum ſumma gloria & laude magnoq; plauſu ipſius Principis agit Medicum, ſeſe Amorfortenſem eſſe gloriatur. Hæc quoque patria eſt clariſs. & ornatiſs. Viri Ioannis Fonckii, qui poſt multas legationes, arcaniq; Senatus Belgii Regis Hiſpaniarum Philippi II. præclara peracta negotia, tandem à Rege in Hiſpanias vocatus eſt. Debet & huic oppido ſua natalia Marcellus Lentius totius Ordinis Canonicorum Regularium per utramq; Germaniam Generalis.

ZELANDIAE COMITATVS.

Mittelburgū. *Mittelburgum* à Metello præcipuæ nobilitatis ac conſularis dignitatis apud Romanos viro id nomen, ut plerique opinantur, conſequutum eſt, quaſi Metelliburgum. Lemnius à Burgo Burgk/ hoc eſt, à munito & eminente caſtro aut arce rupeq; inacceſſa (quale apud Romanos Tarpeïum Saxum) denominatum putant, quod in inſulæ hujus meditullio ac centro conſiſtat.

Arnemuda

Arnemuda Mittelburgi municipium præbet omnibus tutiſſimum portum, fidamq́; navium ſtationem: Nam hîc præcipuè claſſis, quamlibet numeroſa, inſtruitur, in quemcunq; Oceani tractum velificatio perficiatur. *Arnemuda.*

Fliſsinga nomen deſumpſit ab urceo ſeu lagena, quod poculi fictile genus, ſupernè anguſtioris eſt, in medio diſtento, ac capaciore ventriculo, qui circa imum gracileſcit, ac ſenſim extenuatur, Belgis Fleſſche nominata. Cujus imagine civitatis hujus vexilla atq; manipuli, quos etjam navium malis in vertice erectos conſpicimus, inſigniti ſunt. Diſtat à Mittelburgo verſus Africum ſeu occaſum Hybernum, intervallo ſexdecim ſtadiorum, quæ bis mille paſſus conficiunt, aut bina milliaria Italica. Eſt quidem urbs exigua, ſed arte & naturâ munita, qua parte mari obverſa eſt. *Fliſsinga.*

Campoveria vel *Veria* verſus ortum æquinoctialem Scaldiæ oppoſita eſt; diſtat à Mittelburgo pari quaſi intervallo quo Fliſſinga. Nomeŋ obtinet à Freto, quod ab ea littoris ora in ulteriorem Campæ ripam ac ſinum tranſferri homines ſoleant. Primus enim portus ac navium Cimbarumq́; ſtatio, à qua conſcenſâ ſcaphâ trajicimus Veer, Belgis aliis Vaert: Latinè trajectus & tranſvectio dicitur. Civitas hæc perangustam habet mœnium ambitum, paucis ab hinc annis Scothorum frequentatione celebris. *Campoveria.*

Zirzæa civitas Zelandiæ in inſula Scaldia ſita, à conditore nomen ſortitur. Anno redempti orbis 849. imperante Lothario primùm in formam civitatis ædificari cœpta, ac mœnium ambitu muniri, ex parvis initiis in eum *Zirzæa.*

ſplendorem adaucta eſt, ut nulla clariſſimarum civitatum ſit inferior: Hanc teſtatur Levinus Lemnius plurimis viris eruditis præclariſq; ingeniis fœcundam eſſe ac feracem, negotiatoribus providis ac ſagacibus refertam, quibus ex re frumentaria ac lectiſſimo tritico, ex nivei candoris ſale, ex rubia ſeu garanſa, ſalſamentorum ac piſcium copia, armentorum pecudumq; immenſa vi quæſtus accedit uberrimus. In re familiari ac domeſtica omnia elegantia, nitida, expolita: menſa frugalis & moderata, nec unquam prodigaliter ſumptuoſa: in mercatura exercenda nemo non civium ſolers atq; induſtrius, lucri avidus, ad rem attentus, in tenuiores tamen atq; inquilinos inopia preſſos liberalis atque beneficus, in cæteros verò hoſpitalis, blandus, comis, affabilis, candidus, &c. Gregaria ac promiſcua multitudo paſſim inhumana eſt, rudis, agreſtis, ferox, crudelis, indomita, atq; à civili vitæ conſuetudine aliena.

Romerſvalla. *Romerſvalla* civitas Zelandiæ à Suytbeuenlandia inſula avulſa, nullis exculta agris, nullis exornata pomeriis. Oceanus undiq; alluit, ita ut unica ſalis negociatione ſubſiſtat.

Goeſa. *Goeſa* in occidentali Suytbeuenlandiæ parte ſita, civitas perexiguo quidem murorum ambitu, at ſplendore atq; affabrè extructa; civibus morum civilitate perpolitis.

Toletum. *Toletum* Zelandiæ vulgò Tolen à vectigali & prætoriis ita appellatum: vetuſtum oppidulum, à Brabantia exiguo freto diſcretum.

FRISIAE ORIENTALIS COMITATVS.

Embdena. *Embdena* vulgò Embden/Metropolis eſt Friſiæ orientalis,

talis, ad Amaſii fluminis oſtium, Principū ſedes; Emporiū iſtius tract⁹ celeberrimū portus opportunitate, quem tam capacem profundumq́; habet, ut navigia, quæ quidem Oceanus maxima vehit, paſſis velis admittere poſſit, amplitudine opum, ædificiis publicis privatiſq́;, civiū multitudine & incolarū non Germanię modò ſed Europę innotuit.

Aurichium urbs multis nobilum à curis & turba jucundiſſimus receſſus; Sylvæ id faciunt & nemora, in quibus aut aucupio, aut venatione ſeſe exercent. Gens dives eſt, mercaturæ & opificio dedita. *Aurichium.*

FRISIAE OCCIDENTALIS COMITATVS.

Groninga.

Gronin-

Groninga. *Groninga*, Groningen / nomen ſumpſiſſe dicitur à Grunio Franco, vel ut alii volunt, Trojano, qui hanc urbem extruxit. Civitas eſt inſignis, dives, populoſa, muro forti circundata.

Leovardia. *Leovardia*, Leewarden / caput eſt comitatus Oſtergoyenſis & Septemſaltuenſis.

Sneca. *Sneca* vulgò Sneeck / civitas comitatus VVeſtergoyenſis, duobus à Leovardia milliaribus Germanicis magnis occidentem verſus diſſita, loco humili & tractu planè aquoſo. Nam ager totus circumjacens, humilis eſt & depreſſus, niſi, quod à Septentrionali parte; ubi ædes fuêre Ioannitarum, paulum adſurgit, ideoq; neq; ſegetibus ferendis, nec ulli alicui rei, quam pecoribus alendis, idoneus: Oppidum, non tam aggeribus quàm natura & ipſo loci ſitu munitum, novum eſt, utpotè, nondum ducentis annis civitatis donatum jure & privilegiis. Cæterùm progreſſu temporis tanta incrementa ſumpſit, ut in præſentia jam nulli oppidorum Friſiæ cedat, præter ſolam Leovardiam, omnium reliquorum caput, ſive amplitudinem ſpectare velis, & ædium multitudinem ſplendoremq; unà tum civium numero, ſive platearum diſpoſitionem aptã, unà cum aquarum commoditate & abundantia, ſive alia iſtiuſmodi ornamenta. Illud præ omnibus ſingulare habet, quod præter foſſam & vallum mediocri etiam muro lateritio cinctum ſit; bonorum ingeniorum ferax; Nam ut cæteros omni literarum genere excultos omittamus, qui ex hac civitate oriundi, diverſis locis etjamnum degunt: in hac natus eſt & educatus Ioachimus Hopperus non patriæ tantum civitatis, ſed Friſiæ etjam, adeoque to-

tius

tius Belgii lumen, & ornamentum penè incomparabile, qui ante annos non multos in Hiſpania, primus cùm eſſet à Conſiliis Regiæ Majeſtati, viam ingreſſus eſt univerſæ carnis, non ſine magno optimorum hominum dolore atq; gemitu. Ex hac item prodiit Petrus à Fritema Iureconſultus, qui præter nobilitatem generis avitoſq; ſplendores ſummam habuit eruditionem cum ſingulari animi probitate, candoreq; conjunctam. Hinc etiam oriundus Albertus Hero Philoſophus & Theologus ſcriptis clarus, & Gellius Snecanus.

Doccum, latinè *Docetum* à multis dicitur; eſt in Oſtergoyenſi ditione, duobus à Leouardia milliaribus diſtans orientem verſus, non procul à ſinu maris, qui inter Oſtergoyam terramq; Groningenſem procurrens, Lavicam exiguum amnem eò decurrentem ſeq; exonerantem excipit. Ager circumjacens fertilis eſt, non paſcua tantùm læta habens, ſed & ſegetes ferens, præſertim ab Auſtrali parte, ubi & arenoſior videtur eſſe, paulò longius ab oppido ceſpites effodiuntur ad alendum ignem, id quod oppidanis & vicinorum pagorum habitatoribus magnam præſtat commoditatem. Abeſt à ſinu præſcripto exiguo milliaris intervallo, ex quo alveus per ipſum oppidum fluit. Hinc mercatura illic floret, Tempore belli inter Geldros & Burgundos, Geldris paruit, vallo, foſſaq;, ut tum exigebant tempora, benè firmum. Cæterùm illis victis atq; expulſis per Cæſareos vallum foſſæ injectum & complanatum eſt. Ab eo itaq; tempore immunitum jacuit ad annum Domini M. D. LXXXI. quo inquieti patriæ ordines illud deniq; munierunt, ad avertendos Re-

Doccum.

gis milites. Antiquum eſſe inter omnes conſtat, Eſtque martyrio & reliquiis quibuſdam S. Bonifacii ſociorumq; ejus decoratum; Hîc enim poſt deceſſum B VVillebror di primi Vltrajectinorum Epiſcopi, relicto Archiepiſcopatu Moguntinenſi, Vltrajectum petiit, & Epiſcopus ibidem conſtitutus eſt, miro ſemper flagrans deſiderio convertendi Friſios, qui tum magna ex parte Chriſtum non agnoſcebant, licet VVillebrordus ad eos convertendos & antea & poſt Epiſcopatum adeptum magnam navaſſet operam, & præter eum alii etjam ab Epiſcopo Cantuarienſi ex Anglia miſſi verbum Dei prædicaſſent. Itaque aſſumptis ſecum ſociis aliquot ad eos contendit, & poſteaquam totâ provinciâ peragratâ, ubique ſementem Verbi Divini ſatis feliciter jeciſſet, tandem prope Doccum cum ſociis ab infidelibus cæſus, martyrii coronam adeptus eſt. Conſtructum eſt non multis poſt mortem ejus annis in civitate monaſterium Cannonicorum Regularium, quod progreſſu temporis occupârunt Abbas & Religioſi Ordinis Præmonſtratenſium: In eo adhæc uſq; turbulenta tempora adſervatum fuit cranium Martyris inter trucidandum ab impiis gladio reſectum, unà cum baculo ejus paſtorali, calice, codice Evangelico, totoq; divini officii habitu, & argenteo ſcypho. Hujus etiam civitatis paſtoratum ſeptem annos adminiſtravit S. Ludgerus nobili genere natus, multarum linguarum peritus, qui poſtea primus Monaſterienſium Epiſcopus ad cœleſtem patriam circa annum 809. migravit, in VVerda Imperiali Abbatia ad Ruram fluvium ſepultus, in hac poſteris temporibus natus eſt Gemma Phriſius, Medicus & Mathematicus in-

ſignis

ſignis editis libris magnæ eruditionis celebris, quam etjam eruditionis laudem hinc oriundi merentur Baſilius ſive VVeſſelus, dictus Groninganus, Ioannes Docconicenſis, Iureconſultus, Vniverſitatis Colonienſis ornamentum ſingulare, & Cornelius Kempfius, qui tribus libris res Friſiorum Latino ſermone conſcripſit.

Slotenum oppidulum pertinet ad ſeptem ſylvas, loco dimiſſo & paluſtri, ſitu ad mare Auſtrale, à quo vix quarta milliaris parte diſtat, à Sneca verò duabus milliaribus. Ager tamen ab occidentali parte, qua Geerſtlandiam ſpectat, paulum elevari incipit, arenoſus ibidem exiſtens lacus illi adjacet magnus, in quo eſt piſcium omnis generis copia. Secatur in duas partes aqua profluente, quæ duobus pontibus conjungitur. Templum parochiale non habet, ſed tantum ſacellum, lacerum penè hac temporum tempeſtate & ruinam minitans, niſi in tempore fulciatur repareturq;. Paret autem parochialibus Eccleſiis duorum vicinorum pagorum: Id quod mirum pleriſq; videbitur, cùm civitatis jus habens à proprio regatur magiſtratu, & non tantùm naturâ, ſed operibus egregiè fuerit munitum quondam. Cunerus tamen Epiſcopus Leovardienſis, paucis ab hinc annis paſtorem illi conſtituerat ſacello in parochiale templum commutato. Tempore novenalis belli (quo Geldri ante annos ſexaginta cum Burgundis de principatu conflictati ſunt) perpetuò fuit in Geldrorum poteſtate, qui illud quaſi ὁρμητήριον conſtituerant, ex quo excurſiones fecerant & bella derivârunt in alias civitates, munitaq; loca. Nam id primo adventu occupârunt, indeque digreſſi plura tentarunt & aſſequuti ſunt. Quin etjam

Slotenum.

noviſſimè cum vi & virtute Burgundiorum cæteris caſtris pagiſq; excuti, pulſi atq; fugati eſſent, id tanquam aſylum validum & firmum ad ultimum uſq; ſervarunt, naturâ loci potiſſimùm freti. Itaq; in eo factionis iſtius coryphæi anteſignaniq; præcipuè obſeſſi ſunt, obſidionemq; forti animo tolerarunt ad ſeptimanas non paucas, nullam paſſi deditionis mentionem fieri, niſi prius egeſtate fameque compulſi. Nec fuit victoria iſta Burgundionis incruenta, ſiquidem duo eorũ duces præcipui Georgius Schenck à Lautenberg, Friſiæ Gubernator, & Ioannes, Dominus Vaſenatius copiarum præfectus, durante obſidione ſub noctis crepuſculum ſpeculatum egreſſi, ſimul eodem tẽpore vulnerati ſunt, quorum poſterior paulò poſt deditum oppidulum Leovardiæ ex vulnere mortuus eſt, non ſine Friſiorum mœrore. Inciderunt illa in annum Domini 1523. vallo deinde disjecto æquatoq; ſolo, abſq; munimentis fuit uſq; ad annum 1582. quo Ordines illud rurſus validè munierunt.

Iſta. *Ilſta* quæ ab aliis *Iloſtum*, & in literis quibuſdam antiquis manuſcriptis *Iliacum* dicitur, unius tantùm horæ ſpatio à Sneca diſtans, in longum porrigitur ab Auſtro in Septentrionem, duabus conſtans plateis, quos aqua mediocris profunditatis intercurrit. Nulla re inſignis niſi antiquitate. Nam nec vallum habet nec munitiones, nec ſeptimenta ulla. Fruitur tamen jure civitatis regiturque à proprio Senatu, habens civicam domum oppidorum inſtar; quocirca etjam optimo jure inter civitates numeratur. Multi excellenti doctrina viri hanc patriam origine decorarunt; quorum omnium accuratam enarratio-

nem

nem Suffridus Petri peculiari opere de illuſtribus Friſiæ ſcriptoribus dedit.

Bolſvardia unico milliari à Sneca verſus Septentrionem diſtat, à Leovardia verò tribus: Hanc eſſe vetuſtam & à multis annis fuiſſe celebrem ſatis præter alia argumenta & indicia atteſtatur hoc, quod unà cum egregiis maximeq; inclytis civitatibus emporalibus fœdere illo contineatur, quod Auſam Germanicã vulgò indigetant. Quocirca in Comitiorum conſeſſibus & aliis conventibus civitatum huius patriæ, primo poſt Leovardiam cenſetur loco, & ſecundam obtinuit dignitatem. Ager circa eam planus, paſcua habens læta, paulò celſior Snecano. Ipſum oppidum vallo firmo foſſiſque profundis benè munitum eſt. Hujus cives & incolæ à multis annis multam exercuêre mercaturam apud exteras & maximè Orientales: inq; regnis Septentrionalibus navibuſq; onerariis eò vecti, quas ipſi ſuis impenſis ſumptibuſq; inter ſeſe communicatis abſq; aliorum ferè oppidanorum adjumento inſtruunt & adornant, commoditatem illis ad hoc ſuppeditante portu Maccumenſi, qui unico diſtat milliari; itaque pecunioſi ſunt ut plurimùm & locupletes. Civitatis ſtatus hactenus benè conſtitutus fuit. Nam præter religionem mediocriter (ut hæc fuerunt tempora) florentem & juſtitiam ſic ſatis cultam adminiſtratamq;; pauperum etjam ibidem cura habetur diligens, erectis & conſtitutis in eum finem tribus ædibus amplis, iiſdemq; benè dotatis annuis proventibus, quapropter nemo in eo habitans mendicato vivere atq; oſtiatim victum quærere facilè permittitur. Ortu hanc patriam illuſtravit Suffridus Rudol-

Bolſvardia.

phus Stechenburgius, qui accuratas gentis Friſiæ hiſtoriam collegit. Petrus Iacobi Thaborita Mathematicus & Geometer inſignis, qui hiſtoriam etjam Friſiam patrio ſermone collegit, ab anno Domini 781. quo Chriſti fidem provincia recepit uſque ad annum 1521. Et Franciſcus Advortenſius Triumpho vir eruditus, & ſcriptis publicis clarus.

Stauria.

Stauria; duobus à Sloteno milliaribus in ipſo littore maris Auſtralis in longum provecta jacet, ad orientalem partem à mari averſam, qua terram ſpectat agroſq; vallũ habens & foſſam, ſed ea non magni momenti, nec ad avertendos hoſtiles inſultus ſatis firma. Ager finitimus planus eſt, minimè altus, foſſis multis paludibus intercicíſus. Emporium enim fuit opibus & auctoritate florens Anſæ Germanicæ membrum ita conſpicuum, ut numeraretur inter principes iſtius fœderis civitates. Et licet ante annos multos rerum commutatione facta omnem amiſerit ſplendorem antiquum, tamen fruitur apud exteros, præſertim in Gallia & maritimis Germaniæ orientalis civitatibus, privilegiis multis, magnam fuiſſe ejus urbis amplitudinem, præter alia indicia & documenta evidenter oſtenditur literarum inſtrumenta, quæ publicis etjamnum ejus continentur archivis. Paſtorem habuit temporibus priſcis S. Odolphum, cujus adhuc hodie venerabilis eſt apud Friſios & ſancta memoria, cùm ob ſingularem vitæ ſanctimoniam & Propheticum Spiritum, quo præditus fuit; tum vel maximè ob indefeſſum ſtudium ac labores ejus in propaganda aſſerendaq; Chriſtiana religione. Hic monaſterium inſigne extrui fecit juxta Flevum fluvium,

cujus

cujus nullæ nunc extant reliquiæ, quæ ab oculis humanis conſpici poſſunt; ſalo non tantùm ipſum monaſterii ſolum ſed omnem latè circa jacentem agrum fluctibus ſuis furentibus jam multos annos operiente. Abbas ejus loci interitum futurum conſpicat⁹, cum ſuis religioſis Stauriam conceſſit, ædificato in cœnobio in ſuburbio, & inde rurſus propter maris æſtum ad præpoſituram Himlum, monialibus quæ ibi erant, alio traductis. Hodie civitas nihil magnificum habet, præter arcem validam portui maris imminentem, cujus fundamenta jecit Georgius Schenck à Tautenburg Gubernator Friſiæ, nomine Caroli V. Imperatoris annô M. D. XXII. flagrante adhuc bello Geldrico, ut Burgundi haberent opportunitatem trajiciendi eò milites & cætera bello neceſſaria ex vicinis Hollandiæ civitatibus.

Harlinga longo à cæteris civitatibus maritimis ſpatio Septentrionem verſus ad fauces Auſtralis maris ſita eſt; non procul à Franicheria, à qua unico tantùm milliari diſtat, in tractu fertili, habente agros inſignes, non tantùm alendis pecoribus ſaginandiſq; propter paſcuorum ubertatem; verumetjam ſegetibus ferendis aptos, tritici inprimis hordeiq; & leguminum feraces. Sunt enim mediocriter alti, & plani quidem, ſed ita tamen, ut ſparſim multis in locis colliculi quidem amœni & fertiles quaſi protuberantes ſe elevent. Arcem habet inſignem & valide contra hoſtiles inſultus munitam; unà cum portu egregiè navigantibus peropportuno, non tantùm propter amplitudinem & capacitatē, verùm etjam propter ipſum loci ſitum. Nam venientibus ex regnis Septentrionali- *Harlinga.*

bus

bus Friſiæ, & Germaniæ Orientalis maritimis civitatibus, omnium ſe primus offert & tranquillam ſtationem præſtat navibus longa jactatione feſſis. Quapropter plurimi loci commoditate allecti, confluxerunt. Quorum cùm alii opificia exercerent, alii navigationibus & mercaturæ unà cum indigenis diligenter incumberent, oppidum vehementer auctum eſt hominum frequentia, opibus & ædificiorum ſplendore ſita, ut de pomeriis ejus extendendis proceres inciperent cogitare & agere. Fuit templum parochiale extra valli foſſæq; ambitum unà cum ſacerdotum & multis aliorum domibus, quæ nocturnis temporibus occluſione portæ arcebantur ab ingreſſu oppidi. Nunc verò termini ita ſunt promoti & extenſi, ut illis omnibus unà cum multis agris adjacentibus adſumptis intraq; vallum concluſis, oppidum duplo majus ſit factum.

Hindelopia. *Hindelopia* non longè à Stauria, promontorii inſtar, in mare protenditur, non fronte tantùm, ſed lateribus etjam marinis fluctibus objecta, earundemq; infeſtinationi expoſita, quocirca vix ægrè ab interitu defenditur, aggeribus firmis latis ac altis, ad arcendam aquarum rabiem oppidumque cum adjacente agro contra earum impetus.

FLANDRIAE COMITATVS.

Gandavum.

Gandavum. *Gandavum* vulgò **Gent**: Hanc civitatem ante Iulii Cæſaris adventum Odueum, nonnulli alii Clarinam appellatam tradunt, ac deinceps Gaidam ab ædificio aut Caſtro ibidem à Cæſare extructo. A Vandalis VVant nomen ſortita eſt, id deinceps in **Gand** & **Gend** mutatum

eſt.

eſt. Civitas eſt, quoad ſitum, munitiſſima & perampla, ita ut inter maximas Europæ urbes connumerari debeat.

Habet enim intra muros circuitum 45640. pedum Romanorum, qui conficiunt milliaria Italica ſeptem, Germanica verò 1¾. Inſulæ habitatæ intra mœnia circiter 26. quas partim alvei fluminum, quibus rigatur urbs, partium canales atq; aquæductus manufacti efficiunt. Tribus fluminibus perluitur urbs, Scaldi, Liza & Livino, ac præter minores pontes innumeros ſunt 98. ſub quibus commodiſſimè Holcadibus ac navigiis altis, quæ *Pleyten* illis dicuntur, quibus merces commeatuſq; convehuntur, tranſitus patet. Hæc civitas ſub Conſtantino IIII. anno 661. à S. Amando Epiſcopo Tungrorum ad fidem catholicam

converſa. Locus natalis eſt Ferdinandi primi & Caroli quinti.

Brugæ. *Brugæ*, vulgò Brug/ antiquis Fanum Mercurii Hæc civitas olim ſplendore ſuo totam reliquam Flandriam obfuſcavit, cùm portus mercatuſq; (qui poſteà Antvverpiam tranſlatus eſt) ibi vigeret, quo adempto jam in minore fortuna verſatur, quamvis eodem necdum prorſus ſit ſpoliata. Lanarum etjam negotiationem cum ingenti fœnore retinet. At cùm tam celebris fuerit, portus tamen flumine nullo lambitur, verùm arte manuq; facto aquæductu ſeu canali largiſſimo capaciſſimoq; omnes ejus territorii aquas ſingulari induſtria facilè unum in locum colligunt, eaſq; pluribus foſſis navigalibus per urbem ducūt, ac demum in alveum denuò revocatos ad Damum oppidum, indeq; ad Cataractas ter Sluyſen vocant, ibidem ad mare uſq; deducunt, ut naturale flumen videri queat, eique Rey nomen fecêre. Huic ſimilem etjam paucis ab hinc annis alterum fecêre canalem navium onerariarum capaciſſimum, quo marino æſtu accedente in urbem uſq; navigia deduci queant, ubi admirandæ induſtriæ opus machinamq; ingenioſiſſimam videre eſt.

Ypra. *Ypra* à præterfluente torrente ejuſdem nominis ſic appellata dicitur; Hæc fundum ſolumq; habere dicitur plumbeum, ob infinitos canales plumbeos ibidem undequaque inſertos, ut commoditatem præſtent maximam, ſingulis penè domibus ac vicis aquam largientes.

Inſulæ. *Inſula* vulgò Ryſſel/ civitas perpulchra & dives, mercatoribus locupletibus frequens, ac opificum mechanico-

rum, textorum præcipuè ingens numerus, qui per omnem ferè orbem merces mittunt varias.

Duacum vulgò Douay ad Scarpam fluvium ſitum, qui urbem in plures ſecat partes, oppidum munitum ac dives. Fontium ſcaturigines limpidiſſimos habet, ædificiis fortibus quidem ſed antiquis extructa. Incolæ frumenti mercatura divites evadunt. Paucis ab hinc annis à Philippo Rege Hiſpaniarum obtinuit univerſale ſtudium, ſcholamq; celebrem pulcherrimis privilegiis ornatam. *Duacum.*

Cameracum vulgò *Cambray*, Flandris Camerick dicitur: Eſt autem Antenino urbs ampla, elegans & munita ad Scaldim, qui per medium ejus labitur, poſita, ſeptem milliaribus diſtans Valecenis. Arcem habet pulchram & validam à Carolo V. conſtructam in montis vertice, ubi S. Gaugericus Epiſcopus Cameracenſis & confeſſor, Evoſio oppido Galliarum oriundus, quod nunc Evodium dicitur, Baſilicam ad honorem Dei titulo & nomine S. Medardi fundârat. Vnde Canonici S. Gaugerici cùm cogerentur templum ſuum deſerere, receperunt ſe in parochialem Eccleſiam S. Vedaſti, ubi in magnifico Choro, quem extruxerunt, corpus S. Gaugerici repoſuerunt; atque ita Eccleſia S. Vedaſti, dicitur etiam Eccleſia S. Gaugerici. AEdificia domorum privatarum hîc elegantia, templa & monaſteria miræ ſtructuræ, ſed maximè admiranda vetus & ſumptuoſa D. Virginis Baſilica, quæ eſt Eccleſia cathedralis & Epiſcopalis ejus loci; cujus juriſdictio & diœceſis latiſſimè & in varios tractus ſe extendit. Vrbs opulenta eſt, mercatoribus & operariis mechanicis frequens, qui diverſi generis merces & præcipuè tenuiores lineas te- *Camaracum.*

las magno numero conficiunt, quæ à loco appellationem habent, & variis remotiſq; in partibus diſtrahuntur. Ius habet Caſtellaniæ, egregiamq; juriſdictionem & dominium, quod peculiari nomine Cambreſium dicitur, in quo pagi ſunt complures, & loca non exigui momenti. Porrò antiquiſſima eſt Epiſcopalis ſedes, in qua ab ipſo VVandalorum tempore primus ille præfuit Epiſcopus Diogenes Martyr, omni virtutum ſanctitatiſq; genere ornatiſſimus præſul. Et anno D.XCV. eidem præerat S. Gaugericus, qui paſtor ſuit hujus ſedis ordine quintus: quam eandem diverſis temporibus & doctrinæ ſanctitate præcellentes admodum Viri exornarunt. Inter quos Petrus de Aliaco Pariſienſis quondam Gymnaſii Cancellarius, inde Cameracenſium Antiſtes & demum Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, præceptor Ioannis Gerſonis multorum auctor operum, quæ Geſnerus in ſua Bibliotheca, quemadmodũ Odonis Epiſcopi Cameracenſis latè recenſet. Mortuus anno M.CCCC.XVI. Hanc urbis hiſtoriam cùm Guicciardinus conſcriberet, Cameracenſis erat Epiſcopus. Maximilianus illuſtri proſapia de Berges oriundus, cui poſteà ſucceſſit D. Ludovicus de Berlamont, vir omnem ordinem gradumq; honoris & dignitatis meritus. Hi Epiſcopi politici ſimul & Eccleſiaſtici ſunt domini, titulo Duces, & Romani Imperii Principes. Hæc urbs prima fuit à Clodio Comato Francorum rege occupata, cùm in Galliam & Belgicam tranſiret, anno CCCC.XLV. longo tempore poſtquam Dani illam exuſſiſſent, atq; unà ſumptuoſum monaſterium & pulchrum templum S. Gaugerii: Reſtaurata autem & integritati reſtituta. Hannoniæ Comitatu

com-

comprehenſa fuit. Poſteà verò Imperatores Germani ab hoc domino ſeparantes civitatem, liberam & Imperialem fecére. Capta etjam & occupata fuit à ſtrenuo Flandriæ comite Balduino Benigno, durante bello, quod ipſe & Dux Lotharingiæ Godefridus geſsêre cum Imperatore Henrico ejus nominis III. cui illam poſteà ex inito pacto tradidit. Tandem ab Henrico V. commiſſa fuit cuſtodiæ & protectioni Roberti (tanquam principis Aloſtani) cognomento Hieroſolymitani, Comitis Flandrię, qui primus ejus pro ſe ſuiſq; protector fuit. Deinde prælatio hæc & eminentia confirmata fuit Flandriæ comitibus ab Imperatore Friderico, anno M. C. LXIV. Theodoro Alſato Flandriam gubernante; nihilominùs Franci ſemper lites moverunt, juſq; prætenderunt in hanc dignitatem, qua etjam frequenter potiti, egregiè eandem defenderunt. Sicut & fecêre tempore Philippi Valeſii, quo hæc civitas obſidione cingebatur ab Imperatore Ludovico Bavaro & Edoardo III. ejus nominis Rege Angliæ, contra Francos confœderatis, quam tamen non potuêre viribus quantumvis magnis expugnare. Hæc bella longo poſt tempore inter Imperatores Germanos & Franciæ reges vario ſucceſſu continuata fuerant. Porrò quod memoriæ recentioris eſt, Maximilianus Auſtriacus Romanorum Rex & Ludovicus XI. in Francia regnans, cùm crudele inter ſeſe bellum gererent: Cameracenſes malè habiti à Francis præſidia ſua ejiciebant, militemq; imperialem recipiebant: idem fiebat à Bouchonenſibus; quomodo & Imperator recipiebat Quercetum, aliaq; loca vicina à Francis occupata. Et licet Cameracum eſſet ſub protectione Flandri,

neutris tamen adhærebat, ſuis legibus, privilegiis & antiquis conſuetudinibus fruens adeò, ut durantibus inter Francos & Burgundiones bellis, ne ab uno quidem moleſtaretur, quin potius nunc ab his modò ab illis frequentabatur, utriuſq; partis ſummam amicitiam experiens, uſque adeò, ut hæc civitas fuerit ſæpè is locus, in quo conventus & colloquia pacis inter prædictos Principes habita ſunt. Cæterùm cùm Imperatori Carolo V. de certis quibuſdam Francorum tranſactionibus, cùm eſſet Landreſii, oriretur ſuſpicio, anno M. C. XLIII. ſimul atq; inde receſſiſſent, Cameracum cum ſuo exercitu ingreſſus eſt, & prætextu ſecuram reddendi muniendiq; civitatem contra hoſtem, aut potius ut tutò ſtatum ſuum illic congregaret, caſtrum ibi munitum extrui curavit, ut ſuperius diximus, privilegiis & immunitatibus urbanis & per omnia ſalvis. Quum verò anno M. D. LIII. Henricus ejus nominis I. Rex Franciæ ad loca Cameraco vicina veniret, eamq; urbem ſibi devincere conaretur, re infecta, hoſtem declaravit, nihil ulteriùs, quod illi damno aut detrimento eſſe poſſet, aggrediens. Cæterùm dum pleriq; anno M. D. LXXX. ex Belgis, rebus Gallicis nimium ſtudioſi, Belgicas provincias ad Gallos transferre conabantur; Inter hos Iuſtus Regulus Cameracenſis urbis ac Diæceſeos præfectus, qui Cameracum Alenconii præſidiis tradidit, civibus & Eccleſiaſticis, qui in ejus verba jurare nollent, (inter quos primus Epiſcopus) hoſtiliter exactis.

Tornacum. *Tornacum* vulgò *Tournay*, Belgis Doornick / ampliſſima & florentiſſima civitas ſemper fuit, variis mercemoniis & negociationibus abundans, miri ingenii alens arti-

fices,

fices, qui quotidiè novas mercium excogitant formas, adeò, ut ſi quædam mercium ſpecies in deſvetud nem abierint, novis quæ jam in uſu & gratæ ſunt, excogitatis, nũquam deſint, quo plebs pauperior artificio novo victum ſibi quærat. Vnde mirandum non eſt, quod Tornacum tot hoſtium incurſiones & rerum mutationes diverſis temporibus paſſa, paucis annis poſt ſingulas mutationes priſtinum decus facilè recuperaverit, potens eſt non ſolùm civium opulentia, ſed ipſius etiam communitatis potentia, quæ bona maxima & cenſus annuos præ cæteris Belgii civitatibus poſſidet ac merum imperium, quod Altam Iuſtitiam vocant, ſuumq; magiſtratum habet exercetq;, excluſo Regis officiato. AEdificia habet plurima, multa antiquiſſima & ad eam formam, qua major ædificiorum pars Colonię Agrippinę conſpicitur, & putantur à Romanis ad eam rationem reſtituta. Inſignem habet Eccleſiæ Cathedralis Baſilicam, in meditullio quaſi ſitam, D. Virgini Mariæ ſacram, quinque præaltis turribus, formam crucis Burgundicæ referentem: Cujus chorus præ cæteris aliarum Eccleſiarum Cathedralium Provinciæ Rhemenſis, imò totius Belgii meritò laudatur, cum ab amplitudine, tum à ſumma *fornicis* elevatione & lucis claritate. Officium divinum nuſquam ferè ſolenniùs atque accuratiùs peragitur, honeſtiſſimis ab antiquo ſervatis ceremoniis. Sunt in ea tres & quadraginta Canonicatus & præbendæ honeſtæ ſuſtentationi ſufficientes, præter tres præcipuas & aliquot minores dignitates. Sunt quinquaginta & plures Capellani & duodecim Canonicorum Vicarii. Sunt Eccleſiæ parochiales decem & ſeptem, quarum novem ci-

tra

tra Schaldim Diæceſis Tornacenſis, reliquæ tres ultra Schaldim Diæceſis ſunt Cameracenſis. Is enim fluvius utram Diæceſin dividit. Gens Religioni pietatiq; Chriſtianæ dedita: argumento ſunt tot animularum pientiſſimarum habitationes, conventus & fundationes, quibus omnis ætatis ſexus & conditionis hominibus miſericordiæ pietatiſq; officia exhibentur virginibus, viduis, orphanis, peregrinis, emeritis Dei miniſtris, & quovis morborum genere adfectis: tanta eſt hæc civitas, ut cum continentibus ædificiis & loco juriſdictionis proprio per ſe conſtituat unam provinciam Belgii, quæ vocē ſemper habuit in conventu ordinum & provinciarū Belgii, non minus ac Brabantia ipſa Flandriaq; & aliæ majores provinciæ. Aër illic ſalubris atque ſubtilis. Ager circum vicinis pratis nemoribuſq; abundans, gleba eſt fertili, tritico quippe ferendo longè fœcundiſſimus. Non ſunt illic paludes, non aquæ ſtagnantes, nullæ mirices aut terræ ſteriles; atq; ideò, quamvis non latè ſe extendat illius territorium, magni tamen eam principes fecêce viri, ut his noſtris temporibus Princeps Parmenſis, qui domicilium in ea ſibi delegerit. Diſtat Atrebato Arteſiorum Metropoli XIV. leucis, Cameraco totidem, Gandavo, XII. Hannoniæ montibus IX. Duaco VIII. Inſula & Cortiaco V. Tornacum in Regum Francorum poteſtate fuit uſq; ad annum M.D.XIII. quo Henricus VIII. Angliæ Rex poſt aliquot menſium obſidionem eam ſui juris fecit, qui anno M. D.XVIII. Franciſco Francorum Regi ejus nominis I. certis pactis & conditionibus eandem reſtituit, ac demum anno M. D. XXI. ab exercitu Caroli V. Imperatoris (uti Flandriæ Co-

mitis)

mitis) imperatum facere coacta, Flandriæ rurſum aſſerta eſt. Nunc hereditaria ſucceſſione in Philippi Regis Catholici obedientia verſatur.

Aloſtum. *Aloſtum* civitas ampla, munita, opportuno loco ſita ad fluvium Teneram, vulgò Dender/II. milliaribus Teneramunda, V. Gandavo, IIII. Bruxella, & VI. Mechlinea diſtans: mercatu floret, & potiſſimùm negociatione lupuli, unde Aloſti incolæ quæſtum haud pœnitendum faciunt. Fuit autem caſtellum primùm, quod temporis ſucceſſu in elegantem urbem excrevit, diſtinctum plateis, ornatum Eccleſiis, murorum & aquarum ambitu multiſq; propugnaculis validè munitum. Eſt in ea collegiata Canonicorum Eccleſia D. Martino ſacra, eleganti ſtructura inchoata. Sunt & Cœnobiticæ Societates ibidem, diverſi ſexus variæ, ut Carmelitarum, Guilhelmitanorum, ſororum Griſearum, (quas vocant) nigrarum & Beginagium. Eſt & miſericordiæ pietatiſq; officina, Xenodochium, Domus Senatoria perampla, forum ſpacioſum, nundinis hebdomalibus celebre. Subditos autem habet CLXX. pagos, dominaturq; & extenditur hæc ditio uſq; ad muros civitatis Gandenſis, portas Aldenardi & intra ſuburbia civitatis Teneramundæ. Continet præterea Aloſtenſe territorium duos principatus, videlicet Stenhauſenſem, & Gaverenſem. Quin & ambitu ſuo Aloſtenſe territorium aliquot Baronatus comprehendit, ut Lyehenſe, Neyghem, Sottoghem, Oſcoriſſe & alios; hoc autem comitatus titulo, quo Aloſtenſis ditio eſt ornata, ſalutatur Philippus Hiſpaniarum Rex, ibidemque inauguratus eſt, præſtito ſolenni juramento. Huic comitatui conjunctum

eſt territorium VVaſiæ & complures pagi, nec non quatuor officia, vulgò vier Ambachten: quo nomine quatuor appellantur oppida, ut ſunt Hulſt / Axele / Bouchouten/ Aſſenet; ad quæ quidem quatuor officia reſpectivè nonnullæ juriſdictiones & ditiones ſpectant. Et quia vicini ſunt mari in iis paſſim ſal prius crudum nitore præſtans (quemadmodum in Zelandria) conficitur. Porrò ut hæc Flandriæ portio omnium fertiliſſima habetur, ita & in ea Aloſtum excellentium ingeniorum ſemper patria & genetrix, qui dum non domeſticis tantùm, ſed & exteris innotuerunt, Aloſto ſplendori & ornamento fuêre. Hos inter Cornelius Scribonius Graphæus non ultimam laudem meretur (cujus per honorificam mentionem Guiciardinus frequenter facit) qui apud Antvverpienſes Secretariatus officio magnificè præfuit, & in eruditorum ordine à Philippo Gallæo Celte depictus, à Benedicto Ario Montano tali carmine decoratur:

Magnum tuum celebrat Corneli Antuerpia nomen,
Tradit & innumeris, quos habet, hoſpitibus.
Te civem canit illa, pium fidumq; miniſtrum,
Scribere qui benè ſcis, publica qui gerere.

Eſt & Aloſtenſis Nicolaus Stopius, vir literatiſſimus & plurimorum auctor operum. Sed & Arnoldus Mermannus Aloſtenſis ſcriptor eſt, & hiſtoricus ſummus, quod illo ſanè tractatu, palam & probatum fecit, quem de omnium gentium converſione edidit, in quo velut in Theatro aut Scena proponit, quibus Apoſtolis, Apoſtoliſve viris, quibus Pontificibus Maximis, quibus Imperatoribus ſeu Regibus, ſeu Principibus, provinciæ quæq; ac populi ad Chri-

ſtianam religionem, verumq; Dei cultum, abdicata ſuperſtitione venerint. Itaque huic operi convenientem titulum fecit, Theatrum converſionis gentium. Idem etjam Chronicon atque annales promittit, quibus demonſtret, quando & quo tempore hi atque illi populi à catholica Chriſti fide defecerint. Majorem quoque in modum hæc patria ortu Petri Aloſtani pictoris & architecti omnium excellentiſſimi decoratur, cujus varia extant ſummi ingenii monumenta, vertit ex Italico in Gallicum & Teutonicum, ſeu Belgicum ſermonem librum de Architectura Sebaſtiani Serlii, eum, qui eſt de quinq; columnarum ordinibus & aliorum membrorum ſive ornamentorum, Etruſco, Dorico, Iönico, Corynthio, Compoſito. Extant enim quinq; libri Serlii de Architectura, licet ſeptem quādoq; promiſerit. Edidit inſuper Petrus Aloſtanus Etypa ſanè viſenda de vita & moribus Turcarum, quæ Conſtantinopoli obſervavit. Qui imò Solimannus ab eo ad vivum ſe depingi curavit, deinde eum de manu ſua annulo, gemma, equis, veſtibus, auro & ſervis regia munificentia auctum honorificè dimiſit, quæ Bruxellæ deinde in annuas penſiones convertit. Dominicus Lamſonius, dum celebriores Belgas pictores carmine commendat, ita Petri Aloſtani comminemit:

Pictor eras, nec eras tantùm, Petre, pictor, Aloſtum
Qui facis hac orbi notius arte tuum.
Multa ſed acceſſit, multa ars tibi parta labore,
Cujus opus pulchras ædificare domus.
Serlius hanc Italos, tu Serli deinde bilinguis
Interpres, Belgas Francigenaſq; doces.

BRABANTIAE DVCATVS.

Lovanium.

Lovanium. *Lovanium* vulgò Löuen/civitas antiqua, quæ etjam ante Iulii Cæſaris tempora civitas fuit cincta; poſteà verò aucta, ut hoc tempore intra mœnia in circuitu habeat quatuor milliaria Italica. Templo ornari ſolebat artificioſiſſimè extructo & D. Petro dicato. Verùm id hoc tempore ruinam minatur, imò ex uno latere turris ipſa collapſa eſt. Civica domus non minori artificio conſtructa eſt, quæ pluribus artificibus ſæpè materiam admirationis præbuit. Caſtrum monte ſitum incolis non exiguam præbet voluptatem: hoc à Iulio Cæſare extructum dicitur. Civitas præterea intra ſua mœnia continet prata de-

ambu-

ambulationi aptiſſima, ſylvulas, arva, variiq; generis oblectamenta. Fluvio irrigatur Dila vocato, qui plurimos in civitate gyros efficit, unde incolis non exigua commoditas. Vniverſitas quoque ibi toto orbe celeleberrima à Ioanne Brabantiæ Duce extructa, atq; pluribus iiſque excellentiſſimis privilegiis exornata.

Antvverpia.

Antvverpia, vulgò Antwerpen/ Germanis Antorff/ Gallis *Anvers*, civitas ampla magnaq; poſita ad Scaldim fluvium, ita ut è portu etjam altiſſimarum navium plana via ingreſſus pateat. Continet templa inſignia plurima, inter quæ pulcherrimum eſt D. Mariæ templum ornatum turri excelſo ex albo marmore extructa. Domus civica ex- *Antvverpia.*

cellens fuit anteà, verùm poſt incendium denuò multò extructa magnificentiùs: Palatia inſignia: domuſque tam publicas quàm privatas ibi videre eſt affabrè extructas; canales quoque in civitate habet inſignes, quæ mediocres naves in civitatem admittunt. Anno M. D. LXVII. muris cingi cæpta eſt fortiſſimis, foſſiſq; tum profundiſſimis tum latiſſimis. Emporium quoq; eſt variarum mercium tum ad vitæ uſum neceſſariarū, tum ad ſplendorem pertinentium celeberrimum, quo mercaturæ gratia ſeſe conferre ſolebant Germani, Galli, Itali, Hiſpani, Angli, Dani, Svveci, aliæq; nationes, etjam fixis ibi ſedibus. Hodiè ob inteſtina bella non parùm ab ea flore receſſit.

Buſcum-Ducum. *Buſcum-Ducum* ſeu *Sylva-Ducis*, vulgò Hertzogenbuſch/ una ex quatuor Brabantiæ civitatibus præcipuis, nomen habet ab amœniſſima ſylva Ducum Brabantiæ, ſita propè rivulum, multis utilitatibus oppidanis commendatum de Eſe. Diſtat à Moſa ſpacio duorum milliarium, à Ravenſteinio quatuor, Antvverpia autem duodecim. Eccleſiam habet primariam valdè elegantem, D. Ioanni ſacram, quæ noſtris temporibus in Cathedralem eſt evecta, anno nimirum M. D. LIX. ſub Paulo IIII. Pontifice. Vrbs ipſa validè munita, non tantùm murorum, aquarum & foſſarum ambitu, vallis, propugnaculis & mœniis, ſed mutuò etjam animorum & ejuſdem avitæ catholicæ religionis conſenſu firmiſſima eſt. Quare inter magnas, pulchras, fortes, populoſas & opulentas Brabantiæ civitates numeratur; Hæc quatuor haud contemnenda membra ſub juriſdictione ſua continet; Campiniam videlicet, Pelandiam, Maſclandiam & Oſtervicum. Buſcoducenſes

porrò

porrò ingenio ſunt comi, blando, civili, ad commercia, negociationes & opificia idoneo: Teleficio ſanè præſtant, ita, ut hîc annuè tantùm conficiantur telæ, quantùm ducentorum coronatorum millibus vendi poſſit. Ad quod quidem opificii genus aquæ vicinæ multum conducunt, quibus ſecreto quodam naturæ beneficio proprium eſt, ut magis albifaciant, quàm ubivis ullæ aquæ aliæ. Commendatur etjam ſingularis hîc cultrariorum induſtria, ſuntq; acus & aciculæ tanta præſtantia & multitudine, ut per univerſum orbem exportentur. Et licet incolæ civiles ſatis & negociationi dediti, genioq; hilari, tamen plus antiquæ & Belgicæ fortitudinis retinuerunt. Hi enim ſunt, qui toties negocium faceſſebant Iulio Cæſari, priuſq; in officio retineri poſſent, qui poſtquam in deditionem ejus venerant, ac armis jam omnibus exuti & ſpoliati viderentur, tantam ſibi armorum & lancearum copiam clã reſervârant, ut vel foſſas civitatis iis implere potuiſſent. Hi ſunt, quorum arma non ſemel ſensêre Geldri. Hi ſunt, quos Belgicis turbis Regiæ majeſtatis adverſarii in Belgio irrito conatu ſæpè tentârunt.

Lyra nitidiſſimum peramœnæ Brabantiæ Epiſcopatus Antvverpiani oppidum, tam loci naturâ, quàm arte & opere munitiſſimum, & maximè hiſce inteſtinorum motuum temporibus, partim ab Hiſpanis, partim ab aliis, qui ejus poſſeſſores fuêre, novis motibus & propugnaculis, vallis & foſſis multò magis firmatum eſt, ut validiſſimis Brabantiæ civitatibus nunc merito annumeretur. Duobus Antvverpia, & totidem ferè Mechlina milliaribus diſtans ad Nelam fluvium; ſitu tam commodo exiſtit, ut vi- *Lyra.*

cinis

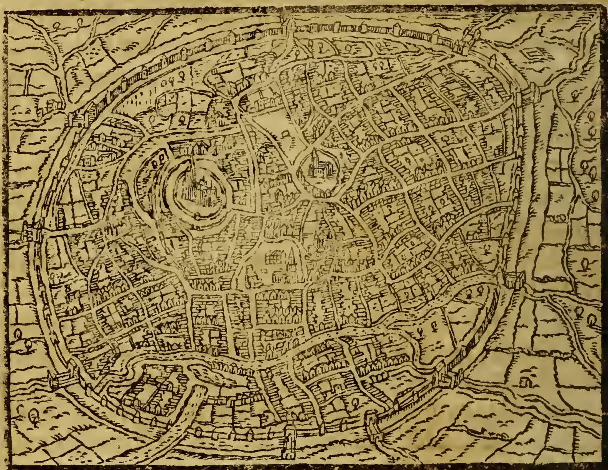
cinis Antvverpianis, Mechlinenſibus & Bruxelenſibus propitia plurimum commodare: offenſa non minùs incommodare poſſit: quod noſtra memoria vidimus. Civitas eſt apprimè elegans & amœna, adeò, ut à nobilibus & mercatoribus, quos opum affluentia ita beavit, ut à negociatione abſtinere, & à curis & hominum turba remoti, pacatam vitam degere velint, ocii & quietis domicilium ut plurimùm deligatur. In hac habitatores alit natura ad humanitatem, civilitatem & benignitatem factos, creſcitque in dies, & augetur acceſſione novorum ædificiorum, incolarum & facultatum, ratione vicini Antvverpiani emporii. Nomen habet (ſi Becano credimus) ab honore & principatu populi, eò quod Dornenſes prima appellatione non Antvverpiam, ſed Lyram evocentur, atque inde tandem Antvverpiam. Nundinæ hîc ſunt celebres boariæ, unde opulentiſſimi ſunt cives, celebranturq; hebdomadatim à feſto nativitatis S. Ioannis Baptiſtę uſq; ad S. Martini menſe Novembri, quo tempore tantus ibi boum mercatus, negociatioque ac diſtractio tam frequens, ut fidem excedere videatur, hodieq; abundat lanificio & aliorum opificum mercibus, quin & trivialibus ſcholis & optima primarum artium traditione, pacis tempore præſtare ſemper ſolebat. Forum exhibet tam amplum & elegantiſſimorum ædificiorum nitore circundatum, ut hoc nomine cum omnibus totius Brabantiæ civitatibus certare queat. Habet inter alia monaſteria celebrem Carthuſianorum eremum, Antvverpia, tempore Martini Roſſenii hûc tranſlatum. Magnificam etjam Eccleſiam

collegiatam, quæ in hiſtoriis monaſterium dicitur, Divo Gummaro ſactum.

Mechlinia vulgò Mechel/ pulchcrrima & nitidiſſima civitas Brabantiæ, medium ferè locum inter præcipuas civitates Brabantiæ occupat: diſtat nanque milliaribus quatuor Antvverpia, Lovanio, & Bruxella. Sedes eſt Archiepiſcopalis variis privilegiis & immunitatibus præ reliquis omnibus Brabantię civitatibus à Carolo Duce Brabantiæ ornata; quod incolæ anno M. CCCC. LXXV. in obſidione civitatis Neus propè Coloniam pecunia & ope fideliter Duci ſuo ſuccurrerint: uti adhuc teſtantur verſus arte Domui civicæ inſcripti. *Cladem ingentem paſſa eſt hæc civitas anno 1546. die 7. Auguſti.* Porta nanque quæ vulgò dicitur de Sandt Porte/ in qua circiter 800. vaſa pulveris bombardacei reſervabantur, de cœlo tacta, oppidum ferè totum frequenti incolarum numero, maximo affecit incommodo. Hoc verò belli tempore multò majora ſuſtulit. AEdificia habet cum privata, tum publica præcellenti apparatu conſtructa. Vrbs hæc Concilio Regio (quod Parlamentum vocant) inſignis, à Carolo Burgundo ejus Duce inſtituto, anno Chriſti M. CCCC. LXXIII. Vniverſitas quoque ibi toto orbe celeberrima olim fuit, ut etjam Domicilium Muſarum nuncupatum fuerit. Guicciardinus Florentinus Italus in Belgiæ deſcriptione, ut & Michaël Neander teſtantur, aliquando IX. filios Regum diverſorum, XXIIII. Principum, XXIX. Comitum, eodem tempore operam literis hoc in loco dediſſe.

Mechlinia.

Bruxella.

Bruxella. *Bruxella* vulgò Brüſſel: Civitas hæc intra mœnia continet molles & colles, atque etiam loco plana. In hac palatium eſt Regis Hiſpaniarum atque plurimorum aliorum Ducum, Comitum, Equitum aurei Velleris: Hîc eſt cancellaria Brabantiæ, conſiliumq; Regium. Incolæ incredibili ſumptu canalem extruxerunt longitudinis quinque milliarium à civitate ad mare, mercibus hominibusque vehendis aptum, quem inchoarunt anno M. D. L. perfecerunt anno M. D. L XI.

LEODIENSIS DIOECESIS.

Leodium.

Leodium vulgò *Liege* / quaſi Legio, à Legione, quam eò Iulius Cæſar miſerat, cæſa, nomen ſumpſiſſe putat Hubertus Thomas: Alii à fluvio quodam, qui Leodii influit in Moſam, dictum putant: Nobilis, vetus & ampla civitas eſt, olim inſigni Academia celebris, ut aliquando ſimul ibi literis operam dederint octo filii diverſorum Regum, præter alios Principes quàm plurimos. Sita eſt civitas intra montes celſiſſimos, in amœniſſima quadam valle. Moſa fluvio perluitur; is duobus ramis in urbem ingreſſus in compluſculas inſulas elegantiſſimas civitatẽ diſpeſcit, ibidemq; præter Legiam tribus pulcherrimis amni- *Leodium.*

bus augetur, Vta, Veſa & Ambluaro. Abundat urbs hæc fontium perennium ſcaturigine perpetua, complures enim domus inveniuntur, tribus aquarum viventium fontibus ornatæ. Continet civitas complexu ſuo montes altos valdè, valles profundas, torrentes compluſculos, vineta non pauca. AEdificiis conſtat lapideis pulcherrimis, palatium habet Epiſcopale magnificentiſſimum, collegia, monaſteria ac hoſpitalia permulta, templa tum in urbe, tum in ſuburbiis ultra centum. Civitas hoc tempore eſt populoſiſſima.

Tungrorum. *Tungrorum*, civitas nobiliſſima ab Attila Hunnorum Rege funditùs everſa deſtructaq; fuit, præter cætera inſignia magnificaq; ædificia, ultra centum templorum ruinas videre erat: unde ejus amplitudo facilè colligitur. Poſtmodum tempore Caroli Calvi Imperatoris denuò à Nordmannis exciſa ſpoliataq; fuit: ſicq; ex potentiſſima ampliſſimaque civitate in imbecillum & exiguum evaſit oppidulum.

Horum. *Horum*, civitas olim famoſa, ampla potenſq;, authoribus nonnullis Benefacta appellabatur. Vocatur autem *Hu vel Hoy* à torrente quodam impetuoſo ibidem in Moſam influente. Moſa porrò civitatem in duas partes dividit privilegiis inter ſeſe differentes. Templum collegiatum S. Mariæ, atque caſtrum fortiſſimum ex duro lapide conſtructum in rupe, civitatem hanc valdè exornat. Paucis ab hinc annis videre erat eam ſplendoris antiqui propter crebras everſiones à Barbaris nationibus perpeſſas vix quicquam retinentem: Hodie incolarum atque aliorum eò confluentium induſtriâ, nec non magiſtratus

dili-

diligentiâ iterum emergere nititur, eoq; pervenit, ut ultra non vulgares Belgii civitates caput efferre cenſeatur. Ex mineris circa civitatem repertis plurimùm ibi conficitur ferri, quod in omnes oras Belgii diſtrahitur. Molendina plurima non ferri modò ſed & chartæ ibi videre eſt, unde non parum incolis accedit lucri.

Dinantum, ad Moſæ fluvii ripam dextram ſitum, civitas olim negotiationi ac mercaturæ dedita ac nobilis; verùm crebris incurſionibus ac bellorum tumultibus fatigata, ad inferiorem nunc fortunam redacta eſt. *Dinantum.*

Trajectum ad Moſam, vulgò Maſtricht/ civitas valdè munita: clavis Brabantiæ: hujus ſemiſſis agnoſcit ſuperiorem Epiſcopum Leodienſem; altera pars Regem Catholicum. *Trajectum.*

AQVISGRANENSE TERRITORIVM.

Aquiſgranum.

Aquiſgranum, vulgò Aken/ Germanis Aach/ nomen ſumpſit à fundatore Grano Imperatoris Neronis fratre, atq; ab aquis calidis ſive thermis, in plano campo ibi repertis, unde Aquiſgranum idem ſignificare videtur, quod Aquæ Grani, quod nimirum Granus ſecus thermas illas nobile magnificumque extruxit ædificium: unde Ligurin. lib. 1. *Aquiſgranũ.*

——————————pervenit ad illum
Vſq; locum, cui nomen Aquis poſuêre priores.

Poſteà ab Attila Hunnorum Rege miſerè olim vaſtata, ac gravia perpeſſa; à Carolo verò Magno Imperatore non ſolum reſtaurata, ſed & ampliata auctaq; omnibuſq; mo-

dis nobilitata ac ornata eſt, conſtituens eam cis Alpes Imperii, Regniq; Gallici primariam ſedem, ac perpetua lege

ordinans Romanos Reges electos deſignatoſq; in ea urbe corona ferrea, Mediolani argentea, Romæ aurea coronandos. Idem Imperator reduxit civitatem hanc ad fidem Chriſtianam, extruxitq; inſigne illud templum auro, argentoq; ornatum: prætereà & palatium inſigne, quod anno D.CCC.LXXXI. à Nortmannis exuſtum eſt, illæſo omninò templo. Obiit quoque hîc Carolus Magnus, ſepultuſq; in templo S. Mariæ, de quo templo ita canit Celtes lib. 3. Amor.

Quaq; patent celſæ genitricis templa Tonantis,
Sanctius in noſtro queîs nihil orbe micat.

Epitaphium Caroli Magni eſt tale: SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMP. QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FAELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI D.CCC.XIIII. INDICTIONE VII. V. KAL. FEBR.

Vrbs eſt nobiliſſima, aëre fruitur ſaluberrimo, agroque gaudet circum circa pulcherrimo, quanquam quoad ædificicia habitationeſque attinet, nequaquam veteri famæ, nobilitati, ſplendoriq; reſpondeat. Balnea thermaſque tam intra urbis mœnia, quàm extra, è terra erumpentibus aquis naturâ calidis habet, multis diverſiſq; morbus apprimè utiles.

GELDRIA.

Noviomagus vulgò Niemegen. Civitas ſita ad ſiniſtram ripam Rheni oſtii, cui Vahali nomen eſt, quod ibidem latiſſimum habet & profundiſſimum alveum, ac eouſque velis utuntur navigia, quæ ex Hollandia adverſo fluuio contendunt; quod ſi inde ulteriùs progredi navagio libuerit, trahantur oportet. Civitas eſt præpotens, fortis, populoſa, munitiſſima, ac opibus abundans, cujus pars inferior flumini imminens Heſſi mons dicitur, ab Heſſio Batonis filio. Locus proſpectum exhibet amplum, amœnum. Cudit monetam. Civitas Imperialis eſt, verùm Imperio nulla alia in re ſubjecta, quàm ut in ejus agnitionis teſtimonium quotannis tributi nomine mittat Aquiſgranum, chirothecam pulvere bombardico impletam. Dici-

Noviomagus.

tur CCC.LXXXII. annis ante Chriſti nativitatem à Sycambris condita.

Ruremunda. *Ruremunda* ad Ruræ fluvii oſtium ſita, ubi Moſæ miſcetur. Civitas habitatore frequens, ſitu, naturâ arteque munita.

Zutfanium. *Zutfanium* vulgò Zutfen/ à paludibus, quas Venen Geldri vocant, dicta; ſita eſt ad Iſalæ fluvii ripam. Dignitatem habet comitatus. Civitas eſt populoſa ac dives ſitu, & arte firma, quam Berckel fluvius perfluit, & Iſalæ ibidem miſcetur: Seſquimilliario abeſt Duiſburgo, Canonicorum collegio inſigni, in quo & Præpoſitus atque Decanus, quorum ille quondam Abbatis, hîc verò Prioris, quando Canonici vivebant canonicè, vices obibat. Vbi inter cæteros quoque præſtantes dignitate viros Ioannes Vorthuſius vixit Præpoſitus Daventrienſis, vir egregiè doctus, & mirus antiquitatis indagator, qui pulcherrimum illud opus, Phœnix inſcriptum, in lucem edidit. Prodiit hîc itidem Gerhardus ille celeberrimus Gymnaſii Agrippinenſis Profeſſor, ſacrarum legum Doctor, Orator & Poëta præcelebris, qui eruditiſſimis lucubrationibus poſteritati nomen ſibi illuſtre reddidit. Eccleſia ſumma eſt D. VValburgi dedicata, elegans, ſumptuoſa, pervetuſtæ ſtructuræ & artificii: & quidem obſcura, ut ſolent prima fundatione, dum templa excitarentur, ac Religio Chriſtiana, pietaſq; exordium ſumerent. Comitatus inſuper dignitatem Zutfanium obtinet, à quo Rex Hiſpaniarum Philippus cum cæteris quoq; dignitatum elogiis, titulum obtinet.

Arnhemium. *Arnhemium* vulgò Arnheim/ in dextri Rheni oſtii dextra ripa ſitum eſt.

TRANS-

TRANSISSALANA REGIO.

Daventria, caput eſt Tranſiſſalanæ regionis, ad dexteram Iſalæ ripam, civitas ampla, nobiliſq;, ſumptuoſiſſimis ædificiis otnata, ac populoſa, ejus incolæ humani ac hoſpitales. *Daventria.*

Swol, Imperialis civitas ſita ad Aam fluvium, ubi mox Vidro jungitur. *Swol.*

Campena hiſce annumeratur, licet in læva Iſalæ ripa ſita ſit, circa ejus fluvii oſtia, quibus ſinui maris Auſtralis jungitur. *Campena.*

CLIVIAE DVCATVS.

Clivium provinciæ caput eſt, dictum aliquibus videtur à colle, Belgis Cleſ / in quo ſita eſt: Robertus Cænalis quaſi Clavenſes dictos exiſtimat, quod clavas geſtarent juſſu Rudolphi. *Clivium.*

VVeſalia inferior, vulgò Weſel / urbs Ducatus Clivenſis elegans, munita & populoſa, aquis, propugnaculis, & valido murorum ambitu adeò inſtructa, magnos ut incolis ſpiritus gignat, ſitu ad negociationem opportuno excellit, unde magnis & operoſis ædificiis, opum affluentia, mercatura celebri, cæteriſque fortunæ bonis, noſtra memoria, mirandum in modum excrevit, felicior, ſi non tam variis peregrinarum Religionum opinionibus diſſecta foret; Ad alterius ſuperioris differentiam, quæ in ſiniſtro Rheni latere ſita eſt, VVeſalia eſt dicta inferior. Ex præterfluente Lippia fluvio commoditates haud pœnitendas percipit, qui ſiniſtrum ejus latus abluens, ſtatim Rheno conſociatur. *VVeſalia.*

IVLIAE DVCATVS.

Iuliacum.

Iuliacum vulgò Gulick / à Iulio Brabone, ut creditur, ædificatum. Alii putant à Gugernis populis, quos ibi antiquitus reſidiſſe ferunt, nomen ſumpſiſſe. Metropolis eſt ſui Ducatus: Situm eſt ad Ruram fluvium.

VVESTPHALIA.

VVeſtphalia.

VVeſtphalia, civitas ad Viſurgum ſita, quam aliqui à Veſta Dea Germanorum, alii à Vento occidentali, Weſt & Valen / quod Saxonibus pullum equinum ſignificat, nominis originem traxiſſe perhibent.

Monaſterium.

Monaſterium vulgò Münſter / quibuſdam putatur antiquitus dictum *Mediolanum*, aliis Mimigrode. Monaſterii autem nomen inditum putant à Monaſterio, quod ibidem in principio Epiſcopatus eſt extructum. Metropolis eſt Epiſcopatus VVeſtphaliæ. Annis circiter 60. & 70. elapſis artes liberales & lingua Latina ibi viguerunt. In hac civitate cerevifia optima coquitur, quam Koute vocant, Hamburgenſi cereviſiæ ſatis ſimilis. De laudibus hujus civitatis copioſè egit carmine Murmellius. *Monaſteriū.*

Suſatum vulgò Soeſt / urbs VVeſtphaliæ, poſt Monaſterium opulentiſſima ampliſſimaque, ut quæ decem populoſis ſit diſtincta Paræciis; primæva fundatione caſtrum, & unam earum munitionum fuiſſe perhibent, quas VVitekindus contra Carolum Magnum, triginta annis bellum gerens, aliquoties dejectas & convulſas reparavit. Multis ac variis privilegiis & immunitatibus Suſatienſes gaudent, inter quæ id comprimis memorabile, quod præ cæteris VVeſtphaliæ oppidis, non ſolum in proprio, verùm etjam vicini principis fundo, cujuſcunq; generis feras venandi jus obtineant. Vtitur prærerea urbs ipſa mero ac mixto imperio, & ſub illuſtriſſimi Cliviorum, Iuliacenſium ac Montenſium Ducis clientela nunc degit, cum antè ſub Archiepiſcopo Colonienſi fuiſſet per annos ducentos octuaginta, à tempore Friderici I. Imperatoris, quo ille Henricum Leonem, Saxoniæ Ducem, provinciis pulſum, omni exuerat feudi dignitate. Tum & Suſatum cœpit parere Eccleſiæ Colonienſi, uſque ad tempora anni M. CCCC.XL. quando Sutiacenſes amicitiam Adolphi Clivenſis Ducis affectârunt, quod ſe dicerent ab Archiepiſco- *Suſatum.*

po in antiquis libertatibus arctari. Itaque ad Ducem Cliveníem defecerunt, cui ſalvis immunitatibus antiquis Sacramentum fidelitatis præſtiterunt: multis interim nunciis ac literis hinc atq; hinc demiſſis ad Ducem, ut abſtineret aliena ditione: ad urbem, ut ad cor rediret, agnoſcens (quem debebat) Colonienſem Archiepiſcopum Dominum in temporalibus & ſpiritualibus; ſed cùm toto triennio his atq; aliis vicis nihil proficeretur, ad arma perventum eſt, Ioannis Clivenſis Adolphi filius, túm filiuſfamiliâs cum valido præſidio, urbem luendam ingreditur, ſalutatuſque à civibus Princeps atq; defenſor, ſolenni jurejurando inauguratus eſt. Archiepiſcopus Colonienſis comparatis copiis ad obſidionem Suſati ſe parans, multos ſibi confœderatos conciliat, Monaſterienſem, Hildeſheimenſem, Mindenſem, Epiſcopos; Ludovicum Bavarię Electorem, Guilhelmum Brunſvicenſem Ducem; Ioannem Naſſoviæ, Gerhardum Secenum, & alios comites. Venerat etjam & auxilio VVilhelmus Landtgravius Turingiæ, Dux Saxoniæ, inter agmina ſua ducens duo millia quingentos ex Bohemis, homines armis jam diu innatos, & qui ſine exemplo crudeliter deſævirent; Hi in ipſo itinere, Ioannem de Hoya, Comitem Oſnaburgi, à civibus vinctum, ſolis comminationibus è ſeptennali & tam arcta captivitate, in qua ſe vix procerus erigere poſſet, in ſublime relaxârunt, ſolus Rudolphus Trajectenſis Epiſcopus & Bernhardus Lippiæ comes partes Ioannis tutati ſunt. Adolphus pater propter ſenium & imbecillitatem expeditioni non interfuit. Obſedit ergò Archiepiſcopus multis millibus armatorum (ſcribit Colonienſis Chro-

nographus octuaginta millia in Epiſcopi caſtris fuiſſe) Oppugnavit autem toto menſe, rarò intermittens bombardorum tonitrua. Sed cùm ea non terrerent cives, apparatis magna multitudine ſchalis, ſtatuit variis ſimul locis invadere murum. Erat ea ſchalarum multitudo, & id roboris, ut unà tres aut quatuor in quaq; ſtarent & aſcenderent. Oppida in adverſis ea miſerunt lapides & trabes; ſed omnium erat validiſſimum defenſionis genus, Sartagines in muris diſponebant per intervalla, ſubjecto igne, pultes in aquis bulliente fervore miſcebant: hinc liquorem capacibus vaſis ferveſcentem fudêre in armatos, ſchalis incumbentes. Exuperabat ea vis omne genus tormentorum, in ipſis ſuis armis ardore excruciati, ſuffocabantur: Tormenti genus incomparabile; Tali dummodò defenſi muri periére ex ſcandentibus plurimi, qui pro ſuo debito primi venerant ad arma. Nam Bohemi facilè ceſsêre ex indigenis honorem, ut militia prælati primi eſſent in periculis. Archiepiſcopus eo accepto incommodo, oppugnationem deſeruit. Ex hoc tempore Suſatum in jure Ducis Clivenſis permanet.

Arnſpergum vulgò Arnſperg/ Metropolis comitatus ejuſdem nominis. Situm eſt ad Ruram fluvium, arcem editiore monte adjunctam habet, gratam & commodam Epiſcoporum Colonienſium reſidentiam, ut quæ jucunda ſimul & utilia venationis exercitia, piſcium item copiam ex præterlabente Rura præbeat. *Arnſpergum.*

LVCEMBVRGENSIS DVCATVS.

Lutzemburgum vulgò Lutzelburg / dicta forſan à gente *Lutzenburgum.*

Leucrorum, quæ Germanis Lützen vocaretur; Sita eſt ad fluvium Aliſuntium. Dividitur autem civitas in duas partes, ſuperiorem & inferiorem. Vrbs eſt ampla & capax, ædificia, domus utcunq; ſplendidæ, verùm belli injuriis utcunq; afflictæ.

ARTESIAE COMITATVS.

Atrebatum. *Atrebatum* vulgò *Arras*, Germanis Atrecht / urbs primaria. Hæc Franciæ Regibus quondam belli fortuna paruit: at anno M. D. XXIX. ad priſtinos legitimoſque poſſeſſores rediit, fœdere inter Franciſcum I. Galliarum Regem & Carolum V. Imperatorem facto. Civitas hæc ingens eſt, propugnaculis foſſiſque munitiſſima, ſpeciem præbet duarum urbium, muro diſcreta. Minor Epiſcopali ſede decorata, à Præſule leges, magiſtratuſq; capit. Primus omnium fuit Antiſtes S. Vedaſtus, ab Reimigio viro ſanctiſſimo, Remenſi Archiepiſcopo inſtitutus. Templũ elegantiſſimum D. Virgini dicatum. Bibliothecâ manuſcriptorum librorum, ſed potiſſimúm Theologicorum præcelebre. Major urbs ſitu, ædificiorum platearumque pulchritudine & fori capacitate peramœna; Abbatiam habet ditiſſimam, cui XX. millia aureorum annui reditus; civium incolarumq; multitudine frequens; variarum rerum mercimoniis opificiiſque celeberrima. Fuit quondam (ut hiſtoriæ teſtantur) Flandricarum urbium caput, Caroli Calvi Imperatoris ævo & multis poſt ſeculis.

Audomaropolis. *Audomaropolis* ſive *Fanum S. Audomari*, vulgò *S. Audmer*, aliis corruptè S. Omer/recens eſt in Arteſia oppidum, initium ac nomen habens à S. Audomaro, qui hîc Evangelicus fuit preco. Eccleſiam habet magnifice &

decenter extructam, cœnobium celeberrimum. Vrbs eſt minuta, habitatoribus frequens, ſplendidiſſimè ornata ædificiis, non longè ab hac urbe lacus eſt celebris, continuò fluens, qui deinde fluvio Aa miſcetur.

Bethunia vulgò *Bethune*, nobile in Atrebatibus oppidum, annonæ frumentariæ horreum, magnæ olim celebritatis in Atrebatibus, ſive Flandris occiduis; Dominatus, antequam in Atrebatum Comitatum concederet. Caſtrum miræ antiquitatis & munitiſſimum opus, etjamnum in Bethunia viſitur & à Regio Gubernatore inſidetur. Hîc mihi minimè ſilentio prætermittenda viſa eſt ſodalitas Bethunienſium ea, quam partim ab effectu, partim ab auctore caritatem Eligianam nominant, qua fortaſſe nihil habet univerſa Europa neque laudabilius neq; Reipub. ſalutarius. Græcè non malè νεκροφόρια, ab exportandis cadaveribus ſive funeribus efferendis, nuncupare poſſis, inquit Georgius Braun; quò fit, ut nemo hîc, cujuſcunq; ſit conditionis, ſupremo funeris & ſepulchri honore careat. Auctor ſeu potius ſvaſor hujus inſtituti fertur fuiſſe B. Eligius, vetus ille Flandrorum Apoſtolus: Qui anno M. C. LXXXVIII. eodem temporis & horæ articulo duobus fabris ferrariis, uni Bethuniæ, alteri Beuriaci, (inter quæ vallum eſt paſſuum amplius mille) ſub mortem apparuiſſe, & ut Cereum illum toto Belgio memoratiſſimum (qui etjamnum viſitur, & ad ſacra accenditur, neq; ulla tamen ſui parte deperit) formare admonuiſſe proditur. Quam rem cum diligentiſſima inquiſitione cognoviſſet Rogon, ſingulari vitæ ſanctimonia præditus, ſvaſor fuit, ut ejuſmodi ſodalitas caritatis & Chriſtianæ in defun-

Bethunia.

ctos

ctos pietatis alumna inſtitueretur, ad cujus legitimam & politicam adminiſtrationem quotannis 21. vix ex honeſtiſſimo civium ordine deliguntur, qui communibus ſuffragiis præpoſitum & quatuor viros creant, quos Majores nominant, qui ſe Duces præbeant, & cæteros pro ſua auctoritate ſe ſubſequi cogant in ædium penetralia; inde cadavera exportare, & ſandapila ad ſepulturam efferre, quocunq; morbi genere, etiam peſtilenti, extincta, modò in ſodalitatem nomina dederint, & intra ſtatos urbis limites mortui deprehendantur. Et annis jam abhinc propè quadringentis uſu & quotidiana periculatione eſt compertum, nihil unquam contagionis ex adfectis corporibus contraxiſſe eos, qui tam pios Chriſtianæ pietatis munus exercent. Quod quidem beneficium Bethuniani cives, cum immenſa Dei clementia, tum aſſiduæ B. Eligii quaſi tutela in Divi apud eundem pro ſe ſuaq; civitate interceſſioni, meritiſſimè acceptum referunt.

HANNONIAE COMITATVS.

Montes. *Montes*, Germanis Bergen/urbs virorum morumq; dignitate & amplitudine opum clara, tum ex loci natura, & mœniorum ambitu munitiſſima: Trullæ fluviolo navium tamen capaci, oppoſita; qui non longè infra urbem ſeſe in Haniam exonerat. Plebs mercaturæ deditiſſima, è laneæ telæ quodam genere (ſaya vulgari lingua eſt) quod in exteras regiones avehitur, lucrum potiſſimum facit.

Valencena. *Valencena*, ſeu (ut quidem appellant) *Valentiniana*, urbs potens, & ædificiorum ſplendore nitida: muris, propugnaculis & foſſis quodammodo inexpugnabilis, Scaldi

flumine

flumine jam navigabili alluitur. Hîc quoq; laneæ telæ opificium, aliarumq; rerum mercimonia vigent.

Condatum, ad dextram Scaldis ripam, duobus milliaribus à Valencona diſtat, oppidum elegans. Condatum.

Landreſium, Sabi fluvio imminet, Caroli V. Imperatoris obſidione, quæ facta anno M.D.XLIII. memorabile. Landreſium.

Aveſnæ, urbs & munimentum Gallorum finibus oppoſitum. Aveſnæ.

Climmacum, nuperis bellis ſæpiuſculè incenſum, dirutum: tamen ad extremum ita reſtitutum, ut nullo elegantius renatum videri poſſit. Climacum.

Halla Brabantiæ finibus contermina; Templo D. Virginis celeberrima. Halla.

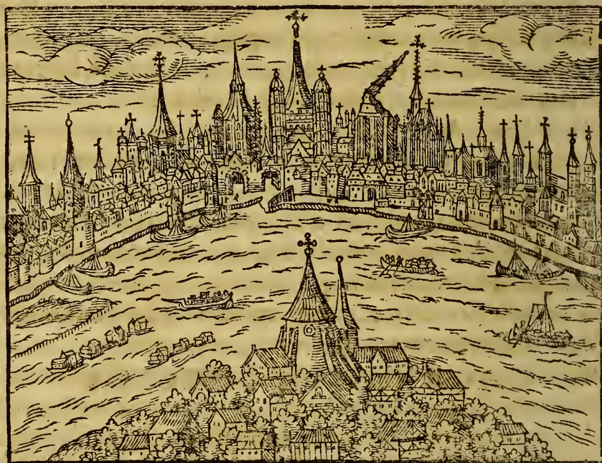
COLONIENSIS DIOECESIS.

Colonia Agrippina.

Colonia Agrippina, Germanis Cölln am Rhein / dicta quibuſdam videtur à Colono Trojano, tempore AEneæ, alii verò, quod Romanorum fuerit colonia. Cornelius Tacitus ita de ea ſcribit; Agrippina Auguſta (Auguſti filia) quo vim ſuam ſociis quoque nationibus oſtentaret in oppidum Vbiorum, in quo genita erat, veteranos coloniamq; deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipſius. Ac fortè acciderat, ut eam gentem Rheno tranſgreſſam avus ejus Agrippa in fidem acciperet. Batavi, quũ adverſus Romanos rebellarent, nullos pejus tractarunt quâm Vbios, quòd illi gens Germanica originis, ejuratâ patriâ, Romanorum nomine Agrippinenſes vocarentur. Colonia Agrippina.

L Tradi-

Tradidit idem Tacitus Agrippinenſis puduiſſe Germanicæ originis, ubi Romanorum Colonia eſſe mæruerunt.

Ergò utrumq; nomen Agrippina & Colonia huic urbi ab Agrippina muliere datum eſt. Extructam nonnulli primò exiſtimant à Colono Trojano, alii à Trebeto Regis Nini filio, tempore Abrahami, M. M. videlicet annis ante Chriſtum natum. Reſtaurata fuit à M. Agrippa Ariſtobuli filio, Cæſariſque Auguſti genero annis XVI. ante Chriſtum natum. Videtur tamen Vbii primi fuiſſe fundatores. Ad fidem perducta eſt Chriſti à Materno diſcipulo S. Petri, primo Colonienſi Epiſcopo, anno Chriſti XCIV. Habet XI. Eccleſias collegiatas, XII. monaſteria virorum, X. monaſteria Virginum, XIX. Eccleſias parochiales, qua-

rum

rum tamen quædam ſunt collegiatæ. Vniverſitas in hac civitate erecta eſt anno M. C C C. L X X X V I I I. ſub Papa Vrbano, & poſteà confirmata : In ea tria ſunt collegia, in quorum ſingulis, pręter Grammaticam, Poëticam & Rhetoricam totus docetur curſus Philoſophiæ. Sedes eſt hæc civitas Archiepiſcopi Electoris Septemviri.

Novesium, aliis Noveſum, vulgò *Nuys*, urbs eſt Vbiorum Rhenana, quatuor milliaribus ſub Agrippina Colonia diſtans, quam Marlianus in Ducatu Iuliàcenſi, ſed Ptolomæus melius in Colonienſi Diœceſi collocat. Hæc urbs à primordio ſecundis Rheni fluctibus irrigata, ſiniſtrum ſitu latus illuſtravit, donec fortuna minùs propitia alveum Rhenus minutans, Vrbemq; non longò ſpatio adſpiciens, brachium ejus uſibus reliquerit, qui Noveſienſem obſidionem Caroli Burgundionis accuratè deſcribit; Monachus cœnobii ſuburbani Novimontis civitatis inquit; Nuſienſis diſpoſitio magis in longum protruditur quàm in latum, per cujus longitudinem ad orientalem plagam amnis præterfluit Erppia, ibidem à Rheni fluvio abſorbetur, unde etjam civitas ab hac formatur parte, nec alia habet foſſata; Diſtat tamen rivus iſte itinere quaſi mediæ horæ à Rheni fluvio, & per plures gradus ab iſto rivo fit aſcenſus ad civitatem, quæ in alto poſita eſt, ſed ex Rheno brachium procedit, in quod intrat Erppia iuxta civitatem; & iſtud brachium pariter cum Erppia conſtituunt fluviū, ita ut majores naves ex Rheno ad civitatem cum mercibus deferat. Et brachium hoc Erppiæ adauctum etjam duas urbi vicinas ambit inſulas; una major, altera minor dicitur. Deinde à tota Septentrionali plaga in latum, &

Noveſium.

pro media parte occidentalis plagæ in longum, ipſa civitas duplici cingitur muro, & in utroq; complures turres firmæ, & foris repletus eſt extimus murus terra, quaſi uſque ad ſummum, ubi ambulacrum habet, ut tutam ſtationem defenſoribus præbeat: alia deinde media pars occidentalis in longum & meridionalis plaga in latum, ſimplici cingitur muro, extra quem, lato & alto munitur aggere, utriuſq; foveis benè defenſo. Atque hæc quidem obſidionis Corolinæ enarrator. Templum eſt Noveſii collegiatum Canonicorum & Canoniſſarum D. Quirini reliquiis, tymbo operoſo & frequenti peregrinatione memorabile. Civitas hæc graviter bello Colonienſi afflicta fuit anno 1585. Neuvvenarius enim Comes, qui Truchſeſii profligati Epiſcopi partes defendebat, aliquot ſigna peditum equitumq; turmas è Geldriæ oppidis & Bercka, ſub id tempus evocavit ad Noveſium per inſidias occupandum. Archiepiſcopus Bavariæ Dux, quia hoſtes plurimùm huic oppido inſidiabantur, jampridem præſidium magiſtratui obtulerat: Sed is, ſuis viribus oppidiq; fortitudine fretus, illud repudiabat. Præterea partem muri juxta Rhenenſem portam cives Senatus imperio erant demoliti, ut vallum novum ędificârent, ſed & civium excubię minùs erant frequentes negligentioreſq;, quàm eſſe ſolent; Non latuit hoc Neuvvenarium, quare copias ſuas Noveſium ducens, 10. Maji intempeſta nocte partem illam per rivulum, qua mola volvitur, tranare, & ſub ipſis mœnibus tacitè ad monaſterium uſq;, cui Mons Mariæ nomen eſt, adrepere juſſit: Atque ut ex iis quidam admota ſchala muros aſcenderet, & quid in urbe ageretur, exploraret; is tractum illum

obambulans, neminem invenit, eratq; altum in oppido ſilentium; dato igitur ſigno, ſocios vocat, qui plurimis admotis ſchalis muros ſuperant, & in oppidum præcipites ſeſe demittunt, portam confeſtim malleolis ſeriſq; disjectis, aperientes, Neuvvemarius cum equitatu in ſuburbio portam obſervabat. Audito verò ſigno, & viam ſibi videns patefactam, celerrimo curſu in urbem advolavit. Cives equorum hinnitu atq; ſtrepitu hoſtiumq; clamore excitati, arma quæq; obvia rapientes, ſeminudos hoſtibus ſeſe objiciebant. Equites ad portam Honoris properantes, à collectis civibus, qui ex curribus vallum objecerant, impediti, forum occupârunt. Cives diverſis locis extra ordinem pugnabant, quorum XIIII. circiter occiduntur, inter quos præcipui fuerunt Conſul Statius, Arnoldus Fratius, Henricus Schirmer Scholæ moderator, Melchior in Millendonck, & hoſpes in Dulcken: alii multi è mœnibus ſeſe demittentes, perq; foſſas natantes, evadunt. Hoſtes urbe potiuntur. Res verò proditionis ſuſpicione minimè carebat. Diſpoſitis excubiis, mane jam facto, in civium ædes ruunt, cives capiunt, pretioſa quæque diripiunt, & in utriuſq; ſexus homines, nullo diſcrimine, inaudita truculentia deſæviunt: præter aurum & argentum, ſignatum & non ſignatum, factum atque infectum, præter omnem ſupellectilem, annonam, & mercimonia, quæ hoſtis cepit, inſuper cives ſuum, uxorum & liberorum ſuorum corpora intolerabili lytro redimere, armaq; omnia penes hoſtes ipſos deponere debuerunt. Nec id ſatis erat, ſed ſingulis penè ſeptimanis præſidia mutarunt: ut prioribus præda jam onuſtis abeuntibus, nova ſuccederent, quæ

magis magiſq; cives depilarent. Opulentiſſima & penè incredibilis erat præda, quam in hac urbe Neuvvemarii milites invenêre, omnes enim ruſticorum opes, omnium nobilium & monaſteriorum theſauri, cimelia atque ornamenta, imò quorundam civium Colonienſium divitiæ hîc erant apud amicos depoſita, quod nulli tutiori loco, quàm Noveſio hæc concredebant. Ex ſolo monaſterio Regularium, præter annonæ magnam copiam, præter ornamenta pretioſiſſima, præter agentea vaſa plurima, etjam XIX. calices argenteos atque deauratos rapuêre. Erat hoc monaſterium primis fundatoribus in agro ſuburbano quondam ædificatum, & anno 1583. initiò tumultus Truchſeſiani ab ipſis Noveſianis, ne quid ex eo civitas caperet detrimenti, dirutum: ut etjam campos ſuburbanos defenderant miſeri, qui ne pomeria, ne mœnia, imò ne forum quidem ipſum defenderunt.

TREVIRENSIS DIOECESIS.

Treviri.

Treviri. *Treviri* caput ipſius Archiepiſcopatus, à Trebeto filio Semiramis dici exiſtimatur: hic namque matrem fugiens, cum univerſo comitatu ſuo huc perveniſſe dicitur, & civitatem hanc ædificaſſe, atq; Trebatum vocaſſe, quod nomen hodie uno aut altero elemento tantùm immutato, ut pro Trebeta, Trevera, retinet. Vrbs Archiepiſcopali hodie dignitate ac principatu, nec non & Electoratus titulo clara eſt. Quàm verò floruerit olim hæc civitas opibus, potentiâ, reliquiſq; ornamentis, non obſcurè oſtendunt ruinæ ſuperbiſſimorum ædificiorum. Videtur enim

ibi palatium ſplendidi operis inſtar Babylonici muri ex latere cocto factum, tantæ firmitatis etjamnum hodie, ut

nulla ferè arte frangi queat. In hac civitate magnâ adhibitâ diligentia ſervatur tunica inconſutilis Salvatoris noſtri. Antiquiſſima inſuper totius Germaniæ Vniverſitate hæc civitas inſignitur.

VVeſalia ſuperior, vulgò Ober Weſel/ oppidum ad ſiniſtrum Rheni latus, inter Bachiaram & S. Geari vicum, medium quaſi occupat; Archipræſuli Trevirenſi paret, ſitu eſt peramœno, ædificiis privatis ac publicis decoratur. Inter quæ pietati dicata, maximè commemoranda veniunt. Hîc igitur initiò viſendam ſe præbet D. Virginis Eccleſia, in ſuperiore oppidi parte, inchoata anno Salutis *VVeſalia ſuperior.*

M.CCC.

M.CCC.VII. (qui annus in altis ac pulcherrimis feneſtris chori ejuſdem templi perantiquis literis, quod tamen rarum, annotatus eſt) Et anno M.CCC.XXXI. ipſa Aſſumptionis die in honorem B. Virginis & Annæ matris ejus conſecrata. A Balduino autem Archiepiſcopo Trevirenſi ex parochiali in collegiatam commutata. Fundata autem primitùs & ædificata ex eleemoſynis VVeſalienſis. Offert de hinc ſeſe Veſtalium Virginum, Ordinis D. Bernhardini Abbatia, quæ in Diœceſi Trevirenſi omnium antiquiſſima dicitur. Propè mœnia deinde Rhenum verſus Xenodochium conſpicitur, in cujus Eccleſia ſupra ſummum altare columna lignea eſt, ad quam alligatus, & flagellatus S. puerulus VVernerus martyrium paſſus eſt, ubi Germanicè ſcriptum legitur, M.C.C.LXXXVII. hat Wernerick de Wammenroid den Todt gelitten/ XIII. Kal. Maji. Cripta etjam nunc extat, in qua perfideliſſimi hoc facinus perpetrarunt. Corpus ejus, timore perculſi pœnarum, extulerunt, & abjecerunt in locum non procul à Bavaraco vepribus & ſpinis obductum, quod poſtmodum ab incolis inventum, tranſlatum eſt Bavaracum, ubi Deo in ejus memoriam ædificatum eſt templum, quod hodierno adhuc tempore ab ejus nomine appellationem habet. Generoſus Dominus, Eques & nobilis Holſatus, Henricus Ranzovius lib. quem de annis enneaticis ſcripſit, hunc puerum à Iudæis anno ætatis VII. in die paraſceves ſuſpenſum, flagellatum, membris omnibus conciſum, crudelique morte interemptum commemorat. Eſt & Eccleſia præpotēti Deo S. Martini nomine ſacra, cui unicus Rector præeſſe conſuevit, ſed cùm eadem benè dotata, dives eſſet,

ſub Diethero Archiepiſcopo Trevirenſi, Anno Salutis M. CCC.III. facta eſt collegiata, & perpetua fundatione ordinatum, ut eſſet Præpoſitus ibi, Decanus & quinque Canonici.

Bopardia, poſt S. Goari oppidum, ſiniſtrum Rheni latus occupans, impignorationis jure ad Archiepiſcopatum Trevirenſem ſpectat: Vnde autem denominationem ſortitum ſit, ſi monumentis veterum ſemotis, recentiores conjecturas examinare placebit, non à Poppone Fuldenſi Abbate, (quid enim ejus loci Cœnobiarchiæ cum Boppardia negotii) non à Poppone Trevirenſi Archiepiſcopo LXXVI. deducemus, cum illius etjam tempore immediatè ſub Imperio fuerit, ſed à loci natura portuſque bonitate derivatam appellationem ducemus, quaſi Bonport, pro Popport dicendum foret; Quò illius Epigrammatis auctor repreſſiſſe videtur, quod in Veſtalium Virginum choro ad S. Martinum extra muros ibidem legitur, hoc titulo: *Bopardia.*

EPIGRAMMA AD PIUM HUIUS CARminis lectorem Iohannis Flammingi Bonportuenſis.

Multus in hoc quondam Chriſti prænomine ſanguis
Sanctorum effuſus creditur eſſe loco.
Plura beatorum ſunt corpora ſancta reperta
Sub terra, multos qui latuêre dies.
Inventumq́; fuit Latiis Epigramma figuris
Inſculptum ſaxo, quo poſuêre pii.
Enſis & appoſitus fuerat, quo cæſa feruntur
Corpora ſanctorum, quando tulêre necem.

Propterea hanc ſacram quicunq; intraverit ædem,
Dic, precor, æthereâ luce fruatur Ivo.
Quem cœleſtis amor, pietas & ſancta coëgit
Ad Chriſti laudem hunc ſic reparare locum.
Qui modò neglectus ſenio foret atq; jaceret,
Si pius hunc iterum non renovaſſet Ivo.
Sic igitur longos, locus hic, veneratur in annos,
Vnde Deo laudes, perpetuumq; decus.

M. D. XVI.

Certè ſi opportunitatem ſitus, vim, abundantiam, præſtantiamque, ſi lignorum & earum omnium rerum, quas vitæ neceſſitas poſtulat, abundantiam conſideres, ſi oppidanorum elegantiam, urbanos jucundoſq; ſales, quibus ſuaviſſimè ſe exercere & reficere ſolent, conſideres, non immeritò Boppardiam hanc à ſitus portuſque bonitate nuncupatam putabis. Gaſpar Bruſchius Cent. 1. de præcip. German. Monaſt. Mariæ montem Bodobrigium, vel Monaſterium B. Virginis Mariæ in monte extra muros Boppartienſes ita deſcribit: Paululum, inquit, à Rheno ſupra civitatem, verſus Hunnorum præſidia ſitum: Benedictinæ profeſſionis Monialium à civibus ejus urbis primùm cæptum ac conditum eſſe legitur: privilegiatum verò à Pont. Max. Gregorio VII. ſubjectum S. Matthiæ Trevirenſi Cœnobio, temporibus Henrici IIII. Rom. Imp. Poſteà verò à Friderico II. Imp. liberaliter donatum eſt; qui cœnobium collapſum inſtaurari curavit, & in tuitionem ſuam recepit XX. Cal. Maji Anno Dom. M. CC. XX. Eſt huic monaſterio vicinum aliud etjam Cœnobiolum Monialium, Tertiæ Regulæ S. Franciſci, D. Martino nuncupatum: Et è regione ejus in altera Rheni ripa Cam-

pium

pium ejuſdem Ordinis ac profeſſionis Franciſcanæ Monaſterium, quæ utraq; ex piorum hominum Eleemoſynis & collationibus potiùs, quàm Principum munificentia emerſerunt.

LOTHARINGIAE DVCATVS.

Nanceium Lotharingicarum urbium caput, duplici cinctum ambitu foſſarum & murorum. *Nanceium.*

Novum Caſtellum Moſâ alluitur oppidum, & aëre & ſitu amœniſſimum. *Novum Caſtellum.*

HASSIA vel HESSIAE LANDTGRAVIATVS.

Marpurgum.

Marpurgum. *Marpurgum* ſeu *Martiſpurgum* à Marte, qui hîc coli ſolebat, ſic dictum anteà, uti Ptolomæus ſcribit, Amaſia dictum, ſitum eſt ad Lonam fluvium, à Marcomiro XXVII. Francorum Rege poſt Chriſti natalem an. CXLVI. iterum ædificatum. Iam Marpurgum valdè auctum eſt quotidieq; augetur. Caſtrũ unà cum ſacello in monte poſitum ab Epiſcopo Ludovico Colonienſi an. M.CCCC.LXXXIV. extructum. Nova aula, vulgò New Saal / extructa eſt à Landtgravio VVilhelmo juniore, an. Chriſti M.CCCC.LXXXIX. Iam verò anno M.D.XCI. adeò ſplendidè caſtrum hoc eſt ornatum, vt cum quibuſvis amœniſſimis Italiæ palatiis conferri poſſit. De hac civitate plura videre eſt, uti quoq; de Schola ejus apud Abrahamum Saurium.

Caſſelia.

Caſſelia vulgò Caſſel/ civitas valdè celebris, nomen à caſtro, quod antiquitus ibi ſolum fuit, ſumpſiſſe putatur. Ptolomæo vocatam eſſe *Stereontium*, ſcribit Franciſcus Irenæus. In hac viget mercatus armentorum & lanæ. Arx egregia cincta aqua. *Caſſelia.*

Francoberga.

Francoberga vulgò Franckenberg/ civitas Heſſiæ verſus VVeſtphaliam, ſita ad fluvium Ederam, nomen deſumpſit à Francis, qui ibi caſtra metati ſunt contra Saxones, unde Ioan. Hartmannus: *Francoberga.*

Arces movit ut expeditiones
Francus, Saxones in gregem rebellem
Carolo Duce, magnitudo mentis

Geſtorum, cui dedit tremendum
Cognomen poſitum eſt, ſerviq; cœpit
FRANCOBERGA: ſed hæc quia extimendos
Contra militis impetus locârant
Forte præſidium, locumq; Franci
Ex illo placuit modo vocari.

Anno Chriſti D.XX. à Rege Theodorico primùm extrui cœpta, poſtea anno D.CCC.IIII. à Carolo Magno aucta; Propè hanc civitatem rotæ aquam per montem deducunt.

MANSFELDIAE COMITATVS.

Mansfeldia. *Mansfeldia* regionis caput eſt, ad VVipperum amnẽ ſita: dicta exiſtimatur à Manno Tuiſconis filio, quaſi Manni campus.

Eiſlebia. *Eislebia* Comitatus Mansfeldiæ, quæ ſuperiori Saxoniæ inter Salam amnem & VViperum inſertus eſt, Metropolis, antiquitate & ſitu commẽdatur. Appellationem ab Iſide AEgyptiaca conſequuta putatur, quæ, Tacito teſte, oras Suevicas, vicinaq; loca poſt mortem mariti Oſyridis peragraverit, & Eiſlebiæ domicilium foverit. Situ eſt ſalubri & optimo, ſolum habens tam in ſuperficie, quàm in fundo fertile, ibi frumenta, hîc metalla largo proventu, ſuppeditans. Eruitur enim ejus viſceribus propè Eiſlebiam, Mansfeldiam & Hochſtätten / lapis niger ac fiſſilis, cujuſmodi is eſt, quo in laminas tenues ſecto; (tegularum loco utimur) nonnullis ardoſa vocantur, is picis æriſque plurimum obtinet, ac metalli minimè occulta habet indicia: conſpicitur enim inſperſus auri cuprive color. Hunc itaq; ingenti copia erutum, ex montibus ligniſq; circum-

poſitis, exurunt, incenſus autem emittit eundem, quem linthantraces, ſeu carbonarii lapides, at, ſi contingat placidas pluvias ignem conſpergere, tantùm abeſt, ut extinguatur, ut majores etjam flammas excitet, lapiſq; eò citiùs liqueſcat, quod bituminis piciſve non obſcurum eſt indicium; Neque hoc tacendum, num ludentis naturæ miraculum, non immeritò videri queat, quod is lapis manifeſtas oſtendat inſpicientibus animalium ferè omnis generis effigies, ramentis ac lineamentis aurei coloris, ita ut quidvis primo intuitu dignoſcere queas. Affirmant nonnulli eorum tantúm animalium, quæ propinquus Eiſlebiæ lacus gignat, eum præ ſe ferre imagines, cujuſmodi ſunt piſcium, ſanguillarum, carpionum, ranarum; verùm alii perhibent, etjam aliorum animantium figuras, eum exhibere ad unguem, utpote gallorum gallinaceorum, ſalamandrarum, quin & in quodam eorum lapidum pontificis cujuſdam barbati effigiem triplici diademate ornatam, multis conſpectum ajunt. Porrò Eiſlebiæ priſcis temporibus multa commemoratione digna ſunt geſta, ut enim pleraq; taceam, hîc ſaltē cōmemorare juvarit, quòd cùm annus agereretur LXXXII. ſupra M. conventus ibi primatum Saxoniæ habitus fuerit, qui inſtinctu Gregorii VIII. Pontificis Maximi conſpiratione contra Henricum IV. facta, regem ſibi elegerunt Hermannum Lotharingiæ Ducem, qui arcis Eiſlebienſis præſidio fretus, aliquantiſper Imperatori reſtitit, ejuſque exercitum ex Friſonibus collectum Erneſti Manſfeldiæ Comitis auxilio, fudit. Vnde eveniſſe ajunt, ut oppidi Eiſlebienſis vicus (qui hodiè

corru-

corruptè die Frey Straſſe appellatur) Friſonum vicus denominatus ſit.

THVRINGIAE LANDTGRAVIATVS.

Erfurdia.

Erfurdia. *Erfurdia* ſive *Erfesfurdia* nomen à primo conditore Erfft ſumpſiſſe putatur: Hic enim, cùm molitor eſſet, molendinum ſuum ad Geram fluvium fixit, atque civitati hinc initium dedit, circa initium imperii Arcadii & Honorii: poſteà à Clodoveo Francorum Rege an. Chriſti CCCC.XXXVIII. aucta, Anno verò M.LXVI. muris cincta tanta amplitudine, ut Germaniæ totius maxima cenſeatur. Hanc perluit Gera fluvius, atque à ſordibus purgat; Eadem Epiſcopalis olim erat, Bonifacio conditore; dignitas ea poſtmodum Moguntiacum tranſlata dicitur.

Plurima

Plurima damna paſſa eſt frequenter ab igne hæc civitas, abſumptis nonnunquam 6000. ædium. Celebri Gymnaſio literarum floret, quod anno Chriſti M. CCC. XCII. Bonifacius Papa IX. ibi extruxiſſe privilegiiſque ornaſſe ſcribitur. In eadem civitate videre eſt inſignem maximamque campanam, cui ſimilem in tota Germania non eſt reperire. Mercus herbæ Iſatidis ibi celebris, unde quidam Poëta inſignis:

Herba Thuringorum celeberrima creſcit in agris,
Hanc Iſatin Græcus ſermo vocare ſolet.
Ponderis hæc magni eſt, & multo venditur ære.
Hac etenim tingi lana parata ſolet.

Iena.

Iena civitas Turingiæ, quam aliqui volunt à Iano *Iena.*

 Deo;

Deo; verùm is in Germania coli non ſolebat; alii verò ab Hebraica dictione Iayn, quod vinum ſignificat, deducunt, quod videlicet ibi multum creſcat vini; unde quidã:

Hinc placet Hebræo nobis hanc nomine dici,
Vt vetus à Iayn nomen Iena tenet.
Cur ita crediderim, niſi mentem vocula fallit,
Certa hujus ratio nominis eſſe poteſt.
Quippe vocat Iayn Solymæ pius incola terræ,
Hoc quod nos Latio dicimus ore merum.
Quæ caput in mediis urbs fertilis erigit uvis,
Hanc quiſq; à vino nomen habere neget?

Sita eſt in valle muris cincta, turribus munita, pontem habet ſupra Salam. Schola eſt ibi erecta anno M.D.LVIII.

SAXONIA.

VVitemberga.

VVitemberga ſita eſt ad Elbam fluvium, metropolis Saxoniæ ſuperioris, à VVitikindo I. extructa, alii aſcribant VVitikindo filio ejus: Circa annum Domini M. D. II. à Duce Friderico ibidem erectum eſt Gymnaſium.

Magdeburgum.

Magdeburgum ad fluvium Elbam, à Venere Parthenia, quæ ibi colebatur, appellata, *Parthenopolis* ſive *Caſtrum puellarum*. Carolus Magnus ibi Epiſcopatum erexit. Civitas deſtructa eſt à VVandalis, ab Ottone verò I. Imp. ejuſq uxore Edith, anno XXIX. ſui imperii reſtaurata, & dotibus variis ornata: atq; Epiſcopatus in Archiepiſcopatum mutatus. *Magdeburgū*

Halberſtadiũ. *Halberſtadium* Epiſcopalis urbs, Oltemia fluvio perluitur: in hujus urbis medio extollitur tumulus ac collis: is duorum ſtadiorum habet longitudinem, ac in ſummo vertice latam amplamq; planiciem, in qua bina ædificata templa ſunt, ædificiis ſplendidiſſimis Canonicorum, illa autem, quæ in monte ſita ſunt, civitas ſeu urbs dicuntur; quæ ad montis pedem, ſuburbia vocantur.

Minda. *Minda* vetus Saxoniæ oppidum, propitio ad negociationem ſitu, ad eam concurrunt fluvii hi, Viſurgus, qui eam irrigat, Lexna, Aller, Fulda & VVerra. Hîc bona coqui ſolet cerevíſia, vicinis expetita. Cathedralem ejus Eccleſiã laudavit Bernhardus Luderus. Pontem ſuper Viſurgum circa annum MCCCCIII. magnis molibus lapidum in pedes conjectis firmavit.

Hildeshemiũ. *Hildeshemium*, civitas antiqua: fuit anteà civitas duplex; poſteà utráque conjunctâ, facta eſt unica. Templum ſummum inſigne habet, turriſq; ipſa tectum habet aureum, civitas amœna, Archiepiſcopo ſubeſt Colonienſi. Ex hac civitate prodiit Ludolphus von Cöllen/ ita cognominatus, quòd prædeceſſores ejus Colonienſes fuerint. Certè Ludolphus hîc in Matheſi ſecretiori, Arithmetica videlicet Algebraica tantus eſt, vt nullum unquam ei parem ab initio mundi fuiſſe, non dubitem affirmare. Vti ſatis apparebit ex opere ejus Algebraico, quod molitur; tum etjam ex tractatu ejus de circulo, quem jam paratum eſſe mihi ſignificavit, in quibus omiſſis vulgaribus, ſeria quæque tractabit. Hic vir à pluribus annis in Belgio degit, ibidemque & Athleticam & Mathematicam profitetur,

unde non tantùm patriæ ſuæ, & Belgio toti eſt honori & ornamento.

Lubeca.

Lubeca dicta quaſi Lobeck / quaſi ein Eck deß Lobs/ quod tria regna contineatur, videlicet Daniæ, Svvediæ & Norvvegiæ, teſte Celte, qui ita canit: *Lubeca.*

Inde urbs clara nitet de lumine nomine dicta:
Et Lobecum Cordani fama decuſq; ſui.
Angulus hæc laudis dicta eſt urbs nomine priſco,
Angulum in hunc fertur fluvius Dravenna per æquor.

Vel dicitur à corona lingua VVandalica, quod ſit tanquam inſignis corona Imperii Germanici. Hæc civitas à variis vario ſitu fuit extructa, reſtaurataq;. Hodiè inter fluvios Travum & VVagenitſium ſita eſt. Imperio aſcripta civi-

tas eſt anno M. C. LXXXII. à Friderico I. Imperatore.
De hac civitate ita canit Iulius Cæſar Scaliger:

Si referam mihi: quis credit, ſublimina mundi
Vltima legiferi jura vigere Dei.
Ingenii candorem, animi cultumq; fidemq;,
Fortia invicta pectora pura manu.
Dum mirata ſtrepit terras Aſtræa relinquens,
Atq; putat cœli regna, reſedit ibi.

LVNEBVRGENSIS DVCATVS.

Luneburgum.

Luneburgum *Luneburgum* nomen à Caſtro & Luna deſumpſit: in caſtro enim hoc ſimulachrum Lunæ à Romanis colebatur, quod à Carolo Magno dejectum fuit. Albertus Crantius ſcribit caſtrum id Luneburgicum anno M. LX. ſub

Imp. Henrico IIII. adhuc ſuperſuiſſe, civitatem verò priùs inchoatam fuiſſe anno M. C. X X C V I I I. vel M. C. XXC IX. (uti habet hiſtoria Saxonica) ab Henrico Leone. In hac civitate tria ſunt templa parochialia, inter quæ primarium eſt S. Ioannis, & tria monaſteria, inter quæ antiquiſſimum eſt S. Michaëlis; in hoc eſt tabula aurea, in qua Salvator noſter cum duodecim Apoſtolis ornata pluribus gemmis pretioſis. Civitas hæc Ducalis eſt, ad fluvium Elmenovv ſita, arte quoque & natura ſatis munita, ſatis fonte ditiſſimo beata. Hæc enim præcipua civium ejus mercatura eſt, quam terrâ marique in longinquas exportant regiones, majorem tamen ejus partem Hamburgenſes negociatores coëmunt, ac magnum fœnus exercent.

Bardevvick ſive *Bardorum vicus*, à Bardone Saxone ita vocatur, quadrante milliaris diſtat à Luneburgo, antiquitùs fuit inſigne emporium. Dicitur vicus extructus C C. XXXV. annis ante Romam. Fuit antiquitus Epiſcopo ornata à Carolo Magno, poſteà eodem privata, nunc eſt vicus. *Bardevvick.*

BRANDEBVRGENSIS MARCHIONATVS.

Brandeburgum aliis à Brenno Duce Sennone Galliarum nominatum & extractum putatur, alii à Brando Marcomiri IIII. filio extructum putant: duplex eſt antiquum & novum, quorum unum ab altero diſtinguitur fluvio Hawel. *Brandeburgum*

Fran-

Francofurtum ad Oderam.

Francofurtũ ad Oderam.

Francofurtum ad Oderam aut ad Viadrum; extractum putatur à Simone II. ejus nominis, filio Cleodomiri, nepote Simonis I. Ducis Francorum, ſub Antonino Pio Imperatore. Hæc civitas Vniverſali ſtudio celebris, quo eam ornavit Ioachimus I. ejus nominis, Marchio, circa annum Domini M. D. V I. Maximilianus verò Imp. variis privilegiis exhibitis confirmavit.

BRVNSVVICENSIS DVCATVS.

Brunſvviga.

Brunſvviga.

Brunſvviga vel *Brunſvvigum*, item *Brunopolis*, vulgò Braunſchweig/ civitas, cœpta extrui à filiis Ludolphi Ducis Brunſvvicenſis, poſteà à Brunone perfecta, unde nomen

dedu-

deductum, quaſi Brunonis vicus vel caſtrum. Civitas hodie eſt Ducalis, populi habitatorumq; frequentia ac ædifi-

ciorum ſplendore ac magnificentia ornatiſſima: quadratâ formâ, turribus ac mœniis inſigniter munita. Circuitum habet 2000. paſſuum, qui conficiunt medium milliare Germanicum, eam Onacera fluvius medium ſecat, ac omnibus ſordibus purgat, pontibus tamen ubique fluvius tectus eſt. Territorium planum eſt; Vrbs ipſa duplici ac nonnullis partibus triplici etiam foſſa circundata, eæ aquis plenæ, vallis aggeribuſq; diſtinctæ ſunt. Vrbs eſt quàm Norinberga major, Erfordia minor. Propemodum hæc in ipſius Provincia meditullio ſeu centro ſita eſt.

MECHELBVRGENSIS DVCATVS.

Roſtochium.

Roſtochium.

Roſtochium vulgò Roſtock; primùm arx fuit, poſteà à Rodtſchalcko filio Vdonis in civitatem verſum: deinde à Primiſlao II. Nicolao filio auctum. Civitas hæc Academiâ liberalium artium floret, quam impetrarunt Principes Mechelburgenſes Ioannes & Albertus, unà cum civibus Mechelburgenſibus, anno Chriſti M. CCCC. XV. Aër ibi ſalubris eſt. Rerum ad victum ſpectantium levi pretio magna ibi eſt copia.

Mechelburgũ

Mechelburgum, primùm pagus fuit magnus Vagriæ ſive Holſatiæ, tribus arcibus munitus; poſteà in civitatem converſum: Ducatus verò titulo inſignitum anno M. CCC.XLIX. à Carolo IIII.

Gottor-

Gottorpia, arx non procul à Sleſvvico, nomen à Gothis obtinet, qui hîc olim caſtra habuerunt; veterum Ducum Sleſvvicenſium ſedes. Hiſce noſtris temporibus ab Adolfo Oldenburgenſi firmiſſimis propugnaculis ac muris muniri, quin etjam ædificiis novis & ponte lapideo ornari cœpta. Telonium hic celebre, ubi compertum fertilibus annis, ex Dania quinquaginta millia boum in Germaniam abacta, vectigal ſolviſſe. *Gottorpia.*

Sleſvvicum vulgò Schleßwick / præcipuum Ducatus Sleſvvicenſis, quoad Holſatiam pertinet, oppidum. Germaniæ originis non habet obſitum, quem ad Sliam in maris Baltici ſinu obtinet: Quondam totius Cimbricæ fuit metropolis, ampliſſimum & opulentiſſimum oppidum, hodiè non ea magnificentia conſpicitur. Primùm in hac civitate Deo vero conditum fuit templum ab Erico rege Daniæ, fratre Heraldi, quem S. Anſcharius ad Chriſti fidem verbi divini ſedata & fideli prædicatione convertit, anno Chriſti D CCCXLVIII. Verùm ſequentes Reges non diu in ea fide perſeverârunt, circa annum à nato Chriſto MLXIIII. Slavi civitatem Sleſvvick capiunt, expugnant, depopulantur, funditus extinguunt, & religionem Chriſtianam peſſundant. Ceſſante autem jam Slavica perſequutione, auctus eſt Slevici cultus divinus, pleraque monaſteria & templa ædificata. Reſtaurata eſt inprimis Cathedralis Eccleſia, atque opibus & reditibus aucta. Extructum eſt etjam ab Anglis prope forum Eccleſia S. Spiritus, quod adjunctum habuit ejuſdem nominis Xenodochium, Erat etjam Eccleſia D. Nicolai ex Auſtrali Cathedralis Eccleſiæ latere, quæ adjunctum habuit monaſterium ordinis D. *Sleſvvicum.*

Auguſtini orientem verſus. Ea ædificia funditùs diruta & ſolo æquata ſunt, ut nulla eorum veſtigia ſuperſint. Extat & Xenodochium & ſacellum S. Gregorii ad pagum ejus nominis ſupra montem Aquilonem verſus, ſed & illud totum in nihilum redactum eſt, unà cum ſacello, extantibus pauciſſimis ruderibus. Supra eundem montem penes viam, qua Flensburgum itur, ſacellum eſt D. Michaëlis Archangeli, forma rotunda, uti pleriſque in locis antiqua infidelium delubra cernuntur. Supereſt autem integrum monaſterium nobilium Virginum monialium in peninſula Sleſvvici (Holm) dicta. Templum in eadem peninſula primùm pro mercatoria domo ab Anglis extructum, & ſequenti tempore in Eccleſiam ſacratum, planè dirutum jacet, ea nunc eſt olim opulentiſſimæ & ampliſſimæ urbis deploranda facies, ſi ad illam priſtinam magnificentiam divini cultus, & opulentiſſimorum commerciorum referatur. Sed nihil mirum; ut enim hominibus viræ ſuæ, ſic imperiis, regnis atq; Rebuſpub. ſui ſunt fatales termini. Durat tamen adhuc & mediocri ſtatu conſervatur Cathedralis Eccleſiæ Scleſvvicenſis. Fundatus eſt Epiſcopatus Scleſvvici ab Ottone I. anno Domini M. CCCC. XLVI. Ac poſteà à Daniæ Regibus variis reditibus auctus. Epiſcopos habuit uſque ad hunc annum Chriſti M. D. XC V. 44. qui ibidem magna ex parte humati quieſcunt.

Huſem. *Huſem* oppidum eſt Sleſvvicenſe, portum habens Mercatorum negotiationibus celebrem, quem efficit Oceani tractus Hener dictus. Etſi autem domibus, plateis, longitudine, amplitudine ac ubertate ſoli Flensburgo vix

cedat,

cedat, hactenus tamen nullum civitatis jus habuit, nec muro vallóve aut foſſis cinctum fuit. Anno autem M. D. LXXXII. die XIX. Febr. à Duce Adolfo jus civitatis, certis conditionibus ac legibus obtinuit, qui etjam pulcherrima arce oppidum ipſum decenter ornavit.

Huſenum illuſtris pars eſt quotacunq; ducatus,
Qui nomen Sleſvvik traxit ab urbe ſuum.
Holſatiæq; Duci jamdudum paret Adolpho,
A quo juris habet Principe, quicquid habet.
Nam licet egregio ſit felix incola portu
Huſenſis, tutò ſolvere ut inde queat.
Mercibus atq; ſuis Hollandis poſſit & Anglos
Viſere, & exoticas inde referre domum.
Et licet haud cedat Flensburgo, quò ſua crebrò
Tranſportare ſolet, vendere quæ ſtatuit.
Ritè per Heſperium queat ut mare currere, nec non
Longiùs amotos viſere poſſit agros:
Non hucuſq; tamen jus municipale valebat,
Quamvis optaret ſæpè parare ſibi.
Non ædes muro, foſſis vallóve licebat
Cingere; ne contra ſumeret arma Ducem.
Nec ſe Dithmarſis adjungeret effera, quorum
Vita, hei belli fax furioſa fuit.
His verò victis eſt exoratus Adolphus,
Et jus Huſeno municipale dedit.
Illic & magnis extruxit ſumptibus arcem,
Qua non ulla quidem pulchrior eſſe poteſt.

Ex nobili & perauguſto D. Hen: Rantzovii Muſæo.

Haderſlebia.

Haderslebia Sleſvvicenſis Ducatus oppidum, à VValdemaro Duce Iutiæ anno Chriſti M. CCXCII. jus & privilegia civica conſequitur. Arce quondam in colle munita fuit, quam Ioannes Holſatiæ comes ſolo æquavit, & & rurſus non procul ab oppido ferè in peninſula ædificare cœpit, nomine ipſius Hanſpurgum nuncupatam, unà cum Eccleſia marmore auroq; ornata, ſed eo morte prævento anno ſalutis M.D.LXXX, Fridericus II. Rex Daniæ, eam jure ſucceſſionis adeptus, perfecit, cujus imperio etjamnum gaudet. Eſt & hîc cathedralis Eccleſia, in qua Rumboldus Dux Sleſiæ eò à Cæſare Sigiſmundo miſſus, ad certas componendas lites inter Daniæ Regem Ericum & Holſatiæ Comites, Sleſvvicenſis Ducatus cauſa exortas, peſte in hac legatione extinctus, honorificè ab Erico Daniæ Rege ſepultus eſt. Habet etjam Xenodochium in ipſo oppidi ingreſſu, & Scholam ab ipſo Duce Ioanne ædificatam, & copioſis dotatam reditibus. Inſuper & portum tutiſſimum Fironiam in Oceanum orientalem vergentem, quem fertiles in vicinia agri condecorant.

A Duce VValdmaro primùm Haderſlebia nomen,
Iutia cui quondam paruit, urbis habet.
Arx hîc ſtructa fuit vicino in colle, Ioannes
Quam Dux illuſtris druit Holſatiæ.
Diruit & arcem, vicino in littore cœpit
Sumptibus haud parvis ædificare novam:
Hansburgum dicunt: ſimul ut cum nomine notum,
Arcis quis fuerit conditor, eſſe queat.
Struxit in hoc templum ſpecioſum marmore & auro,
Sincero verbi motus amore Dei.

At nunc

At nunc jure tenet Fredericus id omne Secundus
Rex Daniæ, cujus fama perennis erit.
Et, quia Dux moriens, multa imperfecta reliquit,
Rex hæres opibus perficit iſta ſuis.
AEdes præterea cathedralis in urbe videtur,
In qua Rumboldi ſunt monumenta Ducis.
Gymnaſium quoq; Dux magna cum laude Ioannes
Extruxit, curam religionis habens.
Attribuit reditus opulento principe dignos,
Nam ſtudia in pretio duxit habenda ſibi.
Inſuper & tutum maris Haderſlebia portum
Fœcundos agros paſcua læta tenet.

Flensburgum oppidum Ducatus Sleſvvicenſis inter montes excelſos littori maris orientalis adjacet, in quod ejus portus ſe extendit, tanta commoditate, profunditate & ſecuritate, ut ſinguli ferè cives ex domibus ſuis naves mercibus implere, & eaſdem rurſus exonerari poſſint, ut non immeritò Crantzius id oppidum terra mariſq; rebus gerendis opportunum ſcribat. Amœniſſimo & ſaluberrimo in loco ædificatum eſt, nec non puriſſimis ſcatet fontibus, abundantiaq; omnium rerum affluit, quæ ad omnes neceſſitates pertinent. AEdes habet magnificas & ſplendidè extructas; adhæc Parochias aliquot magnificè ædificatas, quarum omnium D. Ioannis Parochia eſt vetuſtiſſima. Eſtque longitudo civitatis paſſuum 2341. ſita ſub elevatione polari 55. grad. 30. min. Arcem habet ſatis pulchram in monte collatam, ejuſdem nominis, urbi imminentem & omnium oculis expoſitam. Verſus meridiem habet Gynnaſium à Ludolpho Naaman Minorita fundatum. *Flensburgum*

Segeberga.

Segeberga olim Aelberaga in VVagria Holſatiæ regione. Diſtat Hãburga VII. Chilonio VI. Lubeca verò IV. milliaribus. Arx eſt antiquitate illuſtris in monte ſita, oppidũ verò ad radices montis, quod varias paſſum difficultates, poſteà extructo monaſterio creſcere cœpit. Monaſterium ordinis eſt D. Auguſtini, ex quo anno MCLXXXIIII. Theodoricus electus eſt Epiſcopus Lubecenſis.

Itzohoa.

Itzohoa. nobile & auguſtum Holſatiæ oppidum, ſitu lociq́ naturâ, navigatione, ac proinde negotiatione, quas per Storam & Albim flumina exercetur, præſtans. Nam Storâ, piſcoſo ac navigabili flumine, undique cingitur, quod flumen in intima Holſatia ortum, aliquot oppida & nobilem illam Rantzovianam domum Bredenbergam alluens, ad occidentem Albi permixtum, à fluminum tandem parente recipitur. Gerhardus comes Holſatiæ & filius Adolphi IV. anno reparatæ ſalutis M. C C V. tranſtulit cœnobium Virginum nobilium de Iuenflete, & id rurſus extrui juſſit ante oppidum Idzohoe, idq́; multis & amplis prædiis ac fundis locupletavit, ſepultuſque eſt in ipſa cœnobii Eccleſia cum omnibus ſuis poſteris. Deinde etiam anno M. C C C. XL. Gerhardus Magnus in Iutia cæſus, ibidem humatus eſt. Porrò in jam commemorato Itzohoënſi cœnobio monaſtico habitu etjamnum degũt 21. divinis officiis nuncupatæ nobiles Virgines. Haud ita procul ab iſto virgineo, miſericordiæ pietatiſq́; officina eſt ſita Xenodochium equeſtri Divo Gregorio ſacrum. Oppidani Fredericum II. Daniæ Regem hæreditarium Dominum agnoſcunt.

Chiloni-

Chilonium vulgò Kyel / nobile Holſatiæ oppidum, ſitus & naturæ benignitate fruitur, portum habet capacem & peropportunum, in quem ex Germania, Livonia, Dania & Svvecia magno oppidanorum quæſtu merces deferuntur, quibus eadem maris vicinitas, piſcatum etjam uberem, & maximè Salmonum, præbet, ex quo incolarum non pauci commodè victitant. Vetus eſt oppidum aquis probè inſtructum, & ferè undiq; cinctum, appellationem à cuneo, ut Germanicè ſonat, obtinens. Arce decoratur conſpicua, abs Adolpho Duce novis ædificiis venuſtè exornata, ſed præcipua Chilonium celebritate pollet perauguſtis nobilium Comitiis, quæ quotannis ibi celebri habentur frequentia, circa D. Anthonii feſta, ubi publica privataq; negotia, & præſertim res pecuniarias, quas opulentas habent, expediunt. Eſt & Minoritarum monaſterium jam in Xenodochium converſum, in cujus Eccleſia Adolphus IIII. Holſatiæ ac VVagriæ comes, qui VValdemarum II. Daniæ Regem in Bornhöſede devicit, ſepultus eſt anno ſalutis M. CC. LXI. cùm anteà ejuſdem inſtituti Monachatum fuiſſet profeſſus, idemque monaſterium anno poſt natum Chriſtum M. CC. XLIV. ædificaſſet. *Chilonium.*

Crempa, Holſatiæ oppidum, nomen habet à flumine navigabili, Crempa, quod per medium iſtius labitur in Storam & Albim. Ius municipale & inſignia accepit, anno Domini M. CC. LXXI. à Gerhardo I. Holſatiæ Schovvenburgenſis ac Stormarſiæ comite, Adolphi IIII. filio, ſub Chriſtiano III. anno Domini M. D. XXXV. flagrante bello Lubecenſi, vallo, foſſiſq; & propugnaculis à Ioanne Rantzovio, Equite aurato ita eſt munita, ut inter Hol- *Crempa.*

ſatiæ munitiones, non minima exiſtat. Incolæ mercaturam exercent, nec minùs agriculturæ operam dant, cùm in paluſtribus & frugiferis locis non procul ab Albi & Stora ſita eſt. Nunc autem anno M. D. X X C I V. Friderico II. Regi Daniæ, tanquam Duci Holſatiæ, ad quem à Patre Chriſtiano III. devoluta, ſubjecta eſt.

Vrbs ego Cymbricæ non infima gloria terræ,
Velifero Crempa flumine, Crempa vocor.
Quod ſimul in Storam reſonans ſe jactat in Albim,
Me media curſu præpete parte ſecans.
Municipale meis, jus ac inſignia ceſſit
Civibus Holſatiæ Stormariæq; comes
A quarto celebris genitore Gerhardus Adolpho,
Alter & iſtius nominis ipſe comes.
Cum vallo foſſas & propugnacula ſtruxit
Auratus ſumma laude vehendus Eques:
Ianus Ranzovius, bello flagrante Lubeca
Munitam ſatis, ut dicere jure queas,
Rure mei vivunt cives ac merce, paluſtris
Quod cum fœcundis & benè ſtructa locis.
Porrò Friderico jam ſum ſubjecta ſecundo,
Qui Daniæ Rex & Dux ſimul Holſatiæ eſt.

Reinholdſburga. *Reinholdsburga* elegans Holſatiæ oppidum, arce regia conſpicuum, abs Reinoldo quodam fundatum, qui nomen oppido & caſtro indidit Reinholdiborch: qui fundator, num princeps vel nobilis aliquis fuerit, ignoratur. Vrbs eſt opportuno loco ſita, Eidora enim totam eam circumfluit, & aliquoties eam curſu ſuo dividit, ita ut inde navigatio in Hiſpaniam, Galliam, Angliam ac inferiorem Germaniam inſtitui queat. Turris, quæ hodierna die in

arce

arce conſpicitur, à Gerhardo Magno Comite Holſatiæ & Schovvenburgenſis ædificata eſt, circa annum M. C C. XXX. Deinceps alter Gerhardus, Henricus & Nicolaus fratres, dederunt civitati aliquot pagos & municipale, unà cum inſignibus, quibus hodierno die utitur, anno Domini M. C C C. XX XIX. quorum ſucceſſoribus mortuis, ad Reges Daniæ ex Oldenburgenſium comitum familia natos venditione, cum cæteris Holſatiæ locis, pervenit. Chriſtianus I I I. Rex Daniæ eam munitionem, quæ jam videtur, fieri curavit. Ioannes ejus frater, cui in diviſione obligaverat, arcem ibidem, vetuſtate collapſam, ædificiis ſplẽdidis rurſus exornavit. Quo mortuo abſque hęredibus, cum ejus ditiones inter fratrem Adolphum & Fridericum I I. fratris filium jure feudali dividerentur, Friderico I I. Regi Daniæ ceſſit.

Vrbem quam ſpectas, hæc Reinholdsburga vocatur:
Eidora eſt fluvius, qui prope volvit aquas.
Indidit huic urbi nomen Reinholdus & arci:
Danorum nunc Rex hanc Fridericus habet.

STORREMARSIA.

Hamburgum.

Hamburgum metropolis eſt Storremarſiæ ſub Duce Holſatiæ: putatur nomen habere à Iove Ammone, qui antiquitus ibi colebatur, cujus ſtatuam Carolus Magnus dejecit. De hac civitate Conradus Celtes. *Hamburgum*

Inde ad Cymbriacum contendit Cherſoneſum,
Ad cujus ſurgit pulchra hoſtia Cymbrica quondam,
Sed nunc Hammonis nomine dicta πόλις.

Alii dictum putant ab Hama inſigni & ſtrenuo milite Saxone. Hæc civitas à Danis Pomeraniſq; olim incenſa fuit;

iterumque à Carolo Magno reædificata, & Epiſcopatu ornata: Poſtea ab Epiſcopo quodam, tempore Henrici IIII. Imper. muris cingi, portis tribus & turribus duodecim ornari cœpta.

DIETHMARSIA.

Brema.

Brema. *Brema*, Metropolis eſt Dietmarſiæ; Civitas Epiſcopalis; Sita eſt proximè ad Friſiam orientalem, ad fluvium Weter: pontem habet ligneum; in fluvio propè civita-

tem

tem multa molendina ſunt ad triticum molendum, pulveremq; Bombardarium conficiendum. Emporium in-

ſigne eſt; Vino caret, ideoq; cereviſiam coquit optimam, quæ in vicina loca diſtribuitur.

MISNIAE MARCHIONATVS.

Miſena, Meyſſen / civitas ad Albis fluvii ſiniſtram ripam poſita eſt. Nomen ſumpſiſſe putatur à fluviolo Meyſſen / qui verſus Septentrionem propè arcem inter montes & Albim fluit. Extructa eſt civitas unà cum arce ab Ottone I. contra Hungaros & VVandalos. Alii aſcribunt Henrico Aucupi I. De hac civitate agit Hieronymus Empſerus in vita Bennonis Epiſcopi Miſnenſis. *Miſena.*

Lipſia.

Lipſia.

Lipſia, Germanis Leipzig / Metropolis aliquando Oſtlandiæ, ſita eſt ad Pleiſſenam amnem. Pagus fuit quondam, quem Henricus II. Imperator Dietmaro IV. Epiſcopo Merſpurgenſi anno M. XXI. dedit. Poſtmodum ab Ottone Marchione Conradi II. filio in civitatis formam redacta. Demum aucta & muris cincta ſub Frederico I. imperatore. Civitas hæc hodie cæteris omnib. opulentia ſplendoreq; antecellit. Civicâ domo valdè ornatur. Nobiliſſimo etjam floret Gymnaſio, quod cùm olim Pragæ in Bohemia eſſet, huc anno à Chriſto nato M. CCCC. VIII. tranſlatum eſt. De hac ita Scaliger:

Lipſia ſe oſtentans ſublimibus aurea tectis,
Lumina dum ſatiurant, mens perit icta fame.

Vecta quibus ratibus longinquæ marmora terræ?
Unde frequens flavi pura nitela Tagi?
Huc Cyprum, huc Temeſum, huc Arabes, huc ſerica, dices,
Sedibus evulſa, huc India regna ſuis.
Cum gemma bibitur, vincuntur nectare gemmæ,
Sed linguæ varius vincit utrunq; nitor.
Nec Germana tamen vitiatur Lipſia luxu:
Aſt hunc Germanum Lipſia magna facit.

Ilenburgum, vulgò Ilenburg/ civitas Miſniæ arce munita, extructa eſt ab Ilna vel Ilba (teſte Ioanne Garcio Bononienſi) vel (ut Annal. Brunſvvic.) à Iulii Cæſaris militibus. Alii à Claudio Druſo Germanico inchoatam volunt, exiſtimantes Iulium Cæſarem à militibus huc pervenire non potuiſſe. Colligunt alii Ilnum tempore Druſi præfectũ fuiſſe exercitus, atq; hunc locũ ædificare cœpiſſe. *Ilenburgum.*

Antiquæ Cellæ vulgò Alten Zell. Monaſterium eſt amplum, & heroicum, ab Ottone Marchione Conradi II. filio fundatum, ſub Frederico I. Imperatore. *Antiqua Cella.*

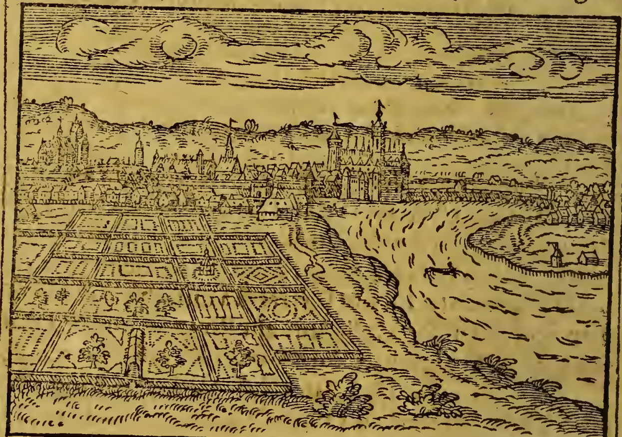
Lauterbergum vulgò Lauterberg/ Monaſterium S. Petri, à Conrado Marchione Miſnenſi ſub Henrico II. Imp. perfectum, & ampliſſimè dotatum. *Lauterbergũ*

Dreſda.

Dreſda vulgò Dreßden/ Civitas hæc ſitus ratione valdè eſt amœna, muris & foſſis probè cincta, & contra invaſiones hoſtium ſatis munita. Hîc receptaculum eſt armorum bellicorum adeò inſtrumentis bellicis refertum, ut ei ſimile nullum extare credatur. In hac domus ſunt valdè ornatæ. Arx quoq; & Ducum Saxoniæ ex quadrato lapide *Dreſda.*

maxi-

maximis ſumptibus extructa. Fluvius Albis alluit civitatem: Super quo extructus pons lapideus, qui tum longitu-

dine tum lapidis duritie eſt admirabilis. Aër eſt ſalubris, ſedes eſt Ducum Saxoniæ. Extra civitatem pomeria & paradyſi innumerabiles.

DANIAE REGNVM.

Coroneburgum.

Coroneburgum, ſitu & mirabili adeò munita civitas, ut niſi ab his, quos vitæ tædeat propriæ, tentari nedum expugnari queat, ita ut non immeritò regionis univerſæ, arcium oppidorumq; teneat principatum, atq; à præeminentia *Regio* ſit *condecorata* cognomine. Hæc ſereniſs. Daniæ Regi Friderico II. ita ordinante, vetere arce hoc loco funditùs diruta, excitata eſt, extremæ Inſulæ Zelandicę ore prę-

ſidio

ſidio ac tractus marini, quem, ſicut indigetant, defenſioni maximis & innumerabilibus undique conquiſitis ſaxis interq; compacta & feſtucata ingentium arborum robore compactis atq; concluſis, ac loco fundamenti demerſis, tam valida eſt ex ipſo maris fundo educta, ut immanes pelagi fluctus magnis provolutos procellis, atque ad Vallum muroſque horriſono boatu ac fremitu illiſos, citra ullius periculi metum ſuſtinere queat. Mirantur exteri ſymmetriam & harmoniam ſtructuræ Italicam, mirantur quotquot hoc caſtrum intuentur, qui Danica rura & maria luſtrant. Dixero, nõ eſſe ullũ totius Europæ caſtrum, ꝙ huic arci cõparari debeat. Hoc fatẽtur ingenuè, quotquot in remotiſſ. orbis regionibus rerum viſu dignarũ curioſi obſervatores fuêre, tam exteri, quàm Regię Majeſt. ſubditi. Intus magnificis ac planè regiis conclavibus, cubiculis, porticibus ad ſtuporem magnificè exornata, quæ tapetis picturiſque veſtita, in quibus omnes Daniæ Reges acu venuſtè depicti videntur, ſupernè ſculpturis polita & auro obducta reſplendent. Tecta cupreis obducta laminis, pavimenta diverſi generis coloribus variata nitent. Muri cæſis ad normam lapidibus conſtant. Foveæ aquis inſtructæ eodem lapidum genere à fundo ad ſummum uſque utrinq; munitæ. Regia in hac arce culina, prout etjam Balnearium, hypocauſtum, in quo utenſilia omnia, diveſq; ſupellex tota argentea. Media arce area eſt ampla & viſu jucundiſſima. Nam quoquo verſum oculorum aciem pandas, vel turres præcelſas, vel tectum, ſole ſplendente ad inſtar auri nitens, vel muros magno ingenio elegantiq; ſtructuræ artificio, & feneſtris conſpicuis ornata porticus, &

regiam familiam delectamque nobilitatem paſſim inambulantem, & aream tam ſpatioſam ac latam occupantem videbis: in qua inſtitutis theatris & Scenis comediæ exhiberi, ignes volatiles projici, ſpectacula, ludi, triumphi, decurſiones equeſtres, ſolennia haſtarum ludrica inſtitui poſſunt. Quin & fons largus ex cupro conflatus nitentibus aquis abundans, areæ medium occupat, tantis ornamentis illuſtris, planè ut intuentibus ſit admirationi, cujus ſtructura incredibili ſumptu facta. Videntur illic ſtatuæ ęreæ fuſili opere, juſta hominis magnitudine, raro ac nobili artificio factæ, varias orbis nationes accuratè repræſentantes, quæ bombardas, clypeos, arcus, gladios, & diverſorum generum arma pro nationum diverſitate geſtant, ex quibus dulcē arcis neceſſitatibus aquam copiosâ ubertate emittunt. Ad arcis mœnia, quæ mare & Huenam inſulam reſpiciunt, videre eſt admirandæ molis & prorſus ſtupenpæ magnitudinis ſaxum, quod planè nullis viribus humanis loco moveri poſſe videbatur, huc juſſu Regis pertractum, cum hac inſcriptione: *Anno M. D. LXXX. Fridericus II. Daniæ Rex curavit hoc ſaxum à primo ſuo loco, ubi viciſſim alius ſubrogatus eſt lapis, ad hunc devolvi locum.*

INCISVM FRONTISPICIO ARCIS CRONEBURGENſis carmen.

Inclytus hanc Celſam Fridericus condidit arcem
Nomine qui ſimul & ſorte ſecundus erat.
Rex pius & juſtus, miles robuſtus in armis,
Qui tamen invitus prætulit arma togæ.

Cui Regina thoro vixit ſociata jugali
Mechelburgiaca nata Sophia domo.
Quæ pariter virtutis amans ſtudioſa mariti
Pignora conjugii plena decore dedit.
Ergo ubi pacatos ageret Rex impiger annos,
Structuræ tanta mole peregit opus.
Munivitq; arcem, velut aſpicis, haud quod in iſta
Spem ſibi tutelæ præſidiiq; locet.
Nec velut antiquæ ſtructor Babylonis, ovandi
Iactet ut humana robora facta manu.
Iſte luit pœnas factus, dum ſeptimus annus
Cerneret amentem perſimilemq; feris.
Rex nihil oſtentat Danus: ſe credit & optat
Præſidio tutum ſolius eſſe Dei.
Scit benè, ni faveat Numen, quod robora nulla
Vel chalybe, aut duro facta Adamante, vivent.
Ergo det aſtrorum terræq; mariſq; creator,
In quo ſpem ſolo Rex Fridericus habet.
Proſper ut ille diu, & ſoboles ſeriſq; nepotes
Has habitent, firma pace vigente, domos.

Sic de eadem hac arce RANTZOVIANÆ MVSÆ.

EST, ubi quæ regno ſunt conſociata ſub uno,
Rura procelloſi dividit unda maris.
Scanica rura vocant, nec non Zelandica, quæ nunc
Sub juſto ſceptro, Rex Fridericus habet.
Hic in utroq; ſita eſt inſani littore ponti
Arx, Regi qua nihil gratius eſſe poteſt.
Nomina ſi quæras, hæc Helles, illa corona
Nomen habens domino eſt utraq; fide ſuo.
Nauis enim non ulla mari ſe credit Eoo
Hæc penetrans, qua non ponere vela ſolet.

Omnibus hic opus eſt merces ut fateantur, & illas
Subducta rediment pro ratione ſibi.
Proventi hinc auri & argenti tantus acervus,
Hunc regni ut nervum dicere jure queas.
Mirentur Reges auri, argentiq; fodinas,
Quas ipſis tribuit dextera larga Dei.
Non minor eſt de multorum mercibus amplis
Proventum Daniæ rex Fridericus habet.

Hafnia. *Hafnia*, vulgò Koppenhagen/ Daniæ Metropolis, urbs in Zelandia maritima in planitie ſita, ab ortu brumali ad meridiem, uſq; ad occaſum brumalem ubique mari alluitur, adjacente ad meridiem inſula, Amagger, quæ portum incredibili commoditate celebrem præbet. Excurrit enim ad orientem in Balthicum mare ad ſtadia quatuor, vadoſis & perpetuis arenis impetum maris ſæpè vehementiſſimum retundens; quo fit, ut inter dictam Inſulam Amagger & agrum Hafnienſem Orientalem ad quingentos paſſus tuta concedatur ſtatio navibus. Hujus autem urbis tenuia fuêre initia: Nam Abſalon Huide, Archiepiſcopus Lundenſis & Epiſcopus Roeſchildenſis, vir nobilitate generis, ſapientia, animi magnitudine, patriæ amore, atq; in rebus gerendis felicitate & ſucceſſu præſtans, munitionem quandam in ea inſula, in qua nunc eſt arx, magnis ſumptibus extructa, fieri curavit, cui appellationem de ſuo nomine Axelhuis indidit, ut eò melius adverſus pyratas locus ille defendi poſſet. Iuſſit etjam iis in locis, ubi hoc tempore ſplendida ædificia ſunt, caſulas quaſdam piſcatorum poni. Eſtque locus poſtea Kiobmanßhafen / id eſt, portus Mercatorum vocatus: Quòd negotiatores, cùm à

pyra-

pyratis vrgerentur, ibi receptum haberent. Hiſtoriæ hæc accidiſſe perhibent circa annum Chriſti M. C. LXV. Academiæ inſtituendæ facultatem Rex Ericus Pomeranus à Martino V. Pontifice primus impetravit. Quod cùm ille ob diuturna bella, quibus magno Regni incommodo implicabatur, perficere non poſſet, Chriſtianus Oldenburgicus tandem anno Chriſti M. CCCC. LXXVIII. permiſſu Sexti Romani Pontificis Imperatoriſq; ab eo Academiæ Bononienſis privilegiis ad optatum finem deduxit. Primam autem Academiæ erectionem fundatoris filius Ioannes Rex confirmavit, & ſcholam nova fundatione ſtabilivit anno M. CCCC. XCVIII. Chriſtianus verò III. anno M. D. XXXIX. eam profeſſorum & lectionum numero adauxit, additis quoq; reditibus certis, quibus viginti ſtudioſi alerentur. Tandem autem Fridericus II. anno Chriſti M. D. LXIX. XXII. Iulii maximo cum fervente bello cum vicino Sueciæ Rege & profeſſorũ ſalaria munificentiſſimè auxit, & ſuperioribus reditibus, quibus viginti illi ſtudioſi aliti ſunt, annuas obventiones anno M. D. LXIX. addidit, unde octuaginta alii liberaliter ſuſtentari queant: Ita ut centum ſtudioſi illic Regia munificentia nunc vivant. Primarium urbis templum D. Mariæ ſacrum eſt, in eo ſacrantur & coronantur Daniæ Reges, Canonicorum collegium olim fuit: Aliud eſt Spiritus Sancti: Tertium Nicolai mari vicinius: Quartum in arce: Quintum D. Petri, quod anno M. D. LXXXVI. magnis impenſarum ſumptibus à Friderico II. reſtauratum eſt, ut in eo Germanicæ nationis homines conventus haberent.

Vraniburgũ. *Vraniburgum*, arx quam plurimis varia exactaq́; ratione elaboratis machinis Aſtronomicis referta, in ſummæ illius ſcientiæ honorem & inſtaurationem à Tychone Brahe nobili Dano, Domino de *Knudsdrup*, circa annum M. D. LXXX. exædificata.

Helſingoburgum. *Helſingoburgum*, Schaniæ Danicæ civitas eſt maritima, arce editiſſima inſignis, quam urbem Helſingorum nominat. Saxo Grammaticus lib. XIIII. & Helſingum oppidum lib. XV. ſita eſt in ipſis penè faucibus, & ad fretum, per quod in Codanum ſinum illabitur Oceanus, ubi trajectus eſt ex Schania in Siolandiam inſulam breviſſim⁹, Germani vulgò nominant **den Sund**. Orientalem maris ripam tenet Helſingoburgum, quemadmodum Helſingora, unà cum Croneburgo arce Regia & longè magnificentiſſima, occiduam. A Septentrione in auſtrum porrigitur civitas, longior quàm latior, monte nimirum perquam ædito, qui huic imminet ad orientem, obſtante quò minùs in latum etjam extendi poſſit. In hujus medio templum eſt virgini olim Deiparæ dedicatum, non magnificum quidem illud, (ex cocto enim tantùm lapide extructum viſitur) amplum tamen inprimis & excelſum, cui turris adjecta eſt altior aliquando: univerſum autem ædificium ejuſmodi planè, ut & gratiam quandam habeat, quod decenti ſimplicitate commendetur, & copioſa luce in eo perfundantur omnia. Nuſquàm plura quàm hîc antiquæ nobilitatis Danicæ ad parietem templi Septentrionalem, depicta viſuntur inſignia, ſepultis in eodem templo præſtantibus nobilitate viris. Non procul à templo prætorium eſt ad Auſtrum, unaq́; forum, in quod

merces ſuas quotidiè ferè convehit, frequens vicinia præter mercatum hunc quotidianum, in quo civium potiſſimum, ac vicinorum ſervitur commodis, alii duo anniverſarii, alter in medio Quadrageſimæ, alter ſub Dominicam Palmarum dictam, ſic celebrantur, ut non ex Dania tantùm, verùm etjam ex peregrinis & procul diſſitis regionibus huc commeet maxima hominum multitudo, comportatis eodem exoticis etjam mercibus, haud paucis, ut vix in ulla panagyri Daniæ, vel hominum ſit, vel mercium frequentia major. Ex mercibus tamen in hiſce nundinis frequentiores ſunt equi ac boves venales, quorum diſtrahendorum cauſà, hæ primitus ſunt inſtitutæ. Oppido toti, qua in longum patet, mons imminet, ut antè dictum, ad Orientem præruptus admodum ac æditus, cujus faſtigio ſuper ſolidiſſima caute arx impoſita eſt longè munitiſſima. Hæc ab Helſingis (hi Sueciæ populi ſunt, quorum patria Helſingia) ſub ipſam olim nativitatem Servatoris Chriſti in carnem Frothone III. Daniæ Rege vel circiter extructa memoratur, quibus quidem Helſingiæ & nomen inditum, tum arci, tum civitati, adde & ei quæ trans fretum eſt Helſingoræ; id autem nomen ſonat non tam oram ſeu extremitatem, quod videri alicui poſſit, quàm arenam Helſingorum. Eſt quidem illa extrema Sialandiæ verſus ortum æſtivum vel Boream pars, ubi ſita Helſingora eſt, cum arce Croneburgo. Verùm veteri Danorum lingua Or, arenam ſonat propriè, cujus magna eſt etjamnum circa Helſingoram copia longiori tractu mare procurrens, idq; non admodum profundum, à qua veriſimile eſt nomen factum & civitati & freto vicino,

quod à Danis appellari dixi Orſund/ etc. quaſi dices, arenę fretum, vel ſinus. Et flexus, ubi nunc arx eſt Croneburgum, olim victus eſt Orekrug/ quaſi arenæ flexus, ab eadem nimirum arenæ copia. De tempore extructæ arcis Helſinburgenſis circumferuntur Barbari quidam verſiculi duo, qui ſic habent:

Tempore natalis Chriſti turris capitalis
Helſingborg ſtruitur, velut in ſcriptis reperitur.

Ea ſanè perampla eſt, ut per ſe civitatiuncula videri poſſit, in cujus meditullio turris quadrata, & ipſa ampla admodum, atq; inprimis edita, contignationum ſeu interſtitionum ſurſum verſus (quæ tabulata vocantur) complurium, ad milliaria aliquot procul ſeſe ſpectandam exhibet. Hanc turrim duplex ambit murus, alter proximè cingit eandem, qui autem remotior eſt, arcem totam, unàq; ædificia complectitur quàm plurima; quotidianis igitur eorum, qui arcem tenent, uſibus accommodata, murus exterior, qua parte plagam reſpicit orientalem & Aquilonarem, foſſa cingitur ſic ſatis profunda, quamvis is locus minùs videatur naturâ munitus, quàm latus occidentale, Id enim magis eſt præruptum, ſeu arduum & naturâ inacceſſum.

Coronia. *Coronia* vulgò Landes Kron/ verſus orientem dimidio tantum milliari ab urbe diſtantem, habet fluvium, qui in meridiem fluens ac in mare ſeſe exonerans, curſum nonnihil flectit ad Aquilonem, mariq; mixtus Coroniam præterlabitur, ac portum efficit vaſtiſſimarum etjam navium capacem, quo non eſt alius per Daniam magis commodus aut opportunus, ea res occaſionem præbuiſſe vi-

detur

detur condendæ hoc loco civitatis: Vallo ac foſſis cingitur, arcemq; adjunctam habet, cujus fundamenta à Chriſtiano III. Daniæ Rege jacta primùm ſunt anno Domini M. D. XLIII. vel circiter, paucis pòſt annis peracta ejuſdem ædificatione. Haud parvum momentum ad victoriam attulit Chriſtiano portus Coronienſis cum patre defuncto, de regno is dimicaret adverſus ſeditioſos & Comitem Oldenburgicum. Hic enim urbe occupata, tutam admodum reliquo belli tempore ſtationem habuêre hujus naves. Quæ res videtur & portum & civitatem ſic Regi victori commendaſſe, ut poſteà arcem quoque hîc locandam duxerit. Quo loco nunc arx ſita eſt, olim Cœnobium erat Carmelitarum, quibus ſub ipſa hujus civitatis quaſi crepundia in Daniam introductis, domicilium hîc primùm ſtatuit Ericus VIII. urbis conditor. Portæ civitatis verſus Meridiem & mare tres ſunt: totidem etjam qua urbs continentem ſpectat. Orientalis una, altera Septentrionalis, tertia occaſum æſtivum reſpicit, & Corum ſeu Anguſten, quæ à vicina platea Seebye nomen obtinet. Per has multum quotidiè rerum venalium invehitur, earum potiſſimùm, quas regio ſeu provincia vicina producit, quemadmodum per portas maritimas, quæ navigiis in portum apportantur, ex variis Europæ regionibus, Liconia, Ruſſia, Pomerania, & civitatibus Germaniæ maritimis: Hollandia item & Anglia ac Scotia tandemq; ab extrema Norvvegia, & aliis locis infinitis. Nunquam autem vel mercium vel hominum in hac civitate frequētia major, quàm circa ſolſtitium æſtivum, quando mercatus in ea exercetur longè maximus. Non procul à porta

maritima orientaliori forum eſt peramplum, juxtaque prætorium magnificè extructum. Et circa forum, quemadmodum paſſim urbe tota, maximè verſus portas & Septentrionalem & Orientalem privatorum ædificia ſatis ſplendida. A foro verſus Septentrionem non longo ſpatio templum eſt vaſtæ magnitudinis, & templo juncta turris præalta, ex lapide cocto conſtructa omnia, fundamento excepto. Neque nunc alius eſt in hac urbe ſacrorum locus præter Noſocomium in ea platea, quæ ad portam ducit orientalem. In hoc Noſocomio permulti aluntur ægroti ac pauperes, civium potiſſimùm liberalitate & beneficentia. Neq; enim certos annuos proventus hi habent, qualibus gaudent alia quædam paſſim per Daniam Noſocomia, & prochodochia majorum liberalitate donata.

Lundia. *Lundia* à Coronia verſus ortum tribus milliaribus, atque à mari uno milliari diſtat. Peregregia Collegiata Eccleſia Lundiam mirificè exornat, habet illa ſub choro, quàm latè is patet, cryptam, ubi olim non minus quàm in ipſo templo ſacra fiebant. In hac Bernhardus Anglus quieſcit, incertum tamen hodiè, qua cryptæ parte Birgerus, qui erat ex Archiepiſcopis Lundenſibus per Pontificem Romanum conſecratus & confirmatus poſtremus, idemque inter Archiepiſcopos numero X X V I. anno altero ante mortem (obiit autem is anno Domini M. D. XIX.) horas B. Virginis in hac crypta à ſe reparata, ſingulari diligentia inſtituit quotidiè decantandas, additis ad ſuſtentationem eorum, qui ſacris illis operarentur reditibus haud pœnitendis. Templo verſus Auſtrum adhærent ſacella

duo,

duo, alterum orientalius B. Dionyſio dicatum & à Carolo Archiepiſcopo XIIII. extructum anno Domini M. CCC. XXVII. vel paulò antè: alterum magis ad occidentem D. Georgii vulgò dictum, quod à Petro Lyckio Archiepiſcopo XXII. conditum, Erico VIII. Rege, non minus celebre eſt, quàm Carolinum illud ſeu Dionyſianum. Eidem templo ad occaſum junguntur turres excelſæ duæ ſimiliter ex ſecto lapide, quemadmodum & templũ ipſum, conſtructæ, in harum altera campana olim erat Marialaura dicta, à Maria nimirùm & Laurentio· Hæc magnitudine ſua longè excelluit Nolam eam, quæ Erfordiæ eſt, ob capacitatem celebris, quod teſtari poſſunt, qui utranq; viderunt. Verùm hæc Lundenſis incautiùs aliquando pulſata fuit, ut ſui quadam parte finderetur, ac rimam duceret, ut ſonum reddiderit & inconventiorem, nec uſui eſſe hîc amplius poſſet. Comminui eam Rex Fridericus II. curavit, atq; Croneburgum transferri anno Domini M. D. LXXXVII. ex qua poſtea duæ aliæ non contemnendæ magnitudinis campanæ fuſæ ſunt, quæ nunc Croneburgi viſuntur ſuſpenſæ. Ad horologium venio Laurentianum, in quo eſt, quod obſervare fortè conveniat; non diſtinguit quidem illud, peculiari ſono edito, horas ſingulas per te-radas ſive quadrantes, quod faciunt alia quædam, per Daniam horolologia; nec etjam (quod in Belgio paſſim uſitatum) præludia oſtentat Muſica, quoties horæ ſeu mediæ ſeu perac- dandum eſt indicium, quibus rebus affici ſolent, quaſq; mi-antur plebei, ac vulgus hominum, aliud autem quiddam e- in automate eo, quod magis mirantur, ac amant docti; ſitu- eſt horologium in inferiori

templi parte, qua in turrim aſcenditur, Auſtralem, ubi tabula parieti affixa viſitur quadrata, oblonga, utcunq; magna, circulis aliquot variorũ colorum diſtincta, quorum, qui maximus eſt, diametrum habet pedum circiter 8. in qua quidem tabula per certos ejus rei indices, & annus currens, & menſis ac ſeptimana, dies quoq; ſinguli & horæ ſingulæ, in quibus agunt homines, monſtrantur liquidiſſimè, eo etjam indicato, ſi feſtum celebretur, ſeu ſexum ſeu mobile. Docetur item, quis luminarium ſolis ac lunæ motus, quæq́; horum in Zodiaco loca, diebus ſingulis & ad ſe invicem habitudines. Et foris quidem in dicta tabula hæc ſpectantur, intus autem machinis quibudam ad id fabrefactis res agitur. Quibus illud additum eſt velut παρέργου: ſed & illud arte factum, ut quoties publicè ſignũ datur horæ elapſæ, ſupra tabulam ipſam, qua templum ſpectat, duo concurrant ſimulachra, (equites dixeris cataphractos) quæ tot ſeſe ictibus petunt, quod ſigna dat Nola major in turri ſuſpenſa, quæ horam indicat, in hac ipſa tabula (id quoq; magis fortè mirandum) in medio velut in throno collocatum eſt Simulacrum Virginis Deiparæ ſinu tenentis infantem. Ad latera huic oſtia duo: ante pedes velut Theatrum ſemicirculi forma, arcu hujus ſpectatoribus obverſo. Intus machina cum ſimulacris trium Magorum, quorum ſingulis ſinguli ſunt famuli additi; Machina mota ad ejus, cui hoc negotium datum eſt arbitrium, prodeunt ſimulachra. Ante alios quidem, veluti caduceator minitabundus, gladio vibrato pulſat oſtium, quod ſiniſtrum eſt virginis, eo aperto ordine proceditur, buccinis ſimul duabus ſonantibus, quas inflare vi-

dentur,

dentur, quæ juxta utrinq; collocata ſunt, totidem bucci-natorum ſimulachra; Qui primus eſt Magorum, magnifico & planè Regio prodit per theatrum inceſſu. Ad virginis ſimulachrum ubi ventum eſt, reverenter ad hanc verſus inclinat ſeſe Magus, velut adorabundus, moxque converſus progreditur, ſequentibus aliis. Faciunt idem reliqui Magi. Famuli, quorum ſinguli ſingulos ſequuntur dominos, immoti procedunt, nulla edita erga Virginem reverentiæ ſignificatione. Horum poſtremus iterum intrò receptus ad ſuos, oſtium quod virgini dextrum eſt, poſt ſe claudit, ita quidem, ut & clarior quidem ſonus eo occluſo ad aures ſpectantium perveniat, quibus id jucundum ſpectaculum eſt. Quod ad horologium attinet, cùm in eo ars eluceat præcipua, facilè arguit, Majores rerum Mathematicarum fuiſſe haud inexpertos: Eſt enim id opus minimè novum, quamvis non conſtat, quando vel à quo, aut quibus auctoribus id confectum fuerit. Præter horologium, de quo jam dictum; Altare quoq; in æde Laurentiana media ſpectatur perquàm magnificum, recens tamen ſub annum Domini M.D.LXXVII. extructum, haud exiguis Eccleſiæ ſumptibus, procurante id nobiliſſimo Viro Domino Hilario Grubbe tutore & Eccleſiæ Prępoſito, eodem Regni Danici Cancellario, ac Senatore prudentiſſimo. Altare marmoreum totum peramplum & altum: ex marmore partim candido partim nigro, verſicolore etjam nonnullo, artificiosè admodum ordinato atq; polito, expreſſis in eodem præter alias quaſdam effigies, imaginibus quoq; Regis Friderici II. & Sophiæ conjugis, horumq; inſignibus. Mediam tabulam occupat ſi-

mulachrum Salvatoris & diſcipulorum 12. menſæ velut aſſidentium eo ritu, quo in prima ſacroſanctæ Cœnæ celebratione conſediſſe leguntur illi, ſubſcriptis verbis inſtiſtitutionis illius, prout apud Evangeliſtas leguntur, quorum omnium & Pauli ſimiliter ac Petri, Mariæ quoq; matris Domini & Laurentii Martyris effigies juxta collocatæ viſuntur.

Malmogia. *Malmogia*, inter recentiores eſt Schaniæ civitates, utpotè annum primũ à nato in carnem ſervatore M. C C C. X X. vel circiter condita, ſub ipſa initia gubernationis Chriſtophori II. Daniæ Regis. Eadem nunc tamen penè metropolis eſt Schaniæ, idq; per mercimonia, quibus inclaruit, ex quo piſcatio circa hanc urbem cœpit eſſe frequens, Lundia nonnihil remittente de priſtina celebritate & claritudine. Maritima hæc eſt, à Lundia vix duobus diſtans milliaribus Germanicis, verſus meridiem, à Coronia quatuor: incolæ hanc nominant *Malmoê*, quod Latinè redditur Malmogia, vel ſecundum quoſdam *Malmogium*: Arce munitiſſima inſignis eſt, & ædificiorum magnificentia, quæ nuſquam ſunt per Schaniam, quàm in hac urbe magis ſplendida. Quo loco nunc arx eſt, ad occidentem nimirùm, civitati olim ædificia quædam erant paulò quàm in reliqua urbe magnificentiora, curiam dixêre ſeu habitationem monetarii, Danicè Mym Heergarten; Hæc ab Erico VIII. Daniæ Rege pri[illegible]ùm extructa anno Domini M. CCCC. XXXIIII. adjectis ei bonis quibuſdam ruralibus. Cùm in bello Comitiano eam diruiſſent cives ſeditioſi, iterum à Chriſtiano III. reſtaurata eſt, & ad eam, qua nunc ſpectatur, magnificentiam

perdu-

perducta: Hæc reſtaurario inchoata eſt anno Domini M.D.XXXVII. Qua parte mare & Circium reſpicit Malmogia, muro toto cingitur, portis etjam quibuſdam pervio, ex quibus duæ ſunt celebratiſſimæ; altera, qua in arcem itur; altera, qua ad pontem, quo mare inſternitur, ad quem appellunt minora tantum navigia, & ſi quæ Cimbæ cum hominibus vel mercibus, ſeu Hafnia adveniunt, ſeu Malmogia ſolvunt Hafniam navigaturæ, ut eſt loco ex Schania in Silandiam trajectus frequens, milliarium circiter quatuor: Naves autem majores (Holcadiæ dictæ) procul à ponte vel civitate conſiſtunt, velut in portu, tolerabiliori quidem illo, ſed non admodum tuto, præſertim flante Circio. Reliqua urbis pars verſus continentem & auſtrum vallo ac foſſis probè munita eſt, paludibus etjam quibuſdam tutam eam præſtantibus, niſi ubi & horti ſunt (ſunt autem circa hanc urbem frequentes) vel vinaria, piſcinæ. Portæ hîc ſunt præcipuæ: Orientalis una; altera Meridionalis, quibus & turres impoſitæ viſuntur, cùm tormentis majoribus haud paucis, quæ ex turribus prominent: tertia porta Occidentalis, non æquè frequentatur, ut ſuperiores duæ, niſi cùm ſub littus Schaniæ exercetur Halecum piſcatio, quod fit quotannis ferè à feſto Bartholomæi ad Dionyſii uſq; per ſeptimanas circiter ſex continuas. Eſt enim hæc porta mari vicinior, eoque per eam ſicut per maritimas illas magna paſſim importatur per id tempus halecum ſeu harengarum copia: celeberrimus enim tunc & quotidianus eſt urbe tota mercatus, exoticis etjam mercibus quàm plurimis in urbem importatis navigiorum beneficio, per portas maritimas. Quin &

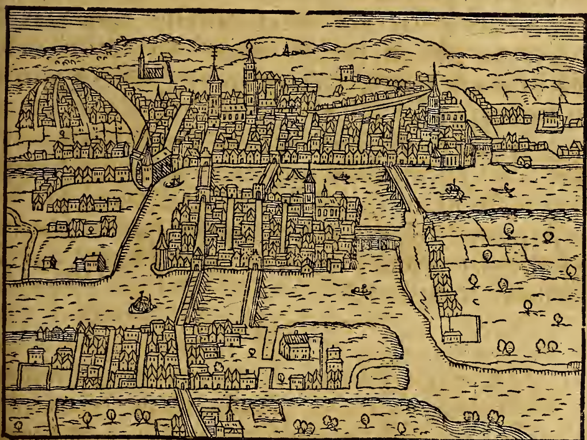
per orientalem portam ac meridionalem non hoc tantũ tempore, ſed per totum alioquin annum plurimùm invehitur frumenti, & aliarum rerum venalium, ut boum, agnorum, equorum, & ſi quid eſt generis ejuſdem; fœnum quoque & ligna, atque carbones, quamvis ligna ſuppeditant & navigia. A ſaltibus enim ſeu ſylvis aliquanto remotior eſt hæc civitas. Media penè urbe forum eſt ſpacioſum admodum & in eo verſus ortum domus civica, ſive prætorium, amplum inprimis atque magnificum, ſub anno à nato Chriſto M. D. X L X V I. impenſis civitatis haud mediocribus extructum, diruto prius, quod in ea vicinia eſt, monaſterio Franciſcanorum. Eſt in medio nunc foro ciſterna longè capaciſſima, quæ per canales & p cuniculos quoſdam ſubterraneos, eo ex quodam extra urbem rivulo deducta, ad uſus quotidianos & neceſſarios omnibus in vicinia habitantibus, aquam fundit copioſiſſimam. Non procul à foro, orientem verſus, templum eſt D. Petro Apoſtolo olim dicatum, ſpacioſum id inprimis & magnificum, latericium tamen, fundamento excepto; ad occidentem adhæret turris, impoſita ei pyramide perquàm edita, laminis partim cupreis, partim plumbeis tecta tota. Quin & ſupra chorum eminet pyramis, verùm priore & anguſtior multò & humilior. Hoc templum parochiale eſt toti civitati, quamvis frequentiſſimæ. Templo ad orientem junctum eſt ſacellum, non quidem illud, celebre tamen, in quo ſacra olim fiebant, nunc pro Bibliotheca uſurpatur. Templo adjacet verſus ortum brumalem Schola eaq; percelebris, in qua Rector ſive Scholarcha unus eſt, Hypodidaſculi autem quatuor.

Ottonium vulgò Odenſch, Metropolis Fioniæ, civitas Epiſcopalis, ſatis benè extructa, ſed malè munita, quippe quæ per bella ſæpè fuit depopulata & exuſta. *Ottonium.*

PRVSSIAE DVCATVS.

Dantiſcum, vulgò Dantzig / antiquis Gedanam dictum, à Gythonibus fortaſſe. Extructum eſt à Viſmaro Rege, atque muris cinctum. Civitas hodie opulentiſſima eſt, Regiq; paret Poloniæ. *Dantiſcum.*

Mons Regius.

Mons Regius vulgò Königsberg / civitas Pruſſiæ, ab Ottocaro Rege Bohemiæ, dum Prutenos expugnaret, extrui cœpta. Hodie Metropolis eſt Ducatus Pruſſiæ. Civitas maritima, ad Chronum ſive Bregelam amnem ſita. *Mons Regia.*

In hac Magni Magiſtri ordinis Teutonicorum ſedes fuit aliquando. Anno M. D. XLIV. die XVII. Auguſti ſtudio Alberti Marchionis Brandenburgici Ducis Pruſſiæ erecta ibi eſt ſchola.

POMERANIAE DVCATVS.

Stetinum. *Stetinum*, vulgò Stetin; ſitum eſt ad Oderã: olim vicus fuit piſcatorum, poſteà in civitatis formam redactum. Emporio celebre eſt, quod ex VVineta urbe eò tranſlatum fertur. Eſtq; totus Pomeraniæ hodie metropolis, ac Ducatus titulo inſigne, amœniſſimum habens ſitum.

Griſpvvaldia. *Griſpvvaldia*, vulgò Griwepſwalde/ civitas antiqua in Ducatu VVolgaſtenſi in Pomerania, multa olim paſſa eſt à Rugiis. Schola ibi erecta eſt an. M. CCCC. LXVIII. Februarii.

Stralſundia. *Stralſundia*, vulgò Sund oder Stralſunde/ ſita eſt ad mare, à Simone II. Duce Francorum inchoata: poſtmodum anno M. CC. IX. à VValdemaro II. Daniæ de novo erecta & aucta; olim Principem ſuum habuit, quem dixêre Bartenſem; Poſteà Pomeraniæ acceſſit. Oppidum hoc tempore ſplendidum eſt.

SILESIA.

Vratiſlavia. *Vratislavia*, *Budorchis* Ptolomæo, vulgò Breßlaw/ ſita eſt ad Oderam; Dugloſſus ſcribit eam extructam à Mieſlao Duce Poloniæ, paulò antè annum Chriſti M Epiſcopatus cum Eccleſia Cathedrali anno Chriſti M. XLI. à Caſimiro Rege Poloniæ ibi fundatus; poſteà civitas ita crevit, ut à veteribus Aureus Epiſcopatus fuerit appellatus. Paſſa civitas eſt hæc varias calamitates cauſâ incendii, ita

ut an.

ut anno M. CCC. XLI. die VII. Septemb. tota fuerit exuſta. Poſteà à Carolo IIII. Imperatore nova formâ & arte ſunt civitatis plateæ & domus extructæ ex lapide, atq; ita deinde ornatu crevit, ut hodiè nulli civitati totius Germaniæ cedat, imò privatis publiciſq; ædificiis magnificè extructa & platearum pulchritudine plerunq; reliquas vincere conſpicitur. Metropolis eſt Sileſiæ. Memorabile eſt, quod anno M. D. XXIX. die S. Matthæo ſacro manè turris templi S. Eliſabethæ ſine damno ceciderit, uti ſequentia verba inſcripta turri teſtantur:

MIRABILIS IN ALTIS DOMINVS.

Collapſa eſt turris Syloë madefacta cruore
Pyramide hac noſtra nemo cadente perit.
Nam juſſu Domini exceptam: cui gloria ſoli:
Angelica molem depoſuêre molem.

Si quis urbis hujus ſitum, ſplendorem ædificiorum, turrium atq; templorum ſtructuram atq; convenientem platearum ordinem intueatur, item & ſoli circa urbem fertilitatem mercaturam & rerum omnium abundantiam, quæ in hac provincia circa urbem naſcuntur, & ex diverſis partibus orbis in urbem advehuntur, conſideret, cum præcipuis eam Germaniæ urbibus certare dixerit, paucas aut nullas ei præferendas cenſebit. Quæ verò in hominum ſocietate ſumma ſunt ornamenta, in hac urbe ſunt præcipua. Ariſtocratica enim plena eſt dignitatis, & Senatui eximiâ reverentiâ plebis obtemperat. Leges autem non ad ullius partis aut factionis commoditatem latæ, ſed ad honeſtatem, juſtitiæ conſervationem, & æqualem civium conſociationem directæ. Et ſenatus eſt vigilans & acer in

legum defenſione; in exercendis judiciis, in diſçiplinæ conſervatione, in puniendis delictis, & in tuenda pace. Sed & de jure quoq; in hac urbe à Scabinis & eorum aſſeſſoribus, quibuſcunq; in hac provincia conſulentibus reſpondetur. Sunt & omnis generis artes vitæ utiles in civitate.

Niſſa. *Niſſa*, Epiſcopalis eſt civitas, eamq; cognominis fluvius alluit.

AVSTRASIA.

Metis. *Metis*, vulgò Metz/ ſita eſt ad Moſellam fluvium, nomen ſumpſiſſe videtur à Metio Romano; putantur hujus olim incoluiſſe Mediomatrices. Hanc ſibi ſubjeciſſe vi dicitur Iulius Cæſar: ut hi verſus ibi in lapide exciſi inventi teſtantur:

Tempore quo Gallis, Cæſarq; ſua intulit arma,
Tunc Mediomatricam devicit Mutius urbem.

Dagobertus Rex Franciæ Eccleſiam ibi erexit Cathedralem; Clemens Epiſcopus I. fuit à Clemente Pontifice eò miſſus, qui civitatem hanc ad fidem convertiſſe, & templũ S. Petri & Stephani conſtruxiſſe dicitur; licet alii ſcribant aliter: Hodiè civitas magna eſt, & ornata inſignibus palatiis.

FRANCONIAE DVCATVS.

VVirceburgum.

VVirceburgũ *VVirceburgum* ſitum eſt ad fluvium Mœnum, á Conrado Celte dicitur *Erebipolis*, à Ligurino *Herbipolis*, à Spanhemio, *Marcopolis*, à Ptolomæo *Arctavium*, vulgo dicitur Würtzburg. Exiſtimatur aliquibus à Græcis poſt bellum Trojanum extrui cœpta: verùm ab aliis fabuloſum videtur. S. Kilianus hanc civitatem ad fidem Chriſti convertit,

tit, quo tempore ea ſubjecta fuit Gotzberto Duci ſuo. S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus anno Chriſti D.

CC. LI. in hac civitate erexit Epiſcopatum. Anno Chriſti M.CCCC.III. Ioannes Epiſcopus hîc Academiam erexit, quæ ſeptem tantum annis duravit; deinde ob ſeditiones inter cives & clerum ortas, periit. Civitas hæc metropolis eſt Franconiæ; arx in monte ſita civitati imminet, ſtructura mirabilis atq; ferè inexpugnabilis, uti manifeſtè docuit tumultuantium ruſticorū exercitus, qui cùm cætera depopulatus eſſet omnia, arcem hanc expugnare non potuit; In hac arce ſedem fixit Epiſcopus, qui itidem Dux eſt Franconiæ; is eſt hoc tempore Iulius ex nobili Exterorum proſapia ortus, qui civitatem hanc miris ornamentis decoravit. Inter cætera, quæ referre nimis lon-

gum eſſet, duo non ſunt omittenda, inprimis hoſpitale illud in pauperum varii generis ſuſtentationem, ægrorum curationem extructum, adeò pompoſum, ut non pauperum domus, ſed Ducis palatium haberi poſſit, atque amplum & capax, ut civitates me vidiſſe non paucas affirmare non dubitem, quæ magnitudine ab hoſpitali hoc ſuperentur. Aliud ab eodem Epiſcopo extructum eſt, Academia ampliſſimè dotata collegiis, uno quidem Philoſophiæ & Theologiæ, altero verò Iuriſprudentiæ dicato: priori acceſſerunt ſcholæ, in quibus ſuperiores facultates explicantur: nec non templum univerſitatis mirifica arte, maximiſque ſumptibus extructum; ut breviter dicam; AEdificium hoc tale eſt ac tantum, ut in univerſa Italia (quæ alioqui reliquas provincias & regiones ædificiorum ſplendore ſolet ſuperare) nullum huic ſimile, quod Univerſitati conceſſum ſit, reperiatur. Profeſſores quoque ad hanc ſuam Vniverſitatem maximis ſalariis invitavit doctiſſimos, non ex Franconia modò, ſed & univerſa Germania ſuperiori & inferiori, imo ex Gallia & Scotia. Hinc factum eſt, ut undique Studioſi diverſarum facultatum eò confluunt; Germani, Belgæ, Galli, imò & Polonos ibi videre eſt, non rarò ultra quinquaginta, in ſumma, Studioſorum ordinarius numerus millenarius eſt, ſed non rarò centum vel ducentis auctior: ita ut meritò hæc Vniverſitas cum quavis Germaniæ certare poſſit.

Bamberga. *Bamberga*, ſita ad fluvium **Regnitz** / primùm vocata fuit **Babenberg** / hoc eſt, *Mons Babæ*, à Baba Ottonis Ducis Saxonis filia, atq; uxore Alberti Comitis Bambergenſis.

ſis. Alii civitatem hanc vocant *Pavonis montem*, Pfawen-berg/ uti Gotfridus Viterbienſis, qui ita canit:

Tramaricus fluvius vulgò Radiantia dictus,
Montis Pavonis urbis amœna colit.
Nomine mutato mons Babenberga vocatur,
Montis ab urbe tamen culmina clerus habet.

Celtes quoq; lib. 3. Odarum.

Iane Bamberga genitus vetuſta,
Quæ fuit quondam ambitioſa ſedes
Cæſarum, Regneſus ubi ſubintrat
Gurgite Mœnum.

Anno M. VII. per mortem Reinhardi ultimi Comitis acceſſit Imperio: poſteà ad inſtantiam uxoris Henrici I. Imper. facta eſt Epiſcopalis.

Schvveinfordia.

Schvvein-

Schvveinfordia.

Schvveinfordia ad Mœnum ſita, eſt in medio propè Franconiæ. Propter oppignorationes varia paſſa eſt hęc civitas. Olim hîc inſigne Benedictinorum monaſterium, quod poſteà ceſſit ordini Teutonico. Agrum habet vino ac frugibus abundantem. Mercatus hîc frumenti inſignis. Molendina artificioſè extructa videre eſt, quæ non incolis modò, ſed externis quoque vicinis plurimum adferunt commodi. Magnam accepit cladem anno M. D. LIII. ab Alberto Marchione Brandenburgenſi & Henrico Duci Brunſvvicenſi.

Kitzinga.

Kitzinga, ſita eſt ad Mœnum. In hac civitate anno D.CC.XLIX. Tecla virgo ordinatione S. Bonifacii Evangelium prædicaſſe dicitur.

Francofurtum.

Fran-

Francofordia ad Mœnum ſita, vulgò Franckfurt am Mayn / ad diſtinctionem alterius Francofordiæ ad Oderam ſitæ: antiquitus Helenopolis ab Imperatrice Helena Conſtantini Magni matre vocata. Alii dicunt hanc civitatem anno 774. extrui cœptam à Franconibns ſub Rege Carolo Magno, poſteà verò collapſam & à Franco Marcomiri IIII. filio, (uti ſcribit Hunibaldus) Duce Franconiæ reſtauratam, ab eoq; denominatam. Civitas hæc in duas partes à Mœno perfluente diſtinguitur, quæ ponte lapideo connectuntur. De hac civitate ita canit quidam: *Francofordia*

——— rapido quæ proxima Mœno
Clara ſitu, populoq; frequens, viriſq; decora:
Sed inde nomen habet. Nam Teutonus incola dixit
Francefurt: mihi ſed liceat ſermone Latino
Francorum dixiſſe vadum, &c. ———

Civitas hoc tempore eſt Imperialis, ac binis nundinis quotannis celeberrimum nobiliſſimumq; Germaniæ totus emporium. Hîc Romanos Reges eligi à duobus Electoribus mos eſt: pluribus aliis privilegiis hæc civitas ab Imperatoribus donata eſt.

Fridberga.

Fridberga, urbs eſt Imperii, quæ ut vetuſtate nunc gaudet, ſic quondam ob commercia frequentia, virtutiſq; antiquæ ſtudium nobile nomen obtinuit. Condita ea fertur non longè à nato Chriſto: poſtmodum anno Dei hominis M. C C. X I. ampliſſimis privilegiis, regalibus gratiis, & immunitatibus, propter ſingularia hoſpitalitatis Cæſ. Majeſtati exhibita beneficia, donata: Vnde propter *Fridberga.*

eandem hoſpitalitatem non rarò Imperatores in ea divertiſſe leguntur. Nomen adepta eſt à Friderico II. Fuê

re autem olim hujus urbis pomeria largiſſima, ſed nunc, ut omnia in pejus ruunt, valdè acciſa. Nec mirum, cùm per incendia non ſemel, brevi temporis ſpatio iterata, tota civitas in cineres ſit redacta, adeò, ut nulla ſpes ſalutis ſupereſſet: paulatim tamen nunc repullulaſſit, illatumq; incendio detrimentum concoquit. Sita eſt in ſolo fertili, pingui, quippe, quæ ſuis enatis frugibus non ſolùm alimẽta ſuppeditare neceſſaria, ſed & exteras nationes ubertim alere poſſet. Habuit aliquando emporium celebre, quo nunc Francofurtum gaudet, propter & temporis & loci injuriam. Hoc laudandum in hac urbe, quod ſit pietatis &

erga Deum & erga homines ſtudioſiſſima. Qua in laude ut perſeveret, communibus orandum erat precibus.

MOGVNTINVS EPISCOPATVS.

Moguntia.

Moguntia, vulgò Meintz/ aliis *Moguntiacum*. Sita eſt hæc civitas ad Rhenum, ubi eum influit Mœnus. Extructa dicitur à Trebata Nini Regis Aſſyriorum filio; alii à Moguntio quodam Trojano ædificatam exiſtimant. Civitas eſt Epiſcopalis ac Metropolitana. Primi ejus Epiſcopi fuiſſe dicuntur Creſcens & Creſcentius diſcipuli Apoſtoli Pauli. Sanctus verò Bonifacius primus fuit Archiepiſcopus. Academia hîc erecta eſt à Theodorico Epiſcopo. Huic civitati aſcribi ſolet Typographiæ inventio: Vrbs ſanè nobilis *Moguntia.*

eſt, & multis antiquitatibus clara. Præſuli ſuo proprio Archiepiſcopo ac Electori, nec non S. Imperii Cancellario paret.

Hanovia.

Hanovia. *Hanovia*, vulgò Hanaw/ civitas & arx non procul à Mœno ſitæ, ubi fluvius Kitzing in Mœnum fluit, Comitatus titulo inſignitur. Ornant eam templa, ſcholæ, curia, & nundinæ annuæ binæ, quarum una die Lunæ poſt Dominicam Trinitatis, altera verò Dominica poſt S. Martinum celebratur. Ager circumcirca fertilis eſt, venatu inſignis.

BVCHONIA.

Fulda.

Fulda. *Fulda* ſita eſt inter Thuringam, Haſſiam & Franco-

niam :

niam: extructa à S. Bonifacio Archiepiſcopo Meguntino, ſub Conſtantino V. inſigni ornata eſt Monaſterio, quod

fundatum eſt ſub Sturmi primo Abbate, qui anno D.CC. L. à Bonifacio ei præfectus eſt: Alii referunt monaſterium quidem à S. Bonifacio ſub Carolo Magno extructum; poſteà verò in civitatem excreviſſe: Alii demum à Marquardo I. (qui fuit inter Abbates XXIX.) pagum Fuldam dictum muris cinctum & in civitatem commutatum. Nomen autem ſumpſiſſe videtur ab amne interfluo.

Hirsfeldia, vulgò Herßfeldt / antiquitus Herolsfeldt vocata, ab Herolſo extructa. Civitas valdè antiqua eſt. Templum collegiatum anno D. CC.XXXVII. ab Archipræſule Lullo extructum miro artificio, territorium autem emit Bonifacius proprio ære. Donatum a Pipino *Hirsfeldia.*

& Carolo Magno variis privilegiis; imò Caroli Magni literæ, quibus continetur privilegium, ibidem adhuc aſſervatur. Templum hoc anno Chriſti M. XXXVII. incendio abſumptum fuit, poſteà à Meginhero & Ruthardo abbatibus reſtauratum. Gymnaſium illuſtre anno M. D. LXIX. ab Abbate Michaële ibi fundatum, ad quod contulit quadraginta millia Thalerorum, quod à ſucceſſore ejus Ludovico Abbate conſervatur & augetur. Templum mira arte extructum eſt: nam tota moles nititur ſedecim columnis, ex ſingulis integris ſive ſolidis lapidibus conſtructis: Sunt autem ſingulæ columnæ altitudine 30. pedum. Ad chorographiam Hirsfeldiæ hoc legitur carmen appoſitum:

Quàm pictor hîc Hirsfeldiam
Delineavit: Haßiaci
Ad Fuldæ aquas, ſic in ſua
Circumferentia datur.
Verùm unde nomen ſumpſerit
Primùm, ambigitur: Sed Martius
Campus, Generoſi exercitus
Illi indidiſſe creditur
Nomen: vocaveris eam
Hinc optimè Heresfeldiam.

I. Hart. Amb. Palatin.

Licha. *Licha* in dominatu Mintzenbergico oppidum primarium, in loco amœno ſitum, ad VVeterim fluvium, à quo fluvio pratum VVeteris vulgò Wetteraw/ denominationem habet. Colonia illud eſt aliquot vicinarum & quondam celebrium villarum, Hauſen ſcilicet, Roſenſchid, & VVeſtburg, quæ propter crebras graſſationes hoſtiles cir-

ca tem-

ca tempora Adolphi Naſſovii, ut conjectura eſt, ſeſe intra muros Lichenſes receperunt, & ſub Alberto I. Auſtriaco poſteà jura & privilegia municipalia impetrarunt. Arx præclara & antiqua ſedes Comitum Solmenſium. Præter muros verò tandem Philippus Comes Solmenſis foſſis & vallo tam arcem quam oppidum ipſum munivit. Qui ibidem etiam ædem ſacram quondam D. Virgini ſacratam & liberaliter privilegiis & reditibus à Philippo Falckenſteinio Comite dotatam amplificare & de novo quaſi inſtaurare cœpit, Anno M.D.X.

Ab hoc nō planè dimidium miliare diſtat monaſterium locupletiſſimum Arnſpurgum, Aquilæ caſtrum aliàs dictum, profeſſionis & ordinis Ciſtertienſis, à Cunone quondam Comite Falckenſteinio & Domino in Mintzenberg, anno MCXCIV. fundatum, & ampliſſimis villis & reditibus dotatum; Cujus hodie Comites Solmenſes & Domini in Mintzenberg patroni ſunt hæreditarii. *Arnſpurgum.*

NEMETES.

Spira.

Spira vulgò Speyer / non longè à Rheno ſita, ante quingentos annos Nemetum dicta. Nomen autem Spiræ recens omninò eſt, tempore Ottonis Imperatoris nondum uſitatum. Peutingerus exiſtimat à mola nomen ſumpſiſſe, unde Sebaſtianus Brandt: *Spira.*

Inter Germanos quondam celeberrima Spira,
Quondam hæc à molis nomen habere ſtudens.

Primùm pagus quidam fuiſſe dicitur, quem Rudugerus Epiſco-

piſcopus auxit, deinde muris cinxit prope fluvium, qui ex montibus fluit, civitatemq; perlabitur. Civitas verò antiqua Nemetum à Romanis ædificata dicitur, extititq; Iulii

Cæſaris temporibus, uti antiqua Ethnicorum ædificia, imagines & templa teſtantur, quorum pleraq; Dagobertus Rex Francorum dejecit. Hodie juſtitia Imperatoris in hac civitate exercetur. Templum ejus cathedrale (quod nullo ferè alio loco Germaniæ obſervatur) exactè reſpicit Orientem. De hac civitate ita quidam:

Vrbs jacet ad ripas Rheni, quæ SPIRA vocatur,
Iuſtitiæ ſedes, judiciiq; locus:
Imperii regale decus, præclara virorum
Exit in hac ædes urbe corona ſuas.

Condi-

Condidit hanc fortis Cæſar Conſtantius olim:
Cujus mater ibi contumulata jacet.

VANGIONES.

VVormatia.

VVormatia, ſita eſt ad Rhenum, loço valdè amœno, antiquitus caput Vangionum fuit: Extructa dicitur à Trebata, ſicut & Trevirorum civitas: Deinde ab Attila deſtructa atq; à Carolo Magno reædificata fuit: Videtur Ptolomæo dicta Berthomagum. Ligurius vocat VVormatiam lib 5. his verſibus: *VVormatia.*

VVormatiamq; petit, medio quem gurgite Rhenus,
Gallica Germanis ſuperavit rura colonus.

TRIBOCES, Alſati videlicet ARGENTINENSES

Colmaria. *Colmaria* in medio Alſatiæ ſita eſt, ad fluvium Ellum. Quidam civitatem hanc ex ruinis antiquæ Argentariæ Romanorum coloniã ortam volunt: alii verò exiſtimant VVulfelium Imperatoris II. vicarium ex pago eam in civitatem vertiſſe.

Argentina.

Argentina. *Argentina* vel *Argentoratum*, vulgò Straßburg: Hæc quoq; civitas à Trebata extructa putatur; unde & aliquib⁹ *Trebesburgum* ſive *Tyrasburgum* vocata fuit. Nomen quidem Argentinæ ſumpſiſſe putatur à Romanis, quæ ibi theſauros ſuos ſervaſſe referuntur. Straßburg verò dicta videtur à platea. Etenim Attila Hunnorum Rex civitatem hanc deſtruxiſſe, perque ejus medium plateam amplam

con-

conſtruxiſſe fertur. Templum cathedrale anno M. C C. V I I. inchoatum eſt, & ſpatio X X V I I I. annorum uſq; ad eum ſtatum perductum, in quo jam conſpicitur. An. Chriſti M. I I I I. poſt ruinam ab Attila paſſam, ab Henrico I I. Imp. primo anno Imperii iterum ædificata eſt. De hac civitate ita Volateranus lib. 7.

Huic urbi celſæ metiuntur mœnia turris,
Nam mihi percupidè nunc Argentaria cordi eſt,
Teutonicis præſtat, grandi quæ vertice templi
Urbs præclara ſitu Rheni contermina ripis,
Gloria præcipuè Rhenanis maxima terris.

Civitatem hanc perluit fluvi⁹ Ellus, qui deinde ſe in Rhenũ exonerat.

BRISGOIA, PARS SVEVIAE.

Friburgum.

Friburgum. *Friburgum*, à Duce Bertholdo IIII. filio Conradi I. von Zeringen/ſub Henrico V. Imperatore extructum, cùm anteà pagus eſſet. Academia ibi erecta eſt anno M. CCCC. LIX. ubi etjam circa illud tempus docuit Vdalricus Zaſius celebris Iuriſconſultus.

Briſacum. *Briſacum* (unde Priſgaviæ nomen) Rhenana urbs eſt.

VALESIA.

Sedinum. *Sedinum*, vulgò Sitten/ Metropolis Valeſiæ; in hac civitate incolæ duas habent linguas, Gallicam videlicet & Germanicam.

SVNGOVIA.

Baſilæa.

Baſilæa, vulgò Baſel / ſita eſt ad fluvium Virſum & Rhenum. Nomen Baſileæ varii variè deducunt. Beatus Rhenanus à trajectu, quem Gallicâ lingua Pas vocant, originem traxiſſe exiſtimat, ut ſit dicta Baſilæa quaſi Paſſilea; Aliquibus *Auguſta Rauracorum* dicitur. In hac civitate inſignis eſt viarum mundicies atque amœnitas, iis præſertim, quibus à tergo eſt viridarium D. Petri, & Prædicatorum cœnobium, amplas areas & hortos ampliſſimos habentibus, & quæ Rhenum aſpectant. Templorum ſatis magnus eſt numerus. Dividitur in duas civitates, una eſt ex parte Galliæ, vocaturq; Baſilæa magna, eſtque antiqua civitas Epiſcopalis. Altera Baſilæa minor ex parte Germaniæ. Conjungitur utraq; civitas ponte ultra Rhenum conſtructo. Hanc civitatem anno M. CCCC. LX. Pius Pontifex Academia ornavit, cujus primus Rector fuit electus ejuſdem anni die 4. April. iſq; Georgius von Andelaw Præpoſitus Baſilienſis. Illuſtrat eam civitatem hodie Typographorum ſolertia. *Baſilæa.*

VINDELICIA & RHAETHIA.

Auguſta Vindelicorum.

Auguſta Vindelicorum, vulgò Augſpurg / ſita eſt ad fluvium Lycum, vulgò Lech / dictum: antiquitus dictam ferunt *Siſariam* à Siſa vel Iſide Dea, quæ ibi colebatur. Antiquitus ejus mira refertur, diſſentientibus omninò authoribus, de qua legatur Matthæus Velſerus, quem Auguſtanas antiquitates deſcripſiſſe intelligo. Hodiè ea eſt civitas valdè munita turribus, muris, aggeribus, foſſis, tormentis *Auguſta Vindelicorum.*

bellicis, quibus maxima ædificia ad id extructa ſunt repleta. Mercatores in hac civitate fuerunt, ſuntq; etjamnum

ditiſſimi. Primus ejus Epiſcopus fuit Zoſimus, qui XVIII. annis in Epiſcopatu reſedit. Templum B. Virginis extructum eſt ab Epiſcopo Zeiſo.

Vlma.

Vlma. *Vlma*, vulgò Vlm/ ſita eſt ad Danubium, ubi fluvius Hylerus & Blavus in illum influunt. Nomen habere putatur ab ulmis, vel ab uligine, quia territorium Vlmenſe uliginoſum eſt, abundans ulmis, ſicuti id genus arborum tali gaudet terra: unde quidam:

Vlma decus Sueviæ, quia prima ab origine ducat
Principium, nullus ſtat certum annalibus, extat
Nomen, quod Latio deſumptum eſt fonte, quod apta

Vlmen-

Vlmenſis poſita eſt plena hæc uligine terra.
Picus. *Spectarunt fontes ipſis ſub mœnibus Vlmæ.*

Civitas hæc à Carolo Magno aucta, ab Imperatore Frederico III. civitas facta imperialis. Ab Imperatore Lothario II. deſtructa anno M. C. XXVIII. deinde ab Imperatore Conrado III. anno M. C. XL. iterum erecta triplo major, quàm fuerat anteà. Templo ornatur inſigni, turrique in eodem templo excelſa, in quam ſumptus facti dicuntur à principio uſque ad operis finem 900000. florenorum.

Fridberga civitas, diſtat ab Auguſta exigua milliari ultra fluvium Lycum à Ludovico Duce Bavariæ ſub Frederico II. contra Auguſtanos extructa, muris & turribus munita. *Fridberga.*

ALGA-

ALGAVIA, SVEVIAE PARS.

Memmingiacum.

Memmingiacum, civitas Algaviæ, cujus charta per univerſam Germaniam valdè eſt celebris.

TVRGOVIA, SVEVIAE PARS.

S. Gallus.

S. Gallus, vulgò S. Gallen / civitas eſt cœnobio ornata: nomen ſumpſit à S. Gallo Eremita ex inſula aliqua Britannica orto, qui in ea civitate ſub Cæſare Heracleo & Dagoberto Magno Rege Galliæ reſedit.

PODAMICI LACVS ORA IN SVEVIA.

Conſtantia.

Conſtantia, vulgò Conſtanß/hodiè Coſtniß/ ſita eſt ad Lacum podamicum, vulgò Bodenſee dictum, ad Rheni eam partem, qua Helvetios reſpicit. A Conſtantio Imperatoris Conſtantini Magni patre, vel à Conſtantino II. Conſtantini Magni filio muris cincta putatur, indeq; ſumpſiſſe nomen. Anteà Vitodura, Gannodurum, & Gamnodurum dicta traditur.

EGRAVIA PARS SVEVIAE.

Thermæ Helveticæ,

Thermæ Helvetiæ, vulgò vocantur Ober Baden.

HEGOVIA SVEVIAE.

Cregia.

Cregia arx eſt inſignis.

CLERGAVIA SVEVIAE.

Halavv.

Halavv vicus eſt in Clergavia ſitus.

MARTIANVM NEMVS, PARS SVEVIAE.

Rotvvila.

Rotvvila, civitas eſt ad Martianum nemus ſita.

NORDGAVIA SVEVIAE.

VViſſenburgum.

VViſſenburgum, vulgò Weiſſenburg / quaſi album

Caſtrum,

Caſtrum, ſitum eſt non longè à Rheno ad partes Galliæ, antiquis Sebuſium dictum. Hîc Dagobertus Rex Galliæ Abbatiam erexit valdè heroicam, cui civitas primùm paruit; licet poſteà Imperio adjuncta ſit.

NECKARIVS TRACTVS.

Eslinga, vulgò Eßlingen/ſita eſt ad Neckarum fluvium: civitas eſt Imperialis. *Eſlinga.*

VVimpina vulgò Wimpffen/ ſita eſt ad Neckarum, ſumpſiſſe nomen putatur quibuſdam à martyrio & tormento mulierum, quaſi Weib-Pein. Etenim civitas hęc olim ab Hunnis deſtructa, viri occiſi, mulieribus ubera amputata fuerunt. Anteà Cornelia dicta fuiſſe traditur. *VVimpina.*

RISA, PARS SVEVIAE.

Nordlinga vel *Nordlingiacum*, vulgò Nordlingen/à Claudio Tyberio Nerone, triginta quatuor annis, antequam ad Imperium eveheretur, nomen ſumpſiſſe ſcribitur: dum videlicet ſub Cæſare Auguſto militaret, ut Nordlinga ſit quaſi Nerolinga, quia Nero cum exercitu ſuo ibi hyemem tranſegit. Primùm civitas extructa eſt in monte, ubi adhuc parochiale templum S. Emerani ſitum eſt: quæ cùm igne vaſtata eſſet, poſteà cura Imperatorum in valle ad fluvium Eger dictum erecta eſt. Anno iterum M. CC. XXXVIII. igne conflagravit, poſteà ſenſim iterum erigi cœpit, anno M. CCC. XXVII. aucta eſt; multa bella pertulit. *Nordlinga.*

Heidenshemium monaſterium eſt & caſtrum in Hanecampo ſitum. *Heidenshemium.*

BADENSIS MARCHIONATVS
IN SVEVIA.

Badena. *Badena* civitas, vulgò Baden / vocatur & Thermæ inferiores, non longè ſita eſt à Rheno intra montes: duas habet arces ferè inexpugnabiles. Thermæ ibi ſunt valdè excellentes, adeò calidæ, ut ad porcorum depilationem ſufficiant. M. Aurelius Antonius Romanorum Imperator cauſâ harum thermarum civitatem hanc anno Chriſti C C. XXVI. extruxit; alii volunt eum primum fuiſſe harum thermarum inventorem, vide Volateranum libro 7. Philippus Beroaldus in quadam epiſtola ita ſcribit: Quod referam civitatem inclytam inter latiſſimæ Germaniæ civitates, haud longè à Rheno ſitam, duarum arcium munitiſſimam? his propè inexpugnabilis conſpicitur: illic thermæ ſunt ſalutares. Ibi literis penè exoletis ſcriptum eſt, Antonium Imperatorem urbis conditorem extitiſſe. Hæc Beroaldus. Civitas hæc ſedes eſt Principis hoc tempore.

VVIRTEMBERGENSIS DVCATVS IN SVEVIA.

Stutgardia. *Stutgardia*, metropolis & ſedes eſt Ducis. Ab hac civitate comitatus Stutgardicus nomen deſumit; à VVandalis extructa eſt, poſteà verò reſtaurata à Marchione Ioanne I. Electore Brandeburgenſi, & Ottone III. Anno autem M. C C. X C. Albertus IIII. Marchio Brandenburgicus, Princeps Anhaltin. filius Ottonis IIII. filiæ ſuæ Beatrici dotis loco dedit, quæ Henrico Leoni Vandalo nupſit.

Reutlinga. *Reutlinga*, ad Neckarum ſita in Ducatu VVirtembergenſi, anno M. C C. XL. à Frederico II. Imperatore ex pa-

go fa-

go facta civitas, alii dicunt anno M. CC. LXXII. Civitas al. 1182
hæc famoſa eſt ob molas papyraceas. Dicta (ut qdam volunt) ab extirpando,

Tubinga.

Tubinga, vulgò Tübingen/ ad Neckarum ſita in Suevia; hîc aliquando reſiderunt Comites Palatini, ſed Gozo & Guilhelmus ultimi Comites Palatini hoc dominium vendiderunt Vlricho Duci VVirtenbergenſi anno M. CCC. XLII. Vrbs admodum elegans, frumento & vino abundans, quæ & copioſo & generoſo proventu tam incolis quàm viciniscommunicat, utramq; Neccari ripam, lapideo ponte conjungit, arce, vinifero colle, Canonicorum collegio, & rei literariæ ornamento, Vniverſitate cõſpicua, ut non minore gloria VVirtembergenſem ditionẽ *Tubinga.*

univerſale hoc ſtudium illuſtrârit, quàm quod anno Salutis M. CCCC. XCV. in VVormatienſi conventu à Maximiliano Auguſto ex VVirtembergenſi Comitatu Ducatus ſit conſtitutus, ob inſignes & heroicas Eberhardi VVirtembergenſis & Montiſpeligardi Comitis virtutes, qui primus eo tempore publico Principum conſeſſu Dux eſt appellatus. Is, etſi Latinis literis imbutus non fuerit (impedientibus id, ſub quibus educatus eſt, tutoribus) eruditorum tamen virorum conſuetudine mirificè delectatus eſt; legendis nanque Teutonicis ſcriptis multarum rerum cognitionem & experimenta eſt conſequutus, & plurima ſibi ex Latino in vernaculum ſermonem transferri curavit. Is igitur multo rerum uſu edoctus, quanti referat principem virum, rerum & ſcientiarum cognitione imbui: Tutoribus ob neglectam ſui inſtitutionem ſemper offenſus fuit. Ac proindè cùm videret, quando paſſim in honore docti viri, ac boni haberentur, neq; in Ducatu ſuo ullum Muſis eſſet domicilium, cujus occaſione ſubditorum filii liberalibus diſciplinis imbuerentur, ideò Vniverſitatem ſtudii generalis anno M. CCCC. LXXVII. in oppido ſuo Tubingenſi, Pontificia & Imperiali auctoritate privilegiatam, inſtituit; quæ accuratè deinde reformata & aucta fuit anno Domini M. D. XXII.

Cognomento Barbati

PALATINATVS INFERIOR.

Heidelberga.

Heidelberga.

Heidelberga, vulgò Heydelberg/ ad radices montium ſita, Neckaro alluitur, Ptolomæo *Budoris* vocatur: aliis Ettelberg vel Ettelburg vocata fuit; quibuſdam etjam *Pa-*

noria.

noria Quidam nomen Heydelberg deducunt ab Heydelbeern/ hoc eſt, myrtis, qui in monte creverunt, cujus etjam

opinionis dicitur eſſe P. Meliſſus, qui montem myrtorum vel Vrbem Myrtileti vocat: alii urbis vocabulum à Gentibus (Germanicè Heyden) derivant; quod videlicet propter loci opportunitatem nunquam cultoribus vacuus videatur: Aliis placet, ut leviter immutatum nomen quaſi Adelburg ſit, propter nobilitatem videlicet. Vrbs hoc tempore elegans, magnifica & potens: Metroprolis & Principum Palatinorum ſedes. Gymnaſium habet antiquum & nobile, quod anno M. CCC. XLVI. ibi fundatum, & à Ruperto Seniore Principe Palatino variis privilegiis ornatum eſt.

NORICVM.

Norimberga.

Norimberga. *Norimberga* vulgò Nürnberg/ ſita eſt ad Pegnitium amnem, qui urbem interluit. Caſtrum Noricum ibidem conſtructum fuit à Claudio Tyberio Imperatore, unde etjam Neronis Caſtrum dictum fuit: Alii Norimberga interpretantur Montem Noricum, à Noricis, qui ibi ſedem fixerê. Olim ſubjecta fuit Alberto Duci Franciæ, poſt cujus mortem Imperio acceſſit ſub Ludovico III. Imperatore, qui eam quoque auxit, muro cinxit, ſub Carolo IIII. iterum aucta obductis muris amplioribus, foſſiſque profundioribus: Sicuti & an. M.D.XXXVIII. iterum factum fuit. Hodie civitas hæc totius Germaniæ ferè maxima &

amplis-

ampliſſima eſt, ita ut 128. contineat plateas, undecim pontes lapideos, qui duas urbis partes conjungunt. Fluvius per civitatem tranſiens 68. rotas molendinorum vertit.

BAVARIAE DVCATVS & SALTZBVRGENSIS EPISCOPATVS.

Saltzburgum vel *Salisburgum*, vulgò Saltzburg / à Saltzach fluvio nomen accepiſſe creditur. *Iuvantia*, vel *Iuvania*, vel *Iuvanium* olim dictum fuit à juvando, Germanicè Helffenburg / quod caſtrum ibi extruxerit Iulius Cæſar, juvamen ſeu ſubſidium ac refugium legionibus ſuis contra Germanos, quos debellaturus erat. Traduntur nanq; Romani cecidiſſe Germanorum 3400000, atque 1500000. in captivitatem duxiſſe. Alii nomen Iuvaniæ à Iuvanio cognomini & adjacente fluvio obtinuiſſe credūt. Civitas hæc anno D C. XL. à S. Ruperto VVormatienſi ad fidem catholicam perducta eſt. Hodie Metropolis eſt Bavariæ & Epiſcopatus. *Saltzburgū.*

Monachium.

Monachium vulgò München / ſitum eſt ad Iſaram in Danubium profluentem; extructum eſt ab Henrico Duce Bavariæ anno D. CCCC.LXII. ſub Ottone I. Imperatore. Nomen autem ſumpſiſſe refertur à Monacho, quod in extructione civitatis Monachi ſit inventum caput. Anno M. C. LVII. ab Ottone Duce Bavariæ muris cinctum eſt: poſteà à variis vario modo fuit auctum. Hoc tempore civitas reliquas Germaniæ amœnitate vincere *Monachium.*

dici-

dicitur: quare etjam digniſſima habita eſt, ut Principis eſſet ſedes. Vrbis hujus tam externus quàm internus ſitus

multis opportunitatibus eſt amœniſſimus: aëre temperatiſſimo ſaluberrimus: Inter Oenum & Lycum amnes, illum orientalem, hunc occidentalem, utrunque unius diei itinere diſtantem, Iſara medius interlabitur, ab oriente VVaſſerburgum, ab occidente Auguſtam, à Septentrione Friſingam, à meridie verò cùm pulcherrimos & diverſis piſcium delicatiſſimorum generibus abundantes lacus, tum varia quaſi de induſtria & arte ad amœnitatem conſita nemora habet, quæ paſſim circumquaque habet, numeroſis diverſarum ferarum, præcipuè verò cervorum catervatim diſcurrentium gregibus referta. Montes Ty-

rolen-

rolenſes, tanquam præ foribus, Meridiem verſus aſpicit. Hortos ſuburbanos orienti Soli expoſitos limpidiſſimi rivuli ex amne deducti murmure gratiſſimo præterlabentes rigant, mirificèq; recreant. Novus ipſius Ducis juxta novum caſtrum hortus, præter artificioſum fontem & domum æſtivam pulcherrimis picturis ac ſtatuis ornatam. Hoc ſingulare habet, quod vix uſq; alibi reperire ſit, ut crepuſculo appetente veſpertino, magnus cervorum grex, interdum centum aut plurium, ſub ipſas propemodum feneſtras ſponte accedat. Si in ipſam urbem ingrediamur, ubi videre eſt quàm latæ, quàm nitidæ plateæ, quàm ſuperbis & elegantibus ſplendeſcant ædificiis, quantam deniq; utilitatem, quantamq; voluptatem canales ex Iſaræ alveo triplici divertigio introducti civibus adferant. Templa hîc varia, ſed duo turribus altiſſimis præ cęteris eminent, quæ & parochiæ collegiatæ ſunt, D. Petri & Deiparæ virginis, in quo mauſeolum Bavariæ Ducum, ubi & Ludovicus IIII. hujus nominis Imperator ſepultus eſt, viſitur. Turres verò hujus templi binæ columnarum inſtar eadem latitudine, eadem altitudine ad CCC. XXXIII. pedes aſſurgunt. Organum ejus templi majus compactum eſt fiſtulis ligneis ex buxo tornatilibus, tantæ quidem capacitatis, ut vix uſpiam tantæ conſpiciantur ex plumbo & ſtanno fuſiles. Monaſteria hæc urbs celebriora, quæ præcipua vigeant, tria habet, unum Franciſcanorum; Auguſtanorum alterum; tertium verò D. Iacobo conſecratum, quod Monialium eſt. Duo item minora cœnobia Virginum, ordinis D. Franciſci, Franciſcanis vicina. Cœmiteria duo ſeorſum, duabus parochiis deſtinata, ſacellum

quodq; ſuum habent, quorum uni conjunctum eſt Noſocomium, tertium ſuburbanum Salvatori dicatum nuper extructum eſt novum. Eſt & S. Spiritus ædes cui Xenodochium contiguum. Inter ædificia nova, quibus urbs indies magis ac magis illuſtratur, præcipuum eſt templum D. Michaëli Archangelo dicatum, unà cum integris iiſq; ampliſſimis ædibus, quas patribus Societatis Ieſu Dux Guilielmus à fundamentis extruxit, iis ſcholæ conjunctæ ſunt ad inſtituendam juventutem, quæ ex diverſis nationibus huc magno ſe confluxu recipit magnificentiſſimè. Aliud ædificium novum, ut novo caſtro majorem ſplendorem commoditatemq; adferat, juxta interiorem hortum, quem variæ variarum elegantiarum deliciæ exornant, conſtructum, cui vicina Bibliotheca eſt XI. circiter millibus voluminum (quorum non exigua pars diverſarum linguarum manuſcripti ſunt) ſeorſim & ſcitiſſimè compactorum refertiſſima, theatro peramplo & amœno diſtincta; Infrà verò theatrum hoc ſtatuarium eſt antiquiſſimorum monumentorum atq; imaginum, quæ Romæ & aliundè magno ære congeſtæ ſunt. Ditiſſimum caſtro novo per anfractum adhæret atrium omni elegantiarum ac deliciarum genere, quas vel natura vel hominum ars ſubtiles & miraculum ſtupendas dedit, inſtructum; in quod, quotieſcunque quis vel curioſiſſimus ingrediatur, quod novum admiretur, invenit, uſq; adeò vaga ibi rerum ſuppellex atque varietas conſpicitur. In curia Duçali veteri aluntur tygrides, urſi, lynces, leones, quorum fæmellæ catulos frequenter pariunt. In eadem Curia memorabile magni roboris monumentum, Chriſtophorus Dux

ryth-

rythmis Germanicis ad marginem aſcriptis, poſuit. Molendina aquatica non ſolum extra, ſed etjam intra urbem multa ac varia, multis ac variis rerum opificiis ſerviunt. Fontem Princeps Ferdinandus ad majorem urbis amœnitatem publicæ voluptati ante Palatium ſuum canalibus eduxit, quem æneis magni artificii ſtatuis quatuor elementa referentibus, quæ exilientis & galeatum criſtatumque equitem portantis equi ſimulacrum circumſtent, exornat. Artificia quæ apud alias gentes in uſu, & hîc pretio ſunt, aliunde introducuntur, ut inſtituta nuper officina vitriaria & textura holoſerica. Forum nobilitatur inprimis vini advectitii, ſalis & rei frumentariæ mercatu. Conficiuntur autem hîc merces plurimæ, quæ in diverſas provincias exportantur. Populi frequentia tanta eſt, ut octodecim millia familiarum recenſeantur, nec omnes recipi queant, quin in horreis multi & in angulis habitare coguntur, magnis anguſtiis, adeò quidem, ut quatuor aut quinq; nonnunquam reperiantur familiæ, quibus unum tantum hypocauſtum ſuppetat. Celebriorem hanc urbem & frequentiorem facit, quod ex diverſis undiq; nationibus diverſi huc nobiles & artifices benignitate Principum illecti confluant. Multi hîc Comites, multi Barones, & majorum gentium nobiles agunt. Ius dicitur tribus tribunalibus; provinciali, aulico, civili ſive urbano. In aulico conſeſſu habent, Comites, Barones, Nobiles & Iureconſultos; In civili, Senatores, quorum qui interioris conſilii ſunt, XII. plerunq; ex Patriciis ſenioribus, qui vero exterioris, XXIIII. partim ex junioribus Patriciis, partim ex plebeis cooptantur. Criminale jus prætor, quem

ut plurimùm antiquæ nobilitatis eſſe oportet in curia ſenatoria, cujus convexa amplitudo ſpectatu digna eſt, adminiſtrat. Patricius ordo hîc nobilior eſt, quàm alibi, cui hoc recepta conſuetudine ſolenne eſt, ut quotannis Dominico die, qui Epiphaniam ſequitur, univerſus (ſive cœlibes ſive conjugati ſunt) unà cum uxoribus ac liberis, quibus per ætatem convenit, ac per valetudinem integrum eſt, in regiam, atq; ad quatuor præcipuas urbis partes (ſive plateæ nive coopertæ ſive non ſint) trahis circumvehantur, poſtridiè verò in curia ſenatoria una cum aulicis choreas ducant, & Principibus ſumptuoſum epulum præbeant. Corporis Chriſti feſto tam regifico apparatu ac ſplendido hîc ſupplicatio adornatur, quàm vix credibile eſt apud ullam gentem fieri, ita ut cum triumphalibus veterum pompis propemodum conferri poſſit. Repræſentantur enim & veteris & novi Teſtamenti hiſtoriæ, quæ res, ſive terra ſive mari geſtas, tradunt, ſpectaculis & figuris ad res ipſas accommodatiſſimis. Veſtes, currus, phaleræ, navigia, aliæq; machinæ & ornamenta iis deſtinata, cùm magni ſunt pretii, diligenter aſſervantur. Nundinæ hîc binæ habentur, unæ poſt Epiphaniam, alteræ ad D. Iacobi feſtum, quarum has celebriores reddit hominum & equorum in ſtadio curſus.

Ingolſtadium

Ingolſtadium, vulgò Ingolſtatt / ſitum eſt ad Danubium, antiquis dictum Engelſtatt ſive *Angeloſtadium*, ab Angelis Suevis, qui civitatem hanc cum aliis ceperunt. Olim pagus fuit ad Monaſterium Altach pertinens, qui deinde à Ludovico Bavaro Imperatore eiuſq; ſucceſſoribus Ducibus Bavariæ in civitatem mutatus eſt. Quidam civita-

tem hanc vocant *Chryſopolin* ſive **Goltſtatt**/quod aliis non placet. Vniverſitas anno Domini M. CCCC. X. ibi initium ſumpſit ab Vniverſitate Viennenſi, quam Ludovicus Dux, & Pius II. Pontifex anno M. CCCC. LIX. variis ornârunt privilegiis.

Ratiſbona.

Ratiſbona vulgò **Regenſpurg**/ ſita eſt ad Danubium, nomen ſumpſiſſe putatur à pluvia & arce, à Claudio Tiberio Nerone Imperatore III. extructa tempore paſſionis Chriſti, atque ab ipſo *Tiberina*, vel *Auguſta Tiberij* vocata. Vocata quoq; fuit *Reginopurgum* à Reginopurga Theodonis I. Bavariæ Regis uxore. Præterea dicta fuit *Rhato-* *Ratiſbona.*

bonna à Rhętis. Item *Hiaſpalis, Reginopolis, Tetrapolis, Quadrata, Colonia Quartanorum, Metropolis Ripariolorum, Caput Limitaneorum.* Nomen Ratiſbona à navigatione deductum videtur. A Carolo Magno ad fidem Chriſti perducta eſt. Olim Metropolis fuit Bavariæ; ſedes Regum & Ducum ejuſdem regionis. Pons lapideus anno M. CXV. ſub Henrico V. Imperatore ſupra Danubium ibi eſt conſtrúctus; Hodiè pons conſpicitur XI. fornicibus ſuſtentatus, paſſuum CCCC. & LXX. latitudinis.

Landeshutſium.

Landeshutſiũ

Landeshutſium vulgò Landeßhut/ civitas Bavariæ: ſita ad fluvium Iſetam, extructa à Ludovico Bavariæ Duce, circa annum Chriſti M. C. XXIIII. poſteà anno M. C.

XXVIII.

XXVIII. muris cincta. Propè quam ab eodem Duce conſtructa eſt arx ejuſdem nominis.

Graynum, caſtellum in Palatinatu ſuperiori, à ploratu dictum. Nam iſtic Danubius, periculoſa & horrenda, & quæ citra lamenta, vix pervehi poſſunt loca, attamen navigantibus tranſeunda (Germanicè die Strudel/ ab aquarum ſtridore atque impetu vocant) tranſit. *Graynum.*

BOHEMIAE REGNVM.

Praga.

Praga à Primiſlao III. Bohemiæ Duce, & Libuſſa ejus uxore muris & foſſis cincta. Arx in monte *Viſſegradum* ſive **Herſchin** dicta, prius erecta fuit. Dividitur in tres civitates, ſuperiorem, novam & parvam. Fluvium habet Mul- *Praga.*

davi-

davium. Ptolomæi Caſſurgis eſſe putatur. Arx Regia anno M. D.XLI. igne conflagravit, poſteà verò magnificentiſſimè reſtaurata. Supra fluvium pons eſt lapideus 24. conſtans fornicibus, qui antiquam civitatem conjungit cum monte, in quo eſt palatium Regium & templum cathedrale S. V..i, Imperator Carolus IIII. Rex Bohemiæ valdè hanc civitatem ædificiis ornavit: ſedemq; in ea cum conſenſu Clementis V I. Pontificis evexit Archiepiſcopalem. Anno M.CCCC.LXX. erecta ibi eſt Academia à Rege Carolo, quæ duravit uſq; ad annum M. CCCC. VIII. deinde propter factionem quandam ea tranſlata eſt ad Lipſiam. De hac civitate ita quidam:

Viſa non urbis eſt meliore cœlo
Fertili gleba tua Praga cincta eſt.
Explicat ſeptem hæc ſpatioſa colles,
Quam capax ſcindit fluvius per Albim
Ambitu murorum, imitata magnæ
Mœnia Romæ.
Exiens nomen ſocios petentes
Fluctibus æquor.

Eger. *Eger*, vulgò Eger/ civitas ſita eſt ad fluvium Eger: Maxima civitatis pars in rupe ſita eſt. Cincta aliquibus in locis duplici, ſed plerumque triplici muro, & foſſa valdè ampla. Annus M.CC.XXIX. initium dedit huic civitati: poſteà anno M. CC. LXX. funditùs incendio periit, poſteà ſenſim iterum extructa. Dicitur hæc civitas non alia de cauſa eſſe juris Bohemici, quàm ob impignorationem. Claret hoc tempore civitas hæc ob medonem (potionem ex melle) qui nulla paratur quàm in hac civitate excellentior.

MORAVIA.

Brin, caput eſt Moraviæ, ac Marchionis ſedes. *Brin.*

Olomontium, Epiſcopalis ſedes eſt, Vologradenſis prius dicta. *Olomontium*

PANNONIA SVPERIOR ſive AVSTRIAE ARCHIDVCATVS.

Vienna.

Vienna ſita eſt ad Danubium, variis inſignita nominibus invenitur, *Fabiana, Fabana, Faviana, Flavianum, Biana, Vincbona, Vindomana, Iuliobona*, demum *Vienna*, vulgò Wien. Quidam extructam putant à Flavio judice; alii à Tito Fabiano, ut Cornelius Tacitus & Otto Friſingenſis; *Vienna.*

alii ab Annio Fabiano; alii ante Chriſti tempore à Sarmatis & VVandalis. Reducta eſt anno Salvatoris noſtri CCCC. LXIIII. ad fidem Chriſti à S. Severino, qui etjam Epiſcopatum ibi erexit anno CCCC. LXVI. Eſt hoc tempore munitiſſimum contra Turcas propugnaculum, vallis, aggeribus foſſiſque munitum, ædificiis ita inſtructum, ut quod domus videas, tot aulas, Principumq; palatia videaris. Nobiliſſimum in ea civitate eſt Gymnaſium, quod anno M. CC. XXXIX. Fredericus Imper. inchoavit Albertus Archidux Auſtriæ anno M. CCC. LVI. renovavit; anno verò M. CCC. LXVI. mirificè auxit Rudolphus IIII. Archidux Auſtriæ, quo etjam tempore erecta eſt ſplendida illa turris ſummi templi. Civitas hæc præterea mercatu celebris eſt.

PANNONIA INFERIOR
ſive
HVNGARIAE REGNVM.

Buda. *Buda* vulgò Ofen / ſita eſt ad Danubium, nomen ſumpſit à Buda Attilæ Hunnorum Regis fratre; vel à Budunis populo Scythiæ. Ptolomæo vocatur *Curta* κοῦρτα. Hîc quieverunt Pauli Eremitæ oſſa. Sedes fuit quondam Regis Hunguriæ, & inferioris Pannoniæ Metropolis. Anno Chriſti M. D. XXVI. die 20. Auguſti à Turcarum Imperatore Solymanno Chriſtianis erepta eſt.

Boſonium. *Boſonium* vulgò Preßborch/nobiliſſima Hungarię urbs, hîc Lexta flumen Pannoniam ſuperiorem ab inferiore dividens, cum Iſtro miſcetur, Hungaricè ibi loqui incipiunt, mixtus tamen eſt ſermo, & ſunt ii populi bilingues, Germanicè & Hungaricè loquuntur. Vrbs vetus & ele-

gans,

gans, quæ ut ſitu, ita aëre, quo fruitur læto & amœno ſalubriq; , multas Pannoniæ urbes longè excellit, montes habet vineis amœniſſimos conſitos, qui & magnam lignorum copiam præbent. Ad ſuburbium in præcelſo montis vertice arcem habet validam, quæ, ut legitimum magiſtratum hanc urbem obſervare docet, ita eandem ab hoſtibus defendere poteſt.

Strigonium, vulgò Grän/ Archiepiſcopalis ſedes eſt totius Hungariæ, & jam in manibus Turcarum. *Strigonium.*

Alba Græca, vulgò Griegiſch Weiſſenburg/ Italis *Bellogrado*. Hæc Turcarum Imperatoris ſedes eſt, atque Savo magno fluvio oneratur Danubius. *Alba Græca.*

Iaurinum, vulgò Raab/ civitas ſita eſt ad Danubium, ferè inexpugnabilis, quā Chriſtianis eripuit atq; Turcico imperio adjunxit Sinan Baſſa, anno Chriſti M. D. XCIIII. *Iaurinum.*

Gomorra ſita eſt ad Danubium; quę anno M. D. XCIIII. oppugnata valdè fuit à Sinan Baſſa, ſed fruſtrà: Hoc anno M. D. XCV. iterum obſidionem metuit: DEus conatus Turcarum faciat irritos. *Gomorra.*

CARINTHIÆ DVCATVS, PARS AVSTRIÆ.

S. Vitus, Civitas ſita ad Glavam fluvium. Metropolis eſt ejus regionis. *S. Vitus.*

Villacum civitas præcipua eſt in planicie ad Dravi ripam dextram: Vrbs eſt ornata, ſplendida & polita. *Villacum.*

Haynpurgum ad Dravi fluvii ſiniſtram ripam: Emporio ac mercatu celebris eſt. *Haynpurgum*

STIRIÆ DVCATVS PARS AVSTRIÆ.

Marchpurgum, civitas Stiriæ Metropolitana, ad Dravi ſiniſtram ripam. *Marchpurgũ.*

TYROLENSIS COMITATVS, ſub quo & ATHESINA.

Oenipons. *Oenipons*, vulgò Jns-Prück/ urbs Comitatus ſui Metropolis, ad Oeni fluvii dextram ripam ſita. Hîc camera eſt & parlamentum Comitatus Tyrolenſis, & ſuperiorum Regionum Auſtriacarum.

Caſtrum Tyrolenſe Regiũ. *Caſtrum Tyrolenſe Regium*, ad Atheſin fluvium ſitum eſt, & ſub eo Merana oppidum.

Matran. *Matran*, Oppidum eſt Epiſcopi Brixienſis.

Stalla. *Stalla*, eſt civitas, in qua merces deponuntur, & rurſus imponuntur.

Stertzingen. *Stertzingen*, oppidum Vlzæ fluvio adjacet, ubi dives vena eſt metalli, boniq; cuduntur cultri, enſes & laminæ.

Brixinia. *Brixinia* in Comitatu Tyrolenſi ſita eſt, ubi Rientius ignobilis fluvius in Iſacum influit, qui deinde auctior factus, alveo ſaxoſo & inæquali ad Bolzanum celebre emporium, in Atheſim exoneratur. Eſt autem Brixinia aëris temperie tota regione præſtantiſſima, ut quæ in umbilico ferè Comitatus ſita, nec Italici cœli æſtivo caumate aduratur, nec hyberno frigore à ſummis Alpibus imminenti obrigeſcat. Aquarum verò fontiumq́, ſumma eſt ſalubritas, ex quibus ille, qui vulgò Virgineus vocatur, meritò nominatiſſimus habetur. Ager Brixinienſis altiſſimis undiq; montibus cingitur, eſtque autumnalium præſtantiſſimorum aliarumq́; frugum viniq́; apprimè ferax; verùm cùm album ſit mediocre, rubro eſt tanta præſtantia, ut ad remotiſſima loca, ingenti ſanè pretio appetatur,

uniſq́;

uniſq; ferè principum menſis ad eximium conviviorum decus reſervetur. Cathedralem Eccleſiam habet valdè inſignem, unamq; collegiatam; Epiſcopalem verò ſedem antiquiſſimam. Nam Sabionenſis Epiſcopus primus perhibetur S. Caſſianus, qui ſub Diocletiano Imolæ martyrium ſubiit. Inde verò Epiſcopalem ſedem Brixinam tranſtulit S. Ingenuinus circa annum Domini M. qui ambo unà cum S. Albuino, tanquam divi tutelares, ab incolis in veneratione habentur. Epiſcopus ipſe utriuſq; poteſtatis tam ſecularis, quàm ſpiritualis jus habet, eſtque Imperii Princeps, Archiepiſcopum Saltzburgenſ. Metropolitanum agnoſcens.

Schvvatz, villa in Tyrolenſi comitatu, exorta ante paucos annos, propè quam in Falckenſtein & Erbſtollen incredibilis theſaurus argenti & æris ſine ceſſatione, die noctuq; per multa millia hominum metallicæ rei operam dantium, eruitur, tunditur, conflatur. Effodiuntur quoque ibidem cum metallis nobiles quidam lapides, potiſſimùm Magnes & Malechites. Ex quibus Malechites tam præſtans & nobilis iudicatur, ut non cedat Tuiſcoïs dicto. *Schvvatz.*

Tridentum civitas & caſtrum pro una parte Ducum Auſtriæ, pro alia verò Epiſcopi Tridentini. *Tridentum.*

ITALIA.

Italia, Provinciarum orbis primaria, uti nomen pro temporum rerumq; viciſſitudines ſæpiùs mutaverit; Nam & Oenotria, Auſonia, Heſperia, Saturnia, &c. dicta fuit: ſic etjam ejus termini & fines variè ab auctoribus deſcribuntur: poſterioribus tamen ſeculis hi ſtatuti: Flumen Va- *Italia.*

rus, inde linea per Alpes Coctias, montem Adulam, Alpes Rhęticas, adjunctaque juga porrò ad amnem Arſiam,

Hiſtriæ terminum: Hoc unum latus, cætera maria alluunt. Ptolomæus eam in peninſulæ formam deſcribit, quam materia tribus lateribus circumfundunt, uno vallunt Alpes. Italiam varii vario modo dividunt, communiter in Orientem & Occidentalem; quas Appenninis diſtinguunt montibus, nobis magis arridet ea diſtinctio, quę in partem fit Septentrionalem & Auſtralem.

PEDEMONTI DVCATVS.

Taurinum. *Taurinum* Metropolis eſt Pedemonti, ad montium radices in Pado ſita. Antiquis dicta Auguſta Taurinorum. Hanc civitatem perluit fluvius Duria; Civitas vetus eſt, à Gotthis deſtructa, poſteà minori tamen circuitu reſtaurata. Hodiè viſitur forma quadratâ, cum portis quatuor, nobilitate civium maximè clara, ſplendidis autem ædificiis ornata, inter quæ ſummum templum. Mirificè rebus

omni-

omnibus ad uſum vitæ neceſſariis & utilibus abundat. Gymnaſium habet omnium diſciplinarum.

Suſa, vetus civitas, à Plinio Seguſium dicta, juxta Caniſij radices, ſupra quam Alpes geminâ via patent, in Galliam unâ, quæ ad dextram in Sabaudiam, alterâ, quæ ad lævam, Gratianopolim ducit. *Suſa.*

LIGVRIA.

Niza, caſtrum habet inexpugnabile, olim à Barbaroſſa & Gallis fruſtrà expugnatum. Hîc Paulus III. pacem compoſuit inter Carolum V. & Franciſcum I. Regem Galliæ. Huc omnes deferuntur merces, quæ mari in Pedemontum & Sabaudiam inferuntur. *Niza.*

Monacum, nomen quibuſdam ſumpſit ab Hercule Moneto, aut ab Hamo (ita enim antiquitùs linguâ Aramea vocabatur) quo Hercules Ægyptius rediens ex Hiſpania docuit incolas piſcari. *Monacum.*

Torbia, patria eſt Pertinacis Imperatoris. *Torbia.*

Ventimiglia, valdè laudatur à pretioſis vinis muſcatellinis. *Ventimiglia.*

Ablenga, caput antiquorum Ingamiorum, & patria Proculi Imperatoris. *Ablenga.*

Sabatia vel *Savona* ſatis celebris hodiè ratione Iulii II. Pontificis. *Sabatia.*

Genua.

Genua nomen ſumpſit à Genuo filio Saturni, vel à Iano ſecundum alios. Alii à Iano poſt bellum Trojanum fuiſſe auctam exiſtimant. Antiquitus nobilis valdè fuit, ſecuta ſemper partes Romanorum. Primùm paſſa eſt à *Genua.*

Magone

Magone Carthaginenſe: poſteà iterum extructa à Cornelio Servilio conſule. Deinde iterum circa annum Chriſti

DC. deſtructa à Rotario Longobardorum Rege. Carolus autem Magnus hanc civitatem iterum recuperavit, atque Imperio ſubjecit, præfecitque ei Comitem annis circiter centum. Hodiè eſt Metropolis Liguriæ, tum Septentrionalis tum Meridionalis, una ex ditiſſimis totius Italiæ. Portum maris habet inſignem. In hac civitate aſſervatur catinus ille glorioſus, in quo Chriſtus cum diſcipulis ſuis agnum comedit paſchalem.

THVSCIA
ſive
HETRVRIA, vulgò TOSCANA.

Piſa urbs inter amnes Anſer & Amnum ſita, extructa à Pelaſgis, vel (ut alii) à quibuſdam, qui ex Peleponeſo hûc ſeſe contulére. Antiquitus una fuit ex duodecim civitatibus, quæ Thuſciæ dominabantur, ceſſit Imperio Romano, cui fideliſſima extitit, cum Barbaris Italiam invadentibus, in Oriente cum Saracenis, in Occidente cum Genuenſibus prælia feliciter commiſit plurima. Sardiniam è manibus Maurorum eripuit, Palernum ab iiſdem recuperavit, Regem Majoricę cepit captivum, expugnavit Carthaginem, ſuccurrit Americo in Alexandria. Poſteà coacta fuit à Gioanne Monteacuto Anglo ſervire & obedire Florentinis. Academia eſt hoc tempore celebris. Palatia habet excellentiſſima ad fluvium Arnum ſita. Hîc ſedes eſt ordinis equitum S.Stephani, cujus author fuit Coſmus Medices primus illorum Dux. Archiepiſcopatus dignitate gaudet. *Piſa.*

Lunæ, civitas antiquiſſima, olim valdè celebris. Vocata fuit linguâ Etruſcâ *Ettriara*, quod ſignificat Lunam. Græcis dicta *Seline*. Sita eſt in Arietina ora, Liguriæ proxima. Ingentes ejus hodiè ruinæ tantum ſuperſunt, cum aliquot piſcatoriis caſis, quæ hodiè nomen ſervant Lunigiana. *Lunæ.*

Liburnus vulgò *Livorno*, civitas mercaturâ celebris. Variæ huc appellunt naves ex locis Septentrionalibus, & potiſſimùm ex Anglia. Huic præjacet in mari ad 1000. paſſus, ſcopulo impoſita Pharos excelſa turris, è cujus ſummo faſtigio noctu fax ingens navigantibus prælucet, ad quam curſum dirigere tutò queant. *Liburnus.*

Popolonia, civitas antiqua, in qua Romani exercitum *Popolonia.*

ſuum habere ſolebant: maximæ admirationis ibi fuit Iovis ſtatua, cum mirabili artificio ex una vite ſola eſſet conſtructa. Hîc victus fuit Genſericus Rex Vandalorum à Baſilio Capitaneo Leonis. Hodiè ejus tantùm ſuperſunt reliquiæ, inter quas marmora inveniuntur literis antiquis Hetruſcis ornata.

Portoferatũ. *Portoferatum*, civitas, arcẽ habet penè inexpugnabilẽ.

Plumbinum. *Plumbinum*, arce fortiſſimâ munitum eſt.

Orbitellum. *Orbitellum*, ſitum eſt ſupra lacum: Hîc Rex Catholicus præſidium habet Hiſpanorum.

Coſa. *Coſa*, civitas deſtructa (uti referunt hiſtoriæ) à Talpis.

Cornetum. *Cornetum*, civitas antiqua cum optimo portu, qui munitur adhuc authoritate Pontif. cui hæc civitas paret.

Ceria. *Ceria*, hujus incolæ ſuſceperunt virgines Veſtales, fugientes rabiẽ Gallorum Romam vaſtantiũ: ideoq; & à Romanis procivib. eorum habiti ſunt, præterq̃ quod ſuffragium in Senatu non haberent: unde contra eos, qui votum in conſilio non habent; vulgatum eſt proverbium: Scribi in Ceretum tabulis. Res quoq; ſacræ ab hiſce denominatæ ſunt, quod religioni & ceremoniis valdè eſſent dediti.

Portus. *Portus*, hujus prælatus unus eſt eorum ſex, qui aſtant conſecrationi Pontificiæ.

Coſmopolis. *Coſmopolis*, civitas dives ob ferri copiam, cujus fodinæ circa eam civitatem ſunt inſignes.

Luca. *Luca* antiquitus dicta Fridia, & Aringa: Hodie nomen habere putatur à Lucio Lucomone. Fuit olim celebris hæc civitas ob milites, quos ea miſit præſtantes. Reſtaurata ejus muri à Deſiderio Rege Longobardorũ. Poſteà cum ad Imperatores Germaniæ deveniſſet, libertatem

ſibi

ſibi a Rudolpho Imp. comparavit pretio 12000. ducatorum. Hodiè libertate ſua gaudet ſub Rege Catholico. Hîc cum magna veneratione oſtenditur imago crucifixi, de qua multa narrantur miracula. Vrbs eſt mediterranea ad montes Lunæ incumbentes ſita.

Pratum oppidum inter caſtra quatuor totius Italiæ fortiſſima cenſetur. *Pratum.*

Pheſulæ, civitas, antiquitus admodum celebrata. Vna enim erat ex primis duodecim Hetruriæ, in qua Augures & valles, qui prodigia voceſque & apparitiones volucrum exponebant, habitaſſe dicantur. Hodiè hujus veſtigia tantùm cernuntur extra Florentiam, haud procul in Apennini colle. *Pheſulæ.*

Florentia nomen quibuſdam habere creditur à flore. quod videlicet in medio Hetruriæ inſtar floris campi ſedeat. Sicuti etjam longo tempore pro inſignibus utitur Lilio. Vel dicitur Fluentia, cùm ſita ſit ad fluvium Arnum. Aliqui exiſtimant olim dictam Arminam. Sita eſt ſub cœli plaga benigna, cum aëre perfectiſſimo. Antiquitus colonia fuit Iani, auctæ poſteà ruinis Phæſularum: Sicuti Roma ex ruinis Albæ longæ. Hanc civitatem è tyrannide Longobardorum eripuit Carolus Magnus: poſteà ſemper fuit libera, uſque ad tempora Caroli V. qui eam victam in gratiam Clementis VII. dedit ejus cognato Alexandro Medices, hactenuſq; civitas Medicæis Ducibus Hetruriæ paruit. Civitas hodiè eſt Hetruriæ totius Metropolis amœniſſimo loco ſita. Ab Oriente & Septentrione collibus amœniſſimis & undiq; fructiferis arboribus veſtitis cincta, medii theatri inſtar. Occid. latere mediam *Florentia.*

in planiciem incedit, videturq; ferè umbilicum Italiæ tenere: Nobiliſſimis ædificiis cum divino cultui, tum civium uſui paratis nitet.

Inciſa. *Inciſa*, caſtellum, nome habet à Saxo, quod ibi inciſum eſt propter curſum fluvii Arni. Patria eſt Franciſci Petrarchæ.

Volatera. *Volatera*, civitas conditore Iano inſignis. Prope hanc civitatem magna copia Alabaſtri effoditur, multaq; inveniuntur antiqua monumenta inſculpta literis Hetruſcis antiquis.

Cluſi. *Cluſi*; Hîc fuit unus ex quatuor antiquis Labyrinthis toto orbe formoſiſſimis: Hunc Rex Porſena fieri curavit: ubi inveniuntur hodiè marmora antiqua inſculpta literis antiquis Hetruſcis, quæ videntur eſſe reliquiæ ſepulchri dicti Regis. Hæc civitas olim etjam fuit una ex XII. præcipuis Hetruriæ.

Sena. *Sena* extructa à Gallis Senonibus ſupra montem ad fluvium Blandum, 809. circiter ſtadiis diſtat à Roma. Ante paucos annos fuit Reſpub. libera; hodiè ſub Duce Hetruriæ, qui eam emit à Philippo Rege catholico. Civitas hæc valdè favet exteris: ideoq; meritò Academia ibi conſtituta fuit.

Peruſium. *Peruſium* colli inſidet Appennino, formâ ſtellari, majore parte agri fructiferis & amœnis, aſſurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumq; optimorum fructuum, fertilibus: ſubter urbem ad Aſſiſiam, item ad Tuder verſus, juxta Tiberim, campi ſternuntur jucundi, tritico, cæteroq; frumento copioſi. Naturâ loci urbs munita eſt; nobilis ædificiis, cum privatis civium, tum

cul-

cultui divino dicatis, nitens: itemq; nobili ac largo fonte, qui medium urbis habet. Populus frequens, ac animis ingeniiſq; ſummis, nec minùs ad literas quàm arma prõptus. Vnde uſitatum Italis proverbium: *Peruſini ſoperbi, & bon ſoldati, & la melior ſpada del papa.* Ejus initia C C. L X. poſt univerſale diluvium anno graviſſimi auctores attribuunt. Aliquot deinde annis Mons Solis ab Armenis Ianigeniſq;, Gryphoniis, novis eſt ædificiis auctus. Ex increſcentibus indies ædificiis poſt Gryphoniorum adventum, Pelaſgi aliæq; Græcanici nominis gentes, in Italiam traductæ, auxerunt Peruſiam, eamq; inter prima Hetruriæ capita X I I. conſtituerunt. Hæc civitas anno M. D. XXXIX. ob impoſitum vectigal à Pontificis auctoritate deſcivit. Hinc utrinq; magnis belli motibus excitatis, externa planè auxilia deſperans, ingenti cum damno in poteſtatem Pontificis rediit. Ab eo tum datus præfectus eſt Bernardinus Caſalenſis Caſalenſium Epiſcopus, qui arcis initia poſuit, cujus præſidio civitas in officio fideque de cætero contineri poſſet. Ea arx, nunc perfecta, propugnaculis, muris, aggeribus & machinis æreis valdè munita, præſidioq; firma, obedientiæ, unitatis paciſque conſervatrix exiſtit. Porrò non tam larga Liberi Cereriſq; dona, non tam præclara ædificia, non tam fons ille limpidus atque perennis, quàm univerſale Gymnaſium, incredibili eruditiſſimorum virorum turba illuſtre, Peruſinam hanc patriam exornat. Quod anno poſt natum CHriſtum M. CC. XC. florere cœpit, variis privilegiis ornatum. Hîc Baldus jus civile profeſſus eſt, tantâ magnificentiâ, ac gloriâ, ut ſummus juris commentator & terreſtre quoddam

numen vocaretur, ac ut id Gymnaſium non docendo tantùm ſed & ſcribendo quàm celeberrimū redderet, ejus denique nomen ad exteras quoque nationes tranſmitteret, librum de Repreſſaliis ibidem ſcripſit; poſtremò legatione functus ad Carolum Imperatorem prima privilegia impetravit. Iuris ſtudia in hoc Gymnaſio præ cæteris facultatibus præcipuè florent. Videre quippe eſt in uno eodemq; tempore LXX. juris Doctores, quorum XXV. jus continuò docent. Et fit, ut eadem hora quatuòr diverſi Ordinarii, ut vocant, tam matutino quàm pomeridiano tempore, unam eandemque juris materiam in concurſu profiteantur, & lectionibus finitis de ſummis apicibus juris, inter ſe digladientur ac diſputent, & omnia quæ incidere poſſent, dubia ad amuſſim examinent, cum maximo ſtudioſorum aſtantium fructu. Ad hæc autem fovenda & conſervanda exercitia, magnis impenſarum ſumptibus elegantiſſima ſunt fundata collegia, in quibus annuo cenſu, vitæ ſubſidia ſtudioſis ſuppeditantur. Eſt collegium vetus & novum, vulgò Sapientia vetus, Sapientia nova: quarum illa D. Gregorio ſacra, Epiſcopo loti, ut proviſori; Hæc Priori Canonico Cathedralis Peruſinæ & Conſulibus, Mercantia vulgariter, paret. Nova D. Hieronymo ſacra, ædificata abs Epiſcopo Guida loto, in qua fundatione perpetuò ſunt quatuor ſtudioſi Germani, quatuor Hiſpani, totidem Galli & Vltramarinii. Reliqui omnes admittuntur Itali. Ejus fundator fuit Petrus Capocius S. R. Eccleſiæ Cardinalis, qui Fridericum Imperatorē ſchiſmaticum perſecutus eſt, ut Platina in vita Gregorii IX. perhibet. Eſt & aliud Bartholinum Collegium, recenti fun-

ti fundatione, ab ejus appellationis Doctore, aliquot ſtudioſorum commoditati inſtitutum. Sed iſtius Gymnaſii magnificentia paucis explicari non poteſt. Quemadmodum nec brevi narratione Peruſina ingenia, quæ non modò patriam, ſed Italiam omnem illuſtrârunt. Peculiare de hac urbe præter Leandri in ſua Italica Typographia edidit opuſculum Marius Podianus orator inſignis, quo ſingulari ingenii, eruditioniſq; ornamentum poſteritati exhibuit.

Volſena; hîc quondam ſervi ſuis dominis repugnarunt, cui occurrit Porſena rex eorum. *Volſena.*

Civitas Caſtellana, vulgò *Citta Caſtellana*: antiquis fuit celebris ob templum illud famoſum Deæ Feroniæ. *Civitas Caſtellana.*

Viterbum, civitas antiqua, fonte excellenti ornata; nec longè diſſita à thermis Bolecanis. *Viterbum.*

Oſtia, civitas ampla olim fuit, ut ex ruderibus apparet, hodiè autem redacta eſt in arcem & exiguum oppidū. Portus autem ipſius ſtupenda & incredibilis magnificentia fuit, muris velut brachiis erat circumdatus, (in quibus habitationes variæ) in arcus extructis, quo mare fluxu arenas expelleret, præter quos muri alii erant turriculis diſtincti, qui totum portum ambiebant. Portas habuit, quarum primaria Romam ducebat, larga Cannam & palmos ſex cum dimidio. Templum forma rotunda, aquæductum, portam ſecundam largam cannam unam, palmos tres cum dimidio. Viam circum interiorem murum minoris portus, murum interiorem cum annulis ferreis alligandis navigiis, quando & ſpatio eidem muro infixæ erant columellæ. Domus in quas exponantur merces, ſuper co- *Oſtia.*

lumnas extructas, quæ columnæ inter ſe diſtabant cannas duas, palmum unum cum dimidio, porticum excipientis minoribus navigiis cannarum XXV. Os parvi portus latum erat cannas LVIII. Canalis à fluviolo portumque uſq; largas cannas V. palatium Regium in ipſo portu erat. Majori portui moles erat objecta, quam quò ſtabiliùs fundaret Claudius Cæſar, navem antè demerſit, qua magnus obeliſcus ex AEgypto fuerat advectus, de qua navi Plinius: Abies, inquit, admirationis præcipuæ, viſa eſt in navi, quę ex AEgypto Caji Principis juſſu & obeliſcum in Vaticano circo ſtatutum, quatuorq; truncos lapidis ejuſdem ad ſuſtinendum eum adduxit. Qua navi nihil admirabilius viſum in mari, certum eſt C.XX.M. modium lentis pro ſaburca ei fuêre. Longitudo ſpatium obtinuit magna ex parte Oſtienſis portus, latere lævo: ibi namq; demerſa eſt à Claudio Principe. Arboris ejus craſſitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat. Os portus majoris Orientem verſus largum erat cannas L. Os autem Occidentale latitudinis ejuſdem. A porta Romam verſus ad molem portus majoris longitudo, cannæ mille trecentæ ſeptuaginta octo. Latitudo autem ejuſdem portus cannæ quingentæ quinquaginta circiter. Cannæ & palmi mēſuræ ſunt, quarum Architectis Romæ uſus eſt. In hoc portu fuit ædes Portumni, qui portubus præeſt, in cujus ædificatione portumnalia facta ſunt. Excitavitque idem Princeps marmoream in mari turrem, inſtar Alexandri Phari, ubi nocturna lumina affixa, viam nautis portum ſubituris, aperirent, quæ hodiè marinis fluctibus ceſſit, unà cum portu. Extant hodiè in ambitu magnæ ruinæ civitatis Por-

tuen-

tuenſis, cum templo S. Luciæ, quæ nunc eſt tertia dignitas poſt Rom: Quem locum hodiè interſecat pars quota Tyberis, & rivus ipſe vocatur Fluviolus.

Terracina, antiquis dicta Anxur, celebris propter magnum illud templum Iovi Imberbi ſacrum. Hoc autem ſignificabit antiquâ linguâ Volſcorum Anxur. *Terracina.*

Amicla, civitas antiqua, propè Terracinam, quæ tota periit, ob ſilentium; Vnde Proverbium; Amiclæ ſilentio periêre. Hîc viperæ adeò venenoſæ referuntur, ut contra illorum morſum nullum dicatur eſſe remedium. *Amicla.*

Roma.

Roma mundi caput, quam nomen alii deſumpſiſſe dicunt à Roma nobiliſſima puella, quæ eò ſe contulit poſt Trojæ deſtructionem: Alii à Romo filio AEneæ & Lavinæ: Alii ab Hetruſcis ædificatam, & à verbo Hetruſco & Aramæo Romam, quod exaltationem ſignificat, denominatam volunt. Præcipua tamen ſcriptorum pars nomen deducit à Romulo, à quo ædificatam eſſe tradunt, ab eoq; annos Romanorum initium ſumere compertum eſt. AEdificata eſt Roma ad ripam Tiberis: Senſimq; crevit ita, ut ſeptem colles comprehenderet, & ambitus ejus eſſet viginti duorum miliarium, in quo & triginta quatuor erant portæ & 374. turres: adeò erat hominibus referta, ut ea ſola exercitū poſſet inſtruere trecentorum millium virorum. In regimine valdè fuit inſtabilis: Primò nanq; recta fuit à ſuis Regibus: poſteà rejecto Tarquinio Superbo, eam rexerunt Conſules; deinde Decemviri: hos iterum Conſules ſunt inſequuti: Demum in manus incidit *Roma.*

ROMA.

Imperatorum. In hac civitate tres fuerunt Tribus; Prima à Rege Tatio dicta eſt Tatienſis: Altera à Romulo vocata Ranenſis; Tertia demum à Lucumono Tuſco Lucerenſis. In ſingulis tres fuêre ordines: Primus Patriciorum ſive Senatorum, qui originem ſumpſit à centum patribus ibi à Romulo conſtitutis, huic ordini licitum erat geſtare togam purpuream: Alter fuit Equeſtris, huic permiſſum fuit (modò facultates ferrent) geſtare annulos aureos equo accepto ac publico: Vltimus erat plebis, quo reliqua civium pars comprehendebatur. Recta fuit civitas à duobus Conſulibus, qui propoſuerunt executioniq; mandârunt ſingula, tamen ſecundum ordinem Senatus, uniuſque ex Tribunis plebis. Fuit prætereà Cenſor, cujus erat caſtigare mores corruptos, cujus authoritati etjam Conſules ſubjecti erant. Adhæc Prætori licebat (cum populi tamen conſenſu) novas condere leges, aliaſq; uſitatas tollere, cui etjam licitum erat punire gravia facinora. Quæſtorum alii providebant rei monetariæ, alii delictis certis puniendis. Ediles currules curam gerebant earum rerum, quæ ad publicum ſpectabant, uti templorum, platearum, fontium, &c. Cereales providebant menſuris & ponderibus. Tribunis Monetalib. commiſſa fuit cura monetæ cudendæ. Dictator cum Regia authoritate, rerum quas adminiſtrabat, nullam tenebatur reddere rationem: hic tantùm tempore neceſſitatis fuit electus: durabatq; id officium ſex menſibus. Augurum erat videre, ut nihil fieret in publico, quod Auguriis repugnaret. Rebus religionis præerant ſummus Sacerdos ſive Pontifex, Flamines, Proto flamines, Sacrificulus, quibus incubuit cum ſacrificandi

Diis eorum, populoq; indicandi feſta & ſolennitates religionis eorum: civitatemque expurgandi à rebus ſiniſtris, quas Haruſpices minitabantur. Supra omnes Deos Deaſq; honorârunt Veſtam, cui ſervârunt vivum ignem Virgines Veſtales. Abolitâ ſuperſtitione Ethnicâ, in hac civitate reſidet Papa, qui civitatem hanc accepit dono à Conſtantino Imperatore. Ad hanc dignitatem Papalem non pervenitur per nobilitatem ſanguinis, ſed per ætatem, doctrinam vitæq; ſanctitatem; eligiturq; à Cardinalibus per voces & adorationem in conclavi; quod non ingrediuntur, niſi peractis exequiis Pontificis defuncti, cantataque miſſa Sanctus S. In qua electione ſi morentur diutius, cibus eis adfertur ſufficiens: Electum Pontificem ferunt ad S. Petrum, ubi pedes ejus oſculantur. Interim famuli palatium electi ſpoliant. Dum Pontifex coronatur, ſtuppam ante eum accendunt, dicentes: SIC TRANSIT, SANCTISSIME PATER, GLORIA MVNDI.

Marinum. *Marinum*, forſan villa Mariana, ſedem habet in fine Campaniæ.

Beletri. *Beletri*, caput antiquorum Volſcorum, unde originem traxit Auguſtus I. Mundi Imperator.

Albanum. *Albanum*, forſan reliquiæ ſunt Albæ Longæ deſtructæ, in qua regnârunt quindecim Reges, qui omnes Sylvii dicti. Hîc Iovis Latialis templum, in quo feriæ Latinæ celebrantur: à Tarquinio Superbo fuit extructum.

Atriccia. *Ariccia*; Hîc Oreſtes conſecravit ſtatuam Dianæ, quam tulerat ex Taurica Cherſoneſo.

Pipernum. *Pipernum*, hîc notabile eſt reſponſum quorundam civium ad Senatum, quærentem, quî vellent pacem com-

poſitam?

poſitam? Reſponderunt nanque perpetuam cupimus, ſi bona ſit & honeſta; breviſſimam verò, ſi fraudulenta & inhoneſta.

Pilaſtrina in Via Latina, poſt Sylvam dictam Aglio nomen ſumpſit ab antiqua Præneſte. Hîc celebre illud templum fuit Deæ Fortunæ. *Pilaſtrina.*

Tuſculum; Hic Cicero compoſuit Quæſtiones Tuſculanas. *Tuſculum.*

Anagna caput antiquorum Hernicum. Fuit civitas antiquitus hæc valdè celebris & potens, donec cives ejus auſi fuerunt Bonifacium Pontificem capere, poſteà nanque ad miſerias redacta eſt. *Anagna.*

Tivoli antiquitus celebris fuit per Sybillam Albuniam, quæ Tarquinio Superbo libros tulit, quos Romani in conſultationem adhibebant, cùm de rebus dubiis agerent. Hoc verò tempore palatium ibi viſitur ab Hippolito Cardinale Ferrariæ conſtructum, tantâ pompâ, ut dicitur nec magnificentius nec ei æquale viſum fuiſſe ab antiquitate. Inter cætera fons ibi eſt admirandus, qui artificio aquæ exhibet voces plurimarum avium, Orpheumq; marmoreum lyram ſonare facit. Apud civitatem hanc in aquis Albanis lapilli producuntur, adeò ſimiles ſaccahro confecto, ut nemo poſſet diſtinguere: unde in proverbium apud Italos enatum, quando id, quod non eſt, oſtenditur; *Confettion di Divoli.* *Tivoli.*

VMBRIA
ſive
DVCATVS SPOLETANVS.

Eugobium Caſtellum. *Eugobium Caſtellum*, in quo inventæ ſunt aliquot tabulæ metallicæ inſculptæ literis antiquis Hetruſcis.

Mons Falconis. *Mons Falconis* hoc tempore celebris ob Beatam Claram, quæ ibi membris integris atque in vultu colore ſplendido tanquam viva ſervatur.

Aſciſium. *Aſciſium* locus celebris eſt corpore S. Franciſci, ad quem undique fit maximus populorum peregrinationis gratiâ concurſus.

Montone. *Montone.* Hinc prodierunt illuſtres belli Duces Braccius, & Nicolaus Piccininus, qui militârunt ſub Alberico *di Cunio*.

Spoletum. *Spoletum.* Metropolis Ducatus, civitas pulchra & benè extructa.

Ceretum. *Ceretum.* Hinc vocantur apud Italos Ceretani, qui huc illucq; vagando ſub umbra peregrinorum vulgus decipiunt, Circumferaneos Latinè dicere licebit.

Nurſia. *Nurſia* ſita ad lacum, ubi multæ ſunt fabulæ de Sibylla, quam in antro ibi putant viuam, ſemelq; ſpatio ſeptimanæ in ſerpentem mutari. Cuſtodia circa antrum illud eſt, ob ſceleratos, qui incantationibus utuntur, arcendos.

Todi. *Todi.* Hæc civitas antiquitus fuit celebris ob oraculum, quod Mars, in forma avis ſedens ſupra columnam ligneam, dedit.

SABINA.

Falachrima. *Falachrima.* Hinc originem traxerunt Veſpaſianus & & Titus Imperatores.

Narni. *Narni.* Hinc Nerva Imperator: licet alii eum exiſtiment

ment Hiſpanum. Item Gattamelata Capitaneus Venetorum valdè celebris, qui eorũ imperio adjunxit Patavium.

Otricolo, Non longè hinc apparent reliquiæ pontis mirabilis, quo conjungebatur utraq; ripa Tyberis. *Otricolo.*

Palumbara caput Cruſtmerorum. Hîc Claudii Conſulis temporibus lapis ſacer templi fractus fuit ab ave *Sanguale* dicto, roſtro ſolo. *Palumbara.*

MARCA ANCONITANA,
antiquis
PICENVM.

Fermo civitas nobilis ad mare verſus Auſtralem partem ſita. *Fermo.*

Riganata. Mercat⁹ eſt ſingulis annis hîc valdè celebris. *Riganata.*

Lauretum. Hîc eſt cubiculum Beatæ Virginis matris Chriſti Salvatoris, quod delatum eſt per Angelos primùm ad locum dictum Frume, poſteà hûc, ubi propter miracula complurima, quæ quotidie à B. Virgine ſibi devotis largiuntur, maximum videre eſt peregrinorum ex variis locis prodeuntium concurſum. In hoc cubiculo aſſervatur imago B. Virginis, quæ à D. Luca picta dicitur. *Lauretum.*

Ancona vel *Ancon*. Vrbs antiquiſſima, ſita eſt ſub ipſo Cymeria vel Cumero promontorio, qua ſe in mari torquet, nomen deſumpſiſſe videtur ab oræ hujus flexu cubi formam efficiente: Nam is Græcè ἀγκών dicitur. Portus hîc nobiliſſimus, cùm naturâ, tum opere & arte clauſus, adeò & tutus eſt, ut tam magnitudine quàm opportunitate inter primos atq; nominatiſſimos orbis terrarum univerſi poſſit annumerari. Olim in hac civitate veluti in altero Tyro tincta fuit purpura. *Ancona.*

Peſarum. *Peſarum* ab auro dictum videtur, quod Galli ex ſpoliis Romanæ urbis acceptum ponderârunt: hoc Itali Peſar dicunt: Hîc communiter aër valdè eſt gravis.

Aſoli. *Aſoli*: civitas in medio duorum fluminum ſita.

Macerata. *Macerata*. Hîc eſt ſedes Gubernatoris hujus territorii, vigetq; & hîc ſtudium.

Camarinum. *Camarinum*. Caput ſui Ducatus, civitas valdè fortis, ſita in jugo quodam Montis Apennini.

Fabrianum. *Fabrianum* oppidum lautè ædificatum, coloniſque frequens, majori ex parte artificibus chartarum, quæ hîc laudatiſſimæ fiunt, tantâ copiâ, ut plurimis Italiæ regionibus, atq; Conſtantinopoli, & aliis inſuper orbis partibus ſufficiant.

Vrbinum. *Vrbinum* civitas hujus tractus præcipua, caſtrum habet fortiſſimum, in quo reſidet communiter ejus Dux.

ROMANIA
antiquitus
GALLIA TOGATA.

Conca. *Conca*, Hujus tantum ſuperſunt reliquiæ ad maris undas tranquillas ſitæ.

Ariminum. *Ariminum* ad latus fluvii Marecchiæ, nomen accepiſſe putatur aliquibus à dicto fluvio, quem antiqui Ariminium dixêre: aliis verò à verbo Arimeni, quod apud Arameos ſignificat Leonem numerantem propter Herculem, qui pelle Leonina veſtitus numeravit heroës omnes, qui cum eo veniebant contra Gigantes Flegreos. Sita eſt in planitie, imminentibus à meridie collibus amœnis, & vitium, olearum, ficuum aliarumq; fructiferarum arborum,

qui-

quibus conveſtiti ſunt, ubertate fœcundiſſimis: Ab ortu & occaſu latiſſimi ſe campi pandunt ad modum frumentarii; Septentrionale latus alluit Adria. Rerum omnium ad vitam utilium copia mirificè abundat, ædificia complura habet memorabilia, cùm primis inſignem arcum triumphalem ab Octavio Auguſto factum ad portam quę Orientem & Piſaurum ſpectat. Supereſt etjam pars Theatri ex latere cocto, ad mare verſus, ſummæ antiquitatis. Multæ quoq; paſſim vetuſtæ inſcriptiones leguntur, unde urbis antiquitas apparet. Palatia quædam inſuper ſumptuoſa ſunt, majori ex parte à nobili Malateſtarum gente condita; Fonſque ſplendidiſſimus in foro, dulces ac nitidas projiciens aquas. Ariminum in ditione Romanorum fuiſſe, quàm diu ſtetit illorum imperium, & Exarchis etjam paruiſſe, dein iis ſublatis, in poteſtatem Longobardorum redactum, illiſq; item debellatis, ad Italiæ Reges, deniqueadImperatores Germanos & Malateſtas, uti Cæſarum vicarios deveniſſe, ex hiſtoriis colligitur. Extra Ariminum ad occidentem pons apparet ſumptuoſus in Arimino amne; ab Octavio Auguſto factus, Flaminiam viam AEmiliæ, ſimulq; ſuburbia civitati jungens. Vnus hic ex quatuor pontibus ab Auguſto, ſumptu artificioq; præcipuò juxta reliquos immemorabiles, factis, in Flaminia, quæ majori ex parte ſilice ſtrata, bitumineq; munita, uti etjamnum multis in locis apparet, uſq; ad urbem Romam ferebat. Conſtans hic pons marmore quadrato totus, arcubus quinis, ſupraque ſpondis utrinque perpulchris, in latum pede XV. in longum C C. continet ſpondarum una.

Parſina. *Parſina.* Patria Plauti Poëtæ Comici.

Candiano. *Candiano.* Portus maris; hîc ad ſecuritatem maris Adriatici Romani habuerunt exercitum inſignem.

Ravenna. *Ravenna*, Antiquitus fuit ad undas marinas ſita. Civitas valdè antiqua, cùm aliqui eam ab Armenis, aliqui à nepotibus Memrotæ Gigantis, alii à Feſſalis extructam putent. Varias paſſa eſt fortunas, nunc ſubfuit Imperatoribus Romanis: nunc ſub Longobardis, quibus opera Gallorum pulſis, Eccleſiæ tradita fuit; poſteà libera extitit; deinde Venetis ceſſit; hodiè quieſcit ſub Eccleſia.

Fraenza. *Fraenza* dividitur in duas partes à fluvio *Lamone*. In hac civitate vaſa ex creta parantur totius Italiæ pulcerrima.

Britta. *Britta.* Hîc fuit Albericus valdè celebris in arte militari, quem didicerat à Bertonibus.

Bononia. *Bononia.* Antiquitus dicta Felſina. Sita eſt ad flumen Renum, inſignis magnitudinis, amœniſſima omnium civitatum ejus tractus. Primùm fuit Reſpublica, poſteà occupata à Bentivolis, operâ Papæ Iulii venit ad Eccleſiam; regitur tamen libera à quadraginta Senatoribus. Civitas valdè eſt antiqua, populumq; habet tam bello quàm paci aptum. Hîc reſidet Legatus Apoſtolicus, cui incumbit præeſſe juſtitiæ. Incolæ omnes exteris ſunt addictiſſimi; quæ res non parùm attulit ornamenti ipſi Academię, tum celeberrimæ tum antiquiſſimæ, ut non immeritò Mater ſtudiorum dicetur ab omnibus. Hîc ante paucos annos docuit Hieronymus Mercurialis, cui ſucceſſit *Codæus* uterq; Medicus, uti ſcripta teſtantur publica, excellentiſſimus. Prætereà miraculum illud oraculum Naturæ *Vlyſſes*

Aldro-

Aldrovandus, qui quinquaginta aut circiter annis in ea univerſitate rerum ſimplicium phyſin expoſuit, tantâ diligentiâ, ut ſimplicium rerum (intellige metalla, metallica, lapides, terras, plantas, animalia, &c.) tam in Europa, quàm in reliquis orbis partibus repertarum tomos ſupra viginti (quos ego oculis meis vidi) compoſuerit, quorum aliquos jam prælo deſtinatos intelligo. Hîc præterea longo tempore anatomen remq; chirurgicam tractavit. *Tagliacotius* in mutilis ſive curtatis reparandis cum omnium ſtupore exercitatiſſimus; quot vir ille reſtauravit amiſſos naſos, abſciſſa labia? Verùm opera quæ de hiſce jam parata habet, atque brevi in lucem prodibunt, omnibus admirationem excitabunt. Hîc prætereà videre eſt illuſtrem virum *Æneam Vizomium*, excellentiſſimũ *Claudium*, utrunque cum maxima utilitate Medicam praxem profitentem. Téne omittam *Magine*, qui non veritus es Herculeos in re Aſtronomica ſuſcipere labores, ut nos omnes tædio calculi levares: Vives ſanè quamdiu vigebit Aſtronomia. Verùm rerum Bononienſium hiſtoriam accuratè deſcripſit reverendus Pater Cherubinus, qui in ea toto vitæ tempore laboravit.

Ferraria ſita eſt ad Padum, eſtq; una ex famatiſſimis civitatibus Italiæ, ornata pulcherrimis palatiis, nobilitate ditiſſima. Academia hîc eſt, quam concurrentiæ causâ cum Bononienſibus conſtituit Federicus II. Paucis annis elapſis multos paſſa eſt terrimotus. *Ferraria.*

LONGOBARTIA CISPADANA.

Mutina vulgò *Modena* ſita ad viam Amiliam, non *Mutina.*

multùm diſtat ab Apennino monte, muris ſatis fortibus munita. In has ſunt palatia pulcherrima à Ducibus Ferrariæ conſtructa.

Forcelli. *Forcelli.* Antiquitus inſula facta à fluvio Levino. Hîc ſibi diviſerunt univerſum orbem M. Antonius Lepidus & Auguſtus.

Mirandula. *Mirandula*, hæc ſola hodiè quieſcit ſub alis Regis Chriſtianiſmi. Celebris eſt hæc civitas ob Ioannem Picum Mirandulanum, qui vultu extitit (uti teſtatur Laurentius Ananienſis, qui ejus effigiem ad vivum depictam vidit) angelico : ingenio verò adeò acuto, ut monſtrum ſuæ ætatis fuerit vocatus: Verſatiſſimus in variis linguis & ſcientiis, ut opera ejus edita declarare poſſunt.

Regium. *Regium.* Colonia lepidi, cujus prælatus poteſt armatus celebrare ſacrum.

Parma. *Parma.* Pervetuſta eſt civitas in ipſa via AEmilia, ſitu plano, quinis ab Apennino paſ. mil. Suburbia quæ ad occaſum converſa ſunt, ab ipſa civitate. Parma fluvio dividuntur, cujus tranſitus ponte lateritio jungitur. Nominis etymon alii à Parma fluvio deducunt, alii à dictione Latina, quæ ſignificat ſcutum, verum ſine ratione, cùm nomen id habuerit, cùm ibi non Latina lingua ſed Hetruſca vigeret, ſitq; extructa ab Hetruſcis: ideò melius à dictione Hetruſa, quæ principale ſignificat, deduci poteſt. Incolæ hodiè ſunt venuſti nobiles, animoſi, ingenioq; ſingulari. Agrum civitas habet optimum, amœniſſimumq; & fœcundum, undiq; campi circa longè lateq; ſternuntur, paſcuis lætiſſimis felices, ſumma opportunitate rei pecuarię. Vnde in tantum mirabili abundantiâ, lac caſeo figurando

perci-

percipitur, ut copia fidem excеſſerit, nî videris, obtinetque ſummum in tota Italia commendationis gradum, caſeus Parmenſis cum Placentino & Laudanenſe.

Placentia. Civitas à Peucenſo capitaneo Gallo dicta putatur: hoc tempore admodum eſt magnifica nobilitate civium. Iacet perjucundo loco juxta Padum, ab Auſtro campis amœniſſimis cincta, fructiferiſq; collibus. Agrum habet omnium rerum ad uſum mortalium fertilem: Incolis uberrimos etjam quæſtus reddit admirabilis abundantia caſei, uti de Parmenſi territorio diximus. *Placentia.*

Alexandria in monte Feraci; Patria fuit Pii V. *Alexandria.*

Palentia. Hìc occiſus fuit Plancus à M. Antonio, & Stilcon victus ab Alarico Gotho, diſtat hæc civitas non longè ab Aſti: hodiè ejus tantum reliquiæ ſuperſunt. *Palentia.*

Ceva caput ſui Marchionatus. *Ceva.*

LONGOBARDIA TRANSPADANA.

Mantua. Sita eſt in paludibus Mitii: Huic nomen impoſuit Ocnus à nomine matris Manto dictæ. Civitas eſt munitiſſima, ornata pulcherrimis ædificiis, inter quæ hodiè excitant admirationem Cæſaris triumphi, tam affabrè facti, ut cum quavis antiqua & moderna pictura conferri poſſint. Prætereà aula ibi eſt ea arte conſtructa, ut nemo in ea tam ſubmiſſè loqui valeat, quin is, diu aures muro apponit, intelligat voces loquentis. *Mantua.*

Peſchiera. Arx inexpugnabilis ferè. *Peſchiera.*

Breſcia. Civitas una ex præcipuis hujus tractus, tam ratione Caſtrorum nobilium circa civitatem, quorum copia ſuperat univerſas Italiæ civitates; quàm variorum no- *Breſcia.*

bilium aulis intra civitatem. Inſtrumenta bellica hic omnis generis parantur plurima. Hæc libertatem accepit ab Ottone Imper. poſteà variis Dominis ſubjecta fuit; hodiè cū magna tranquillitate quieſcit ſub Veneto Senatu.

Cremona. *Cremona.* Civitas valdè magna, populum habet armigerum & fortem.

Crema. *Crema.* Propugnaculum eſt inexpugnabile.

Bergomum. *Bergomum.* Hoc tempore munitum valdè eſt à Venetis. Hîc ſepulchrum eſt Bartholomæi Coleonis celeberrimi belli Ducis.

Griſon. *Griſon.* Civitas, unde nomen ſumunt Retii illi, qui inter Alpes habitant.

Vattis. *Vattis.* Hic magnus quidam tranſiens in ſpelunca quadam imagines certas inſcripſit lapidibus, quibus curarari exiſtimat morbos contagioſos omnium jumentorum, dum ea ter in illam ſpeluncam introduxerint.

Lauda. *Lauda* vulgò *Lodi*; Hîc fit caſeus præſtans, uti de Parmenſi diximus.

Monza. *Monza.* Hîc coronatur Imperator coronâ ferreâ ab Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſecundum ordinationem Caroli Magni.

Comum. *Comum.* Civitas pulchra & fortis, hinc deſumit nomen Latus Comenſis, vulgò *Lago di Como.*

Papia. *Papia.* Nomen ſumpſiſſe quibuſdam putatur à Papinio Gallo, qui in Italiam tendens hanc civitatem valdè illuſtravit. Antiquis Ticinum dicebatur à Ticino fluvio civitatem lambente. Hìc pons eſt ultra Ticinum pulcherrimus totius Italiæ, tecto, quod columnis innititur marmoreis, ornatus. Academia valdè celebris. Civitas amœ-

na, ſtu

na, ſtudiis valdè apta. Inter cæteros profeſſores ibi docet Medicinam vir Doctiſſ. *Conſtantinus Luca* noſtræ ætatis lumen non vulgare, uti tùm ejus diſcipuli, inter quos & ego aliquando fui unus, tum ſcripta quæ edidit acutiſſima, docere poſſunt abundè, erga omnes, ſed præcipuè exteros humaniſſimus. Multi prætereà alii in variis facultatibus ibi viri ſunt excellentes, quos præterire me cogit libri huj⁹ inſtituta brevitas. Antiquitus fuit Regia Longobardorum, unde civitas hoc tempore quàm pluribus ornata eſt turribus anguſtis & altiſſimis, quæ ſenſim propter ruinæ periculum urgente magiſtratu diruuntur. Templum cathedrale erigi cepit pulcherrimum à Vicecomitibus; Verùm id imperfectum adhuc eſt, alioqui omnium judicio univerſa Italiæ templa ſuperaturum fuiſſet. In foro piſcatorio equus viſitur pulcherrimus ex metallo columnæ impoſitus. In hac civitate corpus requieſcit B. Auguſtini in templo cum monaſterio ei ſacro, quod Liutprandus Rex ob tranſlatum D. Auguſtini corpus reſtauravit cum dote ingenti. Ante hanc civitatem ab exercitu Caroli V, captus fuit Franciſcus I. Rex Gallorum.

Mediolanum una ex maximis Italiæ civitatibus; nomen autem ſumpſit à Vervece, quod eſt Mediolanenſium inſigne, & ſue, quod eſt Heduorum, qui Italiam ingredientes hanc civitatem extruxiſſe unà cum Bitugiribus dicuntur: Ita tradit Alciatus. Hæc civitas multa paſſa eſt variaſq; habuit fortunas, jam libera fuit, jam ſub propriis Ducibus, jam ab Imperatoribus vendita Vicecomitibus, inde poſteà venit ad familiam Sfortiæ: Hodiè rejectis & expulſis Gallis, quieſcit ſub alis Regis Catholici. Maxima in hac *Mediolanum*

civitate omnium rerum negociatio. Civitas populoſiſſima totius Italiæ. Hìc quieſcit corpus B. Ambroſii Eccleſiæ Doctoris.

Vigevano. *Vigevano.* Caſtellum eſt valdè amœnum.

Angiera. *Angiera.* Hinc Dux Mediolanenſis ſolebat titulum accipere Comitis.

MARCA TARVISANA, vulgò PATAVINUM TERRITORIVM.

Rovigo. *Rovigo.* Hìc paſſus eſt inſignem ruinam Adria, unde & mare Adriaticum nomen ſumpſit; antiquitus ad mare ſita erat hæc civitas.

Venetia.

Venetia ſejuncta eſt à continente circiter quinq; milliaribus: ſita eſt mediis in ſtagnis, in intimo ſinus Adriatici receſſu. Condi cepta eſt circa ann. Domini 421. cùm fama ſpargaretur, Hunnos Danubiũ tranſgreſſuros Italiæ invadendæ causâ, quo tempore hujus oræ gentes, tuta in his ſtagnis inſularum loca, primùm cæperunt habitare. Deinde autem perpetuis incrementis urbs adeò crevit, ut nunc in admirabilem fabricam unumq; corpus conflata, circuitu paſſuum octo millia colligat. AEdificiis nitet ſplendidiſſimis, populo opulento ac potente. Et quanquam nihil penè apud ſe (quoniam mediis in ſtagnis ſita eſt) habeat, ex omnibus tamen orbis partibus annona importatur, cujus abundantia, rerumq; ad hominum neceſſitatem ac etjam delicias utilium, niſi longiſſima narratione conſequi non poſſemus. Habet vicus ſeu plebanicas congregationes 72. quod rivi dividunt, ac tranſitus ubique pontibus junguntur, quorum 400. cenſentur. Præcipuus verò rivus, quem canalem magnum vocant, totam urbem interſecat, & circa medium anteà quidem ligneo ponte, nunc verò lapideo magnâ pompâ extructa jungitur. At ne multis magno incommodo circumeunda pontis ſit via, loca habet triginta, ad quæ navicularum certus numerus conſidet, quibus civitas peragratur, numerus autem earum (*gondulas* vocant) 8000. amplius eſſe putatur. Civitas hæc olim exiguo quodam donario recognovit Imperatorem: ſed per ejus liberalitatem & magnificentiam, quam ſemper oſtendit Imperatoribus tam Græcis quàm Germanis, meruit exemptionem, privilegiumq; cudendi monetæ, omnemq; poteſtatem Regiam. Regitur Ariſtocraticè, di-

Venetia.

ſtinctaq; eſt in perſonarum tres ordines; Artifices, Cives & Nobiles: Ex quibus penes nobiles ſtat regimen, quod tribus diſtinguitur conciliis: horum primum eſt concilium magnum, quod ingrediuntur omnes Nobiles, qui vigeſimum quintum ætatis annum exceſſerunt. Prætereà & alii Nobiles, qui minoris ætatis ſunt, eliguntur ſingulis annis in die feſto S. Barbaræ: Huic concilio incumbit creare officiales, quod calendis miro modo efficitur. Alterum vocatur *Conſiglio di Pregada*, hoc providet negotiis ad ſtatum Reipub. pertinentibus. Tertium *Conſiglio di dieci*; inſtitutum propter negocia maximè ardua, ut rebelliones & ſimilia. Vtuntur ritibus propriis, non adhærendo legibus Imperialibus, licet iis ſtudeant, ut cauſas earum cognoſcāt, ut tempore opportuno iis uti poſſint. Dux electus toto vitæ tempore ea fruitur dignitate, utiturq; pompa Regia, egreditur in ſede ſub umbraculo aureo, præcedentibus timpanis argenteis, comitantibuſque variis Legatis. Proviſionis loco non plus aſſignatur Duci, quàm mille coronati menſtrui, idq; ad conſervandam libertatem, cui ſtudio incumbunt unicè. Circum civitatem viſuntur multæ inſulæ, quæ videntur Venetis ferè unitæ: Sunt autem illorum lingua vocatæ *Gindecca S. Angelo della concordia, S. Georgio d' Alega, Murano* locus jucundus ſitu ædificiiſque Venetiis par, ac amœnitate longè præcellens. Hîc pulcherrima vaſa conflantur vitrea & Chriſtallina, nec iis ſimilia reperiuntur in univerſo. Nonnunquam ex vitro conſtructa fuêre organa, quæ pulſatu ſonum reddunt ſuaviſſimum. Item oſtenditur triremis cum remis & malis, omnibuſque rebus neceſſariis ma-

gni ſa-

gni ſanè artificii: deinde Torcello, Mazzorbo, Burano.

Lignago. Arx eſt munitiſſima. *Lignago.*

Verona. Sita ad fluvium Adigium, civitas munita magnæque negociationis. Hîc videre eſt optimum antiquiſſimumq; theatrum. *Verona.*

Vincentia, ampla & magnifica Marchiæ Tarviſinæ urbs, ſita juxta radices collis, duobus amnibus diviſa. Eſt autem ædificata peroptimè, ac ſplendidis operibus ornata, inter quæ prætorium fori magnificentiſſimum cœnobiumq; D. Coronæ ſodalium Prædicatorum, in cujus fano ſacratiſſima ſpina conſervatur, ex corona Servatoris Chriſti, quam huc ex Gallia Bartholomæus Vincentius urbis Epiſcopus ex ordine Prædicatorum attulit, cui abs D. Ludovico Franciæ Rege fuerat donata. Colunt hanc ſpinam Vincentini præcipuè, deferturq; quotannis per urbem cum maximis honoribus. Cœnobium hoc etjam pernobilem habet bibliothecam. Aquis Vincentia benè inſtructa eſt, duobus enim amnib. navigabilibus dividitur, non tamen æqualibus partibus, Bachilione nimirum & Rerone, qui ex vicinis montibus in ipſa urbe Bachilioni jungitur. Bachilio quoq; Teſſinam amnem excepit; juxta Plinii dictum; Abundat urbs hæc maxima rerum omnium ad vitam utilium copia, propter ſummam agri amœniſſimi ubertatem, qui frumenti, vini, cæterarumque frugum maximè fertilis eſt. Tanta cum ipſa urbe, tum in agro, mororum arborum, (quarum fronde bombyces aluntur) frequentia eſt, ut ſummam habeant admirationem. Verùm hoc Sericum non ita eſt robuſtum, ac illud, *Vincentia.*

quod Vermes genuêre, foliis earum arborum nutriti, quæ more nigra producunt; Vberrimum hinc quæſtum Vincentini faciunt.

Seravallum. *Seravallum*, celebris armorum bellicorum officina, pannorumq́;, vini ac frumenti negociatione inclytum emporium, ſitu tam amœno ac nobili præſtans; ut incolæ loci amœnitati capti, uſq; adeò diverſis temporibus accreverint, ut ter neceſſe fuerit mœnia dilatare, quæ nunc bis mille & quingentorum paſſuum ſpacium complectitur. Qua parte ad Septentrionem ſpectat; perpetuos habet montes, per quos Germani Seravallum, emporium illis gratiſſimum, frequentant. Vina enim hîc inveniunt & emunt optima, ſuaſq́; merces permutant, equos, boves, metalla, &c. A duabus ferè partibus, qua in meridiem Venetias verſus, quaq; in Orientem tendit, latiſſimam habet planitiem, elegantiſſimis collibus diſtinctam, unde non ſolum vina, ſed frumenta uberrima colliguntur, non tantùm ad incolarum uſum, ſed ad ſublevandas etjam neceſſitates Alpenſium hominum, qui in Cadubrii jugis & in Tyrolenſis Comitatus parte duram vitam, aut metallis fodiendis, aut lignis ſecandis, tolerant. Ad occidentem colles habet vinetis & olivetis ornatos. Omnibus autem ex partibus paſcua pinguia, tam in campis quàm in montium vertice frequenteſq́; lacus & ſylvas, ut nec venationes, nec piſcationes, nec aucupia jucundiſſima deſint. Illud verò in hujus oppidi ſitu memorabile, quod, qua parte planicies eſt, nullo ſit expoſitum vento, qua autem montibus acclive, perpetuos quaſi ventos ſentiat, ita, ut natum ſit hinc vetuſtum apud Italos proverbium:

Perda

Perda chi uuol che Saraval ha vento. Hîc autem permanens ventus ſanitati conſervandæ conducit, aërem quippe perpurgat, ut hominum memoria auditum non fuerit, Seravallo, vel peſtem, vel contagioſi morbi luem, noxiam fuiſſe. Hoc igitur oppidum in ea regione Tarviſinæ Marchiæ ſitum, quæ in foro Iulienſi patria olim cenſebatur in diœceſi Cenetenſi, eos montes claudit, quos antiquitas Opiterginos vocitabat, nunc Chriſtiana religio pia nomina dedit S. Auguſtæ & S. Antonii, quibus Sanctis illis in montibus templa poſita ſunt. Et quidem Auguſtæ Virgini ac martyri valdè celebre, cujus oſſa ibi poſita, venerantur proximi & exteri, peregrinationeſq; ſuſcipiunt & votivas tabulas ponunt. Calendis Auguſti frequentiſſimus populi ad eam Baſilicam concurſus, quando & celebres ſunt oppidi nundinæ. In iiſdem montibus arces ſunt antiquiſſimæ, quarum tamen veſtigia non adeò diruta ſunt, quin declarent, magnos ibi Principes præſidium ſibi tutiſſimum & habitationem valdè commodam collocaſſe. Oppidum, unà cum aliis finitimis, Imperatorum donatione ad Eccleſiam Conetenſem pertinebat. Sedes deinde fuit Regulorum Caminenſium (quæ familia tunc computabatur inter quinq; totius Italiæ nobiliores) ex quo loco vicinis populis, qui ſub eorum imperio erant, jura dabant. Ricarduſq;, qui ex ea familia ultimus fuit, in eodem oppido quieſcit, in monaſterio D. Iuſtinæ marmoreo ſepulchro, valdè illuſtri, quod quatuor ejus aulæ primates juſta corporis & vultus imitatione ſuſtentant, & latera hiſtoriis eodem marmore diligenter ſculptis, ornantur. In ſumma autem parte marmoreum, cadaver jacet, ſtantq;

ad ſingulos annos quatuor Epiſcopi & uxor ploranti ſimilis. Nunc Veneti oppidum poſſident, molli quidem imperio & ſuavi. Nam Senatorem mittunt cnm Prætorea poteſtate, qui juſtitiam adminiſtrat, & vectigalia curat. Reliquum quod eſt publici regiminis, apud illas familias manet, ad quas antiquitatis & nobilitatis privilegio pertinebat, imminuto tamen jure ſic exigentibus publicis rationibus, quibus privata commoda cedente æquum eſt. Illæ familiæ XIIII. jam ſunt, aut XV. eliguntorq; ex iiſdem XXXV. viri, quibus tota Reipub. adminiſtratio incumbit. Illa Seravalli pars, quæ in montibus eſt, rarioribus ædificiis conſpicua eſt, in reliquo corpore frequentia ſunt & ſplendida. Medium interfluit Meſulus, lmpidiſſimus amnis & piſcoſus, truttas, lupos, carpones, anguillas, cancros ſuppeditans, ab Italicis Latiniſquè Poëtis celebratus, duobuſq; lapideis pontibus conſtratus. Populus religioni deditus, ingenioque ac induſtria impiger, & ad magnas res aptus, niſi civiles ſimultates, quas truculenter exercet, animus ab honeſtioribus ſtudiis plerunq; alienaret. Sunt tamen, fueruntque omni tempore viri doctrinâ, omniq; virtute clari.

Patavium.

Patavium. Civitas antiqua, ſita (ut Strabo ait) juxta paludes, à mari ſurſum habet navigationem. Huic civitati conceſsêre Romani, ut Senatum eligerent. Hodiè ſub Venetorum imperio eſt, à quibus inſigniter permunita eſt muris, turribus vallibuſque; Sumptuoſiſſimis etjam artificiis abundat. Canonici Patavini æſtimantur hodiè omnium totius Italiæ Canonicorum ditiſſimi. Hinc

fuit oriundus Titus Livius hiſtoricus, cujus etiam oſtenditur ſepulchrum. Gymnaſium omnium diſciplinarum à Federico hîc inſtitutum eſt celeberrimum: Hortus quoq; hîc conſtructus infinitis propemodum plantis refertus, quas Magiſtratus in gratiam ſtudioſorum Medicinæ ex diverſis mundi partibus colligi & deferri curavit.

Tarviſium. Locus eſt munitiſſimus, & quaſi inexpugnabilis, tum ratione murorum fortiſſimorum, quibus cinctus eſt, tum ratione fluvii Sili, cujus aqua poteſt inundare in totum territorium. Vrbs hæc rebus ad uſum humanum utilibus inprimis affluens; Copia nanque frumenti, vini, cæterarumque frugum & pecuaria re maximè abundat. Gens perhoneſta lautaq;, ſublimibus & vividis ingeniis prædita. *Tarviſium.*

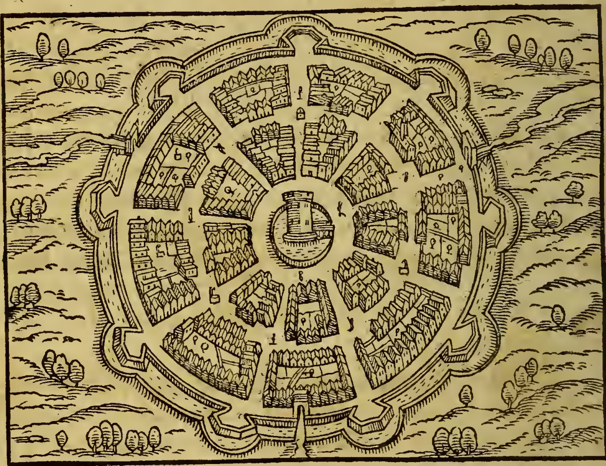
FORVM IVLII.

Palma.

Palma civitas & arx rotunda, anno CHRISTI M. D. XCIII. à Venetis extrui cæpta. Habet propugnacula novem, quæ à ſe invicem diſtant 200. paſſibus. Circa hæc plateæ circulares, pro ornanda acie. Foſſæ civitatem ambientes latæ ſunt paſſus 30. profundæ 12. Portas habet 3. & areas 9. Viæ ex propugnaculis ad centrum ſunt, in quo turris munitiſſima, civitatis ſubſidium. Diameter civitatis eſt ſexcentorum paſſuum. Nomina propugnaculorum ſunt hæc: *Palma.*

1. S. Fortunatus.
2. S. Hermacorus.

3. S. Crux.
4. S. Laurentius.

5. S. Iuſtina.
6. S. Stephanus.
7. S. Maria.
8. S. Clemens.
9. S. Eufemia.

Fundamento ſubſtrati ſunt nummi ex omni metallorum genere confecti cum hac inſcriptione: *Paſcale Ciconia Duce Venetorum, &c. Anno Domini M. D. XCIII.* ab altera verò parte: *FORI IVLII Italiæ & Chriſtianæ fidei propugnaculum.*

Aquileia vel *Aquilæa* ad lævam Natiſonis fluvii ripam, ſitum maris Adriatici proxima, ab Aquillo Trojano extructa creditur. Vrbs olim præclara & felix, ob negotiorum amplitudinem & frequentiam, quoniam ex cunctis propemodum urbis partibus ob ſummam loci opportunitatem & aditum tam mari quàm terra commodiſſimum, merces hûc convehebantur: maximeq; res Aquilenſium auctæ, poſt Spinam & Adriam collapſas, iis enim urbibus ſepultis, ad hanc unam negotiatores omnes confluebant. Deſiit tamen id ſummum mercaturæ ſtudium apud Aquilæenſes, unà cum ipſius civitatis fortuna. *Aquileia.*

REGNVM NEOPOLITANVM,
& primùm LATII reſiduum.

Cajeta. Civitas antiquiſſima cum portu excellenti, tantarum virium, ut aliquando inſtruxerit triginta triremes. Hîc continuum eſt præſidium Hiſpanorum, antiquitus fuerunt hîc ob loci amœnitatem, cœliq: clementiam, deliciæ Fauſtinæ. *Cajeta.*

Mola. Antiquis dicta *Formiæ*. *Mola.*

TERRA LABORIS
ſive
CAMPANIA FOELIX.

Cuma. Antiquitus fuit adeò potens, ut cum antiquis Hetruſcis tunc temporis potentiſſimis contendere non vereretur. Hinc S. P. Q. R. conceſſit, ut publicè linguâ Latinâ poſſet uti, quod nulli alteri populo conceſſerat. Hodiè ruïnæ ejus tantummodo ſuperſunt. *Cuma.*

Pitacuſa. *Pitacuſa.* Locus eſt fortiſſimus, ut meritò altera clavis Regni habeatur.

Baja. *Baja.* Hanc admiratus eſt ob delitias loci Ariſtobolus Iudæorum Rex.

Puteoli. *Puteoli* vulgò *Puzzolo*: Hic locus adeò celebris apud Romanos fuit habitatus, ut altera Roma vocaretur, ubi nullæ ſuperſunt reliquiæ magnificentiæ ejus antiquæ, quæ non pariant admirationem. Molis antiquæ Puteolanæ & Coliſæi ſuperſunt reliquiæ. Piſcina mirabilis, Lacus Lucrinus jam monte tectus valdè alto. Item Avernus cum ſpelunca Sibyllæ, per quam fingitur AEneas & Vlyſſes deſcendiſſe ad inferos. Oſtenduntur adhuc campi Flegrei celebres propter bellum Gigantum cum Hercule. Thermæ excellentiſſimæ diverſis morborum generibus utiliſſimæ. Accedit antrum exiguum vulgò *Moſeta* dictum, vicinum lacui Agnano, in quod ſi animal vivum injiciatur, moritur ſubitò, deinde celeriter extractum & in lacum injectum vitam recuperat, uti ego αὐτοψίᾳ ſum edoctus. Frequenter hîc eſt videre ſerpentium ſeſe ſubmergentium maximam congeriem, in quo divina providentia mirè venit admiranda, quæ non permittit ſerpentes ita multiplicari, ut humano generi damnum inferre poſſent. Plura de hoc loco brevitas vetat.

Plauſalippus. *Pauſalippus.* Ab aëris amœnitate nominatus, cùm locus ſit valdè amœnus. Hîc Cæſar ſuam habuit piſcinam.

Luculli antrum. *Luculli antrum.* Hoc alii attribuunt Baſſo, alii Cocceio: hîc oſtenditur ſepulchrum Virgilii.

Neapolis. *Neapolis.* Caput regni, unde & nomen habet. Sita eſt

inter mare amœniſſimoſq; colles. Colonia Calcidiorum. Dicta primùm Parhenope à Sirene, quæ eò à fluctibus delata erat. Neapolis autem poſteà dicta, quòd cùm à Cumanis fuiſſet deſtructa, de novo iterum ab illis fuerit culta & habitata. Accrevit per adjectionem Palepolis in quantitatem maximam, fideliſſima populo Romano fuit, ſub cujus imperio tamdiu perſeveravit cum magna laude, donec cum reliqua Italiæ parte à Gothis occuparetur: quibus deinde pulſis, Normãni victores eam caput regni conſtituêre; poſteà ad Suevos ratione Reginæ Conſtantiæ unicæ hæredis devenit. Victa deinde Conradino à Carolo venit ad Gallos & Hongaros: poſteà ratione Reginæ Ioannæ venit ad Aragonenſes: hodiè quieſcit ſub umbra Regis catholici. Tanta autem hoc tempore eſt populi frequentia, ut nulli Italiæ cedat civitati. Vrbs ſpatium complectitur magnum, extructa magnificè, mœnibuſq; firmiſſimis munita. AEdes habet cùm Divorum tum hominum ornatiſſimas & ſplendidiſſimas, arces penè invictas. Hûc Principes illuſtreſque viri ſummâ frequentiâ concurruut, & majorem partẽ hîc tranſigunt, ita ut meritò civitas hęc nobilitate reliquas omnes totius Italię ſuperet. Viget hîc Muſica adeò, ut antiquis Arcadibus cedere non debeat: quorumq; rectores non invident Sabaritis. Miraculum hîc viſitur ſingulis annis valdè celebre; Civitas nanque hæc ſeptem in cœlo tutores habet, quorum vitæ deſcriptæ ſunt à Paulo Regio: Inter quos nunc eſt S. Ianuarius, cujus ſanguis cum maxima veneratione in capſula conſervatur niger & durus, inſtar ſaxi, qui cùm admovetur ejuſdem Sancti venerabili corpori, confeſtim diſſol-

vitur, tanquam ſi à puero eſſet ſparſus. Hîc viget ſtudium omnium diſciplinarum, potiſſimùm tamen Legum.

Heraclea. *Heraclea*, vulgò *Torre del Greco*: Nomen ſumpſit ab Hercule, qui huc appulit cum multis navibus.

Cales. *Cales*. Hodiè dicitur *Carinda*, commendata à vino, quod ibi colligitur valdè excellens.

Capua. *Capua*. Antiquitus dicta fuit Oſea, quod lingua Hetruſca ſignificat ſerpentem. Dum autem Hetruſci civitatem hanc nituntur augere, vident ſupra civitatem volantem Falconem ab iis dictum *Capis*, inde ſumpto augurio ſecundum diſciplinam eorum, judicârunt id nomen non eſſe contemnendum, tanquam ſi nomen id majorem adferret dignitatem, quàm anteà habuiſſet, ſicuti etjam ad tantum acceſſit culmen, ut poſt Romam præcipua haberetur. Ideò etiam Senatus Romanus ſæpè deliberavit de ſede ſua cum Capua commutanda.

Nola. *Nola* civitas antiqua, ubi Hannibal per inſidias occidit Marcellum decus militiæ Romanæ.

Somma. *Somma*. Valdè celebris eſt propter vina dicta *Lagrinia* & *vin Græco*, quæ hîc colliguntur, & propter Veſavium montem continuò ardentem, in quo monte periit Plinius, dum ex curioſitate vellet videre magnam eam eruptionem cinerum, qui in Africam & AEgyptum uſq; ſpargebantur.

PICENTI
hodiè
PRINCIPATVS CITERIOR.

Sorrentum. *Sorrentum*, pulcherrimo totius hujus tractus loco

ſitum

ſitum eſt, antiquiſſimum eſt. Hîc plurima miracula quotidiè in Demoniacis oſtenditur à B. Antonio.

Amalfi. Hîc quotidiè admirationem parit ingentem manna ex reliquiis S. Andreæ Apoſtoli profluens in ſuppoſitum cratera, qui licet ſemper effundatur in vaſa deputata ad conſervationem, tamen exiguo tempore iterum repletur. Habet autem manna iſtud effectus mirabiles. Hîc à fluvio inventa fuit pixis Nautica, inventum ſanè nulli antiquorum ſecundum. *Amalfi.*

Salernum: Aërem habet totius principatus excellentiſſimum. Metropolis eſt principatus. Hîc floret ſtudium Medicinæ, licet antiquitus multò magis viguerit. Situm & proſpectum habet ampliſſimum totius occidentalis Italiæ partis. Civitas eſt antiquiſſima. *Salernum.*

Nocera Paganorum, dicta vel quia in varios diſtincta pagos, vel quia inhabitata fuit à Saracenis, quos Paganos vocant, poſt cladem quam in Gariliano ſunt perpeſſi. *Nocera Paganorum.*

Lucani. Pars principatus & Baſilicata. *Lucani.*

Peſte. Civitas antiqua, in qua propter loci & aëris amœnitatem bis in anno florent roſæ. Ab hac nomen deſumit ſinus quidam periculoſus, quem hodiè Nautæ vocant *Golfo di Salerno.* *Peſte.*

Piſciotta. Caſtellum, nomen ſumit à fluvio Buſento, quem Græci vocant pixos. *Piſciotta.*

Policaſtrum. Vrbs nobilis: Ducatus titulo inſignis. Sinum maris habet, quem antiqui vocârant Sapricum, à civitate Sapri. *Policaſtrum.*

Potentia. Civitas antiqua, ſed valdè frigida ſuper Apenninum ſita. *Potentia.*

Venoſa. *Venoſa.* Patria eſt Horatii.

Attella. *Attella.* Hîc cæſi ſunt Galli.

Melphi. *Melphi.* Colonia & ſedes Normandorum, qui patriam ſuam egreſſi, Mauros ex hoc regno expulerunt, regnãdo continua ſerie uſq; ad Reginam Conſtantiam, cui cùm monialis eſſet, conceſſit Pontifex, ut nuberet Federico Barbaroſſæ Suevo Imperatori.

Calabria. *Calabria.* Antiquis Lampetia. Hîc propter commoditatem lignorum & picis conſtruuntur multæ naves.

Altomonte. *Altomonte* magna ſatis copia abundat.

Pacla. *Pacla.* Patria S. Franciſci authoris ordinis Minorum.

S. Nocito. *S. Nocito.* Celebris ob vinum excellens, quod ibi creſcit, Vernochia dictum.

Conſentia. *Conſentia.* Caput & metropolis eſt Brutorum. Sita eſt ad ripam fluvii Crati & Baſenti, unde forſan nomen corruptum trahit originem, urbs comprimis hac ætate nobilis & honeſta. Celebris eſt hæc civitas ob ſepulchrum Alarici Gothi, cum aliquot theſauris, quas hìc abſcondit; & ob fugam Ottonis à Baſilio Græco depulſi, & mortem Ludovici d' Angio. Patria eſt Bernardini Tileſii. Colonia fuit antiquorum Lucanorum.

Martiranum *Martiranum.* Corrupto nomine à Mamerto hujus incolæ non minus ſeſe populo Romano fideles oſtenderunt, quàm armis potentes, ut ipſi ſeſe ſolos opponerent Pirrho exercitus Duci valentiſſimo, ita ut Pirrhus non tentatâ fortunâ recedere fuit coactus.

Nocera. *Nocera* ad maris latus ſita; Reliquiæ ſunt antiquæ Terinæ, quæ ab Annibale fuit deſtructa, cùm eam contra

vires

vires Romanas tutari non poſſet. Hodiè Ducatus titulo inſignis eſt.

Caſtiglione caput Suberum: Huc appulit ex Sicilia veniens Pirrhus. *Caſtiglione.*

S. Euphemia. Hinc nomen deſumit Sinus anteà dictus Lameticus. *S. Euphemia.*

Nicaſtrum. Locus valdè amœnus. Hìc Federicus Barbaroſſa recreare ſeſe ſolebat, tum propter balnea, tum ratione venationis tam ferarum quàm avium. *Nicaſtrum.*

Tiriolum. Reliquiæ antiqui Tyri, uti adeò coarctatur mons Apenninus, ut aquæ pluviæ ædium plurimarum ex tecto ſiniſtro transfundatur in mare Tirrenum, ex tecto verò in Adriaticum. *Tiriolum.*

Maida. Extructa à Mauris, ſicuti Alcamum in Sicilia, ad imitationem eorum Mahida in Barbaria, cùm utraque territorium habeat fertiliſſimum. *Maida.*

Pizzo. Aërem & ſitum habet adeò amœnum & apricum, ut hyberno tempore non invideat Puteolis. *Pizzo.*

Bevona antiquitus portus Hipponii, quem incolæ hodiè vocant *Monteleone*: Situm habet pulchrum, & campos prataque circumcirca: in quibus dicuntur antiquitus vincire ſolitas mulieres coronis, ex floribus, quos ipſe propriis manibus collegiſſent, alludentes forſan ad Deam Proſerpinam, quæ ex Sicilia veniens hûc ſæpè tranſire ſolebat. Hìc nundinæ adhuc durant, quas olim inſtituit Agatocles Tyrannus, & circumcirca inveniuntur multæ antiquitates medaliæ dicatæ ex auro & argento, unde cognoſci poteſt magnificentia Hipponii. *Bevona.*

Soria-

Sorianum.

Sorianum. Hinc titulum Comitis ſumit *Don Ferrante Cataya*, primogenitiis Alphonſi Ducis Noceræ.

S. Stephani monaſterium

S. Stephani Monaſterium à Rutgero Normanno extructum, valdè dives; Hic inter alias Sanctorum reliquias aſſervatur corpus B. Brunonis, qui Pariſios deſerens hîc pœnitentiam egit.

Tropea.

Tropea à verbo τρέπω nomen ſumit, quia cùm fluxus à Pharo huc perveniat, iterum repercutitur, locus ſanè valdè periculoſus navigantibus.

Seminara.

Seminara. Hîc caſi fuerunt Galli à Conſalvo Ferrandes.

Bagnara.

Bagnara in inſula Liparo cōtinenti eſt proxima: Hìc mulieres ob pulchritudinem Nymphis ferè ſimiles ſunt.

Sciglio.

Sciglio in rupe poſitum eſt, nomen retinet ab antiqua Scilla filia Phorci. Hæc civitas munita fuit ab Anaſilao contra Hetruſcos: Hìc quoque M. Craſſus Spartacum concludere voluit, ſed fruſtrà, cùm is aufugiſſet media nocte.

Regium.

Regium. Vna ex antiquiſſimis civitatibus Italiæ, ut quam inhabitârit Eſchenes pronepos Noë. Longo tempore fuit Reſpub. celebriſque fuit propter Andredamum legiſlatorem. Deſtructa fuit à Dionyſio Syracuſano, poſteà reſtaurata à Cæſare: multa paſſa eſt à Barbaroſſa. Hìc mulieres Siculum habitum ex parte aſſumunt,

Gieraci.

Gieraci. Civitas antiquitus dicta *Locri*, extructa ab Ajace in fronte, ut volunt aliqui Itali, hìc dicitur ſingulis diebus apparere iridem, nec unquam ob aëris temperiem ſummam ibi fuiſſe peſtem. Hæc civitas prima fuit, quæ apud Græcos uſa eſt legibus ſcriptis. Hìc regnavit Seleucus

legiſla-

legiſlator, qui adeò ſævit in adulteros, ut iis utrunque oculum erui voluerit: ideoq; cùm & filius ejus proprius in adulterio deprehenſus eſſet, unum oculum ſibi, alterum filio erui voluit. Celebris etjam fuit ob Timæum Philoſophum, Eunomum Muſicum, Eutimium Athletam adeò robuſtum, ut humeris ſuſtineret ſaxum adeò grave, ut illud par boum vix trahere poſſet. Hìc fuit templum Proſerpinæ, quod ob ejus divitias fuit ſpoliatum à Pirrho, Dionyſio Syracuſano, & Pleminio Romano.

Catanzarum. Civitas eſt ex maximis Calabriæ, adeò fidelis ſuo principi, ut permiſerit ſibi, dum à Gallis obſideretur, auferri proprium argentum, & ex eo cudi monetam, in ſubſidium militum præſidiariorum, Hiſpanorum totiuſq; patriæ, quam monetam hodiè adhuc ſervant memoriæ gratiâ. *Catanzarũ.*

Taverna. Civitas originem ſumpſit ab antiqua Treshineſe, quæ cum in littore maris conſtituta eſſet, à Mauris deſtructa & poſteà iterum reædificata remotiùs à mari, loco quaſi inexpugnabili, fuit deinde longâ obſidione vaſtata à VVilhelmo Normando. Vltimò duobus inde miliaribus habitatur, loco magno inter duos fluvios Litello & Albi dictos. *Taverna.*

Policaſtro. Hìc aſſervatur una ex ſpinis coronæ Domini noſtri, quam Claudia Regina Galliæ dono dedit Fratri Dionyſio Sauco. *Policaſtro.*

S. Severina alto in monte ſita, in medio duorum fluminum, naturâ ſuâ ſatis munita. *S. Severina*

Rocca. Hìc montes ſalis colliguntur. *Rocca.*

Lacinij Promontorium. Hodiè *il Capo delle colonne.* *Lacinij Promontorium.*

Hìc celebre illud templum Iunonis, quod AEneas honoravit calice argenteo. Hìc ſchola fuit Pithagoræ, hìc cineres Philothetis, qui ſupra altare poſiti non fuerunt ſparſi à ventis. Hìc armenta à lupis ſecura erant conſecrata in templo. Hìc Annibal conſtituerat columnam unam auream tollere, ſed ſomno horribili terræfactus continuit manus.

Crotone. *Crotone.* Antiquitus una ex maximis & optimis civitatibus magnæ Græciæ, cui muros præſcripſit Miſellus, loco adeò ſereno & clemente, ut vulgi proverbio feratur: *Crotonis aëre ſalubrior.* Fuit valdè celebris propter Orpheum Poëtam & Pithagoram, qui ex Samo, vel (ut alii) ex Hetruria veniens, princeps fuit Philoſophiæ Italiæ. Præterea ob Democidem Medicum Regibus Perſarum chariſſimum, & varia exercitia Athletica, in quibus excellens fuit Milo.

S. Maria. *S. Maria del Potire.* Hoc templum ſemper tremere fertur, dum illud ingreditur mulier aliqua.

Sibaris. *Sibaris.* Civitas antiquitus à Sibari fluvio dicta. Hæc propter amœnitatem loci ita crevit, ut aliquando exhibuerit trecenta armatorum millia: Deinde luxu & faſtu periit à Crotoniatis ſuperata.

Turium. *Turium* vocatum fuit *Copiæ*. Hìc ſcripſit Herodotus ſuas hiſtorias. Caronda quoque ut leges ſuas conſervaret, in ſeipſum homicidium commiſit.

Heraclea. *Heraclea* anteà dicta Syrus. Hìc ſtatua fuit Minervæ, quæ oculos torſit in Iovios civitatem ſpoliantes.

Metrapontũ. *Metrapontum.* Hìc Hipparchus Aſtrologus, primus docuit motus cœleſtes, tabulis eam in rem conſtructis. Reliquiæ ejus tantùm ſuperſunt hodiè.

Tarentum. Aliqui dictum exiſtimant à Tara filio Neptuni, alii ab Hercule originem trahunt, adeò hæc civitas crevit operâ Falanti Spartani, ut cùm regeretur Democraticè, certaret cum Lucanis frequentiſſimè, advocato in auxilium jam Alexandro, jam Pirrho, utroque Rege Epirotarum. Adeò fuit dives, ut totius regni nulla, præter Siracuſam, tantas divitias adferret populo Romano. Hinc oriundus fuit Architas Mathematicus celebris, qui columbam æneam volantem conſtruxit. Hinc etjam Ariſtoxenes Muſicus. Multas paſſa eſt hæc civitas clades, ſed nullam majorem eâ quâ Sabba Saracenus eam affecit, totam civitatem cum principe ſuo Vaſtando. In aditu hujus civitatis portus eſt celeberrimus. Magnæ Græciæ finis eſt. *Tarentum.*

Capo di Leuca antiquis dictum Promontorium Iapigium: Hìc celebre erat templum Minervæ, in quo ſervabantur arma & torques Diomedis. *Capo di Leuca.*

Otrantum. Civitas magni momenti: Acomat Baſcia civitatem hanc expugnavit, ex commiſſione Principis ſui Mahometi II. oſtenditq; novum medium muniendi civitates, quem imitata poſteà eſt tota penè Europa. Hæc civitas vicina eſt Græciæ, ab ea diſtans tantùm quinquaginta miliaribus Italicis. Ideò conceperat primùm Pirrhus & poſt eum M. Varro, conjungere Italiam Græciæ, per pontem ex navibus conſtructum. *Otrantum.*

Brunduſium antiquitus una ex maximis Italiæ, hodiè ferè jacet deſtructa, licet portum habeat excellentiſſimum. Nomen deſumpſit à cornu cerviuo linguâ antiquâ, Meſapiorum ita vocato. Similitudinem enim hujus cornu ob- *Brunduſium.*

tinebat hæc civitas. Hanc aliqui volunt fuiſſe Acherontiam, alii negant.

Acerenza. *Acerenza*. Similiter hanc alii exiſtimant antiquorum eſſe Acherontiam: Hodiè celebris eſt ob polum optimum qui ibi invenitur, quem Medici judicant Armeno ſatis ſimilem.

REGIO BARIANA, antiquis PEVCETIA.

Barium. *Barium* emporium inſigne, civitas antiqua, regionis caput, inſignis Archiepiſcopali ſede. Templum habet valdè magnificè extructum, D. Nicolao ſacrum, in quo reliquiæ ejus Sancti cuſtodiuntur: ex ejus ſepulchro continuò fluit manna.

Barletta. *Barletta*. Hìc multi degunt mercatores, qui grana diſtrahunt.

Quarata. *Quarata*. celebris ubiq; pulchritudine mulierum.

APVLIA.

Salpe. *Salpe*. Hìc Hannibal cùm anteà ſtrenuus valdè eſſet miles captus amore mulieris cujuſdam, factus eſt omninò effœminatus, ita ut omnem amitteret authoritatem.

Manfredonia. *Manfredonia* crevit ex ruinis Sipontinis. Hìc hodiè magna eſt grani mercatura.

S. Severus. *S. Severus*. Hìc reſidet hujus regionis Gubernator, qui etjam autoritatem habet in comitatum Moliſiorum.

Foggia. *Foggia*. Hìc vectigal ſolvitur ſecundum antiquas Conſtitutiones à paſtoribus Abniſcenſibus, quod quibuſdam annis accedit ad ducenta millia aureorum.

Nocera Saracenorum. Dicta eſt à Saracenis, quos Federicus II. ex Africa veniens hûc adduxit, iiſq; habitationem aſſignavit. Antiquis dicta eſt Luceria, quia in monte ſita, undiq; lucem capiebat. Antiquitus celebris propter templum Minervæ, & quod Colonia eſſet Romanorum, hodiè celebris duplici mercatu annuo. *Nocera Saracenorum.*

Ferenzola. Hîc obiit Federicus, ſicuti illi à Vate quodam erat prædictum. *Ferenzola.*

PRINCIPATVS VLTERIOR.

Monte Vergine. Monaſterium valdè celebre, quod ſi quis intret ſecum ferens cibos Paſchales, ſtatim excitantur fulmina & tempeſtates maximæ circumcirca. *Monte Vergine.*

Beneventum. Metropolis antiquorum Samnitum, antiquis dicta Maleventum. Situm eſt ad fluvium Sabbatium. *Beneventum.*

Monte Caſino. Hîc tempore Licinii Craſſi Conſulis, virgo jam recens nupta mutata ſcribitur in maſculum. Hîc eſt celeberrimum Monaſterium B. Benedicti, extructum ex ruinis templi Apollinis. *Monte Caſino.*

Arpinum. Patria C. Marii & Tullii Ciceronis. *Arpinum.*

Civita di Chieti. Reſtaurata eſt à Normannis. Metropolis eſt: Hîc eſt ſedes audientiæ hujus provinciæ. *Civita di Chieti.*

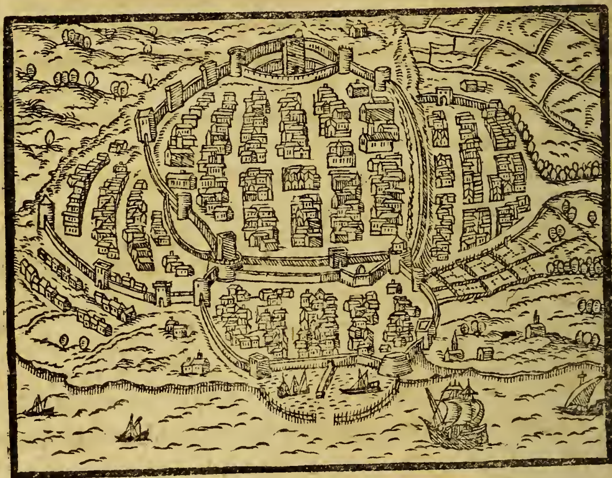
APRVTINA REGIO.

Sulmo patria Ovidii: Hîc olim cultri & gladii conficiebantur optimæ temperaturæ. *Sulmo.*

Aquila maxima civitas regionis Aprutinæ: poſita eſt in colle, emporium inſigne variarum mercium, ſed potiſſimum croci. *Aquila.*

SARDINIAE INSVLAE REGNVM.

Calaris.

Calaris. *Calaris.* Metropolis hujus Inſulæ, multis privilegiis ornata; creat civitas hæc conſules, qui poteſtatem habent ſontes puniendi citra authoritatem regalem: præterea novas leges condendi, cum populi tamen conſenſu. Sita eſt ad montem, quem etjam aliquantulum aſcendit verſus Africam. Portus maris hic inſignis eſt, in quo naves omnis generis in Orientem & Occidentem proficiſcentes. Continet autem civitas in ſeſe quatuor civitates, quarum media propriè dicitur Calaris, reliquæ ſuburbia potius merentur. *Villa nova* quidem verſus Orientem; *La Gliapo*

la ſive

la ſive *La Narina*, verſus Meridiem; *Stampar* verſus Occidentem. Hîc quoq; Gubernator Regis nomine cum inſigni quantitate Comitum & Baronum reſidere ſolet.

S. Reparata olim vocata eſt Oribantium. *S. Reparata.*

Algherum. Hîc piſcantur ingentem copiam corallorum. *Algherum.*

Saſſarum. Civitas eſt magni momenti. *Saſſarum.*

Oriſtan dicta Arbarea: In hac civitate ante non multos annos degebant judices, qui juſtitiam adminiſtrabant, ſecundum leges illarum linguâ ſcriptus. *Oriſtan.*

Lodurum. Hîc reſidet Gubernator, qui neceſſariò hujus regionis eſſe debet, atque in abſentia Viceregis: Dominium habet in magnam partem hujus regni. *Lodurum.*

CORSICA.

Calvum. Oppugnatum fuit, ſed fruſtrà ab exercitu Turcarum & Gallorum. *Calvum.*

Baſtea. Hîc reſidet conſul unus ex parte Domini Genuenſium. *Baſtea.*

Bonifacius. Civitas valdè munita, capta tamen tum à Turcis, tum à Gallis; poſtea pace inita inter Henricum II. Regem Chriſtianiſmum & Philippum Regem Catholicum, reddita primis ejus & legitimis Dominis. *Bonifacius.*

Mariana à Mario dicta, qui huc duxit Coloniam. *Mariana.*

SICILIAE INSVLAE REGNVM.

Leontium ſitum ad lacum piſcibus abundantem; Hîc floruit Gorgias Rhetoricæ inventor. *Leontium.*

Carolentinū civitas, extructa à Ioāne à Vega Vicerege. *Carolentinū.*

Auguſta anteà Megara, portum optimum habet. *Auguſta.*

Siracuſa. *Siracuſa* antiquitus valdè fuit ampla, comprehendens Thicam & Acradinam inſulas quaſi conjunctas. Ex hac civitate aliquando prodiêrunt duodecim equitum millia ex civibus tantùm collecta. Tam fuit dives, ut contra inimicos produxerit quadringentas naves in prælium. Huic civitati inſcribitur inventio comœdiarum. Hinc etjam oriundus fuit Archimedes princeps Mathematicorum.

Terra nova. *Terra nova* anteà dicta Heraclea: Hinc diſtrahitur magna ſalis copia in varias regiones.

Caſtrogianũ. *Caſtrogianum* maxima civitatum mediterranearum, antiquitus dicta Ennea. Hìc olim fuit templum Cereris valdè inſigne. Hìc Pluto fabulatur rapuiſſe Proſerpinam.

Leocata. *Leocata*. Hìc colitur magna devotione B. Angelus.

Grigentum. *Grigentum*. Hìc Tyrannidem ſuam exercuit Phalaris, qui voluptatis ergò homines in taurum æneum conjecit igne accenſum, atq; ſic eos interfecit. Galla ſumptuoſiſſimum hìc extruxit ædificium in externorum & peregrinorum hoſpitationem. Sal hujus loci mirabilis eſt naturæ; in aqua nanq; induratur, in igne diſſolvitur.

Sacca. *Sacca*. Balnea habet optima, aquaſq; alias ſaluberrimas.

Marſala. *Marſala* promontorium habet, quod antiqui vocarunt Lelibæum. Huc appellantes Mauri, qui in deſtructionem inſulæ venerant, tantam in hac civitate exercuerunt tyrannidem, quantam nulli unquam alii, cùm omnes etjam tenerrimos infantes in partes ſecarent, & in ahenos coquerent.

Trapanum. *Trapanum* vel *Drepanum*. Civitas fortiſſima, cum

optimo

optimo portu. Hîc maxima corallorum eſt piſcatio; ſic maxima ſalis copia. Effoditur etjam certum genus terræ, quod Veneti emunt ad vitria conficienda. Huc venit AEneas, atq; ibidem ſepultus Anchiſes.

Palermum. Colonia antiquiſſima Phœnicum, uti oſtendunt epitaphia aliqua literis Chaldaicis conſcripta, exiſtimatur extructa tempore Abrahami. Maxima civitas & metropolis hujus regni. Hodiè quatuor præcipuis partibus conſtans, quarum una Harumna eſt, quam Chaldæi & Phœnices condiderunt, & quam Vrbem veterem priſci nominabant. Ea adhuc ambitioſa mœnium ſtructura, quibus latè atque peraltè circumductis cingitur, in cæterarum partium meditullio integra propè cernetur, quorum fiducia Gothi in hunc locum, velut inexpugnabilem arcem ſe recipientes, nunquam vi ab hoſtibus capti, ſed ſola deditione ſubacti ſunt. In hac veteri urbe ædes complures ſunt publicæ & privatæ, ſacræ & prophanæ, ſuperbia & pulchritudine cæteris Italiæ ædificiis nihilo inferiores. Nam ad urbis verticem, Occidentem verſus, arx eſt præclara, quam Palatium Regale appellant, magnificè ex quadratis lapidibus compacta, & in multis ſuis partibus parco marmore, ac auro gemmiſque ſplendidè ornata, inſignes vermiculato opere aulas, aulæis oſtro tinctis contectus, pavimenta marmoreis prophyreticiſq; teſtulis conſtrata, exhibens, multorum hucuſque Regum & Imperatorum domicilium, in cujus veſtibulo ad latus dextrum templum eſt D. Petro ſacrum, à Rogerito Siciliæ Rege fundatum. Quod ſua pulchritudine & rerum pretioſiſſimarum apparatu, cæteris, quæ in Italiæ nunc uſquam extant, ſeu veteri

Palermum.

bus, ſeu novis, meritò præferri conſtat, quo nomine ab omnibus, qui Panormum aut inhabitant, aut inviſunt viris, non imperitis modò, ſed ingenio etjam doctrinæq; præſtantibus, ſumma cum admiratione ac jucunditate frequentatur. Eſt & in hac urbis regione perangusta Slafanorum domus. Hoſpitale novum, quod & ſtructuræ magnitudine & loci pulchritudine cæteris quibuſvis Xenodochiis nihil invidet. Major etjam totius urbis Eccleſia reticulata eſt ſtructura, quadrato ac diverſis in exteriori facie imaginibus figuriſq; inciſo ac perpolito lapide à Gualtherio hujus nominis II. Panormitano Archiepiſcopo, anno ſalutis M. C. LXXXV. fundatam, ubi Regum Reginarumque Siciliæ ac Ducum quoque cadavera ſunt recondita. Longum inſuper foret, reliqua primæ regionis ornamenta & præclara ædificia commemorare. Altera Panormi pars eſt, quàm longo poſt veterem urbem tempore conditam Neapolim, id eſt, novam urbem appellatam, Polibii auctoritas demonſtrat. Hæc ea eſt, quę urbe veteri ad meridem hæret, & à palatio incipiens, in formam deinceps Hemicycli producta claudebatur; Regiones in ea Normannorum ætate fuerunt, Kemonia, Albergaria, Deſin & Yhalcia, quæ à Saracenis ſunt appellationes deductæ. In hiſce regionibus miræ cœnobiorum & Eccleſiarum multitudo. Tertia Panormi pars ea eſt, quę veteri urbi ad Septentrionem interfluente amne hodiè hæret, Seraliadis Normannorum Regum ætate & hodiè appellata. Tranſpapyretum civitas Rogerio regnante in privilegiis & publicis tabulis etjam dicta. Hæc à Palatii confinio & à fluviolo Papyreto initium habens, mœ-

nibus

nibus curvato curſu cincta, veteri urbi ad turrim Pharath, jungebatur, ut ex murorum fundamentis, in quæ foſſores paſſim incidunt, liquet. Forum ejus venale à Bandera nomen habet. Ejus ædes ſacræ ſunt templum, S. Crucis Parochiale, & alterum D. Hyppoliti. Eſt & D. Auguſtini cum Eremitarum fratrum cœnobio non ignobile fanum. Hanc urbis partem Papyretus amnis hodiè ſtatim interfluit, qui plures habens triticas molas ad Panormitanum portum ſe exonerat. Quarta & ultima Panormi pars eſt, id totum ſpacium, quod inter veterem urbem duaſq; urbis prædictæ partes & portus littora interjacet, complectitur, ingens ſanè & pluribus regionibus ſacriſque ac profanis ædibus præclaris ornatiſſima. Nam cum olim ſtagnante fluvio ac ſtagno quoque eam perfundente, tota eſſet paludoſa, habitationi erat inepta, proceſſu verò ævi palude reſiccata, ſuburbiis locum dedit. Hæret huic arx vetus, quam Caſtellum ad mare ideò vocant, quod tres ejus partes mari impetuntur, & ad tuendum portus oſtium à priſcis condita, ſed à Saracenis templo Mahumetanæ ſuperſtitionis excitato ornata, & à Roberto, Guiſcardo, ac Rogerio fratre, illis ſuperatis, poſtmodum inſtaurata, ut in annalibus Siculorum & vita Rogerii legimus, quam extremo Carolus V. Cæſar propugnaculis ingentibus munivit. Ita Panormus quatuor præcipuis partibus complexa, habet in circuitu paſſ. M. ferè quatuor. Anno nanque ſalutis M. C C C C. X C I I I. filo extra mœnia ducto ambitus ejus demenſus eſt, mœnia vetuſtate collapſa, à diverſis Siciliæ Regibus reſtaurata, ſed & recenti ætate Senatus ipſe Panormitanus muris ac frequentibus propugnaculis ad

recentiorem diſciplinæ militaris munitionumq; formam innovatis, munitiſſimam hanc patriam reddidit.

Monreale. *Monreale.* Hîc ſplendidiſſimum totius Europæ viſitur templum extructum à Rege Bono Guilielmo.

Termine. *Termine* antiquitus dicta fuit Himera; hîc habitationem ſuam fixit Steſichorus Poëta.

Pollizzi. *Pollizzi* à celebri illo templo Pollucis nomen ſumit.

Meſſina. *Meſſina.* Emporium inſigne, variis privilegiis dotatum.

Catania. *Catania.* Hîc Schola eſt inſignis. Hìc olim celebris fuit Anapia, volens patrem & matrem è mediis flammis eripere. Hodiè mirabile eſt velum S. Agathæ, quod flammas ex AEthna monte civitatem verſus ruentes reprimit, quandocunq; extra muros fuerit oſtenſum.

SLAVONIA.

Zara. *Zara* anteà Iadera dicta, caput ſui comitatus, hodiè valdè munita à Venetis.

Mortara. *Mortara.* Hîc colligitur vini & olei magna copia.

Sabenico. *Sabenico.* Civitas inſignis.

DALMATIA.

Salanum. *Salanum.* Hîc ſuperſunt aliquæ reliquiæ Diocletiani, qui hoc loco, uti patriâ ſuâ, afficiebatur.

Raguzia. *Raguzia.* Civitas valdè nobilis, tributum ſolvit Turcæ, & Regem catholicum in ſignum amicitiæ recognoſcit levi dono. De cætero gubernatur à ſe ipſa, ſub propriis legibus, ſub protectione S. Blaſii. Emporium eſt valdè celebre: cum per totum mediterraneum, magis quàm multitudine navium; nam etjamſi civitas non ſit adeò magna, habet tamen facilè centũ & plures magnas naves.

Caſtel novo ad oſtium ſinus Rizonici ab antiquis vocati. *Caſtel novo.*

Catarum optimum habet portum, ſubjectum eſt S. Marco. *Catarum.*

CARINTHIA
&
STIRIA.

Petovia. Hîc Legiones Romanæ fixerunt ſedem. *Petovia.*

Agras metropolis eſt: Hîc aqua in civitatem deducitur eo ferè modo, quo in Toletum. Hîc Princeps in inveſtiturą non tantâ utitur pompâ, quantâ in aliis locis. *Agras.*

CROATIA
&
CORBAVIA.

Goritia caput ſuæ ditionis eſt. *Goritia.*

Gradiſca ad ripem fluvii Savi. *Gradiſca.*

TRANSYLVANIA ſive DACIA
&
VVALACHIA.

Torda. Hîc pœna capitis damnantur adulteri. *Torda.*

Sibinium. Civitas præcipua: Hîc reſidet ejus princeps, quem vocant *Voikada.* *Sibinium.*

BOSNA.

Cozzach civitas inſignis eſt Boſnæ. *Cozzach.*

Laiza. Hîc multa videntur ſepulchra antiquorum Boſnæ Principum cum pulchris epitaphiis, quæ vitam illorum explicant literis Servianis. *Laiza.*

SERVIA.

Samandria. Hæc eſt ſedes Sangiaci proprii. Hîc in *Samandria.*

una civitatis portarum dens gigantis cujuſdam aſſervatur.

Prisdena. *Priſdena* ad lacum Ezziram. Patria Iuſtiniani Imperatoris.

Stonibrigadum. *Stonibrigadum.* Sedes Deſpotæ proprii, antequam à Turcis caperetur. Hìc ſæpè reſidet Mettropolita quidam, quem ipſi Patriarcham vocant: Nam gens hæc receſſit ab obedientia Patriarchæ Græcorum.

Belgradum. *Belgradum* anteà Taurunum dictum ad ripam Danubii, Hungarorum & totius Chriſtianitatis, antequam à Turcarum Imperatore Solimanno eſſet expugnatum, refugium. Hìc ſedet hodiè proprius Sangiacus.

BVLGARIA
ſive
MESIA INFERIOR.

Serraium. *Serraium.* Civitas Bulgariæ inſignis eſt.

Sophia. *Sophia.* Metropolis antiqui populi Treballi. Hic locus quaſi centrum eſt earum regionum, quas Turca occupat in Europa. Ideò hìc reſidet Belerbei Græciæ, cui parent Sangiaci plures viginti. Totus præterea ei paret equitatus quem Turca poſſidet in Europa.

Nicopolis. *Nicopolis* à Sangiacis regitur. Propè hanc civitatem veſtigia ſuperſunt pontis admirabilis maximèq; ſtupendi, quem conſtruxit ſupra Danubium Trajanus Imperator, dum pugnaret contra Getas, hodiè VValachos dictos. Habet autem pons iſte viginti longos arcus cum totidem columnis ex uno lapide ſplendidiſſimo. Nullus unquam huic ſimilis pons in hoc noſtro hemiſphærio extitiſſe putatur.

RASCIA
ſive
DARDANIA.

Bodon ad ripam Danubii, celebris ob præſidiū, quod ibi habet Turcarum Imperator, atque ob nundinas, quæ quotannis ibi celebrantur, ubi armenta tum temporis videre eſt tanto numero, ut admirationem excitare valeant, quibus providetur Conſtantinopolis & Adrianopoli. *Bodon.*

ALBANIA.

Alexium. Hìc ſepultus fuit Scanderbeccus, qui apud Albanos primus meruit nomen Regis, ob victorias plurimas à Turca reportatas. *Alexium.*

Durazzum. Civitas hæc celebris eſt ob famem, quam hìc paſſus Cæſar, dum contra Pompejum pugnaret. *Durazzum.*

Velona. Hìc reſidet Sangiacus. *Velona.*

Scutari. Civitas valdè fortis, tradita Ottomannis ex pacto cum Venetis inito. Hìc reſidet Sangiacus. *Scutari.*

Croja. Civitas inexpugnabilis; dicta primùm Eribea. *Croja.*

GRAECIAE EPYRVS.

Butrintum. Colonia Romanorum, ſita in parvo ſinu antiquis dicto Butrotico. *Butrintum.*

Sibota ad fluvium Acheronta ſita eſt. *Sibota.*

Preveſa antiquis dicta Ambracia, & poſteà Nicopolis. *Preveſa.*

Larta. Hìc tempore Græcorum dominium habet Deſpota quidam, quod Principem apud eos denotat. *Larta.*

S. Maura inſula ejuſdem nominis ſita, culta potiſſimum eſt à Iudæis, qui ex Hiſpania pulſi propter uſuras Turcas evexerunt, docendo eos artes, exercitiaque noſtra, præſcribendoq; modum vivendi politicè. *S. Maura.*

Zante. *Zante*, antiquis Zacinthus, in inſula ejuſdem nominis ſita, eſt maximus illius tractus.

LIVADIA GRAECIAE ſive DORIS.

Lepantum. *Lepantum*, antiquis Neupactum, civitas eſt mediocris quantitatis. Hìc reſidet Sangiaccus.

Anticira. *Anticira*, hodiè vocatur Snola.

Delphi. *Delphi*, civitas hæc antiquitùs fuit celebris, ob templum illud celeberrimum Apollinis; Non longè hinc diſtat fons Caſtalius, vicinus monti Parnaſſo, ubi habitaſſe ſcribuntur à Poëtis novem Muſæ.

Liciæ caſtrũ Auſtrale. *Liciæ caſtrum Auſtrinum*, fortiſſimum & inexpugnabile eſt.

MOREA ſive PELEPONESVS GRAECIAE.

Liciæ caſtrũ Septentrion. *Liciæ caſtrum Septentrionale*: cum præcedenti, quod Auſtrinum dicitur, tutiſſimum propugnaculũ Cherſoneſi.

Corato. *Corato*, antiquis *Corynthus*, extructa à Siſipho latrone. Olim fuit clavis Græciæ. Situm habet inſignem, inter mare Ionium & Archipelagum. Dives valdè eſt, ob confluxum mercatorum ex omnibus locis. Hìc templum olim valdè fuit celebre dedicatum Veneri, cui erant conſecrata multa ſcorta, inter quæ celeberrima fuit Lais, quæ cùm talenta exigere eſſet ſolita, occaſionem præbuit proverbio: *Non omnibus datum eſt adire Corynthum.*

Clarentia. *Clarentia*, antiquis *Sicion*, prima quæ apud antiquos ſeſe Rempubl. fecit: cumque leges non mutaret, diutiùs

per-

permanſit in libertate, quàm ulla alia Reſpubl. totius univerſi.

Olympia; Hìc Hercules victo Rege Angæa, inſtituit Iovi patri ſuo feſta quinquennalia; quod annorum ſpatium Græci vocârunt Olympiadem. *Olympia.*

Modò, civitas hujus tractus ferè maxima. *Modò.*

Navarinum, antiquis *Pilæum*, ob Neſtorem celebris. *Navarinum.*

Meſſenichia ſive Meſſena, metropolis ſuæ regionis. *Meſſenichia.*

Malvaſia, antiquitus Arvaſia, celebris ob vinum, quod ibi creſcit, optimum. *Malvaſia.*

Meſitra, antiquis *Sparta*, celebris ob leges Licurgi, & ob varia bella Spartarum contra Thebanos, Perſas & Athenienſes. *Meſitra.*

Perita, anteà *Pephnum*; hìc dicũtur formicę eſſe albæ. *Perita.*

Neapolis Romaniæ, civitas munita: hìc Turca cuſtodię gratia aliquot habet triremes. *Neapolis Romania.*

DVCATVS ATHENIENSIS.

Athenæ olim civitas celeberrima Græciæ, hodiè dicitur Stetine, extructa eſt à Cecrope I. Athenienſium Rege, atque à Pallade vel Minerva denominata. Hîc olim inſignis erat Vniverſitas, in qua excellentiſſimi docuerunt Philoſophi, & variarum rerum periti viri, quorum multorum monumenta hodiè adhuc teruntur manibus. Huc Romani ſuos miſerunt filios ſtudiorum gratiâ, ut refert Laërtius, unde & Cicero ad filium ſcribit, lib. 1. Officior. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, (idque Athenis) abundare oportet præceptis inſtitutiſq́; Philoſophiæ, propter ſummam & Doctoris authoritatem & urbis: quorum alter te ſcientia augere poteſt, altera exemplis, &c.* Solon *Athenæ.*

præcipuus hujus civitatis fuit legiſlator. Hodiè ſanè civitas hæc tam nomine ſuo, quàm ſtatu præſenti, manifeſtè oſtendit rerum mundanarum inſtabilitatem, cùm non modò nomen mutârit, ſed & in omni gloria ſua ſit ſpoliata. Civitas enim eſt exigua, pago ſimilis, omni barbarie referta. Antequam à Turcis poſſideretur, Ducem habuit proprium.

Maratona. *Maratona*; Hîc mortuus Icarus Rex, & Theſeus taurum ſuperavit.

BOETIA.

Stibes. *Stibes*, antiquis dicta Thebæ; hæc civitas à Phœnicibus originem trahit. Hinc oriundus Hercules, Epaminonda, Pyndarus. Hîc Meneceus pro patria propriam vitam expoſuit.

Cheronia. *Cheronia*, patria Plutarchi.

TVMENESTIA.

Armiro. *Armiro*, antiquis Demetriades, altera Græciæ clavis: Hîc olim extructa fuit navis Argi. Hodiè eſt inſigne emporium.

Farſa. *Farſa*; hîc victus fuit Pompejus à Cæſare; ſimiliter Brutus & Caſſius ab Auguſto.

Tricola. *Tricola*: Huic præeſt hodiè Sangiacus.

Voidamar. *Voidamar*: hîc quoque reſidet Sangiacus quidam.

MACEDONIA.

Salonicchi. *Salonicchi*, antiquis Theſſalonica, propter victoriam, quam conſecutus fuit Philippus Amintæ filius contra Theſſaliæ populos; Anteà nanque dicta fuit Halia; à Theodoſio magnam paſſa eſt ruinam: hodiè ita reſtaurata viſitur, ut una ſit ex optimis Græciæ civitatibus, mercibus

variis abundans, habitata à Iudæis, qui ex Hiſpania fuêre ejecti. Hæc civitas valdè peſti ſubjecta eſt.

Nicalidi, antiquis Stagyra; patria Ariſtotelis Philoſophorum Principis. *Nicalidi.*

Cavala in ſinu Strimonico: Hîc qdā Sangiac⁹ reſidet. *Cavala.*

Sidrocaſſa; hîc cuduntur Aſpri, moneta Turcica: nec in ulla alia Græciæ civitate, excepta Conſtantinopoli cuditur moneta. *Sidrocaſſa.*

THRACIA ſive ROMANIA.

Abdera, patria Democriti. *Abdera.*

Caridia, quaſi Cardia, id eſt, cor, quod corvus hîc reliquit, poſtq̃ id furto abſtuliſſet Harmocari ſacrificanti. *Caridia.*

Dardanelli, hîc pontem conſtruxit Xerxes tranſiens per Græciam. Mortuus hîc eſt Herus & Leander. *Dardanelli.*

Calipolis, prima civitas à Turcis in Europam venientibus capta. Hodiè regitur à Sangiaco. *Calipolis.*

Adrianopolis, ad fluvium Marizzam. Hæc eſt una ex celeberrimis civitatibus, quas Turca poſſidet in Europa. Capta eſt ab Ammate I. Turcarum Principe, antequam capta eſſet Conſtantinopolis: ideoq; hîc tum temporis ſedem fixit Turca. Hîc Imp. Turcarum clauſtrum habet variis puellis undiq; collectis refertum, quæ reguntur ab Evnuchis, qui etjam eas docent pulſare inſtrumenta Muſica, ſarcire, aliaq; nobilia exercitia; ex quib. plurimę temporis progreſſu fiunt uxores Sultanorum, Belerborum, &c. prout mores & venuſtas patiuntur. *Adrianopolis.*

Philippopolis, civitas valde à Iudæis culta, ideoq; variis mercibus referta, ita, ut in Iudæorum manibus omnia ferè vectigalia redituſq; Imperatoris conſiſtant. *Philippopolis.*

Conſtantinopolis.

Conſtantinopolis. *Conſtantinopolis* antiquis dicta *Biſantium*, à Biſe Megarenſi primùm extrui cæpta: dicta quoque *nova Roma*, à Turcis *Stambolo*, quaſi civitas magna, à Slavis *Czaraidon*, quaſi civitas Cæſaris. Situm habet totius mundi pulcherrimum. Nulla in ea rerum quarumcunq; ad victum pertinentium penuria, licet hodiè ſit totius Europæ populoſiſſima. Olim libera fuit, donec ope Alcibiadis facta eſt tributaria Athenienſibus. Poſteà à Severo ruinam ingentem paſſa eſt: poſteà facta eſt caput mundi à Conſtantino, aucta verò à Iuſtiniano; Hinc impetum ſuſtinuit Saracenorum, Hungarorum, Bulgarenſiumq; deinde Francis ceſſit ope Balduiui. Hinc iterum ad Græcos venit, à

qui-

quibus eam accepit Mahomet II. anno M. CCCC. LIII. die XXIX. Maji, ſub Conſtantino Patælogo. Atque etjam hìc ſedem figit Imperator Turcicus. De hac civitate ã Turcis capta ita quidam ſcribunt: Conſtantinopolis eſt à Conſtantino I. Imperatore Chriſtiano extructa. Hujus mater fuit Helena. Primus Epiſcopus vel Patriarcha fuit Gregorius. Amiſſa eſt eadem civitas ſub Conſtantino ultimo Imperatore, cujus mater fuit Helena, exiſtente Patriarcha ejuſdem civitatis Gregorio.

Pera, Latinis dictum *Cornu Biſantii*, à Turcis *Gnalata*, è regione Conſtantinopolis ſita, à qua diſtat circiter mille paſſibus, habitata partim à Græcis, partim à Francis, quo nomine intelligunt omnes occidentales, ſive ſint Itali, Galli, aut Hiſpani, idq; nomen impoſitum fuit tempore Godefridi Bulionæi, qui dum terram ſanctam verſus contenderent, exercitum ſuum potiſſimùm ex Francis collectum habuit. *Pera.*

VALACHIA SUPERIOR.

Tergoviſta, hìc reſidet Vaivoda Valachiæ Turcæ tributarius. *Tergoviſta.*

Brabila, hodiè præſidium habet Turcicum. *Brabila.*

Treſcortum; propè hanc civitatem bituminis quoddám genus eruitur, ex quo Valachi optimas candelas nigras ardentes, odoremq; cereis ſimilem emittentes, conficiunt. *Treſcortum.*

VALACHIA INFERIOR
ſive
MOLDAVIA.

Occazonia. *Occazonia*, primùm ſub Polonis fuit, hodiè Turcæ ſubjecta eſt.

Succhiavia. *Succhiavia*: Hìc reſidet alius Vaivoda, etjam Turcæ tributarius.

CITERA INSVLA,
vulgò
CERICO.

Cerigo. *Cerigo*, metropolis inſulæ, ſita eſt in monte altiſſimo.

CANDIA,
ſive
CRETA INSVLA.

Candia. *Candia*, metropolis inſulæ, colonia eſt Venetorum, inſignis magnitudinis civitas, variis privilegiis dotata: hinc vini Malvatici magna in varias orbis partes diſtrahitur copia.

Canea. *Canea*, civitas valdè munita eſt.

Cortyna. *Gortyna*, olim *Gnoſos*: hìc multæ ſuperſunt columnę, aliaq; antiqua monumenta. Dicuntur quoque ſupereſſe reliquiæ antiquæ Labyrinthi, quem Dedalus Regi Minoi conſtruxit. Patria dicitur Strabonis Geographi.

RHODVS INSVLA.

Rhodus. *Rhodus*, civitas, metropolis inſulæ, cœlum habet clementiſſimum, ita, ut ſingulis diebus ſolem conſpicere dicatur. Hìc ordo equitum S. Ioannis regnavit, donec à Solimanno Turcarum Imperatore expulſi ſunt equites.

LANGVS
ſive
COOS.

Ararangia. *Ararangia* metropolis eſt inſulæ Coi: Hic dicitur ſæpè videri phantaſma quoddam habitu virginis, licet

alii referant forma ſerpentis, quod novam aliquam mutationem ſignificare ſolet in inſula Coo. Vulgus imaginatur eſſe filiam Hippocratis Medicorum Principis, qui ex hac inſula fuit oriundus.

NIGRIPONS INSVLA.

Nigripons, metropolis inſulæ, olim *Calcis* dicta, adeò vicina Boætiæ, ut ab una parte ad aliam tranſitus ſit per pontem, quem conſtruxit Mahomet II. contra Venetos pugnans: nec admiratione caret hujus pontis robur, tanquam ſi in aqua quieta conſtructus fuiſſet, cum tamen mare ſub ponte ſepties in die fluat & refluat velociſſimè. *Nigripons.*

SCANDIA
sive
SCHANIA PENINSVLA.

Londen, civitas antiqua, Metropolis & Archiepiſcopalis. Hîc plurimi linguarum cognitioni incumbunt. *Londen.*

Almiſtah, ſita eſt in Halandia. *Almiſtah.*

Vaſporg, civitas principalis regionis Belechi. *Vaſporg.*

Treborgum, civitas valdè celebris. *Treborgum.*

Elcinur, civitas mediocris quantitatis in regione Veſcinde ſita, munita duabus arcibus inexpugnabilibus, celebris eſt ob telonia Regis Daniæ. *Elcinur.*

NORVEGIA.

Asloia; ab hac civitate denominatus ſitus quidã maris Baltici, valdè eſt culta ab exteris. Hîc reſidet audientia Norvvegiorum. *Aſloia.*

Hammaria, civitas eſt Epiſcopalis. *Hammaria.*

Eſterdal, civitas, ſita eſt inter duos magnos lacus. *Eſterdal.*

Bergin, valdè dives ob ſalpas, vulgò Stockfiſch/alioſ- *Bergin.*

que piſces, quos eò quotannis vehunt Norlandi, ideoque varii mercatores aliundè eò confluunt.

Nidroſia. *Nidroſia*, Germanis dicta Druendon / quaſi hoſpitium Druxdum, antiquorum eorum ſacerdotũ: Fuit olim, atque etjamnum eſt metropolis Norvvegiæ, olim multò potentior, quàm hoc tempore. Hìc videre eſt unum ex celeberrimis templis totius Septentrionis, à S. Olao nomen ſumens.

Vardaho. *Vardaho*, ultimum propugnaculum, quod Norvvegi habent in hac parte Norlandiæ.

GOTHIA INSVLA.

Calmer. *Calmer*, caſtellum habet munitum valdè, portum quoque totius Smalandiæ ſecuriſſimum.

Veſſum. *Veſſum*, vicinum lacui ingenti aquæ calidæ. Huc miſſus fuit S. Sigfrid⁹ à Rege Meldedro, ad baptizandos incolas; hujus Sancti reliquiæ adhuc hodiè aſſervantur.

Sudercop. *Sudercop*, hìc celebrantur nundinæ totius Gothiæ maximæ.

Norcop. *Norcop*, circa hanc civitatem videre ſaxa eſt picta variis rebus naturalibus.

Telge. *Telge*, hîc ſaxa maxima reperiuntur pyramidibus AEgyptiis ſimilia, ſepulchra gigantum, in quibus videre eſt Epitaphia literis Gothicis antiquis ſcripta, quæ hodiè à pauciſſimis intelliguntur.

Vaſten. *Vaſten*, hìc templum eſt S. Brigidæ, cui ſerviunt adhuc aliquot moniales catholicæ, & religioſæ.

Lincop. *Lincop*, prælatum habet, cujus juriſdictio valdè latè extenditur.

Schening. *Schening*, plateas habet pulcherrimas & rectas, tan-

quam

quam altera Epheſus. Hic ſtatua conſpicitur Turonis, maximè terribilis in adulteros.

Scara, metropolis VVeſtrogothiæ, civitas Epiſcopalis & munitiſſima, ſita in lacu ingenti, ad quam ingreſſus fit per diverſos pontes. *Scara.*

Lodeſe, ad mare ſita civitas, portum totius VVeſtrogothiæ habet optimum. *Lodeſe.*

VVisbi, metropolis eſt Gothlandiæ, antiquitus valdè celebris, variis mercibus: hîc etjam leges ſuas capiebant nautæ. Hoc tempore reſidet hìc Gubernator Regis Danię. *VVisbi.*

SVETIAE REGNVM.

Stockolm, ſita eſt ad oſtium maris Suetici, in mari ad modum Venetiarum, extructa eſt à Birgero, ut ſinum illum à piratis defenderet: mediocris eſt quantitatis, emporium inſigne, Regia Suetiæ. *Stockolm.*

Gricolm, milliari diſtat aut circiter à Stockolmio. Hîc reſident varii mercatores externi, cum hîc omne ferè reperiatur opificium. *Gricolm.*

Sittuna, hæc una eſt ex antiquiſſimis Sueciæ civitatibus. *Sittuna.*

Strengis, ad lacum Meler: Hîc in ſaxis plurima reperiuntur Epitaphia, quæ vitam authorum continent. *Strengis.*

Enecop, fortiſſimum caſtellum eſt. *Enecop.*

Vpſal, nomen deſumpſit, quod ſupra Salam ſita ſit, exactè in centro Suetiæ: ideoq; longo tempore Metropolis fuit Suetiæ. Hìc templum fuit Deæ Frigæ, ubi reſidebat illorum ſummus Sacerdos ſacrificans Diis ſecundum ritum Græcorum, etjam cum ſanguine humano non rarò. Multa hìc videre eſt Regum Suetiæ ſepulchra magnificè *Vpſal.*

& magno ſumptu conſtructa. Horologium hîc eſt tanto artificio conſtructum, ut omnibus admirationem excitet. Templum eſt totius Suetiæ hîc celeberrimũ. Vniverſitas quoq; omnium ſcientiarum & artium liberalium.

Oregund. *Oregund*, hinc naves variæ mare Bothnicum ingrediuntur.

Arboi. *Arboi*; hìc dicuntur arma ſive inſtrumenta bellica totius Europæ confici optima, conductis eam in rem undiq; excellentiſſimis artificibus.

Aroſia. *Aroſia*, prælatum habet, quem Gothi ſuâ linguâ vocant *Veſtros*, abundat mineris argenti adeò excellentis, ut dicantur artifices ex quindecim libris argenti unam extrahere auri. Huc aliquæ triremes navigârunt, quas Rex Guſtarus primùm fecit mare ſulcare.

FINLANDIAE DVCATVS.

Rauna. *Rauna*, portum habet optimum, naves inſignes, mercatoria eſt.

Abum. *Abum*, metropolis eſt Finlandiæ, prælatus ejus juriſdictionem habet in totum hunc Ducatum.

Hange. *Hange*, portus eſt ſecuriſſimus, & maximè celebris totius hujus tractus.

Borga. *Borga*; hìc reſidet Gubernator ex parte Regis Suetiæ.

Viburgum. *Viburgum*, propugnaculum contra Moſcovitas.

Conſtrolm. *Conſtrolm*, arx eſt valdè munita.

POLONIAE REGNVM.

Cracovia. *Cracovia*, urbs celeberrima, minoris Poloniæ metropolis, in planitie ad Viſtulam fluviũ ſita, muro duplici valloque inexcuſſo, & foſsâ muro præcincta cingitur. Arx verò in ſcopulo eminenti Vavel dicto, ad eundem fluvium ſita:

civi-

civitas ſede Regũ Poloniæ, ubi coronantur & ſepeliuntur, celebris, Gymnaſioq; clara. Carent aũt Cracovienſes advocato ſupremo. Sed Rex ipſe Prætura Cracovienſi potitur. Caſtellanus quoque Cracovienſis Palatinum in Senatus conſeſſu, accubitu locoq; ſuperat: cum in cęteris illius regni Provinciis Palatinus Caſtellarũ dignitate antecellat.

Biecz, civitas muro circundata, in planicie ſita, eam Ropa fluvius præterfluit, in quo ſpumæ, ex quibus ſal conficitur, colliguntur. Diſtat à Cracovia quindecim milliaribus Germanicis. *Biecz.*

VVoynicz, civitas lignea ad Dunajecz fluvium ſita, Cracoviâ novem milliaribus abeſt. *VVoydnicz.*

Sandecz, civitas murata in planicie ſita, quam Dunajecz fluvius præterlabitur, Cracoviâ 11. milliaribus abeſt. *Sandecz.*

Lelovia, civitas murata, in colle ſita, arcem inferiùs conſtructam habet, quam Bialla fluvius alluit. Cracoviâ 11. milliaribus abeſt. *Lelovia.*

Kzyaz, civitas lignea, Cracoviâ 7. milliaribus diſtat. *Kzyaz.*

Proſzevice, civitas lignea, in planicie ad Suzeniava fluvium ſita, Cracoviâ 4. milliaribus diſtat. Hîc curia Regia, in hac quoq; conventus terreſtres nobilium celebrari ſolent. *Proſzevice.*

Oſvviecim, civitas, metropolis ſui Ducatus in terra Cracovienſi lignea, in planicie ſita, arcem quoq; ligneam argilla circumlitam habet, quam fluvius quidam præterlabitur, ſeptem milliaribus Cracoviâ diſtat. *Oſvviecim.*

Zator, civitas, metropolis ſui Ducatus in terra Cracovienſi, 5. milliaribus Cracoviâ diſtat, arcem habet. *Zator.*

Sandomiria. *Sandomiria*, civitas principalis diſtrictus Sandomirenſis, muro circundata, in colle ad Viſtulam ſita. Cracoviâ 22. milliarib. abeſt. Arx ejus eſt murata, quæ Viſtulam ad meridem habet.

Checiny. *Checiny*, civitas in loco planè ſita, arx verò murata in eminenti ſcopulò ſita. Cracovia 13. milliaribus abeſt. Fodinis Lazuli clara, ubi & argentum reperitur.

Korczin. *Korczin*, civitas nova lignea, arcem muratam ad Viſlok fluvium ſitam habet, quam undiq; paludes circunderunt.

VViſlica. *VViſlica*, civitas lignea, quam Nida fluvius circumluit, muro circundata, inter lutoſas paludes in ſcopulo ſita, in quibus ingens colluvies reptilium omnigenorum graſſatur.

Pilzno. *Pilzno*, civitas lignea ad Viſlok ſita.

Opoczno. *Opoczno*, civitas murata, in planitie, quam Pilcza fluvius præterlabitur.

Rodamia. *Rodamia*, civitas muro valloq; circumſepta in planicie ſita.

Poloniec. *Poloniec*, civitas lignea, inter colles conſtructa.

Zavichoſt. *Zavichoſt*, civitas lignea, ad Viſtulam fluvium ſita, arcem muratam in ulteriori Viſtulæ ripa habet.

Lublin. *Lublin*, civitas principalis terræ Lublinenſis, murata eſt, foſsâ, ſtagniſq; ingentibus circundata. Arx in colle eminentiori ad ſtagnum amplum ſita, muro validiſſimo foſſaq; profunda cingitur. Nundinæ in hac civitate ſingulis annis triplices ſunt, quatuor hebdomadis durantes, ad eas conveniunt Turcæ, Armeni, Græci, Germani, Moſchovitæ, Lithvani, &c. Iudæi maximam ſuburbiorum

par-

partem occupant, ibique ſynagogam habent præcipuam. Arcem fluvius Byſtrzica alluit. Diſtat Sandomiriâ 14. milliaribus, Cracoviâ 36. VVilnâ 70. VVarſoma 24.

Vrzedovv, civitas lignea, ampla, ad ſtagnum ſita. Diſtat Lublinâ 7. milliaribus. *Vrzedovv.*

Lucovv, civitas lignea in planitie ſita, ex una parte palude lutoſa, ex alio vallo munitur, Lublinâ abeſt 14. milliaribus. *Lucovv.*

Caſimiria, civitas lignea, inter ſcopulos ad Viſtulam ſita: hæc tempore exundationis Viſtulæ, media fere aquis obruitur, Lublinâ 7. abeſt milliaribus. *Caſimiria.*

Parcovv, civitas lignea, in planitie ad ſtagnum ſita. *Parcovv.*

Poſnania, civitas inſignis, majoris Poloniæ metropolis, ad Vartham fluvium navigabilem, & Proſna amnē, inter colles condita, muro duplici foſſaq; profunda cingitur, ædes in ea pulcherrimæ, inſigniterque ex lapidibus ſectis conſtructæ. Arx murata in eminentiori colle, inter Vartham & Proſnam fluvios ſita. In ulteriori ripa Varthæ ſuburbia ſunt ampliſſima, ſtagno ingenti paludibuſq; circundata, quæ frequenter cum circumjacentibus pagis exundatione Varthæ obruuntur, adeò, ut aliquando ſummitates ędificiorum ſolummodò ex aquis appareant: ipſaque civitas in muro aliquando inundatur, ut in foro plateiſq; paſſim navigetur, graſſantur hæ inundationes duobus tribuſque aliquando diebus. Nundinas valdè celebres quotannis habet ternas. *Poſnania.*

Roſcien, civitas in planicie inter paludes lutoſas ſita, duplici muro valloq; & foſſa munitur. Poſnania 7. milliaribus abeſt. *Roſcien.*

Myedzyrzecze. *Miedzyrzecze*, civitas lignea, in planicie inter flumina, paludeſq; lutoſas (unde & nomen habet) ſita, finitima Sileſiæ Pomeraniæq;, arcem muratam naturâ & opportunitate loci munitiſſimam, muro valloq; inexcuſſo & foſſis profundis circumſepta, nullo modo expugnari ſeſe niſi fame patitur: Eam Germani aliquot annis gravi obſidione aliquando preſſerunt, attamen re infecta diſcedere coacti ſunt. Abeſt Poſnaniâ 15. milliaribus.

Oſtreſovv. *Oſtreſovv*, civitas lignea, finitima Sileſiæ, in planicie latiſſimè ſita, quàm ſylvæ undique circumdederunt.

VVſchovv. *VVſchovv*, civitas murata, in planicie ſita, Poſnaniâ abeſt 11. milliaribus.

Calis. *Calis*, civitas muro circundata, inter paludes ſita quam Proſnâ fluvius præterlabitur. Arcis muratæ ruinæ reſtant per Crucigeros Pruſſienſes deſolatæ.

Gneſna. *Gneſna*, civitas muro circundata, in planicie inter lacus colleſq; ſita, Archiepiſcopali ſede clara. Hæc prima omnium civitas in Polonia, à Lecho authore Polonorum condita, ubi inprimis ſedes Regia habebatur. Ibique Princeps Poloniæ Boleſlaus Chabri ab Othone Romanorum Imp. Regium Diadema accepit, quo hucuſq; Reges Poloniæ utuntur. In hac civitate eſt Eccleſia cathedralis Metropolitana, in qua corpus D. Adalberti Epiſcopi Pragenſis depoſitum eſt. Diſtat autem à Caliſia 14. milliaribus, Poſnaniâ verò 7. Hîc nundinæ inſignes, præcipuè verò profeſto S. Adalberti celebrantur.

Pyzdry. *Pyzdry*, civitas munita in planicie ad fluvium Vartham inter ſylvas ſita; Caliſiâ 9. milliaribus abeſt.

VVartha. *VVartha*, civitas ampla, ad fluvium VVartham ſita.

Naklo,

Naklo, civitas lignea, ad fluvium Noteſiam ex Glopo lacu emergentem: Arx murata inter lutoſas paludes ſita. Naklo.

Land, civitas ad VVartham fluvium, Geſnâ 4. milliaribus abeſt.

Konin, civitas murata, VVarthaq; fluvio unà cum arce in gyrum circumducta, & non niſi pontibus ad eam pervenitur; Caliſiâ abeſt 8. milliaribus. Konin.

Slupcza, civitas muro fortiſſimo propugnaculiſq; munita, ad VVartham fluvium. Slupcza.

Kolo, civitas lignea circumſepta, VVarthaq; fluvio in gyrum unà cum arce aliquoties circumluitur. Milliaribus 8. Caliſiâ abeſt. Kolo.

Siradia, civitas lignea, muro circumducta in planicie ſita. Arx munita ad VVartham fluvium extructa. Siradia.

Vielunia, civitas muro forti, propugnaculiſque & foſſa profunda circumſepta, eam unà cum arce Proſna fluvius præterlabitur. Vielunia.

Sadek, civitas lignea, in planicie ad ſtagnum ſita; Siradiâ 5. milliaribus abeſt. Sadek.

Petricovia, civitas murata, in loco paluſtri ſita, ubi comitia generalia cõmuni approbatione omnium Regũ Senatorumq; Poloniæ celebrari conſtitutũ eſt. In ſuburbio curia Regia & turris, in qua cauſę iudiciales celebrãtur, ſita eſt, q̃ foſſa profunda ambit. Curię quoq; Epiſcoporum magnatumq; Poloniæ frequentes ibidem extructæ ſunt. Deinde extra civitatem, curia ingenti ſumptu ex lignis levigatis inſignis, ſub nemore amœniſſimo extructa eſt, quam Rex cum omni comitatu ſuo, tempore comitiorum propter aëris ſalubritatem incolit, Bugay appellata. Petricovia.

Roſprza,

Roſprza. *Roſprza*, civitas lignea, in planitie paludibus cincta.

Spicimiria. *Spicimiria*, civitas lignea eſt.

Lancicia. *Lancicia*, civitas muro foſſaque obducta in planicie, undiq; paludibus lutoſis circundata. Arx murata in ſcopulo, foſſaq; profunda obducta, eam Bſura fluvius præterlabitur. Ibidem in villa Koſcio dicta Eccleſia cathedralis ex lapidibus ſectis conſtructa eſt, ſatiſque ſumptuosè proviſa.

Orlovia. *Orlovia*, civitas lignea ex una parte fluvio lutoſo, & peramplo, ex altera lacunis paludoſis munitur: quatuor milliaribus Lanciciâ abeſt.

Piateck. *Piateck*, inter lutoſas paludes ad Bſuram fluvium ſita, cereviſia boni ſaporis, quæ in ea coquitur, per totam Poloniam celebris habetur.

Breſinia. *Breſinia* civitas lignea, ampla, ſede Epiſcopali clara, inter ſtagna ſita ad Viſtulam fluvium conſtructa.

Bidgoſtia. *Bidgoſtia*, civitas murata in planicie ſita, eam Brda fluvius navigabilis, quò merces ex majori Polonia in Viſtulam fluvium vehuntur, alluit. Vladiſlaviâ ſex milliaribus abeſt.

Breſtia. *Breſtia*, civitas murata, propugnaculis, vallo, foſſaq; munita, in planicie inter lutoſas paludes ſita.

Radzieiovv. *Radzieiovv*, civitas lignea, in campo aprico ad lacum ingentem ſita.

Cruſphicia. *Cruſphicia*. Civitas lignea antiqua, prima poſt Geſnam conſtructa, arx murata ad ingentem lacum, Goplo dictũ, ſita, ex quo lacu mures olim prodiêrunt, quæ Popelũ Principem Poloniæ ibidem in arce devoraverunt. Hîc olim ſedes Regia, quæ poſteà Cracoviam tranſlata eſt.

Kovva.

Kovvalovv, oppidum ligneum in locis paluſtroſis conſtructum. *Kovvalovv.*

Rava, civitas lignea, in planicie ſita, arcem muratam in ſcopulo ad Ravam fluvium habet. *Rava.*

Sochaczovia, civitas lignea, ſeptis ex una parte circundata, arx verò in ſcopulo eminenti murata, quam fluvius Bſura præterlabitur. *Sochaczovia.*

Goſtinin, civitas lignea in planicie, inter paludes lutoſas. Arx in ſcopulo murata, foſsâ & paludibus obducta. *Goſtinin.*

Gambin, civitas lignea, ampla, in planicie ſita. *Gambin.*

Ploczko, civitas murata ad Viſtulam fluvium conſtructa, ſede Epiſcopali clara, arx murata, in eminenti colle ſita. *Ploczko.*

Bielsko, civitas lignea in planitie ſita, à Ploczko 2. milliaribus abeſt. *Bielsko.*

Raczyaz, civitas lignea, inter lutoſas paludes, diſtat 8. milliaribus à Ploczko. *Raczyaz.*

Syeprcz, civitas lignea, in colle eminenti, abeſt quinque milliaribus à Ploczko. *Syeprez.*

Srensko, civitas lignea, in planicie ſita. Arx murata, inter ſtagna paludeſq; ingentes, diſtat à Ploczko millia. 10. *Srensko.*

Mlavva, civitas lignea, Pruſciæ vicina: quam Mlavva fluvius præterlabitur, abeſt 11. milliarib. à Ploczko. *Mlavva.*

Plonsko, oppidum ligneum, à Ploczko 8. millia. abeſt. *Plonsko.*

Radzanovv, civitas lignea, ad Vkra fluvium ſita, arx murata, in ſcôpulo inter lacunas paluſtroſas, à Ploczko 8. abeſt milliaribus. *Radzanovv.*

Dobrinia, civitas lignea, ſeptis circundata, in ſcopulo ad Viſtulam ſita, arx à Crucigeris demolita. *Dobrinia.*

Slonsk. *Slonsk*, civitas lignea, in planicie ad Viſtulam: Dobriniâ 2. milliaribus abeſt.

Ripin. *Ripin*, oppidum ligneum, in planicie ad Odlckam fluvium conditum, Dobriniâ 5. milliaribus abeſt.

Gorzno. *Gorzno*, civitas lignea, inter ſylvas in colle, vallo foſſaq; aquis repleta, obducta, Dobriniâ 6. milliaribus abeſt.

MASOVIAE DVCATVS.

Varschovia. *Varschovia*, civitas inſignis, murata, totius Maſoviæ Metropolis, duplici muro foſſaque obducta, in planicie ad Viſtulam extructa: Arx quoq; murata civitati contigua Viſtulæ impendet: Pons ibi ampliſſimus ligneus, ingenti ſumptu in Viſtula fabricatus.

Czersko. *Czersko*, civitas lignea in planicie ad Viſtulam fluvium ſita, arcem muratam in ſcopulo eminenti turribus altis conſpicuam habet, Varſchoviâ 5. milliar. abeſt.

VViſſegrod. *VViſſegrod*, civitas lignea, in planicie ad Viſtulam: arx in colle murata: Varſchovia 12. milliar. abeſt.

Zakroczim. *Zakroczim*, civitas lignea, ad Viſtulam fluvium: arx in in colle murata, 8. milliar. Varſchoviâ abeſt.

Cziechanovv. *Cziechanovv*, civitas in planicie ſita, valloq; circumſepta, arx inter lutoſas paludes foſſa profunda munitur.

Pultovvsko. *Pultovvsko*, civitas murata ad Narevv fluvium, unà cum arce ſita.

Roſan. *Roſan*, civitas in planicie: arx verò in ſcopulo ad fluvium Narevv conſtructa.

Varka. *Varka*, civitas ampla lignea, in planicie ad Pilczam fluvium ſita, Varſchoviâ 8. milliar. abeſt.

Blonye. *Blonye*, civitas lignea, ampla, diſtat à Varſchovia 4. mil.

Tarcin. *Tarcin*, civitas lignea, Varſchoviâ 5. milliar. abeſt.

Grod-

Grodzyec, civitas lignea, Varſchoviâ milliar. 7. Tarcino vero 2. abeſt. Grodzyec.

Praſnis, civitas ampla, lapideis ædificiis ornata. Praſnis.

Lomza, civitas ampla ad Narevv fluvium navigabilem ſita, in ea ædificia pulcherrima, murata, Varſchoviâ 20. milliar. abeſt. Lomza.

Livvo, civitas lignea; arx murata ad Livvyecz fluviũ ſita. Livvo.

VVegrovv, oppidũ ligneũ, Livvo abeſt medio milliari. VVegrovv.

VVizna, civitas in planicie ad Narevv fluvium ſita, arx in colle foſſa circundata. VVizna.

Nur, civitas lignea ampla, ad fluvium Nur ſita. Nur.

Camenyec, civitas lignea, in planicie ad Bug fluvium ſita. Camenyec.

PODLASSIA.

Byelsko, civitas lignea ampliſſima Podlaſſiæ principalis, ad Byalla fluvium ſita, Lithvaniæ contermina, arx lignea, fulminis ictu in præſentia Regis incenſa, penituſque exuſta eſt. Diſtat à Narevv fluvio 4. milliar. Byelsko.

Bransko, civitas lignea ad Nur fluvium. Hîc curia Regia judicialis, in qua cauſæ nobilium diſceptantur. Bransko.

Suras, civitas lignea, inter colles ad Narevv fluvium ſita: arx in colle foſſa circumducta. Suras.

Tyroczin, civitas lignea, in planicie ad Narevv fluvium ſita. Arx naturâ & opportunitate loci munitiſſima, propugnaculis valloq; forti proportionaliter circũſepta, Narevv fluvio & paludib⁹ circundata, ut ad eam nuſq̃ adit⁹ pateat, machinis tormentiſq; bellicis proviſa. Theſaurus Regi⁹ in ea aſſervatur. Rex Sigiſmundus Auguſtus eam magnis impenſis reſtaurari fecit, monetaq; ibidem cuditur. Tyrochzin.

Knyſsyn. *Knyſsyn*, civitas lignea, in planicie inter ſtagna, ſylvas, paludeſque lutoſas ſita: ibidem curia Regia extructa eſt. Hortus quoq; Regius ampliſſimus vario genere animalium piſciniſq; diverſis refertus. Venationes enim illic omnium ferarum copioſè exercentur.

Narevv. *Narevv*, civitas lignea, inter ſylvas & fluvium Narevv ſita.

VVaſilkovv. *VVaſilkovv*, oppidum ligneum, ad Narevv fluvium; Hîc Capitaneus Regius Poloniæ ſedet.

Auguſtovv. *Auguſtovv*, civitas nova ampliſſima, à Rege Sigiſmundo Auguſto, à quo & nomen habet, fundata.

Drochicin. *Drochicin*, civitas lignea ad Bug fluvium extructa; in colle curiam Regiam, in qua cauſæ nobilium diſceptantur, habet.

Myelnik. *Myelnik*, oppidum ligneum, ad Bug fluvium ſitum, arx in colle eminenti.

Loſicze. *Loſicze*, civitas lignea, ad ſtagnum ampliſſimum ſita.

Mordi. *Mordi*, oppidum ligneum, in planicie ad ſtagnum ſitum.

RVSSIAE PARS, REGNO POLONIÆ INCORPORATA.

Leopolis. *Leopolis*, civitas inſignis Ruſſiæ, Polono Regi ſubjecta, Metropolis à Leone Ruſſorum Principe extructa, duplici muro propugnaculiſq; fortiſſimis, vallo & foſſa profunda, tormentis & ſupellectili bellica expeditiſſimè proviſa. Arx una in civitate, alia verò in eminentiſſimo ſcopulo civitati impendente, munitiſſimè conſtructa, cujus aſpectus decem milliaribus patet. Emporio ſedeq Archiepiſcopali clara. Metropolitanus quoque Ruſſiæ ibidem

ſedem ſuam retinet. Templa hîc Romanæ & Græcorum obedientiæ plurima. Armeni quoque ibidem baſilicam ſuæ religionis, antiſtitemq; & ſacerdotem habent.

Halicia, civitas lignea, ampliſſima, antiquitus conſtructa, una ex Ducatibus Ruſſiæ. Eam à Moldavia Prud fluvius ex alia parte Tyras, Neſter vulgò dictus, præterlabitur. Arcem ligneam in colle eminenti adjunctam habet. *Halicia.*

Zidacovv in Pokutia, civitas lignea, in planicie ad Striy fluvium ſita. Arx in colle eminenti vallo circumſepta. *Zidacovv.*

Grodek. civitas inter lutoſas paludes, ex quibus Bug fluvius oritur, ſita, quo merces variæ ex Volhinia in Viſtulam deportantur. *Grodek.*

Striy, civitas lignea, ad fluvium Striy ſita. *Striy.*

VVizna, civitas in planicie inter paludes ad fluvium VViſna ſita. *VVizna.*

Sniatin, civitas lignea, ſeptis circundata, confinis Moldaviæ, eam Prud fluvius præterlabitur. *Sniatin.*

Colomnia, civitas lignea ſub monte, ad Prud fluvium ſita, hîc ſal deçoquitur. *Colomnia.*

Rohatin, civitas lignea, ſeptis circundata, in planicie. Eam Rhobatinka fluvius præterlabitur. Arcem inter ſtagna & paludes ſitam habet. *Robatin.*

Polinia, oppidum ligneum inter colles ſitum. *Polinia.*

Lubaczovv, civitas lignea, in planicie ſita, caſtrum inter paludes ſtagnantes conſtructum. *Lubaczovv.*

Belz, civitas lignea ampla, in planicie ſita. Arcem ligneam lutoſis paludibus latè ſtagnantibus circumductā habet, quam nequaquam Tartarica ſagitta attingit. *Belz.*

Sokal. *Sokal*, civitas circumſepta, in planicie ad Bug fluvium ſita, arx in eminenti colle lignea.

Hrubyeſcovv. *Hrubyeſovv*, oppidum cum caſtro in colle ſitum.

Hrodo. *Hrodo*, civitas ſtipitibus præacutis circumſepta, arcem in colle Bugo præterfluam habet.

Grabovvyec. *Grabovvyec*, civitas lignea, in planicie ſita, arx in colle eminentiſſimo, naturâ & opportunitate loci munitiſſima, acceſſuq; ardua.

Thyſſovvice. *Thyſſovvice*, civitas lignea, arcem in colle habet.

Chelm. *Chelm*, civitas ſeptis circundata, ſede Epiſcopali clara: Arx in eminentiori colle ſita, lignea, argilla oblimita, quatuor milliaribus aſpectus illius patet.

Craſniſtavv. *Craſniſtavv*, civitas murata, ad ſtagnum ampliſſimum ſita: arx in planicie murata, quam Viep fluvius navigabilis præterlabitur, Lublinâ abeſt 7. milliaribus, in ea Capitaneus generalis Regius reſidet.

Ratno. *Ratno*, civitas lignea, ampla, inter paludes latiſſimè ſtagnantes ſita: pontibus ſtratis ad eam pervenitur. Arx in colle eminenti, ad Puerepetum fluvium navigabilem ſita, quam fluvius Tur alta ex parte, paludeſque lutoſæ muniunt, acceſſuq; omni ex parte difficilis.

Lyubovvlya. *Lyubovvlya*, civitas ad Bug fluvium ſita, arcem in colle eminenti habet.

PREMISLIENSIS REGIO, RVSSIÆ PARS.

Primislia. *Primislia*, civitas murata ad San fluvium navigabilem ſita, ſede Epiſcopali clara, arx in colle in ulteriori ripa ejuſdem fluvii ſita: propugnaculiſq; apprimè munitiſſima. Ibidem Hortus regius ingens, omni ferarum genere refertus.

Sambor,

Sambor, civitas ſeptis circundata, ad Tyram fluvium unà cum arce ſita: Hungariæ finitima. *Sambor.*

Drochobycz, civitas ſtipitibus præacutis in planicie munita, ſalis fodinis clara. *Drochobicz.*

Sanok, civitas lignea, inter colles ad San fluvium extructa: arx in colle murata. *Sanok.*

Przevvorsk, civitas in colle muro circũdata, ad Mleczka fluvium ſita. *Przevvorsk.*

Kroſno, civitas murata, Iaſiolda fluvio circunducta. Viſlok fluvius eam mediam interluit. Hinc medio milliari diſtat Camyeniecz arx, in eminenti ſcopulo ſita, murata, naturâ & opportunitate loci & propugnaculis munita. *Kroſno.*

PODOLIA REGIO RVSSIAE.

Camyeniec, civitas Moldaviæ finitima, divinâ ferè manu inter arduas clivoſaſq; rupes conſtructa, portas ſolummodò duas habet. Arx quoq; naturâ & opportunitate loci, rupe petroſa undiq; cincta, quàm unà cum civitate Smotricz fluvius præterlabitur, foſſaq; profundiſſima naturali cingitur. Arx ipſa muro propugnaculiſq; munita. Civitatem verò rupes altiſſima, ſaxoſa, acceſſuq; ardua inexpugnabilem facit, quam ita ſuo ambitu includit, ut minimè ædium, quamvis eminentiorum tecta appareant. Sæpiùs ab ea Tartari, Valachique & Turcæ cum ingenti ſtrage & dedecore repulſi fugatiq; ſunt. Hinc ad Chociniam Moldaviæ arcem duo numerantur milliaria. *Camyeniec.*

Bar, civitas ſeptis circundata in planicie, à Bona Ioannis Sfortiæ Ducis Mediolani filia, Sigiſmundi Regis Poloniæ uxore conſtructa, quam à Baro patria appellavit. Arx in colle murata, paludibus latè ſtagnantibus cincta. *Bar.*

Myedzi-

Myedzibosz. *Myedzibosz*, civitas & arx ampla lignea, inter paludes latiſſimè ſtagnantes ſita, ad quam niſi pontibus perveni- tur, à Tartaris ſæpiſſimè infeſtatur.

Brezania. *Brezania*, oppidum ligneum, arcem in colle muratam habet.

Trebovvla. *Trebovvla*, civitas ſub monte altiſſimo ſita, arcem in colle eminenti habet.

Chmielnik. *Chmielnik*, civitas lignea, ſtipitibus circummunita. Arx lignea in planitie ad Bog fluvium ſita.

Braſlavv. *Braslavv*, civitas & arx lignea, vallo foſſaq; cincta, eam Bog fluvius præterlabitur.

Vinnicza. *Vinnicza*, civitas lignea, unà cum arce, vallo circumſepta, ad Bog fluvium ſita.

Suinigrod. *Suinigrod*, arx cum civitate lignea, in campeſtribus ſita.

LITHVANIAE MAGNVS DVCATVS.

Vilna. *Vilna* urbs, caput & metropolis Lithvaniæ totius intra colles, ad confluxum Vilnæ, (à quo nomen habet) & Viliæ fluviorum ſita muroq; circumducta. Arces duas inſigniter muratas adjunctas ſibi habet, quarum una inferior, (hæcq; ampla & ſumptuoſiſſimè extructa) altera ſuperior in colle eminentiſſimo condita, dicitur, eas ex una parte Vilna ex oriente fluens, ex altera VVilia fluvii ibidem concurrentes præterlabuntur, porrò Vilna, quæ nomen urbi indidit, minor eſt, VVilia verò eſt amplior & navigabilis, quo merces ex Vilna navibus in Gedanum Pruſſiæ emporium celeberrimum deportantur. In hac urbe plurima templa Romanæ obedientiæ & Rutenorum

ritus

ritus magnis ſumptibus extructa. Epiſcopalis ſedes in Baſilica arcis cathedrali D. Staniſlao dicata. Metropolitanus quoque Ruſſiæ ibidem ſedem in Baſilica Rutenici ritus præcipua, titulo D. Virginis Mariæ inſignita, retinet.

Oſmiana, oppidum ligneum, à Vilna 7. milliaribus abeſt. *Oſmiana.*

Vilkomeria, oppidum ligneum ad Svvienta fluvium ſitum; Curia in ea judicialis, in qua cauſæ nobilium diſceptantur. Arx per Crucigeros Pruſſienſes exuſta, nunc in ſcopulo veſtigia ejus apparent. *Vilkomeria.*

Bratiſlavia, civitas lignea, arcem ſibi adjunctam in ſcopulo ad lacum ampliſſimum conditam habet. *Bratiſlavia.*

Troki, civitas lignea, muro (cujus adhuc ruinæ apparent) quōdam circundata, ſed à Crucigeris Pruſſienſibus cum munitione devaſtata, à Vilna ſex milliaribus diſtat, arcem habet in lacu ſatis opportunitate & naturâ loci munitam, ad quam niſi navibus pervenitur. In ea diu ſedes Ducum Lithvaniæ erat; poſteà Vilnam tranſlata. Eſt quoque aliud oppidum ejuſdem nominis, quatuor à Vilna milliaribus ad Vacam fluvium, quod ad differentiam hujus novi Troki dicitur. *Troki.*

Grodno, civitas lignea, arcem muratam in ſcopulo ſitam habet, quam Nemen ſive Cronon fluvius celebris & navigabilis præterfluit, unà cum civitate, quo merces in Gedanum ex regionibus Lithvaniæ navibus deferuntur. *Grodno.*

Covvno, civitas lignea inſignis, plures tamen in ea domus reperiuntur lapideæ, ad confluxum Nemenis & Viliæ fluviorum navigabilium ſita, arcem muratam, antiquitus in ſcopulo conditam habet. *Covvno.*

Lida. *Lida*, oppidum ligneum diſtrictuale, arcem muratam, in qua judicia nobilium celebrantur, habet.

Vpida. *Vpida*, civitas lignea, provincialis, diſtrictum ampliſſimum, cum multis oppidis complectitur.

Minsko. *Minsko*, civitas lignea ampliſſima, arx ex roboribus extructa, natura & opportunitate loci munitiſſima, foſſa profunda circunducta, eam fluvius quidam molendinis frequens præterlabitur.

Keidanovv. *Keidanovv*, arx cum oppido, à Vilna 25. milliar. abeſt.

Rodoskovvice *Radoskovvice*, caſtrum cum civitate. Hîc Rex Poloniæ Sigiſmundus Auguſtus copias armatas numeroſas cẽtum millia ſuperantes recenſuit. An. Dom. M.D.LXVIII.

Boriſſovv. *Boriſſovv*, civitas lignea, arx ex roboribus extructa, munitiſſimèq; propugnaculis, parietib. quaternis, intrinſecus terra, paludibuſq; impletis firmata, fluvio Bereſina opportunè circumducta. A Vilna 40. milliarib. diſtat. In hac civitate milites præſidiarii contra incurſum Moſchorum continuò aſſervantur, ad eam enim Moſchus fines ſuos pertinere contendit.

Lohoiſco. *Lohoiſco*, civitas cum arce lignea, à Boriſſovv 8. milliaribus abeſt.

Svviſlocz. *Svviſlocz*, caſtrum cum oppido ad fluvium ejuſdem nominis.

Bobroisko. *Bobroisko*, arx cum civitate, ad Bereſinam fluvium.

Odrugzko. *Odrugzko*, arx in colle eminenti lignea, olim pro Ducatu computabatur, nunc plures nobiles Ruſſi hujus Ducatus titulo utuntur.

Novogrodek. *Novogrodek*, civitas ampla lignea, quondam ſecun-

dogenitis Principum Lithvvaniæ attributa erat, nunc in Palatinatum redacta eſt.

Slonium, civitas & munitio lignea, olim ſecudogenitorum Magnorum Ducum Lithvvaniæ erat & pro Ducatu cum ſuo territorio computabatur: poſteà in provinciam redacta eſt. *Slonium.*

VVolkovvisko, civitas ampla, curia in ea judicialis, ubi cauſæ nobilium diſceptantur. *VVolkovviske.*

Msczibovv, oppidum & arx lignea, in ſtagno naturâ loci munita, planicie circũdante, à VVolkovvisko 2. mill. *Msczibovv.*

Breſtia, civitas ampla lignea, in finibus Lithvvaniæ ſita, contermina Podlaſiæ. Arcem amplam ligneam ſibi adjunctam habet, naturâ opportunitateq; loci munitam, & duobus fluviis, quorum unus Mucchavvicz, alter verò Bug vocatur, opportunè circundatam. *Breſtia.*

Pinsko, civitas lignea, ſatis ampla, ad fluvium Perepetum ſita, qui multis oppidis Ruſſiæ præterlapſis, in Boriſtenem fluvium ampliſſimum defertur. Hæc civitas cum ſuo territorio quondam inter principatus Ruſſiæ computabatur, à Gedinoq; Magno Lithvvaniæ Duce ſubacta, ſecundogenitorum Principum Lithvvaniæ erat, nunc in provinciam eſt redacta. Nobilitas provincialis vexillo Laſurini coloris ſtemmate Magni Ducatus inſignito utitur. *Pinske.*

Prepetus, arx & civitas ad fluviũ ejuſdẽ nominis ſita. *Prepetus.*

VOLINIA REGIO RVSSIAE INCORPORATA LITHVANIÆ.

Luczko, civitas provincialis lignea, ſede Epiſcopali Ruthenorum & Romanę obedientiæ clara, arces munitas duas in colle eminenti habet. *Luczko.*

Vvolodimiria. *VVolodimiria*, oppidum ligneum, munitionem quoque ligneam ad paludes ſitam habet, quondam pro Ducatu habebatur.

Krzemenec. *Krzemenec*, civitas ampla lignea, caſtrum quoque ligneum argilla circumlimitum habet.

Chabno. *Chabno*, arx & oppidum ad Vſſam fluvium ſitum.

Ovvruczi. *Ovvruczi*, caſtrum & civitas ampla in colle.

Olevvſro. *Olevvſro*, arx & civitas ad Huberczia fluvium.

Zithomir. *Zithomir*, arx lignea in colle condita.

Korec. *Korec*, arx & civitas lignea, pro Ducatu olim cum ſuo territorio computabatur.

Kamieniec. *Kamieniec*, munitio in colle ſita.

Zbaraſz. *Zbaraſz*, arx & civitas olim ſui juris erat, cum ſuo territorio & pro Ducatu nunc computatur, pluresq; nobiles & Domini hujus Regionis Ducum titulo à ſuis civitatibus utuntur.

Kiovia. *Kiovia*, vetuſtiſſima ampliſſimaq; urbs ligneis ſeptis circundata, olim totius Ruſſiæ Metropolis, ad fluvium celeberrimum Boriſtenem ſita, à Vilna centum viginti milliaribus Polonicis diſtat. Eam quondam magnificam & Regiam planè fuiſſe, ipſæ civitatis ruinæ & monumenta, quæ ſex milliaribus patent, indicant. Apparent hodiè adhuc in vicinis montibus & collibus Eccleſiarum monaſteriorumq; & ædificiorum deſolatorum veſtigiæ. Præterea cavernæ quædam ſubterraneæ vaſtiſſimæ longo tractu ſubtus terra extenſæ, quas quidam LXXX. milliarib. protendi dicunt. In his plurima antiqua ſepulchra corporaque quorundam Illuſtrium Ruſſiæ virorum (quamvis antiquitus poſita) carie tantùm conſumpta, integra tamen

appa-

apparent, præcipuè verò duorum quorundam Principum cadavera in veſtibus gentili more, prout vivi ambulabũt, integra, veluti recens poſita apparent: ſicq; inſepulta in ſpecu jacēt, quæ pegrinis & advenis à monachis Rutenici tus oſtenduntur. Iuxta hanc urbem arx ſatis munita ex roboribus & lapidibus terraque ad Boriſtenem conſtructa eſt.

Circaſſi, civitas lignea, ad Boriſtenem ſita, à Kionia in meridiem deflectendo: hujus incolæ Ciraſſi dicuntur, longoq; tractu juxta Boriſtenem degunt. Ruteni ſunt (alii tamen ab his, qui ad Euxinũ in montibus habitant) viri bellicoſi & ſtrenui, cum Tartatis Præcopenſibus ſibi invicem adhærentibus frequenter belligerant, in provinciaſq; eorum excurrunt, & prædas, jumenta videlicet, abigunt. Diſtat autem civitas Circaſſi à Kiovia 25. milliaribus Polonicis. *Circaßi.*

Moſer civitas provincialis, ampla, lignea, ad fluvium Pereptum condita, qui duodecim milliaribus ſupra Kioviam hauſto fluvio piſcoſo Tur dicto Boriſtenem influit. A Kiovia 30. milliaribus Polonicis diſtat, à Brobansko totidem, à Moch lovv 20, ab Orsha 26. *Moſer.*

Mſczuslavia, civitas lignea ad fluvium, Soſam dictũ, ſita, arcem quoq; ex roboribus apprimè munitam habet, in ipſis finibus Moſchovviæ jacet, ideò præſidiarii milites in ea continuò aſſervantur. *Mſczuslavia.*

Viterbsk, civitas ſatis ampla lignea, ad Dvvinam fluvium inſignem & navigabilem, quò merces omnigenæ in Rigam Livoniæ Metropolim deportantur, ſita. Arces duas ampliſſimas naturâ & opportunitate loci munitiſſi- *Viterbsk.*

mas habet, quarum una inferior in planicie ſita, civitatis formam amplitudine referens dicitur. Altera ſuperior in colle eminentiori condita, utraq; propugnaculis & parietibus ex roboribus extructis, terraq; & lapidibus impletis, ſupellectiliq; bellica, tormentis & bombardis apprimè munita. Eas unà cum civitate ab Oriente fluvius Dvvina opportunè præterlabitur, in quam ſub ipſa arce ex altera parte Viczba fluvius exoneratur. Hęc arx omnium arcium finitimarum totiuſque Lithvaniæ eſt fortiſſimum propugnaculum, contra incurſum Moſchorum; in ipſis enim finibus hoſtium jacet, ſæpiùs ab ea Moſchovitæ cum ſuo ingenti damno fugati repulſiq; ſunt. Quatuor in ea præfecti ſive ductores militum pedeſtrium aſſervantur. A Vilna 80. milliaribus diſtat, quondam ſui juris principem habebat, & pro Ducatu computabatur, nunc in Palatinatum redacta eſt.

Orsha. *Orsha*, civitas lignea ampla, ex una parte ſtipitibus præacutis munita, ex altera Boriſtene fluvio alluitur, arcem munitam muratam ſibi adjunctam habet, quam ab una parre Boriſtenes, ab altera Orſchi ora fluvius (qui nomen civitati indidit) præterlabitur, à Vitebska 15. milliaribus abeſt.

Suras. *Suras*, caſtrũ inter Dunam, Caſplã & Suraſcã ſitum, à VVitebska 8. milliarib. Moſchoviam verſus procedendo.

Vla. *Vla* à VVitebska 14. milliar. diſtat. Arx eſt ſita in conflictu Vlæ (à qua nomen habet) & Dunæ fluviorum, à Moſchovitis olim fundata poſſeſſaq;, & à Polonis ſæpiùs, fruſtra tamẽ tentata. Poſteà à Duce Rom. Sangus Kovvicz inopinata irruptione capta, exuſtaq;, & à Polonis reſtaurata.

Turovv-

Turovvla, caſtrum Moſchorum ad fluvium ejuſdem nominis, & Dunam munitiſſimè ſita, à Poloczka 3. milliaribus abeſt. *Turovvla.*

Suſza, arx Moſchorum ad lacum ejuſdem nominis: Moſchovitis Copia dicitur. *Suſza.*

Czaſniki, caſtrum & oppidum ligneum, ad fluvium Vlam ſitum, à Suſza 4. milliar. abeſt. *Czaſniki.*

Sienno, arx cum oppido à Czaſniki 6. milliar. abeſt. *Sienno.*

Leplo arx & civitas benè munita, in lacu quaſi peninſula condita, à Czaſniki 7. milliarib. abeſt. *Leplo.*

Ciotcza munitio ad lacum ejuſdem nominis. *Ciotcza.*

Craſſne, arx Moſchovitica, à Ciotcza 1. milliari ſita. *Craſſne.*

VVoroniec, caſtrum cum oppido ad Vſacram fluvium ſitum, à Poloczka 3. milliar. *VVoroniec.*

Strzyzovv, munitio ad lacum ingentem ſita. *Strzyzovv.*

Poloczko, olim civitas lignea, ampliſſima, ſtipitibus ſeptiſq; ligneis circundata, ad Dvvinam fluvium condita, arcem ligneam naturâ & opportunitate loci munitiſſimã, turribus & propugnaculis firmatam habet, quam ab una parte VVina, ab altera Polata, à qua civitas nomen ſortitur, præterfluit. Milites in ea præſidiarii à Rege Poloniæ frequenter aſſervabantur, cives & mercatores in ea ditiſſimi erant; Sed anno Domini M. D. LXII. Ioannes Baſiliades Magnus Dux Moſchoviæ, eam vi, tormentis bellicis admotis, ſtrenua oppugnatione, obſidium verò indiligenti & oſcitanti defenſione in ditionem ſuam redegit: Poloniſque præſidiariis liberè demiſſis, Lithvanos & Ruthenos civitatis incolas, cæteroſq; qui illuc velut ad aſylum confugerant, in Moſchoviam vinctos adduxit, *Poloczko.*

prædam-

prædamq; dictu incredibilem auri & argenti illinc aſportavit. Habebat & olim ſui juris principem, & pro Ducatu ampliſſimo computabatur, nunc ejus titulo prædictus Princeps Moſchoviæ utitur.

Vſacza. *Vſacza*, munitio ad fluvium ejuſdem nominis & Dunam ſita, à Poloczka 3. milliaribus diſtat.

Diſna. *Diſna*, arx ampla, vallo forti & inexcuſſo circundata, rebuſq; bellicis apprimè munita; Diſna & Duna fluvio opportunè circumluitur. Civitas quoque inter eoſdem fluvios vallo ſtipitibuſque præacutis & propugnaculis munita, à Poloczka 6. à Vilna 40. milliaribus diſtat.

Driſſa. *Driſſa*, arx cum oppido circumſepto, ad fluvium ejuſdem nominis, & Dunam, 6. milliaribus à Diſna ſita.

Druba. *Druba*, munitio cum oppido, ad ejuſdem nominis fluvium & Dunam; à Driſſa 6. milliaribus abeſt.

SAMOGITHIAE DVCATVS.

Caunia. *Caunia*, celebris ob Medonem, qui ibi conficitur, excellentiſſimus. Hîc reſidet Zaroſta, ita vocant gubernatorem ſuum, qui officii id genus toto vitæ tempore adminiſtrat.

SVDAVIA PRVSSIAE DVCATVS I.

Luptavenſis. *Luptavenſis* territorii ſeptem pagi ſuperſunt: reliquum univerſum devaſtatum eſt.

SAMBIA DVCATVS PRVSSIÆ II.

Lebenicht. *Lebenicht* extructa eſt anno Chriſti M.CC.LVI.

Kneybach. *Kneybach* extructa anno Chriſti M.CCC.XXC.

Regiomontum, cum caſtro & antiqua, ut vocant, civitate, extructum eſt anno Chriſti M. C C. L X. Regiomontū.

Fiſchuſia, anno Chriſti M. C C. L X I X. extructa. Fiſchuſia.

Lechſtet, extructa anno M. C C. L X X X I X. Lecſtet.

Mulmelburgia, condita an. Domini M. C C. L X X I X. Mulmelburgia.

NATANGIA DVCATVS PRVSSIÆ III.

Valdonia civitas	conditæ ſunt an. Domini	1256.
Giravia civitas		1326.
Cintia oppidum		1313.
Creneburga civitas cum arce		1253.
Heiligenbeil oppidum		1301.
Fridlandia civitas		1312.
Schippenbeilia civitas		1319.
Brandenburga oppidū cū arce		1362.
Balga arx		1239.
Dammovia		1400.

NADROVIA PROVINCIA PRVSSIÆ IIII.

Nadroviæ ſuperſunt aliquod caſæ & tiguria tantùm, in quibus piſcatores habitant.

SLAVONIA DVCATVS PRVSSIÆ V.

Ragneta		1253.
Tilſa		1289.
Renum		1276.
Liccovia		1273.
Salavia		1385.
Labia	hæ munitiones partim ci-	1258.
Tapia	vitates, partim oppida, & ar-	1255.
Vintburgia	ces, extructæ ſunt à fratribus	1409.
Chriſtaterder	Crucigeris anno Domini	1253.
Baytia		1338.
Ceſtia		1185.
Norbeitia		1381.
Vonsdorf		1391.
Angenburgia		1412.
Dringofordia		1403.

BARTONIA DVCATVS PRVSSIÆ VI.

Nordenburga		1505.
Iohansburga	hæ munitiones partim civi-	1268.
Iurgburga	tates, partim oppida & ar-	1259.
Inſerburga	ces, extructæ ſunt à Cruci-	1342.
Richteverder	geris anno Domini	1396.
Bartonia		1365.
Rhenum		1375.

GALINDIA REGIO PRVSSIAE VII.

Orteleburgum, caſtellum	anni inſtauratio-nis eorum	1366.
Raſtenburgum, oppidum		1329.
Neyburgum, arx & oppid.		1238.
Paſſenhumia, oppidum		1385.
Dreſchlovia, arx & oppidū		1338.
Lucia, caſtellum		1348.
Lucenburgia, oppidum		1349.

VARMIA ſive VVARMELANDIA, REGIO PRVSSIÆ VIII.

Reſſel, arx & civitas	his annis ſunt ex-tructæ	1337.
Streburg, arx		1348.
Bichoffſtein, civitas		1325.
VVartenburga, civitas		1325.
Allenſtein, arx & civitas		1367.
Melſatia, arx & civitas		1326.
Helsberga, arx & civitas		1320.
Vermeditum, arx & civitas		1316.
Guſtadia, civitas		1326.

HOGERLANDIA REGIO PRVSSIÆ IX.

Brandenburgū caſtr. & op.	extructa ſunt anno Domini	1279.
Tolkiemit, oppidum		1365.
Munhuſia, caſtellum		1365.
Scharpovia, prædium		1400.

Elbinga, civitas inſignis ad oſtia Albis fluvii in litto-re maris ſumptuoſiſſimè & magnificentiſſimè extructa. Hæc ſplendidis civium opib. & mercatorum divitum fre- *Elbinga.*

quentia, claram ſpectabilemque ſe reddit. Ejus titulo Rex Poloniæ ſcribens ſe Dominum terræ Elbingenſis, maximè in privilegiis utitur. Caſtrum quidem Elbingenſe conſtructum eſt anno Chriſti M. CC. XXXVII. Civitas verò M. CC. XXXIX.

CVLMINA DVCATVS PRVSSIÆ X.

Culmina, civitas ampla		1223.
VVentslavia, arx		1215.
Alduſia, caſtrum		1238.
Geandentz, arx & civitas		1299.
Gugeleburga civitas		1230.
Schonſe, arx cũ civitate		1305.
Stesburga, arx & civitas		1285.
Bartonia, arx		1346.
Neumarckt, civitas		1325.
Rogoſna, arx	erectæ ſunt an. hiſce	1293.
Colmenſe, civitas		1251.
Papavia, arx		1375.
Fridek, arx		1331.
Lipno, arx		1319.
Leſna, civitas		1328.
Golba, arx & civitas		1300.
Luben, arx cum civitate		1233.
Reden, civitas cum arce		1233.
Bergelavia, arx		1305.
Lautergurgia, arx		1301.

Turunia. *Turunia*, arx cum civitate ampliſſima, Emporio clara, ad Viſtulam an. Domini M. CC. XXXV. conſtructa.

POME-

POMESANIA REGIO PRVSSIÆ XI.

Marienburgum, civitas ampla, anno Domini M. CCC. II. extructa eſt, arx verò anno M. CC. LXXXI. à fratrib. Teutonicis erecta, ſub Magiſtro ordinis Comite Heldrovienſi, naturâ loci munitiſſima, valloq; fortiſſimo, ac foſſa profundâ cingitur, muro, propugnaculis & comeatu copioſo, apprimè firmata, Regis Poloniæ præſidiis tenetur. *Marienburgum.*

Neutichia, oppidum		1329.
Stum, arx cum civitate		1249.
Chriſtburga, arx & civitas		1258.
Preuſmarck, arx		1329.
Salfeld, civitas		1328.
Merinek, arx cum civitate		1290.
Holand, arx & civitas		1329.
Lubſtadia, civitas		1302.
Oſterrade, arx & civitas	hæ civitates	1270.
Roſenburga, arx & civitas	cum ſuis mu-	1298.
Marienwerder, arx & civitas	nitionib. ex-	1311.
Garneſia, civitas	tructæ ſunt	1328.
GermanicaEulovia, arx & civ.		1337.
Lebmulia, civitas		1337.
Hohenſtein, civitas		1301.
Schonenberga, arx		1319.
Roſenbergia, civitas		1305.
Eulenburga, civitas		1299.
Neunburga, civitas & arx		1289.
Salavia, civitas & arx		1306.

MICHLOVIA REGIO PRVSSIAE XII.

Strasburga. *Strasburga*, civitas, ſola reliqua eſt in hac regione.

LEILANDIA
ſive
RIGENSIS LIVONIAE PROVINCIA.

Riga.

Riga. *Riga*, urbs celeberrima totius Livoniæ metropolis, muro fortiſſimo, propugnaculiſq; & turribus denſis, tormentis bellicis apprimè munitis, valloq; inexcuſſo tribus ordinibus tormentorum undiquaq; munita, foſſis duab⁹ ex utraque vallis parte circumdata, & ſtipitibus acutis circumſepta, rebus bellicis tormentis & commeatu copioſo militibuſq; ſtipendiariis pacis & belli tempore benè pro-

viſa. Arcem quoq; benè munitam & omnibus neceſſariis proviſam ſibi adjunctam habet, in qua olim Magiſtri ſedē habebāt, eam ante paucos annos Gothardus Kietler Dux Curlandiæ, Regis Poloniæ feudalis nomine Regio adminiſtravit, in civitatem tamen ipſam jus nullum habuit. Adminiſtratorem enim ſive Capitaneum aliquem, cives ſibi dominari (libertatē aſſerentes) non patiuntur, ſed obedientiam & tributa Regi Poloniç fideliter exhibent, ipſiſq; civilib. legibus urbem adminiſtrant. Hanc urbem fluvius Dvvina ampliſs. (ex ſevera Regione Ruſſiæ Moſchoviæ Duci ſubjecta ortus) una cum arce alluit, & duobus à Riga milliaribus in mare ampliſſimis oſtiis exoneratur. Per hanc naves ex mari ad civitatem de ultramarinis regionibus, utpotè; Svvecia, Dania, Holſatia & cæteris remotis provinciis appellunt. Ex Ruſſia quoque & Lithvonia cineres, aſſeres, ligna cæſa & levigata omnis generis ad naves fabricandas, frumentum quoq; grandi copia & cætera importantur. Magnum hac in urbe & celeberrimum eſt emporium: quamvis enim duobus milliaribus à mari diſtat, naves tamen omnigenæ facilimè de mari ſub ipſa mœnia urbis veniunt & redeunt.

Dunamunt, arx inexpugnabilis, naturâ opportunitateq; loci mari adjacet, in oſtiis Dvvinæ fluvii duob. à Riga milliaribus ſita, præſidiiſq; Polonicis munita, in ea omnes naves ex ultramarinis Regionibus venientes; merces theloneaq; perſolvere coguntur. *Dunamunt.*

Blokaus, munitio inter Rigam & Dunamūt ad Dvvinam condita, in ea quoq; omnes naves excutiuntur: Hæ autem duæ arces Rigenſibus maximè inviſæ ſunt. *Blokaus.*

Kircholm

Kircholm. *Kircholm*, arx murata, ad Dvvinam fluvium duobus milliaribus à Riga ſita, in Orientem procedendo.

Vxul. *Vxul*, arx deſolata, curia tamen in ea, ubi præfectus manet, extructa. A Kircholm duobus milliaribus abeſt. Crudelem illic quondam conflictum & hominum ſtragem inſignem cumulus oſſium ingens congeſtus teſtatur.

Lenvvard. *Lenvvard*, arx ab Vxul quatuor milliaribus ad Dvvinam ſita.

Aſcherad. *Aſcherad*, olim Palatinatus: arx ad Dvvinam munita, Moſchovitæq; ab ea aliquoties repulſi ſunt; 4. milliaribus à Lenvvard abeſt.

Dunemborg. *Dunemborg*, arx ad Dvvinam munitiſſimè ſita; commendator ei olim Magiſtri nomine præſidebat.

Segevvolt. *Segevvolt*, arx & civitas olim ordinis Marſchalci primi à Magiſtro propria erat.

Kokenhaus. *Kokenhaus*, arx & civitas naturâ & opportunitate loci munitiſſima, ad Dvvinam fluvium ſita, cæterarum Archiepiſcopi arcium principalis.

Smilten. *Smilten*, arx à Muſchovitis deſolata.

Sancel. *Sancel*, arx apprimè munitiſſima mari adhærens, ad Archidiaconatum Rigenſem quondam pertinebat.

Derpt. *Derpt*, ſive Topatum, ſive Debet, inſignis urbs Epiſcopalis, & arx in colle munitiſſima urbi impendens. Hæc anno Domini M. D. L V I I. ab exercitu Moſchorum Ducis violenta oppugnatione cum tota circumjacenti provincia capta eſt.

Habſel. *Habſel*, arx principalis cum civitate, in qua eſt Eccleſia cathedralis, eam Rex Svvetiæ vi ad deditionem coëgit.

Lode. *Lode*, arx munita, quam Dux Curlandiæ Crotardus

Ketler

Ketler à Svvetenſium impetu nuper defenderat,& aliquot eis grandia tormenta ademerat, ſed poſtea ab eiſdem capta eſt.

Lehal, caſtrum & civitas,in qua eſt inſigne Virginum monaſterium, nunc præſidiis Svvetenſium tenetur. *Lehal.*

Eiczkel, arx à Moſchovitis exuſta,& deſolata eſt. *Eiczkel.*

Verder, arx munitiſſima ad fluvium Zundam ſita, ab ipſis Cruciferis Livanienſibus deſtructa & demolita eſt. *Verder.*

CVRLANDIA REGIO.

Vinda, arx cum civitate, Polonis *Kieß* dicitur, in ea Magiſtri ſedem ſuam habuerunt, & Comitia conventioneſq; celebrare ſoliti erant,nunc Polonis prçſidiis tenetur. *Vinda.*

Goldingen, arx & civitas cum diſtrictu amplo. *Goldingen.*

Grubin, arx cum præfectura ditiſſima. *Grubin.*

SEMIGALIA DVCATVS.

Soleburg, arx & præfectura; civitates in hoc Ducatu nullæ. *Soleburg.*

ESTLANDIA DVCATVS.

Felin, arx & civitas munitiſſima unà cum ultimo Magiſtro Livoniæ VVilhelmo Furſtenberg feudali Regis Poloniæ, à propriis militibus ſtipendiariis Germanis Moſchorum Duci doloſè prodita eſt, civitas ipſa exuſta,arx verò præſidiis Moſchoviticis munita, unaque cum diſtrictu ſive Palatinatu Moſchorum Duci ſubeſt. Magiſter verò in ea captus, Moſchoviam adductus, in vinculis ſpiritum exhalavit, atq; hunc extremum exitum Magiſtri Livonenſes habuêre. *Felin.*

Lais, arx à Moſcho occupata eſt. *Lais.*

Tarneſt. *Tarneſt* ſive Taurus, arx munitiſſima, præſidiisq; Moſchoviticis proviſa à Litvanis, Duce exercitus illuſtri & magnifico D. Nicolao Radzivvil, Palatino Vilnenſi, pulveribus bombardariis ſuppoſitis ejecta, & cum Muſchovitis à vi & impetu pulveris volantibus, everſa eſt. Hac autem arce expugnata & exuſta Lithvani quibuſdam Moſchorum abductis, quibuſdam occiſis, velut Tartari arce deſolatè relicta, & non occupata nec munita, (quæ facilè inſtaurari potuit) cum ſpoliis tormentiſque & cæteri ſupellectili ablata, diſceſſerunt, Anno Domini M. D. LXI. Iulii ultima.

Operpal. *Operpal*, arcem exercitus Regis Poloniæ exuſſit & deſolavit.

VIRLANDIA.

Nerva. *Nerva*, arx & civitas inſignis munitiſſimaq; ad fluvium ejuſdem nominis ſita, ex adverſo in altera ripa arcem à Moſcho erectam Ivanovv Gorod dictam habet, atq; fluvius prædictus Nerva has arces interfluens Moſchorum & Livonienſium olim diſſimitabat imperium.

Tolczburg. *Tolczburg*, arx ad ſinum maris Baltici, inter Nervam & Revaliam civitates æquali diſtantia ſita.

VVeſenburg. *VVeſenburg*, arx & capitaneatus.

Bercholm. *Bercholm*, olim arx Epiſcopi Revalienſis erat.

HARIA PROVINCIA.

Revalia. *Revalia* urbs celebris, cum arce munitiſſima, ad ſinum maris Baltici condita eſt. Sede Epiſcopali clara, ſub Rege Poloniæ à Suetię Regis exercitu occupata. Monetam Revalienſes propriam quadrangularem cudunt.

Badis,

Badis, caſtrum & monaſterium inſigne, Svvetenſes inopinata irruptione ceperunt. *Badis.*

Fegveur, arx olim Epiſcopi Revalienſis, à Moſchorum Duce expugnata nunc tenetur. *Fegfeur.*

GERVENLANDIA DVCATVS.

VVitenſtein, arx eſt principalis: eam ſub Rege Poloniæ Suetenſium Rex occupavit, Bialikamien, id eſt, albus lapis Polonis dictus. *VVitenſtein.*

MOSCHOVIA MAGNVS DVCATVS.

Moſchovia, civitas orientem verſus multum perecta eſt, tota lignea, ſatiſq; ampla, quæ procul ſpectantibus amplior, quàm reipſa ſit, apparet, nam horti, areæq; in qualibet domo, & plateæ ſpatioſæ, magnam civitatis amplitudinem dilationemq; præbent. Hocq; modo civitas ingens & ſupra modum ampla videtur. Deniq; trans fluvium Baſilius avus moderni Principis pro ſatellitibus ſuis cæteriſq; extraneis, Polonis videlicet, Germanis & Lithvanis, (qui à natura Bacchum ſequuntur) oppidum Nalevvki dictum (quod cognomen ab infundendis poculis habet) extruxit. Hujus urbis tam vaſta magnitudo facit, ut nullo certo termino, muro, foſſa, propugnaculis ſine fine muniri poſſit, plateæ tamen quibuſdam in locis trabibus tranſverſim poſitis obſtruuntur, adhibitiſq; cuſtodibus ad primam noctis facem ita obfirmantur, ut nemini aditus in eam pateat. Tamq; admodum lutoſa, cœnoſa eſt, ut in plateis pontes paſſim neceſſariò extructi ſint. Nunc tamen vallo de terra, ut audivi, circumducitur. Arces muratæ duæ ampliſſimæ in ſimul civitatis formam re- *Moſchovia.*

ferentes, quarum una Kitaigorod, altera Bolſigorod gentiliter appellatur, quas ab una parte Moſchava fluvius, ab altera Neglinna, in qua Molendina plurima ſunt, præterfluit. Eccleſiæ Divorum lapideæ & ligneæ, adeoq; nobilium & magnatum in ea frequentes ſunt. Vltra Neglinnam verò in agro Narbat dicto, ab arce ad ſagittæ jactum, Ioannes Baſiliades curiam ampliſſimam anno Domini M.D.LXV. extruxit, quæ Opriczna, id eſt, ſeorſiva habitatio dicitur, ubi ipſe princeps cum ſatellitum ſuorum, virorum ex robuſtiſſimis delectorum numeroſa manu moratur, quos ille ad tutelam ſui, perinde ut Turca Ianiczaros fovet, vigintiq; ferè millia ſuperant, ex his major pars Scloppetariorum cum bombardis longioribus, reliqui cum frameis, arcubuſq; & lanceis loricis armati incedunt. Cæterùm urbem ipſam Moskvvam cum utraq; arce Tartari Præcopenſes funditus exuſſerunt anno Domini M.D.LXXI. menſe Majo, ipſo die Aſcenſionis Dominicæ, ubi ingens & innumerabilis multitudo populi in urbe & arce flamma fumoq; ſuffocata & cōbuſta eſt, paucis fuga elapſis, & una duntaxat arx Kitvigorod vix defenſa eſt, magnamq; captivitatem Tartari inde abduxerunt.

VOLODIMIRIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Volodimiria. *Volodimiria*, civitas magna, cum ſuo Ducatu, cujus titulum Princeps Moſchoviæ ſibi vendicat, caſtrum ligneum ſibi conjunctum habet, diſtatq; 36. milliaribus Polonicis à Moſchovia, Orientem verſus. Hujus Provinciæ ager adeò fertilis eſt, ut ex uno tritici modio ſæpè 20. modii, interdum 25. proveniant. Hæc Volodimiria à tempore

Volo-

Volodimiri totius Ruſſiæ Monarchæ, qui eam condidit, & à nomine ſuo appellavit, totius Ruſſiæ Metropolis erat, ad Ioannem uſque Danielis filium, Magnum Moſchoviæ Ducem, qui inde ſedem in Moſchoviam tranſtulit.

NOVOGRODIA INFERIOR DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Novogrodia, inferior civitas ampla & lignea, à qua & Regio ipſa nomen accepit; ſita autẽ eſt ad VVolgæ & Occæ fluviorum celeberrimorum confluxum. Caſtrum quoque civitati huic adhæret, quod Baſilius Dux Moſchoviæ ex lapide in ſcopulo conſtruxit; Diſtat verò Novogrodia inferior à Moſchovia 100. milliaribus Polonicis. Hæc autem civitas terminum Chriſtianæ religionis facit. *Novogrodia.*

RHEZAN DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Rhezan, civitas lignea, ad ripam Occæ fluvii ſita eſt, & non procul ab hac civitate Occa fluvius inſulam facit, quæ Strup dicitur. Magnus Ducatus olim circa hanc inſulam erat, cujus princeps nemini obtemperabat: Sed nunc hic Ducatus funditùs extinctus eſt. *Rhezan.*

Corſira, in ripa Occæ fluminis, oppidum ligneum, à Rhezan 28. milliaribus diſtans. Habebat olim Dominum ſui iuris; Sed nunc in ditionem Magni Moſchoviæ Ducis redactum eſt. *Corſira.*

Tulla, oppidum ligneum, 40. ferè milliaribus Polonicis à Rhezan diſtat, à Moſchovia ferè in meridiem 26. eſtq; hoc ultimum oppidum à Campeſtria deſerta, in quo Baſilius Ioannis pater caſtrum ex lapide conſtruxit, quod *Tulla.*

fluvius ejuſdem nominis præterlabitur. Vppa verò alius fluvius ab ortu caſtrum alluit, Tullæq; fluvio junctus, Occæ ſupra Vorolin 20. ferè milliaribus commiſcetur. Hoc autem oppidum Tulla cum ſuo territorio ad Baſilii uſque tempora proprium principem hęreditarium habebat.

Odoyovv. *Odoyovv*, caſtrum ad Tullæ & Vppæ fluviorum oſtia, ubi in Occam exonerantur, ſitum eſt.

Coluga. *Coluga*, oppidum & caſtrum ligneum, ad Occam fluvium, 36. milliaribus Polonicis à Moſchovia abeſt: ibi quotannis præſidia contra incurſiones Tartarorum ſtatuere ſolet Magnus Dux Moſchoviæ.

VOROTIN DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Vorotin. *Vorotin*, civitas & arx, ad Occam fluvium ſita, diſtat 3. milliaribus à Coluga.

SEVERIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Novegrod. *Novogrod Siewierski*, civitas & arx lignea, in qua oſim ſedes Ducum Securienſium erat, diſtat à Potivolu & Starodub civitatibus ab una 18. ab altera 14. milliaribus. ad hanc civitatem à Moſchovia extrorſum meridiem verſus per Colugam Verotiniam, Serensko & Bransko 150. milliaribus pervenitur.

Czernigovv. *Czernigovv*, arx & oppidum 30. milliaribus à Kiovia diſtat.

Potivolum. *Potivolum*, arx & civitas lignea, à Moſchovia 140. milliaribus Polonicis, à Kiovia verò 60. diſtat. Hæc ultra ſylvam magnam, quæ 24. milliaribus in latitudinem protenditur, ſita eſt.

SMO-

SMOLENSKO DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Smolensko civitas ingens, ad Boriſtenem fluvium ſita, arcem ex roboribus ædificatam in ulterioris fluminis ripa habet, in qua plurima ædificia lignea in formam civitatis extructa ſunt. Hanc ex una parte Boriſtenes fluvius alluit, ex altera verò foſſis profundis ſtipitibuſque acutis munitur, in medio autem arcis templum D. Virginis in ſcopulo conditum eſt. Hanc civitatem & arcem Baſilius Magnus Moſchoviæ Dux ſæpiùs & graviſſimè oppugnabat, nunquam tamen vi eam capere potuit, donec Michaël Glinsko ex Principum Ruſſiæ nobili ſtemmate & familia ortus (qui quondam ſummam rerum apud Alexandrum Regem Poloniæ in magno Ducatu tenebat) ad prædictum Baſilium (ſeditione in Lithvania excitata, regnante Rege Poloniæ) profugit, & arcem Smolensko denuò cum ingentibus Moſchorum copiis acerrimè obſedit, quam tormentis bellicis obſtinatè, ſed fruſtra, oppugnabat, & cùm eam vi capere non poſſet, præfectis militum largitionibus corruptis, per deditionem arce cum civitate potitus eſt, atque hoc tempore in poteſtate Magni Ducis Moſchoviæ perſeverat. Civitas ipſa in valle ſita eſt, collibus undiq; & ſylvis vaſtiſſimis (ex quibus pellium diverſarum multitudo provenit) cingitur. Diſtat autem Smolensko à Moſchovia 80. milliaribus Polonicis. *Smolensko.*

Drohobus, à Moſchovia 72. milliaribus, à Smolensko 18. diſtat, ad Boriſtenem cum oppido ejuſdem nominis ſita eſt. *Drohobus.*

Hugra, fluvius profundus & lutoſus, non longè à *Hugra.*

Drohobus in ſylva quadam oritur, & inter Colugam & Vorotiniam Occam influit. Hic autem fluvius Moſchorum & Lithvanorum Dominum quondam diſlimitabat.

VViezma. *VViezma*, caſtrum & oppidum ligneum, ad fluvium ejuſdem nominis extructum eſt, qui haud procul inde in Boriſtenem ingreditur. Diſtatq; à Moſchovia 6. milliaribus, à Moſaysko 26. à Drohobus 18.

Mozaysko. *Mozaysko*, caſtrum & oppidum ligneum, à Moſchovia 18. milliaribus meridiem verſus diſtat, à VViezma 26. ibi Princeps nonnuquam Oratores diverſorum Principum excipere ſolet, venationemq; ibidem quotannis exercet, nam ibi ſupra modum leporum, præcipuè alborum magna copia eſt. Olgerdus ille & Vitoldus Magni Duces Lithvaniæ (quibus non extitit ex Lithvaniæ Ducibus bellicoſior alter) fines Lithvaniæ 6. milliaribus ultra Mozaysko poſuerant.

BIELSKIA DVCATVS RVSSIAE.

Biela. *Biela*, civitas cum caſtro, ad fluvium Obſcha in vaſtis ſylvis ſita eſt, diſtatq; à Moſchovia 60. milliaribus Polonicis, à Smolensko verò 36.

RESCHOVIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Rſchovva. *Rſchovva*, civitas & arx lignea, ad Volgæ ripam ſita eſt. Diſtat autem à Moſchovia occidentem verſus 23. milliaribus.

VVoloczk. *VVoloczk*, civitas & arx lignea, occidentem æquinoctialem verſus 24. milliaribus à Moſchovia diſtat, à Mozaysko 12, à Tvveria 20.

VVyelikyeluki, arx & civitas magna lignea, à Moſchovia 140. miliaribus à Novogrodia magna, à Poloczko 36. diſtat, eam Lovat fluvius præterfluit. *VVyelikyeluki.*

Toropyecz. arx & civitas, à VVielikyeluki 18. miliar. diſtat, ad confinia Lithvaniæ, Ducatum Smolenſienſem attingens, ſita; Hæc autem arx Toropyecz cum cæteris ſibi adjacentibus, videlicet Drohobus, Biela & Brensko, cum bona Severenſis Ducatus parte, uno tempore per deditionem in Magni Ducatus Moſchoviæ Ioannis Baſilii poteſtatem devenerunt, ſub Alexandro Rege Poloniæ Magnoque Duce Lithvaniæ. *Toropyecz.*

TVVER DVCATVS MOSCHOVIAE.

Tvver, civitas occidentem æſtualem verſus, quam VVolga fluvius interlabitur, in altera autem VVolgæ ripa caſtrum ligneum ſibi cõjunctum habet, ex cujus oppoſito Tvverka fluvius VVolgam influit. Hæc civitas argenteam monetam propriam habet, quæ valore Moſchviticæ æquatur. *Tvver.*

Terſak. oppidum 10. miliaribus Polonicis à Tvveria abeſt. Hujus olim dimidia pars Novogrodienſi, altera Tvverenſi Ducatui ſubjacebat. *Terſak.*

PSKOVIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Pſkovia, gentiliter *Pſkovv* dicta, civitas celebris eſt totius Regionis metropolis, ad lacum, Pskovva dictum, ſita, ex quo eiuſdem nominis fluvius emergit, ac mediam civitatem interfluit. Sola autem Pskovia in toto Moſchi imperio muro cincta eſt, quæ in 4. partes dividitur, & earum *Pskovia.*

ſingulæ ſuis mœnibus clauduntur. Diſtatq; hæc civitas occidentem verſus à Novogrodia magna 36. miliar. à VVyelikyeluki & à Riga Livoniæ metropoli 60. Hanc civitatem Moſchoviæ Dux proditione ſacerdotum occupavit, civibuſque in Moſchoviam abductis, & in eorum locum Moſchovitis ſubſtitutis, libertatem Pskovienſium abductis, & in eorum locum Moſchovitis ſubſtitutis, libertatem Pskovienſium, quàm ſtrenuè multis annis propugnabant, prorſus diminuit, ejuſq; titulum ſibi uſurpat.

NOVOGRODIA MAGNA, DVCATVS RVSSIÆ.

Novogrodia. *Novogrodia* magna, appellata gentiliter *Novvogrod VVyelki.* Eam VVolgovv fluvius navigabilis interfluit, qui ex Ilmen lacu ſupra civitatem emergens in alium lacum (Novogrodia magna interlapſa) Ladoga dictum exoneratur, 36. Polonicis miliar. emenſis. Diſtat autē Novogrodia occidentem æſtualem verſus à Moſchovia 120. miliarib. à Pskovia 36. ab Ivvano & Gorod & VVelikyeluki 40. In hac civitate erat olim quoddam idolū Perum appellatum, hoc in loco quo nunc eſt monaſterium, Perunskimonaſter ab idolo eodem dictum. Hoc idolum à Novogrodienſib. præcipuè cultu latriæ adorabatur; habebat aūt formā hominis lapidem ignitum manu tenētis, ſimilem fulmini. Nam Perū Ruthenis & Polonis fulmen ſignificat. In hujus laudem & honorē ignis ex quercubus, qui perpetuò die nocteq; arderet, cōſtruebatur. Quod ſi negligentia miniſtrorū ad hoc officiū obeundum deſignatorē ignem extingui contingeret, tunc capitis pœna plectebantur. Currente anno Dom. M. CCCC. LXX. cū Theophilus Archiepiſcopus Novo-

gardiæ ſua auctoritate totam ditionem Novogardienſem gubernaret, Rege Poloniæ Caſimiro tũc temporis magni Ducis Lithvaniꝗ tributa perſolvens, Ioan. Baſilii Moſchorũ Dux, Nouogrodienſem Principatũ, gravi acerrimoq; bello per ſeptem perpetuos annos preſſit, ipſamq; civitatem Novogardiam ſæpiùs obſtinatè oppugnabat. Tandem anno Dom. M. CCCC. LXXVII. ad fluvium, Scholana dictũ, Novogrodienſes bello ſuperavit, eoſq; ad deditionem civitatis & totius Regionis compulit, & locum tenẽtem ſuum illis conſtituit. Cùm aũt nondum abſolutum ſe imperium in Novogardienſes habere intellexiſſet, auxilio prædicti Theoph. Archiepiſ. in Novogardiam armata manu venit, ſub prętextu religionis conſervandę, quaſi cives quoſdam à Ruthenico ritu ad Romanam Eccleſiam deficere volẽtes, cohibere propoſuiſſet: hacq; ſimulatione Novogardiã ingreſſus, incolas ad miſerrimam ſeruitutem redegit, cives mercatoreſq; omnes bonis omnib. (parte vnicuiq; quarta relicta) ſpoliavit, ipſumq; Archiepiſcopum proventibus, omniq; auro & argento privavit, & aliũ Epiſcopũ (parva duntaxat reddituũ portione illi conceſſa) in locũ ejus cõſtituit.

Ruſſa, oppidulum vetuſtiſſimum, olim antiqua Ruſſia, à Novogrodia 12. miliaribus diſtat, quod fluvius ſalſus præterfluit, quem incolæ foſſa ampla in modum lacus coërcent, indeque aquam per canales unuſquiſq; ad ſuas ædes deducunt, & ex ea ſal coquunt. *Ruſſa.*

Ivanovv Gorod, arx, quam Ioannes Baſiliades Moſchoviæ Dux (à quo & nomen accepit) ad ripam Nervę fluvii ex lapidibus ſectis extruxit. Diſtat à Novogrodia magna 40. miliarib. à Pſkovia totidẽ. Iuxta hanc arcẽ eſt civitas lignea, *Ivanovv.*

Nerva à fluvio appellata, ubi Novogrodienſes & Pskonienſes merces ſuas deponere ſolent. Eſt ibi quoq; ex adverſo in altera ripa Livonienſium caſtrum & civitas, quod etiam ab eodem fluvio Nerva appellatur, atque hæc duo caſtra Nerva fluvius interfluens, Moſchoviæ olim imperium à Livonienſi diſlimitabat. Sed Ioannes Baſiliades Princeps Moſchoviæ Nerva arce Livonienſium cum cæteris potitus, ulteriùs fines ſuos promovit.

Iamma. *Iamma*, caſtrum 12. miliarib. ab Ivvanovv Gorod & Nerva ſitum eſt, ad Pluſæ fluvii oſtia ſeptentrionem verſus.

Coropogia. *Coropogia*, civitas & caſtrum ad fluvium ejuſdem nominis ſita, ſpatio 4. miliarium à Iamma diſtat.

CORRELIA PROVINCIA.

Landskrona. *Landskrona*, arx eſt inſignis.

Monaſterium quoddam Ruthenicum inſigne in inſula Solovvki, in quod mulieribus ingreſſus gravi ſub pœna prohibetur.

DVVINA PROVINCIA.

Colmogara. *Colmogara*, caſtrum eſt in hac regione ſitum.

Dvvina. *Dvvina*, civitas in medio regionis ſita eſt, celebris ob copiam pellium pretioſiſſimarum, quæ à vicinis populis eò feruntur.

Pinega. *Pinega*, in ipſis Dvvinæ oſtiis conditum caſtrum eſt.

VSTIVGA REGIO.

Vſtiug. *Vſtiug*, civitas & arx (unde & regio nomen accepit) occurrit, ad fluvium Suchana condita: Diſtatq; à VVolochda civitate 100. milliarib. à Bieleiczioro 140. Dicitur autem Vſtiug ab Vſtie, quod oſtium Latinis ſonat, & jug flu-

vio

vio ex meridie in ſeptentrionem currente, ad cujus oſtia primò ſita erat, ſed poſteà propter loci opportunitatem ad dimidium miliare ſupra oſtia eius, ubi in Suchanam ingreditur, translata eſt, & antiquo nomine Vſtiug hucuſq; appellatur. Metropolis eſt, celebris ob pelles rabellinas.

VOLOCHDA PROVINCIA.

Volochda, civitas & arx naturâ loci munitiſſima, in qua Magnus Dux Moſchoviæ theſauri ſui partem tempore neceſſitatis condere ſolet; abeſt autem Iareslavv 50. Polonicis miliaribus, à Bieleiezioro 40. eam fluvius Volochda, in Septentrionem ex occidente fluens, præterlabitur, à quo civitas ipſa & provincia denominata eſt. *Volochda.*

BIELEIEZIORO DVCATVS RVSSIÆ.

Bieleiezioro, arx naturâ loci munitiſsima, inexpugnabiliſq;, in lacu ſita. In hac Princeps Moſchoviæ theſaurum ſuum recondere ſolet, illicque tempore neceſſitatis hoſtibus urgentibus, velut ad aſylum quoddam confugit, Abeſt autem Bieleiezioro à Moſchovia 100. miliaribus, à Novogrodia Magna totidem. *Bieleiezioro.*

IARISLAVIA DVCATVS.

Iarislavv, civitas & arx lignea, ampla, ad VVolgam fluvium ſita, 46. miliaribus à Moſchovia diſtat. *Iarislavv.*

ROSTOVVIA DVCATVS.

Roſtovv, civitas & arx lignea. Regionis caput, in qua Archiepiſcopus ſedem ſuam habet, à Moſchovia 34. miliaribus diſtat. Sita autem eſt ad lacum quendam, ex quo Colorea fluvius emergit, & Iaroslovvia præterlapſa in VVolgam illabitur. *Roſtovv.*

Vgliz. *Vgliz* civitas cum caſtro ad VVolgam fluvium condita, diſtat à Moſchovia 24. miliaribus, à Iareſlovia 30.

Chlopigrod. *Chlopigrod*, civitas 2. miliaribus diſtat ab Vgliz, in ea celeberrimæ frequenter fiunt nundinæ, ad quas Sutenſes, Livonienſes, Rutheni, Lithvani, Tartari, & aliæ quàm plurimæ gentes confluunt, omnes verò tantum permutatione rerum utuntur.

Pereaslavv. *Pereaslavv*, civitas & caſtrum, ad lacum quendam à Septentrione in Orientem reflectente ſita eſt, à Moſchovia 24. à Roſtovv 10. miliaribus diſtat. Iuxta hanc eſt lacus quidam, ex quo ſal copioſè decoquitur.

SVSDALI DVCATVS RVSSIAE.

Suſdali. *Suſdali*, civitas & arx Epiſcopali ſede clara, Roſtovviæ & VVolodomiriæ adjacet.

Caſtromovvgorod. *Caſtromovvgorod*, civitas cum caſtro, in confluxu Coſtroniæ & VVolgæ fluviorũ ſita eſt, 20. miliar. à Iarislovvia, Orientẽ ęſtualem verſus diſtat. *Galiez*, civitas & caſtrum in Moſchovia in Orientem per Caſtromovvgorod euntibus, occurrit.

VIATHKA REGIO.

Orlo. *Orlo*, civitas 4. miliaribus infra Chilionoram ſita eſt.

Sloboda. *Sloboda*, civitas ad Rheczicza fluvium ſita, qui ex oriente fluens in fluvium Viathkam influit.

Cotelnicz. *Cotelnicz*, civitas ad eundem Rheczicza fluvium ſita.

PERMIA REGIO.

Permia. *Permia*, civitas ad Viſchorum fluvium ſita, 15. miliar. inde emenſis ad Cumam fluvium exoneratur.

SIBIOR PROVINCIA.

Civitates & caſtra hîc nulla ſunt.

PETZORA REGIO.

Puſteiezioro,caſtrum & oppidum in oſtiis Petzorę fluvii ſitum. Puſteiezioro.

Papinovvgrod,caſtrum & oppidum ad eundem &Foram fluvium ſitum. Papinovvgrod.

OBDORIA REGIO.

Obdi,oppidum ad fluvium Obdi dictum ſitum eſt. Obdi.

Calami,populi ab Obbi fluvio à parte ſiniſtra aſcendēdo in campeſtribus degentes occurrunt. Calami.

Zolota Baba,id eſt,aurea anus,idolū eſt Moſchorū antiquiſſimum,de lapide exciſum, ad oſtia Obbi fluvii ſitum. Zolota Baba.

CONDORA REGIO.

Civitates & caſtra hîc nulla ſunt.

LVCOMORIA REGIO.

Hic nullę ſunt ędes,ſed homines in ſylvis & cāpis habitāt.

LOPPIA REGIO.

Homines hujus Regionis in campeſtribus & ſylvis degunt; Tuguriola tantùm habent, quæ corticibus arborum ceſpitibuſq; tegunt.

CEREMISSI, MORDOVOTES, ET VACHINES POPVLI.

Homines hîc longe lateq; in vaſtis ſylvis ſine ullis ædibus habitant.

MOROVVA POPVLI.

Hîc populus in vaſtis ſylvis degit.

CASAN TARTARIAE REGNVM.

Caſan urbs,totius regni metropolis ad VVolgā fluvium & Cazannam(à qua nomen ſortitur) in ulteriori ripa conſtructa eſt. Arcem naturâ & oportunitate loci munitiſſimā habet,à Novogrodia inferiore 70.miliaribus diſtat. Anno Caſan.

M. D.

M. D. XXIIII. die XV. Auguſti Moſchovitæ arcem incenderunt, intuenteq; Moſchorum exercitu funditus exuſta eſt. Attamen in tam facili occupandi caſtri occaſione, Moſchovitæ ad expugnandum oppugnandumq; caſtri cōbuſti collem, ne accedere quidem audebant, Tartaroſq; id denuò ædificantes non impediebant, atque ita deinde arx Tartarorum ſtenuâ opera Moſchovitorumq; negligentia reſtaurata eſt. Paulò tamen pòſt ab iiſdem Moſchovitis coacti ſunt tributū Moſcho pendere. Poſteà Caſanenſes mortuo Baſilio iterum jugum Moſchovitarum excuſſerunt, Ioannes tamen Baſiliades poſt 7. annorum bella, iterum civitatem cum arce ſubegit, anno Chriſti M. D. LI.

NOHAICENSIVM TARTARORVM CAMpeſtrium Ducatus ſeu Horda.

ScharayczIk. *Scharayczik*, civitas in Ducatu ejuſdem nominis Hordæ Nohaicēſium, ultra fluvium Volgam orientem verſus.

Aſtrachan. *Aſtrachan*, civitas opulentiſſima, in qua emporium celeberrimū eſt, ad oſtia Volgæ fluvii ſita. Hæc urbs unà cum regno anno Chriſti M. D. LIIII. à Ioanne Baſiliade Moſchorum Principe ſubacta. Ad hanc civitatem vnà cum regno occupandam Sultan Zelim imperator Turcarum invidiâ avatitiaq; prolatādi imperii Tartarici ductus anno Domini M. D. LXIX. 20. Martii die ex Conſtantinopoli terra & mari exercitum ingentem Turcarum 25000. equitum & Ianiczarorum 3000. deſtinauit, navalis claſſis 150. Galeris & multis celocibus conſtabat. His demum omnes Hordæ Tartarorum Præcopenſium ex mandato Imperatoris adjunctæ ſunt 50000. equitum excedentes, ſicque

junctis

junctis viribus longiſſimo eoq; periculoſiſſimo campeſtri itinere, multis fluviis & paludibus ſuperatis, ad Azoph pervenêrunt, omni commeatu prorſus conſumpto. *Azoph* autem in oſtiis Tanais fluvii Turcica arx ſita eſt, ad Paludes Meotidis, poſteà ad victum neceſſariis comparatis, omnis equitatus Turcicus & Tartaricus per Hordæ Tartarorum Nahaicenſium & Circaſſorum quinq; montanorum tædioſiſſimo itinere ſub Aſtrachan 5. Septemb. venerunt, 24. hebdomadis cum ineffabili famis & ſitis anguſtia in via tranſactis, hebdomadam integram ſub arce quicquam tẽtantes conſumpſerunt, aditum enim ad eam vaſta VVolgæ circumluentis amplitudo prohibet. Intereà Moſchovitarum aliquot millia aurora inſtante in navibus & celocibus Turcas & Tartaros inopinata excurſione magno impetu Duce Serebenii adoriuntur, multitudineque eorum proſtrata ſpoliis onuſti armata manu incolumes in arcem redierunt: Tartarorum quoq; aliquot millia ad unum trucidaverunt, ut nemo ex illis euaſerit, qui ſub arcem pabuli acquirendi gratiâ ſuperato fluvio Volga excurrerant. Navalis quoq; Turcarum ille exercitus 150. Galerarum tormenta magna, pulveres bombardarios commeatum, & alia belli expugnandiq; inſtrumenta vehens, cum adverſo Tanai ab Azoph ad montem Perevvloka dictum, 2. ferè menſibus tranſactis veniret, naveſque ſive Galeros terra in inſtrumentis ad id pertinentibus per illum montem (qui miliaribus 7. à Tanai ad VVolgam fluvium magnum ſub Aſtrachan fluentem diſtabat) transferre vellent, Moſchovitarum 15000. illos adoriuntur, 6000. Turcarum proſtratos, & ſpolia & inſtrumenta multa, jam in terra expoſi-

ta abſtulerunt,reliqui vix ad naves affugerunt: hujuſmodi inſperata clade accepta ad Azoph redire coacti ſunt, undique eos Moſchovitis perſequentibus. In Azoph exiſtentibus aliud infortunium accidit; pulveres enim tormentarii, quos in arce depoſuerunt, igne forte adveniente, ſuccenſi ſunt cum ingenti Turcarum & arcis damno, cæteri Conſtantinopolim potentes in paludibus Meotidis naufragio periêrunt: ſed ad rem intermiſſam redeo. Tartari & Turcæ Aſtrachan fruſtrà cũ quotidiana diminutione ſuorum obſidẽtes, de navalis claſſis, in qua ſpes eorum recumbebat, perditione audientes, undiq; hoſtis imminentis famiſq; & ſitis anguſtia preſſi, coanguſtati & ad extrema redacti, 21. die Septemb. cum ingenti dedecore damnoq; irreſanibili abſq; ullo Moſchovitarũ detrimento obſidionem ſolvere coacti ſunt. Ad Azoph 23. Octobr. die venerunt, 5. hebdomadis in reditu, cum ineffabili periculoſiſſimaque miſeria, & intolerabili anguſtia tranſactis, per campeſtria enim deſolata illis iter erat, ut nuſquam pabulum acquire re & pro equis reficiendis poterint. Moſchovita enim gramina omnia paſſim ſuccenderant & aqua interdum quinque diebus integris carebant, omneſq; ferè ex illo exercitu Turcico cum equis pariter fame & ſiti coanguſtati, miſerè periêrunt: Quidam in paludibus Meotodis Conſtantinopolin repetentes aquis ſubmerſi ſunt, ita vt 225000. equitum 3000. Ianiczarorum, & 150. Galeris amiſſis, vix 2000. Conſtantinopolin rediêrunt.

Schamachia. *Schamachia*, urbs Tartarorum ad mare Caſpium condita, quæ ab Aſtrachan 6. dierum itinere abeſt, ab ea tota Regio ſive Horda Schamachia nũcupatur; hanc Rex Per-

ſarum poſſidet. Incolæ autem hujus regionis texendis Sericeis veſtibus excellentiſſimi ſunt artifices.

CRIMSCII ſive PRAECOPSCZI TARTARI CAMPESTRES. REGNVM TAVRICÆ.

Azoph, civitas Turcis tributaria, ad Tanais fluvii oſtia ſita. *Azoph.*

Crym, civitas in campis deſertis, inter Catzam & Aſtrachan regna Tartarorum ſita, hæc Regum Tauricæ olim ſedes erat, à qua Crymsken nominabantur. *Crym.*

Præcop, civitas in Taurica Cherſoneſo, ſita eſt; ſonat autē Præcop lingua Slavinica foſſam vel perfoſſum quid; ſumpto nomine ab Iſthmo, qui ſpatio mille ducentorum paſſuum perfoſſus eſt. Hinc Reges Tauricæ hodie vocātur Præcopskn. *Præcop.*

Capha, civitas inſignis, olim urbs Theodoſia dicta, Genuenſium quondam juris fuit, ſita eſt in Tauricæ Cherſoneſi ea parte, quę ad pontum Euxinum vergit. Hanc civitatem emporium totius Aſię celeberrimum, Machometes Turcarum Imperator (expugnata Conſtantinopoli) 14. annorum ſpatio obſidione premens, proditione quorundam Genuenſium largitionibus corruptorum, ſibi ſubjugavit. *Capha.*

Oczakovv, caſtrū & civitas, in oſtijs Boriſthenis fluvii ad pontum Euxinum ſita, quem Tauricæ Rex ademptam Lithavię Ducibus cum Vitoldi tempore Lithvanorum colonia fuerit, tenet, Tartarique Præcopenſes eam incolunt; Turcarum verò Imperatori nunc tributaria eſt, à Præcop civitate 40. milliaribus diſtat, ab Alba quæ Moncaſtro antiquis dicitur, urbe Valachiæ ad fluvii Tyræ oſtia ſita, totidem, à Curcas verò oppido ad Boriſtenem condito, *Oczakovv.*

40. Ab hac civitate Tartari eam incolentes Oczakovvſczi dicuntur. Hîc ſæpè commorari ſolet Tauricæ Rex.

GROENLANDIA cum adjacentibus.

Alba. *Alba*, hic reperitur copia ingens butyri, piſcium, & pellium.

S. Thomas. *S. Thomas*, monaſterium eſt Dominicarum, ſitum ad radicem magni cujuſdam montis, ubi fluvius calidus eſt miræ utilitatis, cum ejuſdem ibi præſtet uſum, quem apud nos ignis.

ISLANDIA.

Oſtrabort. *Oſtrabort*, hûc apellunt naves plurimæ, ob maximam quantitatem piſcium, qui ibi capiuntur optimi.

Schaboldin. *Schaboldin*, metropolis eſt Islandiæ, apud quam fluvii ſunt naturæ omnino contrariæ, quorum alii abducunt aquam calidam, alii frigidam, alii amaram, alii dulcem.

FRISLANDIA.

Frislandia. *Frislandia*, civitas principalis eſt.

LAPPINA vel LAPPIA.

S. Andreas. *S. Andreas*. Hîc reſidet ſuffraganeus Archiepiſcopi Vpſalenſis.

GENTIA.

Ovichen. *Ovichen*, celebris eſt; hîc nundinæ ſunt inſignes, menſe Majo, ad lacum tunc temporis ingelatum.

BIARMIA.

Starigur. *Starigur*, in locis mediterraneis ſita eſt.

Nordamberg. *Nordamberg*, civitas cum præſidio continuo contra Rutenos.

CIVI-

CIVITATVM PRAECIPVARVM TOTIVS ORBIS PARS SECVNDA.

NATOLIAE BELERBATVS.

ALgirum, civitas olim celebris ob templum Dianæ. *Algirum.*

Chalcedon, hodie Scutari, antiquitus frequentata ab Imperatoribus Græcis. *Chalcedon.*

Spiga, olim Zizigum, celebris inſigni Echo, ubi Poëtæ fingebant Nympham converſam in ſaxum. *Spiga.*

Troja, hujus reliquiæ aut potius veſtigia ab incolis oſtenduntur. Hæc præ omnibus aliis à Poëtis fuit celebrata. Nec ulla celebris ferè reperitur civitas in Europa, quæ nobilitatis ergò originem ſuam non deducat à Troja, tanquam ſi ab ea orta eſſet omnis gloria univerſi mundi. *Troja.*

Smirna, civitas mercaturâ celebris: hæc licet à Barbaris ſit habitata, tamen gloriatur de Homero tanquam ſuos cujus etiam ſepulchrum cum Epitaphio Græcis literis deſcripto oſtendunt. Civitas magni momenti. Hîc reſidet Sangiacus quidam. *Smirna.*

Siuriaſſer, Sangiacum habet. *Siuriaſſer.*

Figena, olim Epheſus, extructa ab Epheſo, una ab Amazonibus, celebris templo Dianæ, in cujus ædificatione *Figena.*

laboravit tota Græcia 30. annis. Huic templo ob excellentiã Xerxes Rex pepercit, licet inimicus eſſet omnis religionis. Combuſtum tandẽ ab Criſiſtrato nominis propagandi gratia. Hic refugium erat inſigne delinquẽtium, auctum poſteà ab Alexandro Magno, ablatum verò ab Auguſto. Celebris philoſopho Heraclio, Parmenide Democrito, Pythagora, qui in hac civitate Philoſophiam docuerunt.

Palatia. *Palatia*, civitas una ex maximis Natoliæ.

Meliſſus, antiquis *Miletus*. *Meliſſus*, antiquis *Miletus*, olim celebris, atq; ex præſtãtiſſimis Aſię, quæ cùm citò præſtantiam amitteret, præbuit occaſionẽ proverbii hujus: *Fuerunt ſtrenui olim Mileſii.* Hic celebre fuit erectum templum Deæ Cereri. Hinc oriundus Thales Aſtrologus, Timotheus Muſicus, Anaximãder Phyſicus, qui primi Philoſophiã à Barbaris tranſtulerunt in Ioniam. Hic lana eſt præſtantiſſima, ex qua tapetes omnes per Italiam Poloniam, &c. celebrari ſolent, parantur.

Cacavus, antiquis *Alicarnaſſus*. *Cacavus*, antiquis *Alicarnaſſus*, celebris olim propter ſepulchrum Reginæ Artemiſiæ, in honorem mariti Manſoli; cujus adhuc ſuperſunt aliquæ reliquiæ. Patria eſt Herodoti Hiſtoriographi celebertimi.

Tabia. *Tabia*, hic panni ejus, qui vocari ſolet *Tabi*, magna conficitur copia. *Gnidus.* *Gnidus*; hic celebre fuit Deæ Veneris templũ.

Fiſcum. *Fiſcum*, optimum habet portum, metropolis Brichię, antiquitus dictæ Litiæ.

Pergamum. *Pergamum*, hic Rex Attalus regnavit, qui primus dicitur Romanis prębuiſſe uſum ſcribendi in membrana, cùm anteà ſcriberent in corticibus arborum, & tabulis cereis. Hinc quoq; oriundus Galenus Medicus celeberrimus.

Nicea. *Nicea*; Hic Turcæ disjecti ſunt à Godefrido Bolioneo,

cùm

cùm ad Terram Sanctam recuperandam contenderet. Hic quoq; concilium fuit celebratum contra Arrium.

Beazar, hic fontes ſcaturiunt ſalſiſſimi. *Beazar.*

Angori; hic pannus, vocatus *Zammelot*, conficitur, præſtantior, quàm in ullis aliis locis Orientalibus. *Angori.*

Magreſia, hic reſidet Sangiacus. *Magreſia.*

Cutea; olim *Iuliopolis*, caput Galatiæ. Hic reſidet Belerbeus Natoliæ, ad quem Turcarum Imperator mittit filios ad militarem artem exercitandam. *Cutea.*

Burſia, civitas, vicina monti Olympo, Metropolis Bytiniæ. Extructa ab Annibale ibi extante. Hic Turcę primùm conſtituerunt ſceptrum ſui imperii. Hic panni conficitur magna copia. Optima hic extructa Muſchea in honorem Ottomanni I. Turcarum Imperatoris. *Burſia.*

Sinope, hic à Turcis maxima emitur æris copia, claraq; eſt ob Mitridatem, qui 22. norat linguas. *Sinope.*

Trapezuntium, hodie regitur à Sangiacco, olim princeps hujus loci uſus eſt titulo Imperatoris. *Trapezuntium.*

Amaſia, hic reſidet Belerbus hujus regionis: olim prę-erat Metropolitanus quidam, utranq; poteſtatem habens eccleſiaſticam & ſecularem. *Amaſia.*

Taſcia, celebris ob victoriam, quam contra Techellum Perſam obtinuit Iunus Baſcià. *Taſcia.*

Toccatū, *Suvas*, *Ianicum*, *Chormum* } civitates inſignes ſunt, quarum ſingulis præeſt Sangiaccus. *Toccatum. Suvas. Ianicum. Chormum.*

CARA-

CARAMANIAE BELERBATVS.

Satalia. *Satalia* civitas valdè illuſtris, intra ſinum Attalicum. Hîc reſidet Sangiaccus, conficiunturq; tapetes excellentes.

Satalia antiqua. *Satalia* antiqua, juxta pręcedentem repeſitur, magna ex parte undis ſubmerſa.

Candelona. *Candelona*, ab aliis Scandaloro; hîç ante aliquot annos reſidebat Princeps Turcicus, ab Ottomanicis ejectus.

Curcum. *Curcum*, fortalitium eſt è regione Famaguſtæ.

Iazza. *Iazza*. Hîc reſidet Patriarcha Armænorum.

Cognum. *Cognum*, olim *Iconium*, metropolis Licaoniæ. Hic reſidet Belerbus hujus regionis, conficiunturq; tapetes ex lana tam excellentes, ut ex ſerico factæ videantur.

Laranda. *Laranda*, civitas ſatis illuſtris, in qua antequam ab Ottomanno deſtrueretur, reſidebat Princeps Caramaniæ. Sita eſt in monte Corteſtani. Valdè munita.

Tarſus. *Tarſus*, hîc olim floruérunt ſtudia: hanc quoque civitatem ornavit D. Paulus Apoſtolus.

Anchiola. *Anchiola*; hîc ſepulchrum fuit Sardanapali ultimi Regis Aſſyriorum, cum Epitaphio, *Ede, bibe, lude, poſt mortem nulla voluptas*: hodie reliquiæ civitatis tantum ſuperſunt.

Tiana. *Tiana*, hujus etiam tantùm videntur reliquiæ: hîc natus eſt Apollonius Tianæus Philoſophus & Magus.

ANADAVLIAE BELERBATVS.

Maras. *Maras*, olim Mœtica. Hîc reſidet Belerbus hujus regionis.

Adana. *Adana*, hîc ſedem habet Sangiacus.

CYPRVS INSVLA.

Papphus. *Papphus*, hîc olim adorabatur Venus in forma umbi-

lici,

lici, atq; circumcirca non pluebat: quod Diabolicis illuſionibus aſcribendum eſt.

Famaguſta, civitas magni momenti, portum habet optimum: Nec alius in tota inſula eſt præter hunc. Antiquitus dicta fuit *Salamina*. Hæc ſemper reſtitit per mare & per terras, viribus Turcarum tandem ob defectum munitionis coacta fuit ſeſe tradere Moſtafa eorum generali, qui cõtra pacta inſignem in hac civitate exercuit tyrannidem. Famaguſta.

Nicoſia, in mediterraneo loco ſita: antequam à Turcis vaſtaretur, civitas fuit valdè illuſtris, & plena equitibus. Nicoſia.

SYRIA hodie SORIA.

Soldina, olim *Seleucia Pieria*, non longè ſita à fluvio Farfaro, dicto Oronte. Soldina.

Tripolis; hîc reſidet Patriarcha Maronitarum: Emporium inſigne, ad quod omnes merces deferuntur ex Oriente, regitur à ſuo Sangiacco. Tripolis.

Barutti, civitas magnæ negociationis, hîc tempore Imperatorum Chriſtianorum, floruit ſtudium L L. Romanorum. Hîc quoq; S. Georgius interfecit Draconem. Barutti.

Sidon, celebris civitas apud antiquos, ob vitri artificium: Hîc Salvator mundi ſanavit filiam Cananeæ. Sidon.

Sor, olim *Tyrus*, antiquitus valdè celebris, inexpugnabilis penè erat, ut expertus eſt Alexander Magnus: Hic quoque tingebatur purpuræ ingens quantitas. Fuit Romanis fideliſſima, unde meruit à Severo Imperatore priuilegium libertatis, inſtar civitatum Italiæ. Sor olim Tyrus.

Acris, olim *Ptolomais*, hic propter templum S. Sabbæ orta eſt lis inter Venetos & Genevenſes, quæ cauſa fuit ut Mahumetani in hiſce regionibus dominatum acquirerent. Acris.

Tachia. *Tachia*, olim *Antiochia*, à Rege Antiocho, qui civitatem hanc poſt mortem Alexandri Magni reſtauravit, cùm anteà vocaretur *Reblata*, Hîc olim viguerunt ſtudia Græca & Syriaca: Fuitq; civitas una ex maximis totius mundi. Hîc S. Petrus primùm ſedem fixit, Hîc quoq; primum concilium celebratum. Hîc reſident Patriarchæ duo, quibus obediunt multi Chriſtiani Aſiatici.

Aleppum. *Aleppum*, emporium excellens, ad quod omnes merces deferuntur, quæ Damaſcum advehi ſolebant: alluitur ramo uno fluvii Eufratis, quem eò adduxit quidam ex Sultanis eorum. Hodie hîc reſidet Baſcia quidam.

Sardinalis. *Sardinalis*, à Chriſtianis ſolis colitur. Hîc cum magna devotione inviſitur imago B. Virginis, non tantùm à Chriſtianis, ſed etiam à Mauris; quia cùm exudet continuò liquor, is effectus producit admirabiles.

Damaſcus. *Damaſcus*, metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquiſſima, hortis pulcherrimis tincta. Hîc reſidet hodie Belerbus, qui & huic regioni præeſt vnà cum Iudæa: antea regebatur à Caliſis, atq; olim à Regibus Syriæ.

PALESTINA ſive TERRA SANCTA.

Ceſarea. *Ceſarea*; hîc Angelus percuſſit Regem Herodem, & S. Petrus baptizavit Cornelium centurionem.

Zapphus. *Zapphus*, olim Ioppe portum habet inſignem, ad quem appellunt peregrini, qui ex noſtris regionibus proficiſcuntur in Terram Sanctam. Hanc civitatem exiſtimârunt nõnulli antiquorum fuiſſe primam totius mundi, ſed falsò. Hîc olim adorabatur Dea Atargatæ in forma piſcis, ideoque antiqui Syri non veſcebantur piſcibus. Hic etiam

Andro-

Andromeda filia expoſita fuiſſe traditur Orco marino, licet alii putent id factum fuiſſe in AEthyopia.

Aſcalon; hic Sampſon plurimos occidit homines. *Aſcalon.*

Gazara, reſtaurata eſt ab antiquis Perſis. Hic Sampſon noctu portu civitatis abſtulit. *Gazara.*

Sebaſte, caput Samariæ; hic propè civitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob, vbi Salvator noſter Samaritanam allocutus eſt. *Sebaſte.*

Neapolis, Hic concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini. *Neapolis.*

Arcas, Hic fluvius Sabbatarius magnâ furiâ & ſtrepitu advexit 6 diebus continuis lapides, quieſcens ſolum modò in Sabbatho: qui curſus poſt Euangelium ceſſavit. *Arcas.*

Safet, civitas magnæ negociationis, à Iudæis habitata, qui ibi inceperunt optimos pannos conficere ex lana, quâ abundat hæc Regio. Nituntur quoque uſum antiquæ purpuræ, quæ tingebatur Tyri, invenire. *Safet.*

Tabaria, olim *Tyberias*, ad lacum, ubi Chriſtus Divinitatem ſuam oſtendit, ventis imperans. Hæc civitas à Selim II. data eſt matronæ cuidam Iudeæ, dictæ Gratiola, ad inhabitationem Iudæorum, ex locis diverſis. *Tabaria, olim Tyberias*

Naim; hic à mortuis reſuſcitavit Salvator noſter filium viduæ. *Naim.*

Seforum, hinc originem traxit S. Annæ. *Seforum.*

Betſaida; hic Salvator mundi maximam multitudinem hominum pauculis panibus ſaturavit. *Betſaida.*

Candelara, hic erumpunt optimæ thermæ. *Candelara.*

Cafarnaum; hic plurima miracula fecit Salvator noſter. *Cafarnaum.*

Ebron. *Ebron*; hic antiqui patres elegerunt locum ſepulturę; narratq; Binjamin, viſitari ibi à Iudæis & Mahometanis ſepulchrum Abrahami, ſupra quod nocte & die ardet lampas. Circa hanc civitatem Cain occidit fratrem ſuum Abel, unde adhuc terra ipſa rubedinem ſervat.

Hiericon. *Hiericon*, hujus muri ceciderunt ad ſonum tubæ Ioſuæ. Antiquis civitas fuit celebris ob pretioſiſſimum liquorem Balſamum.

Betulia. *Betulia*; hic Iudithe occidit Holofernem.

Nazareth. *Nazareth*; hic B. Virgo ſalutata ab Angelo, concepit verbum æternũ IESVM CHRISTVM, Salvatorem mundi.

Rama. *Rama*; hic maxima crudelitate occiſi ſunt pueri innocentes.

Bethlehem. *Bethlehem*; hic natus eſt Salvator mundi IESVS CHRISTVS æterni Dei filius, verus Deus & homo.

Betania. *Betania*, hic Lazarus quadrituanus à Salvatore noſtro à mortuis reſuſcitatus.

Nicopolis, olim Emaus. *Nicopolis*, olim *Emaus*, ut volunt nonnulli; hic apparuit Chriſtus in forma peregrini duobus diſcipulis.

Hieruſalem.

Hieruſalem. *Hieruſalem*, hodie à Turcis vocatur *Gozum Berech*; Extructa putatur hæc civitas à Melchiſedech. Celebris fuit olim ob Prophetas, Reges antiquos, Templum Salamonis, miracula plurima, quæ Deus ibi oſtendit. Hodie hic viſitur ſepulchrum ſanctum, in quo Salvator mundi ſepultus fuit. Huc præter Hebræos & Mahumetanos Templum Salamonis aut potius Muſcheam cujuſdam Califæ viſitantes, cõcurrunt omnis generis Chriſtiani, uti Latini, Græci,

HIERVSALEM.

Armeni,Gregoriani,Neſtoriani,Iacobitæ,Syri,Indi,Nubici & Abaſſini, quorum ſinguli ſuas hic habẽt capellas ſumptuosè extructas, vivunt autem Chriſtiani ſub tributo, quod Turcis pendunt quàm maximum ſingulis annis. Hic quoq; ſingulis annis in hebdomada Sancta magnum illud cernitur miraculum novi luminis,dum lampades,quæ ardebant,extinguuntur. Nam hora reſurrectionis Chriſti iterum omnes accenduntur,in ſacellis Chriſtianorum. Varia nomina habuit hæc civitas,inter quæ *Luza, Iebus, Salem, Hieruſalem, AElia.* Ruinam paſſa ab Aſſyriis, AEgyptiis, Chaldæis, Macedonibus, Romanis, Perſis & Saraçenis, à quibus cùm ultimò recuperata eſſet opera Godefridi Bulhonæi, conſtitutaq; caput regni; poſteà cepta fuit à Saladino Sultano Cayri; demum operâ Selini I. venit ad imperium Turcarum, non ſine ignominia Principum Chriſtianorum.

CHALDAEA.

Cuſa. *Cuſa*,à Mahumetis dicitur *Maſſalle.* Hic feſtivitatem Mahumeti celebrant, non legiſlatoris, ſed alterius,quem vocant Mohalim,hoc eſt,conſolatorem,cui offerunt quotannis unum equum ornatum auro & gemmis,tantâ pompa,ut majorem videre nõ ſit in toto orbe, credentem eum prophetam,atq; adhuc viventem.

Horco. *Horco*,anteà *Hur*;hic dicitur Abrahamus nolens adorare ignem,projectus in ardentem fornacem, unde illæſus per divinum miraculum egreſſus eſt.

Bagaded vel *Babylonia.*

Bagaded. *Bagaded*,reliquię ſunt antiquæ Babyloniæ,quã Turcę

vocant *Satyroi*; Hic turris illa excelſa à Memrot ædificari cœpta, confuſio linguarum orta. Horti quoq; penſiles à Semirami extructi. Adeò autem fuit dives hæc civitas, ut Rex Perſarum, poſtquam à Cyro ſubacta fuit, tantùm ex

hac ſola civitate reciperet, quanti volebat tertia pars redituum ipſius Regni. Hic olim floruit Philoſophia & Aſtrologia. Superata & capta fuit ab Alexandro Magno, poſteà venit ad Parthos, hinc deſtructa à Perſis, deinde 18. auri millionibus reſtaurata à Bugiafar Califa, inde expugnata ab Allao Tartaro, qui & ibi occidit Muſtacem Monbilam ultimum Califam, Hodie hic reſidet quidam Baſcia ex parte Turcarum, ſed cum juriſdictione alterius cujuſdam, qui ſibi etiam arroget titulum Califæ.

DIARBECCÆ BELERBATVS ſive MESOPOTAMIA.

Caramit, civitas magni momenti, olim habuit muros *Caramit.*

ex nigro

ex nigro lapide conſtructos, unde & illi nomen; poſteà verò reſtaurati ſunt à Solimanno lapidibus albis, Hæc civitas eſt valdè populoſa, habitataq; à Chriſtianis Græcis, Armænis, Neſtorianis, Iacobitis, retinentque adhuc campanas in templis, quibus uſi fuerunt à temporibus Balduini.

Madrin. *Madrin*, civitas magna, circuitum habens 4. milliarium, hodie ſubeſt ſuo Sangiacco, reſidetq; hic Patriarcha Chaldęorum, qui antea reſedit Antiochiæ, cui ſubſunt pręlati quàm plurimi. Hi celebrant miſſam lingua Chaldæa, & in pane azimo aliquibus tantùm ceremoniis à Romana differentem. Hi non negant primatum pontificis Romani, ſed quia ſubſunt infidelibus, tantumq; à nobis diſtant, ideò ei obedire non poſſunt. Hic quoque non raro reſidet Patriarcha Græciæ, qui etiam Damaſcum migrat ſæpè, cui cum multis Epiſcopis obedit Metropolita Georgianorum.

Aſenceſa. *Aſenceſa*, ad ripam Tigri fluvii: hic reſidet Bolerbus, qui etiam ſæpè migrat Caramit. Pontem habet valdè altum, ita ut quantuſcunque ſit viris, qui in imo pontis ſit, appareat iis, qui in ſuprema pontis parte verſantur, inſtar pygmæi.

Niſibin. *Niſibin*, forſan *Ninive*. Hic Ionas prædicavit deſtructionem civitatis. Antiquis longa ſcribitur fuiſſe dierum itinere. Iam caſtellum eſt exiguum.

Orſa. *Orſa*, civitas illuſtris, cum ſuo Sangiacco, vocata fuit *Carre*: Huc fugit Abraham fugiens ex Hur: Hic quoq; obiit M.Craſſus, dum contra Parthos pugnaret. Hic Mauri extruxerunt Muſcheam valdè pulchram, ſub nomine Patriarchæ Abrahami. Prope hanc civitatem oritur fons, quem Mahometani vbique vocant aquam Abrahami, qui ab

Orientalibus dicitur omnes, qui cum devotione cum ingrediuntur, curare à febre: præterea & puteus ibi eſſe ſcribitur, qui à lepra curat eos, qui in die quinquies ſeſe aqua ejus laverint.

Rochais, antiquitus *Edeſſa*, hîc olim regnavit Zenobia Regina. Rochais.

Sumiſcaſach, admirabile & totius orientis fortiſſimum habet caſtrum. Sumiſcaſach.

ARMENIA MAIOR ſive TVRCOMANIA.

Eßechia, antiquis dicta *Artaſata*, olim Metropolis. Eſſechia.

Van, anteà civitas ampla, poſteà à Tartaris deſtructa, poſteà ab iiſdem ſuis inhabitata, deinde tributaria extitit Perſis: hodie Turcis ſubeſt, ubi etiam inſigne eſt cõtra Perſas præſidium Turcarum, reſidetque hîc Belerbus. Sita eſt prope paludem Martianam, in qua tempore Quadrageſimæ magna eſt copia piſcis Tarichii, qui ſiccatus ad diverſas Orientis partes defertur; cùm reliqua parte anni nullus planè ibi reperiatur: quod conſideratione non caret. Van.

Arminig, metropolis Armeniæ, habitata omninò à Chriſtianis. Arminig.

ASSYRIA ſive ARZIRI BELERBATVS.

Serta, ad ripam fluvii Tigris ſita eſt. Serta.

Arzerum, metropolis eſt Aſſyriæ: hîc reſidet Belerbus hujus regionis, cui continua certatio cum Perſarum Rege. Arzerum.

Arbella, hîc Darius victus fuit ab Alexandro Magno. Arbella.

Moſal, ad oram fluvii Tigris: hîc reſidet Patriarcha Neſtorianorum, qui magnum habet dominium in India Moſal.

& Catalo, creatque ibi duos Metropolitanos aut Patriarchas cum pluribus Epiſcopis.

SERVIA ſive MEDIA.

Baccu. *Baccu*, civitas maritima, unde nomen Mari Caſpio, magnæ negociationis: hûc plurimę naves appellunt ex Media.

Servan. *Servan*, civitas inſignis, in qua magna conficitur ſerici copia, quæ deinde per Ruſciam diſpergitur, & orientem ferè univerſum.

Sumachia. *Sumachia*, civitas valde celebris, metropolis Sumachiæ, quæ anteà habuit ſuum Principem peculiarem.

Soltania. *Soltania*, anteà *Trigrinocreta*; hîc pulcherrimum eſt Mahumetanorum templum (ſolent autem templa ſua Moſcheas appellare) unde propter ejus mirum ornatum non fuit à Tamurlano vaſtatum.

Arduin. *Arduin*, patria Iſmaëlis Sophi.

Tabris. *Tabris*, corruptè dicitur *Tauris*, extructa ab Arſafat, in Oronte monte, poſteà à Seleuco reſtaurata. Metropolis eſt Imperii Perſarum. Olim vocata eſt *Ecbatana*. Hîc excellentiſſimi ſunt omnium rerum artifices, unde Solimannus, cùm eam cepiſſet, bonam partem duxit Conſtantinopolim. Hîc palatium eſt Aſtibiſti admirabile extructum à Rege Aſſambeo ad ſimilitudinem antiquæ aulæ Cyri. In hac depicta ſunt plurima geſta Regum Perſiæ. Hæc enim gens à picturis non abſtinet, unde etiam hîc vigent Mathematicæ diſciplinæ. Hîc Rex Perſarum Sophi dictus ſedem ſuam figit.

Merent. *Merent*, civitas ampla, antequam à Tartaris eſſet vaſtata.

Arcadenò. *Arcadenò*; hujus incolæ magna ex parte ſunt Armeni, & Chriſtiani catholici.

Cuerche,hîc fons eſt qui lepram curare dicitur. *Cuerche.*

Strava,celebris civitas ob mercatorum copiam ex oriente cōcurrentium,tam Mahumetanorum,quàm Chriſtianorum ex Moſchovia, diſtrahiturq; hinc magna copia Serici per Tartariam & Ruſſiam; Prætereà & hic orizæ magna colligitur copia. *Strava.*

Nirmedon,ad fauces fluvii Tenſi. *Nirmedon.*

Corazzan,*minor* anteà *Hircana*;hîc anteà proprius Rex ſedem habuit qui à Sabba Tartarorum Imperatore disjectus movet bellum Regì Perſarum à quo victus capite truncatus eſt. *Corazzan.*

GEORGIANO REGIO.

Tiflis, civitas non valdè remota à flumine Arais, qui navigabilis eſt,exoneraturq; in mare Bacù. *Tiflis.*

Baſcapan, hîc ſolet reſidere Princeps, qui anteà Perſæ nunc verò Turcæ eſt tributarius. *Baſcapan.*

MENGRERIA ſive COLCUS.

Alvati,civitas anteà magnæ negociationis. *Alvati.*

Faſſum, ad fauces fluvii Faſi, celebris apud Poëtas per navigationem Iaſonis,aureumq; vellus. *Faſſum.*

CIRCASSIA.

Coppa,anteà *Rombite*,in hanc civitatem copia deferri ſolet mancipiorum venalium. *Coppa.*

Cromuchum,in mediterraneo loco ſitum eſt. *Cromuchum.*

ALBANIA ſive ZURIA.

Schamacha,hîc ſerici conficitur magna copia. *Schamacha.*

Derbent,olim *Alexandria*, jacet ad portas Caucaſeas, quas alii non rectè vocaverė Caſpias. *Derbent*, olim *Alexandria.*

ARABIA PETREA.

Catharinæ monaſterium

Catharinæ monaſterium in monte S. Synai, in hoc monachi ſunt S. Baſilii, qui ſingulis annis cum maxima devotione celebrant feſtum Glorioſæ virginis Catharinæ, ardentque continuò tredecim lampades ante altare. Hîc corpus quieſcit hujus virginis.

Arach.

Arach, anteà dicta *Petra*: hîc adhuc aliquæ ſuperſunt reliquiæ Chriſtianorum à cingulo denominatorum.

Herorum.

Herorum, civitas olim magnæ negociationis, dũ floreret AEgyptus, celebris univerſo mundo, cùm undiq; ex oriente eò veherentur merces: ſita eſt ad ſtrictum Sues dictum.

ARABIA FOELIX.

Imbum.

Imbum, civitas magnæ negociationis, in qua exonerantur omnes merces, quæ Mecham vehuntur, tam ex occidente, quam ex oriente.

Medina.

Medina, à Mauris dicta *Talnabi*, quaſi *Prophetæ civitas*, celebris apud Mahometanos, ratione fugæ & ſepulchri Mahometis. Eſt autem Mahometis ſepulchrum non in aëre ſuſpenſum (ut vulgò fabulantur) ſed in terris catenis vinctum, ne forſan rapiatur ab aliquo. Non eſt autem in Mecha, ut communiter dicunt, Mahometi ſepulchrum.

Danchali.

Danchali, prope hanc civitatem eſt mare arenoſum ſive ſabuloſum, juxta quod proficiſcẽtes mercatores utuntur pixide nautica, tanquam ſi per mare periculoſum proficiſcũtur. Et revera patiuntur pericula plurima, debentq; ſupra camelos certis ciſtellis incluſi vehi, in quib. exiſtentes aërem hauriunt per foraminula. Quod ſi ventos habeant adverſos, ſubmerguntur omnes homines arena.

Mecha,

Mecha, civitas illuſtris, magnæq; negociationis, templum & turrim habet Abrahamo attributum. Hîc aqua eſt Abezzazon, quam ſanctam exiſtimant, quia ex ea bibit Agar. Hanc civitatem ſanctam exiſtimant Mahometani, ideoq; à nullis niſi Mahometanis eam videre licet. Itaque Chriſtianis aliiſq; cujuſq; religionis hominibus, etiam totam orientem peragrandi poteſtatem habentibus hanc civitatem ingredi eſt capitale. Lapis quoq; hîc oſtenditur ab eorum Sartonibus, in qua dicitur Agar ſediſſe: atq; ab hoc fingunt lapide Mahometem volaſſe in Paradyſum, ideoq; à multis peregrinis Mahometanis hæc viſitur civitas. *Mecha.*

Sana, civitas non vulgaris eſt. *Sana.*

Damarcana civitas, aërem habet optimum, eſt ex pulcherrimis Arabiæ. *Damarcana.*

Zibitta, Regem habet proprium, qui hodie tributarius eſt Turcæ. *Zibitta.*

Adem, civitas, principem habuit proprium, qui per fraudẽ occiſus eſt opera Solimanni Belerbi Cairenſis, qui civitatẽ occupârat, cùm antea eſſet Luſitanorum: Hodie ſubeſt Motoar Regi de Hieman, qui eam cepit à Selim II. Hæc civitas clavis eſt hujus Orientis, magnaq; in ea mercatura aromatum & Zibetti. *Adem.*

Fartacum, regem habet proprium. *Fartacum.*

Calaiate, in regno Motoar, huc mercatores maximam ducunt quotannis multitudinem pro India. *Calaiate.*

Gubelchama, hîc reſidet Rex. *Gubelchama.*

Amanſiſilirina, proprium habet regem. *Amanſiſilirina.*

Alibinali, metropolis ſuæ regionis. *Alibinali.*

Moſſa, civitas regia eſt. *Moſſa.*

Lazzach. *Lazzach*, hîc magna negociatio equorum, & aquæ roſaceæ, quæ vehuntur in Indiam.

ARABIA DESERTA.

Baſſora. *Baſſora*, anteà Pergem habuit, Luſitanis tamen ſubjeƈtum; Iam præſidium hîc habet Turca, cùm aliquot triremibus, quæ aliquando ad Ormus uſq; excurrunt.

CVSSESTAN, REGNVM CVSAE, olim Suſiana.

Saura. *Saura*, ſita ad ſinum Cenoſum.

Suſa. *Suſa*; hic olim hyberno tempore reſiderunt Reges Perſiæ.

Cuſa. *Cuſa*, hinc nomen regno impoſitum.

PERSIA.

Siras. *Siras*, anteà Perſepolis: Metropolis tam olim quàm hoc tempore ipſius Perſiæ; Hic reſidebat Perſiæ Princeps, quem Græci citra aliud adjunƈtum vocabant excellentiæ gratiâ τὸν βασιλέα. Hanc civitatem Alexander Magnus incendio deſtruxit; poſteà verò cùm eum faƈti pœnituiſſet, iterum eam ſecundum formam priſtinam reſtauravit. Maxima eſt omnium civitatum, quas hodie Mahometani in oriente poſſident: licet non tam ſit vaſta & ampla, quàm fuit olim, quando Perſæ ſtatuunt eam majorem Cayro: Hic arma militaria conficiuntur optima totius univerſi, cùm chalybem temperent certarum herbarum ſuccis excellentiſſimè. Hûc etiam appellit conduƈtus carrorum ex Samarcandia vehentium Sericum, Muſcum, Rhabarbarum. Mulieres hîc ſunt pulcherrimę & delicatiſſimæ, maximeque pompoſæ; ideoque Perſæ affirmant Mahumetem

hûc nunquam venire voluiſſe, timens, ſe ad infernum deſcenſurum, quod ſciret, ſe à mulieribus abſtinere nõ poſſe.

Chiminar; hic reperiuntur picturæ excellentiſſimæ, quæ videntur eſſe veteris teſtamenti. *Chiminar.*

Sava, metropolis ſuæ regionis. *Sava.*

Beſchent, ſupra montem altiſſimum hic veluti in civitate Siracenſi conficiuntur optima arma, & hinc adfertur certum genus ferri, quo argentum & aurum trahitur. *Beſchent.*

Lara, ſuum habuit Melich, qui titulus eſt reſpondens ferè apud nos Marchioni. Licet hoc tempore proprium dicatur habere Regem. *Lara.*

CHIRMAIN ſive CARMANIA.

Ormutz in inſula ejuſdem nominis, antiquo idiomate Perſico ſignificat Dactylum. Hic ſolebat negociatio eſſe q̃ maxima ex Cina, ita ut inde aliquando XL. naves onuſtæ aromatibus ſive ſpeciebus medicamentiſque. Qui Cinenſes tunc temporis negociationem habebant totius Orientis; Neq; tamen hodie hæc civitas, quando Luſitaniæ Regi ſubjecta eſt, omninò ab antiqua negociatione defecit: Cùm Corazzones ex Cataio vehant hûc Rhabarbarum, & Muſcum: Aſſyri hodie Azemi dicti, pannos ſericeos quàm plurimos. Eracenſes & Mauri omnia aromata & Drogas ex India. Luſitani demum Coralli & panni ſcarlati copiam magnam. Hinc dicunt Mahumetani, ſi mundus eſſet annulus, tunc Ormum fore ejus gemmam. Hic reſidet Dux belli, qui ſinum Ormucenſem tutatur ex parte Regis Luſitaniæ: Licet & ibi proprius ſit Rex. *Ormutz.*

Chirmain. *Chirmain:* Hic maximi totius orbis conficiuntur panni aurei & argentei. Præterea dicti Scimitarre, quas Turcæ vocant Chirminas, apud Orientales in tanta æſtimatione, ut eos ad pondus auri vendant. Olim dicta hæc civitas eſt Carmania: Principem habet potentem, ſed ſubjectũ Perſę.

Gadel. *Gadel*, una ex præcipuis civitatibus hujus tractus, magnæ negociationis, cùm omnes merces orientales hinc deferantur in Perſiam.

Macran. *Macran*, Regem habet, ſed Perſæ ſubjectum.

Cobinam. *Cobinam*, hîc optima conficiuntur ſpecula.

ERACH ſive PARTHIA.

Ieſdi. *Ieſdi*, hîc magna conficitur Serici copia, ita ut toti ferè Orienti ſubminiſtret illud. Imò affirmatur à quibuſdam mercatoribus nullam tranſire diem totius anni, quò non elaborentur plures quàm libræ ſerici mille. Hinc Angli deferunt copiam magnam ſerici albi, quod præ ſua tenuitate non poteſt alteri generi panni ſervire, quàm aureo & velis.

Hiſpaam. *Hiſpaam*, anteà *Hircatompile*, civitas principalis. Olim Regia fuit civitas, celebris ob plurimas portas. Huc cõcurrunt plurimi mercatores Droges & aromata deferentes ex India. Civitas hæc muros habet ex Creta, non valdè fortes, ideoque reſiſtere bombardis (quorum uſus ibi incipit) nequientes.

Gnerde. *Gnerde*, incolæ gloriantur, ſe originem habere ab Abrahamo Patriarcha.

IESSEL ſive MARGIANA.

Saras. *Saras*, civitas magnę negociationis, ſita ad latus fluvii Eufratis.

Indion,olim Alexandria Margiana, civitas pulcherrima. Huc miſit Herodes Rex Parthorum Romanos quos captivos cepit quum M.Craſſum bello ſuperavit. Hodie hic viget mercatura,ita ut ſit ex celeberrimis hujus tractus. Hic valdè colitur & potitur lingua Arabica, qua unà cum Chorazzanis mirè delectantur Ieſſelenſes: licet ipſi idioma habeant peculiare. *Indion.*

Marum, vicinum paludi Oſſianæ; hic Iſmaël Sopſi contra Sabam Chan Regem Tartarorum inſigni potitus eſt victoria;profligans eum cum toto exercitu. *Marum.*

CHORAZZAN olim BACTRA.

Chorazzan, ad fluvium Meſoram, diverſa ab ea, cujus ſuprà meminimus.Dicta à populis Charazzanenſibus, qui venientes ex Scythiæ regione dicta Chorazan Indiæ vicina,ante Tartaros ſubjugarunt magnam Aſiæ partem:poſteà verò à Tartaris fuerunt devicti & ſuperati.Hęc magnam paſſa eſt ruinam à Sultano de Bagaded, poſteà reſtaurata. Proximis annis elapſis iterum magnam cladem paſſa eſt ab ipſo Sophi. *Chorazzan.*

Iſtigias,anteà Cariſpa,hæc pulchritudine propter concurſum variorum mercatorum & ſitum aptiſſimum, vincit omnes reliquas hujus partis Orientalis civitates. *Iſtigias.*

Budaſan,olim Bactra,civitas celeberrima, in oriente. Mulieres hic pulcherrimæ deditæ pompæ & ornamentis. *Budaſan.*

E R I A.

Eri,Perſis dicitur Sargulzar,hoc eſt, civitas roſarum, quarum hic ingens copia colligitur. Metropolis eſt regionis. Hic vili permutatione venditur Rhabarbarum, Muſcus & radix Chinæ. Hûc ſingulis annis appellit conductus *Eri.*

carrorum tum Anglicanus tum Catajacenſis. Hîc reſidet Satrapa ex parte Sophi.

SIGESTAN anteà DRANGIANA.

Siſtan. *Siſtan*, civitas inſignis, olim dicta Proplaſia. Hic reſidet Satrapa ex parte Sophi.

Sige. *Sige*; Metropolis anteà adeò populoſa & magna, ut huic regno mutaverit nomen antiquum in Sigeſtan.

Mulet. *Mulet*, civitas ſatis nota, ob ſcelus ipſius Alahodim cum ſuis aſſeclis, qui omnem voluptatem promittebant in hoc mundo, & paradyſum in ſequenti.

Timocain. *Timocain*, civitas celebris ob pulchritudinem fœminarum, nec non ob fabulam arborum Solis, juxta quas Perſæ olim petebant reſponſa oraculorum.

REGNVM CABVL olim ARACHOSIA.

Sim. *Sim*, civitas valdè magna, metropolis cujuſdã diſtrictus.

Cabul. *Cabul*, metropolis regni, olim dicta Alexandria Arachoſia, magnæ negociationis, atq; quantitate Cayro æqualis. Hic fructus creſcunt Cabul dicti, qui plurimos curant morbos, etiam alioqui incurabiles, quos extra regionem deferre capitale eſt. Húc tanta dicitur advehi mercium copia, ut nulla in toto oriente civitas cũ hac cõparari poſſit.

SABLESTAN.

Candahara. *Candahara*; hic magna negociatio orientalium rerum, concurrentibus hûc non ex India tantùm, ſed etiam ex Cataio mercatoribus. Hanc dicitur Rex Balaſſię dediſſe Sophi propter ſubſidium, quod ab eo acceperat contra Tartaros Magoros.

BALASSIAE REGNVM.

Balaſſan,

Balaſſan, metropolis regionis, civitas quàm maxima ad ripam fluvii Geicon. *Balaſſan.*

Senergian, vicina Balaſſan ad ripam eiuſdem fluvii. *Senergian.*

Bocan; hic reſidet Balaſſiæ Rex, quam ideò Mauri hodie vocant Regem Bocan: Civitas eſt inſignis. In hac civitate propter altitudinem Belori montis hyberno tempore tam ingens eſt frigus, ut illud etiam inſignibus ignibus adhibitis ferre vix queant exteri. Hic magna copia argenti & azuri perfectiſſimi. Ideoq; nō deeſt infinita quaſi mercatorum copia. *Bocan.*

GVZARAE REGNVM.

Diul, ad oſtium fluminis Indi ſitum. *Diul.*

Diu, civitas magnę negociationis, cùm merces hujus regni hinc deferantur in Zophalam & Malaccam. Significantem inſulam, quod nomen impoſitum fuit propter arcem ibi conſtructam, quam Luſitani poſt multas victorias contra Sultanum Cain, Regem Cambaiæ & Turcam obtentas, fecerunt inexpugnabilem. Ideoque ibi ingens eſt Luſitanorum præſidium. *Diu.*

Cambaia, civitas valdè illuſtris, tam magnitudine ſua quàm mercatorum undiq; ex oriente huc venientium copia. Sita eſt civitas paululum intra terram, delicatiſſima totius oriētis. Hinc infiniti mercatores negociantur per totū orientem. Valent arte calculandi, à quibus & occidentales omnes & Arabes characteres acceperunt numerorum. Hic magna viſitur drogarum aromatumq; vis. *Cambaia.*

Daman, hic Rex Luſitanię aliam habet arcem fortiſſimā. *Daman.*

Tana, civitas anteà valdè dives; Luſitanis hodie paret. *Tana.*

Bazaim, Luſitanis ſubeſt, unde Regi ingens lucrum. *Bazaim.*

Ardavat, anteà tantæ authoritatis, vt ibi reſideret Rex. *Ardavat.*

Serchia. *Serchia*, antè dicta Niſa, extructa à Baccho ſupra montem Meron.

Guzzarat. *Guzzarat*, anteà tantæ authoritatis, ut ab ea denominationem ceperit regnum.

Amadabar. *Amadabar*, cincta maximis deſertis. Huc defertur magna copia radicis ab iis vocata Puco, quæ eſt Coſtus verus, quam Luſitani jam in Europam vexerunt, antea perditam. Eſt una ex maximis Indiæ orientalis valde delicata Mahumetana, cum magna tamen licentia, ita ut mulieres, quæ albæ ibi ſint, converſentur cum exteris.

Campanaël. *Campanaël*, civitas fortiſſima, & ex præcipuis hujus regni. Hic continuò ejus princeps reſidet tum propter regionis fertilitatem, tum ob aëris temperiem, aquarumque amœnitatem. Hic princeps adeò eſt potens, ut ſæpè prælio terreſtri contra Regem Mandò produxerit triginta millia equitum ferreis albis veſtimentis, omnes aliis prætereà bõbardis & muſchetis inſtructos & ſupra elephantes conſtitutos. Præterea & claſſem mari habuerit contra Luſitanos. Coactus tamen elapſis temporibus fuit Badur princeps propter Resbutos populos continuò eum infeſtantes, atq; etiam Ayaman Regem Tartarorum Magorum ſeſe facere tributarium Luſitanis, iiſq; cedere partem aliquam maritimam. Huic Principi ſervit magna Eunuchorum & mancipiorum caterva, qui etiam ſæpè ad dignitates aſcendunt.

REGNVM DECAN.

Vltabat. *Vltabat*, civitas ad quam magna concurrit mercatorum multitudo ob copiam telæ.

Caul. *Caul*, civitas nobilis, ſub Rege Luſitaniæ, ante paucos

annos

annos obſeſſa fuit ab Izzamalucco,ſed fruſtrà,reſtitit nanq; fortiter.

Dabul,civitas magnæ negociationis, Luſitanis tributaria. *Dabul.*

Goa,civitas in medio inſulæ ejuſdem nominis continenti vicinæ in parte Indiæ temperatiſſima,clavis eſt hujus orientis. Hæc negociatione ſuperat omnes civitates orientales cum ad eum deferantur navibus Luſitanorum merces omnes totius Europæ, atque etiam inſularum Maluccarum,atque etiam omnium civitatum maritimarum totius orientis. Subeſt Regi Luſitaniæ,præeſtq; ei Vicerex nomine Regis Luſitaniæ, qui majori pompâ imò Maieſtate utitur,quàm Rex ipſe Luſitaniæ,idq; ob populos Orientales, qui judicant hominem ex intrinſeco tantummodo. Civitas eſt magna,fortis,optimeq; ædificata. Archiepiſcopatus hic eſt, cui ſubjecti ſunt reliqui omnes prælati hujus Orientis. Hic apud patres Societatis Ieſu floret ſtudium linguarum & ſcientiarum. Appellunt autem eò naves ex Arabia & Perſia onuſtæ equis, prætereà ex India onuſtæ rebus orientalibus, quin imò & ex Maluccis & China. Hic quoq; quieſcere ſolet claſſis Luſitanorum non rarò ad ducenta vela. Paucis annis elapſis obſeſſa eſt ab Idalcan Principe Mahometano, ſed ſtrenuè defenſa à Don Ludovico Taide. *Goa.*

Viſapora;hic reſidet Idalcan unus ex potentiſſimis hujus regni Dominis. *Viſapora.*

Danager,civitas pulcherrima hujus regionis,hic propter regionis hortorumq; arboribus ex terris conſitorum amœnitatem reſidet,Iſamalucco Princeps, qui ſolus ex In- *Danager.*

dicis amplectitur Sectam Sophianam, unde dignitatis cauſa utitur titulo Seia, quem Sophi ei miſit.

Liſpor. *Liſpor*, celebris ob copiam adamantum, quæ ibi ex aliquibus mineris eruuntur.

Bider. *Bider*, civitas principalis, ubi reſidet Rex quidam.

CANARA REGNVM.

Onor. *Onor*, civitas Luſitanis ſubjecta, unde ſingulis annis naves riſum vehunt.

Batacala. *Batacala*, civitas magnæ negociationis, tributaria Luſitanorum, & hinc quoque magna defertur riſi & aliarum mercium quantitas per diverſas Indiæ partes.

Gerzopan. *Gerzopan*, principem habet Regi Narſingiæ ſubjectũ.

MALAVAR.

Canor. *Canor*, civitas magni momenti, proprium habet principem; ſed Luſitaniæ Regi ſubjectum.

Calacut. *Calacut*, civitas primaria, maximæ negociationis, hujus princeps vocatur Samorin, quod lingua Malavarica ſignificat Imperatorem, cùm ſit maximus Princeps Malavariæ. Hæc civitas, cùm anteà eſſet maxima, valdeq; illuſtris, hodie non parum defecit, quod ei accidiſſe putatur, quòd in principio cum Chriſtianis malè ſe geſſerit.

Chale. *Chale*; hic Rex Luſitaniæ caſtrum extruxit munitiſſimum, quod potentiam Caleeutenſis principis non parum deprimit.

Tavor. *Tavor*, Principem habet proprium, jam Chriſtianum factum, obedientemque Eccleſiæ catholicæ Romanæ.

Coccin. *Coccin*, hodie una ex celeberrimis Indiæ, velut anteà fuit Calecut. Hic onerantur naves aromatibus in Malavaria creſcentibus, quæ Luſitani accipiunt pretio ante longa

tempora præſcripto à Principibus Malavariæ, uti Rege Canonor, Calecuti, Coccin, Colan & Seilan.

Colan, principem habet proprium, ubi Luſitani etiam habent arcem munitiſſimam. *Colan.*

INSVLAN SEILAN, ſive SARANDIL.

Seilan, metropolis inſulæ, celebris ob piſcationē. Hęc à paucis annis venit in poteſtatem Luſitanorum. *Seielan.*

Columbus, civitas inſignis; cum optimo portu hic anteà adorarunt dentem cujuſdam Pagodi, hoc eſt, Dei illorum; quem iis abſtulerunt Luſitani, & pulveriſarunt; Hic Rex Luſitaniæ habet arcem munitam. Habitatque totius inſulæ Princeps maximus, qui in hac inſula ſex alios habet Reges tributarios. *Columbus.*

Bembar, hic hodie prædicatur Evangelium à Ieſuitis. *Bembar.*

Maleapar, à Luſitanis *S. Thomas* dicta civitas. Hic viſitantur reliquiæ S. Thomæ, protectoris Indiæ; Hic à Luſitanis renovata eſt hæc civitas, & ornata pulcherrimis palatiis ad formam Luſitanicam. In templo D. Thomæ ante paucos annos, cùm ſacellum extruere vellent, reperta eſt crux, quæ ſingulis annis octo diebus ante feſtum Nativitatis Chriſti ſudat continuò, imò quandoq; ſudor in guttas ſanguinis convertitur. In templo aliquæ erant literæ, quæ cùm ampliùs in uſu non eſſent, à ſolis antiquitatis ſtudioſis unà cum lingua ipſa exoleta intelligi poſſunt. Significabant autem Thomam à filio Dei eò miſſum ad gentem convertendam, dum celebraret tranſfixum eſſe. *Maleapar.*

Biſnaga,

Biſnaga. *Biſnaga*, metropolis Regni ad ripam fluvii Nagundii, olim dicta Regia Pandionis, quatuor milliaria continet in circuitu, ornata optimis templis. Hic magna copia gemmarum, quæ ex vicinis locis eruuntur. Plurima quoq; aromata medicamentaq; aliunde advehuntur. Plurimi mercatores hic, plurima etiam ſcorta nobilia, quorum aliqua belli tempore ſolvunt 5000. alia 6000. militum. Princeps hujus regionis vocatur Racho, id eſt, Dominus, habetque alios ſub ſe Reges vaſallos. Putaturq; hic Rex habere in ſingulos dies ultra duodecim millia Pardia, hoc eſt, Ducatorum.

ORISTAN REGNUM.

Vlna. *Vlna*, ad magnum quendam lacum; hic cum magna religione, quotannis celebratur feſtum D. Thomæ, cōcurrentibus unde multis Chriſtianorum harum regionum.

Oriſſan. *Oriſſan*, metropolis atq; emporium. Hic ſedes eſt plurimorum Chriſtianorum, cum templo inſigni D. Thomę.

Ramana. *Ramana*, civitas inſignis; huc plurimi concurrunt mercatores ob ebur & gemmas.

MANDO REGNVM.

Mando. *Mando*, ſive *Mandon*, civitas regni metropolis, Regem habet proprium.

Moltan. *Moltan*, civitas inſignis: Hic mulieres ſunt bellatrices, equitantque calcaribus inſtructæ.

DELLI REGNVM.

Delli. *Delli*, metropolis magna & populoſa; hic reſidet Imperator Mogororum, cui hodie propter potentiam obediunt omnes Reges Mahumetani Indiæ orientalis.

Fatapur. *Fatapur*, civitas celebris, in qua aliquando reſidet

Rex

Rex Magororum. Hûc ante paucos annos ingreſſi ſunt Ieſuitæ cum magno ſucceſſu religionis.

Tremel, eſt quaſi ſanctuarium horum gentilium, idcoque theſaurus hic major ſervatur quàm in vlla alia parte hujus orientis. *Tremel.*

Pale, metropolis ſuæ regionis. *Pale.*

Agora, civitas magni negocij, cùm ſit invia, per quam ex India iter fit in Cataium. *Agora.*

Cheſmur, hic plurimi ſtudent Magiæ; quia maxima pars incolarum eſt Gentilis. *Cheſmur.*

REGNVM COSPETIR.

Coſpetir, civitas inſignis, Metropolis. *Coſpetir.*

SANGA REGNVM.

Chitor, metropolis Regni Sanga, civitas ampla, proprium habet Regem. *Chitor.*

Polimbothea, civitas maxima, hanc Ganges facit inſulam, antiquitus portas habuit ferreas, hodie munita eſt, nec in eam patet ingreſſus, niſi per duodecim arcus mirabili artificio conſtructos; hic ſtudia antiquæ illorum linguæ vigent, in quam tum Platonem tum alios Græcos habent converſos. *Polimbothea.*

Scernum, in magno fluvio ejuſdem nominis, cum domibus ex ligno ſupra aquam conſtructis. *Scernum.*

BENGALA REGNVM.

Catigan, civitas ad mare in faucibus Gangis ſita. *Catigan.*

Satigan, ad alias fauces Ganges ſita, civitas magnæ negociationis. *Satigan.*

Bengala, civitas magna, unde nomen ſumpſit ſinus quidam maris. Vna eſt ex præſtantiſſimis Indiæ, dives ma- *Bengala.*

Tt gnæq;

gnæq; negociationis. Hic omnes eas delicias reperire eſt, quas vel optimæ civitates Europæ poſſident. Pannus hic optimi generis conficitur optimus, optimæ cõfectiones fructuum perfectiſſimorum omnis generis, quibus abundat hæc regio.

Ouros. *Ouros*, ad ripam Gangis fluvii ad lacum ingentem civitas illuſtris, ornata pulcherrimis & ſumptuoſiſſimis palaciis, culta tam à Mauris, quàm variarum aliarum regionum gentibus. Regis palatium majus eſt quam Evora in Luſitania, totum ornatũ figuris aureis, argenteiſq; figuris ſecundum conſuetudinem potius Gentilium, quam Mahumetanorum. Rex autem tam potens eſt, ut per totam Indiam hanc dici ſoleat, Regem Cambaiæ eſſe unum, Regem Narſingæ duo, Regem Bengalæ tria.

Marazia. *Marazia*, ad ripam Gangis, hic magna negociatio ligni Aloës, auri, argentiq;, quæ à Cinenſibus eò deferuntur.

ARACHAN REGNVM.

Arachan. *Arachan*, hic arx eſt inexpugnabilis, quam fruſtrà dicitur obſediſſe Rex Barniç exercitu plurium quàm trecentorum millium hominum pugnantium, & quadraginta millibus elephantorum.

Ava. *Ava*, hic magna negociatio gemmarum atque etiam muſci, quem eò deferunt in corio ejuſdem animalis, populi quidam ex montibus Iangoma. Iuvenes hujus civitatis ad partes genitales ſolent geſtare nolas quaſdam aureas vel argenteas, quæ inceſſus tempore excitare ſolent concentum quendam, utpote laſcivis valdè gratum.

PEGV REGNVM.

Savolas. *Savolas*, civitas ſita ad ſinum ejuſdem nominis, anteà

voca-

vocatum Subaricum. Martrapan, civitas inſignis, ad fauces fluvii ejuſdem nominis. Hic plurima conficiuntur vaſa, porcellana dicta, licet non adeò perfecta atq; depicta, veluti ea, quæ ex China deferuntur.

Tagala, civitas hujus tractus non ſpernenda. *Tagala.*

Tavai, civitas illuſtris, loco etiam maritimo ſita. *Tavai.*

Pegu, hic eſt ſedes Regni, magna hic negociatio rubinorum aliarumq; gemmarum, ſita eſt ad ripam fluvii Pegu, ædes habet ex cannis miro artificio cõſtructis. Hic Regium palatium eſt, quod omnia palatia totius orbis pulchritudine ſuperare dicitur, extructum recenter à Rege Barmæ, in quo inſculpta & depicta cernere licet omnia præclarè geſta Regum Orientalium, adjunctis variis animalibus terreſtribus, avibus, arboribuſque, tam extraneis quàm familiaribus ad vivum depictis. *Pegu.*

Degun, hic Pegunorum Varella (ita templa ſua vocant) adeò alta eſt, ut ex ea ad modum pyramidum AEgyptiarum tota regio cerni poſſit. *Degun.*

SIAM, aliis SORNAVM REGNVM.

Tenazarim, civitas magnæ negociationis. Non omittẽda hoc loco videtur hujus civitatis cõſuetudo. Dũ enim vir quiſpiam moritur, uxor eius ornata gemmis, odoribuſque ſuaviſſimis ad rogum ex aromatibus conſtructum, læta, tripudians occurrit, ibiq; unà cum cadavere comburitur. Hinc in morte principum & magnatum plures quàm decem aliquando ſeſe in rogum indunt, certantes pro primatu. Vincit autem ea, quæ magis à marito dilecta fuit, ideoq; & illa prima rogum ingreditur. *Tenazarim.*

Malacca. *Malacca*, caput ſui tractus ejuſdem nominis, plurimas circumcirca habet inſulas, fitque eò concurſus mercatorum ex variis partibus. Incolæ Mauri cùm per fraudem citraq; omnem rationem injuriam feciſſent Lopeſio di Secheira Luſitano, Alphonſus Alborchecche eam à Mauris vi cepit, atq; in poteſtatem Regis Luſitaniæ redegit. Hic degit jam Epiſcopus, cuditur moneta aurea & argentea, cujus anteà ibi nullus erat uſus, niſi ſtanneæ magni ponderis, paucíq; valoris.

Cingapura. *Cingapura*, antè paucos annos valdè celebris, çùm negociationem eandem haberet quàm Malacca.

Pan. *Pan*, à Luſitanis vaſtata eſt.

Patan. *Patan*, hic negociantur Cinnenſes & Lequii magnam vim auri adferentes.

Lugor. *Lugor*, hîc reſidet quidam Vicerex.

Bamblacot. *Bamblacot*, ad fauces fluvii Sian.

Capetit. *Capetit*, civitas inſignis, hic alius reſidet Vicerex.

Sian. *Sian*, civitas ad fluvium Menan ſita, ab hac denominationem ſumit hoc Regnum.

Odia. *Odia*, ad ripam ejuſdem fluvii Menan; civitas valdè magna, quæ aliquando abegit quinquaginta millia militum optimorum. Hic copia magna ſerici & auri quæ eo deferuntur à Cinenſibus & Lequiis. Anteà fuit Regia Regis Sian; poſteà paſſa eſt plurima à Rege Barmæ.

CAMBOIA REGNVM.

Camboia. *Camboia*, civitas magna, à mercatoribus valdè habitata ob copiam auri, argenti & ligni aloës.

Paida. *Paida*, civitas magna & populoſa.

CAMPA

CAMPA REGNVM.

Campa, civitas, in qua magna eſt negociatio auri. *Campa.*

COCINCINA REGNVM.

Cocincina, ad mare, loco valdè periculoſo ſita, à mercatoribus tamen frequentata cum magna ſæpè navium jactura. Sed majus ex hac civitate lucrum unius navis, quam ſex ad Cinenſes proficiſcentium. *Cocincina.*

Cacum, civitas principalis hujus tractus. *Cacum.*

MEDITERRANEA INDIAE VLTERIORIS PARS.

Cirote, ad cornu orientale fluvii Gangis, hic omnes pueros, quos bello devicerunt, faciunt Eunuchos, venduntque eos Mahumetanis. *Cirote.*

Chiantai, ab hac civitate nomen ſumit lacus maximus Indiæ. *Chiantai.*

Macini; hujus princeps, licet potentiſſimus ſubjugatus eſt à Rege Barmæ. Huc defertur magna Aloës copia, cujus ideò quoque mercatus viget. *Macini.*

Diras, civitas ex maximis Regni; hic Laſuli perfectiſſimi magna copia. *Diras.*

Mien, caput ſui ſtatus; hic videtur ſepulchrum Regis à relicta vidua conſtructũ, quod ob magnitudinẽ excellentiamque à Tartaris omnia alioqui vaſtare ſolitis, intactum relictum eſt. *Mien.*

Bocan, principem habet proprium Mahumetanum. *Bocan.*

Barma; potentiſſimus Rex Indiæ ulterioris hanc poſſidet, qui etiam ſibi ſubjecit Regnum Pegu, ſæpeq; bellum movet Regibus ſiam & Bengalæ. Hic ex certis herbis pilei *Barma.*

conficiuntur ſubtiliſſimi, ſuperantes longè eos, qui ex ſerico apud nos fiunt.

Iangoma. *Iangoma*, propè hanc civitatem magna emitur gemmarum & muſci copia.

CANTA, REGIO CHINA.

Nantum. *Nantum*, ad ripam fluvii Canta.

Canton. *Canton*, à Iovio dicta Canta, civitas non minor Vliſſipona, adeò concinne fabricata, ut nulli cedat civitati Europæ, tantę́q; negociationis, ut nõ rarò ibi videre liceat ſimul quingentas naves onerarias ingentes exterorũ, uti Lequiorũ, Iaponũ, Luzonũ & Indorũ. Hic optimi cõficiuntur gladii, magnaq́; copia & mercatura eſt æris, aluminis, cinnamomi, ſerici, muſci, rhabarbari, margaritarum & argenti.

Siguimatum. *Siguimatum*, hic plurimi degunt mercatores, tum Iapones tum Indi.

FVCHIEN REGIO CHINAE.

Cinceum. *Cinceum*; hûc ſingulis annis Luſitani ex India venientes factoriam habent, quam Rex hujus regionis conceſſit.

Fuchien. *Fuchien*, civitas mediterraneo loco ſita, metropolis regionis, optimis plateis & ædificiis ornata, ad fluvium navigabilem extructa, atq; eodem ferè circundata; hoc fluvio advehuntur merces quamplurimæ aromaticæ, ſalis, &c.

COCHEAN REGIO CHINAE.

Cochean. *Cochean*, metropolis hujus regionis, ſita ad fauces fluvii Caramarani: Civitas à Luſitanis vocatur *Liampo*, celebris ob mercaturam ſerici & porcellanæ.

Chelim. *Chelim*, civitas magnifica & illuſtris apud hanc gentem.

NANCHIN REGIO CHINAE.

Nanchin. *Nanchin*, civitas maxima, in qua propter amœ-

nitatem

nitatem ſæpè reſidet Chinæ Rex.

ZAITON REGIO CHINAE.

Zaiton, metropolis regionis, magnæ negociationis. Etenim ad eam concurrunt infinitæ naves ex India & Cataio, quæ hic ſeſe onerant porcellana, ſerico & ſaccharo hoc tempore expurgato. *Zaiton.*

QVINSIA REGIO CHINAE.

Vnguen, hic conficitur magna copia Sacchari ex cannis, quæ ibi mira ubertate proveniunt plantatæ. *Vnguen.*

Quinſai, civitas maxima Orientis, imò totius univerſi, circuitum habet C. milliarium. Hæc principi ſuo causâ mercium, ſalis potiſſimùm & aromatum, majus reddit vectigal, quàm Regibus Perſarum olim pendebat Babylonia. Sita eſt in aqua, veluti Venetiæ, vicina faucibus fluvii, ſupra quem ad miraculum vſq; conſtructi ſunt pontes quàm plurimi. Civitas ſanè amœniſſima. Vnde etiam à Chinenſibus nomen habet Quinſai, quod eorum lingua ſignificat civitatem cœli. Nihil eſt quod ad voluptatem faciens, ibi deſideretur, copia ibi avium, piſcium. Venatus piſcium ibi mirus cum corvis domeſticis. Hic ſæpè reſidet Princeps Chinarum, qui eſt potentiſſimus totius Orientis: tam dives, ut ſolum regnum Canta, quod minimum eſt, ſingulis annis ei pendat ultra ſexcenta millia librarum argenti, præter decimum ſerici, quæ excedit omnem ſerici quantitatem quæ in tota colligitur Europa, & vectigal ſalis, excedens quotannis auri ſummas quinq;. Expendit (referente Andrea Tevet) aliquando in uno bello cõtra Reges Moin, Tipora, & Barma unitos, ſpatio quatuor menſium ultra viginti milliones auri. *Quinſai.*

Cheivan. *Cheivan*, hinc nomen deſumit ſinus maximus Aſiæ. Hîc Chinenſis plurimum habent militem contra Tartaros.

Gengium. *Gengium*, civitas populoſa; Hîc cum magna diligentia incumbitur Medicinæ ſtudio.

Pagin. *Pagin*, una ex maximis civitatibus hujus tractus.

Sanſi. *Sanſi*, hic referentibus Chinenſibus, ante paucos annos maximum fuit diluvium, decidentibus etiam è cœlo trabibus igneis.

SAMATRA INSVLA INDIAE.

Dacen. *Dacen*, hic incolæ modum belli gerendi à Turcis didicêre, qui huic populo cõtra Luſitanos ſuccurrere ſolent. Non deſiſtunt tamen ideò Luſitani, atq; id cum inſignibus victoriis, inter quas admirabilis fuit ea, quam ante paucos annos habuit MenLopes duodecim navibus inſtructus, quibus proſtravit plures quàm centum triremes, aliaſque naves remis agitatas.

Pazzen. *Pazzen*, huc confluunt varii mercatores Chinenſes & Arabes ad coëmenda aromata.

Barro. *Barro*, civitas mediterranea, auri ditiſſima.

Andragida. *Andragida*, hic multi ſunt Andropophagi.

IAVA INSVLA INDIAE.

Paliban. *Paliban*, anteà valdè dives, cùm hûc appellerent omnes naves, quæ ex India & China proficiſci ſolebant Singapuram: cùm autem iter illud relictũ eſſet, propter negociationem Malaccenſem, à Mauris iterum hæc civitas renovata, in eum finem, ut tranſitus non amplius fieret per Malaccam, quæ fuit anteà eorum colonia.

Agacin, celebris civitas, ob mercatorum ex variis locis advenientium copiam. Agacin.

Temir, civitas Regia cum gente Mahumetana. Temir.

Megapeger, loco mediterraneo ſita civitas, Metropolis, amœna valdè, ideoque deget Rex potentiſſimus totius Iavæ inſulæ. Megapeger.

Pirech / *Bendan* } civitates illuſtres, ſingulę proprium habent Principem ſectæ Mahumetanæ. Pirech. Bendan.

MACCAZAR INSVLA.

Senderem, civitas ad magnum lacum ſita, valdè populoſa, magnæ negociationis, ob copiam, quæ eò advehitur, auri & laccæ. Hujus princeps inſtar Imperatoris cujuſdam honoratur, multoſq; Principes habet ſubjectos. Senderem.

Supana, civitas principalis cum proprio Principe. Supana.

MALVCCAE INSVLAE.

Terenate, metropolis inſulæ, hic reſidet Gubernator ex parte Regis Luſitaneæ. Habentque hic Ieſuitæ collegium, quod ſumptibus Luſitani Regis ſuſtentatur. Terenate.

MAVRVS INSVLA.

Tolon; hic prædicatur hodie à Ieſuitis Evangelium. Tolon.

BORNEI INSVLA.

Bornei; metropolis inſulæ, magna parte ad undas ſita, ædes ex ligno affabrè paratas habet. Hic reſidet Rex, ſplendidè vitam agens. Bornei.

Laum, Regem habet proprium, ſed idololatrum. Laum.

BVTVAN.

Magdandum, civitas valdè celebris: hic reſidēt Ieſuitæ. Magdandum

LEQVIORVM INSVLA.

Cinche. *Cinche*,civitas maritima,magnæ negociationis.

IAPAN INSVLA.

Congoſſima. *Congoſſima*,ad mare ſita civitas; hîc Franciſcus Xavier Navarrus Societatis Ieſu prædicavit Evangelium.

Oſſacaia. *Oſſacaia*,civitas totius inſulæ maximè illuſtris,& totius orientis ditiſſima:hic plures mille ſunt mercatores,quorum ſinguli ad minimum habent triginta millia aureorũ, aliorum verò bona excreſcunt ad ſummam incredibilem. Civitas libera eſt, & inexpugnabilis; habebat tamen præſidium trium millium militum, ſed extra civitatem more Tartarorum Orientalium, qui militibus in civitates non dant ingreſſum,niſi ad neceſſitatem eorum.

Amangucci. *Amangucci*, civitas magna, ſed ædificia ſunt cõſtructa ex lignis, ſicuti magna ex parte reliquæ ædes hujus inſulæ.

Bungum. *Bungum*,metropolis Regni,civitas maxima,optimum habet portum maris; hic infinitus eſt Chriſtianorum numerus,prædicaturq; Evangelium. Seminarium hic eſt,in quo Europei addiſcunt linguam Iaponicam, & contra Iapones linguam Luſitanicam, & aliqui etiam Latinam.

Fianoiama. *Fianoiama*; hîc Bonſiorum (hoc ſacerdotum gentilium) generalis. Lacum habet valdè piſcibus refertum & magnum. Hortos quoque ad lacum plurimos reficiendi animi gratia conſtructos.

Meacum. *Meacum*, civitas totius inſulæ maxima, licet hodie non tanta, quanta anteà, cùm circulum habent, viginti & & unius milliarium, cùm hodie defecerint tertia parte ob bella, quæ Iapones inter ſeſe habuerunt, eſt tamen & hodie

valdè

valdè habitata, ſedemque hîc habet ſummus magiſtratus Iaponiæ, qui tribus conſtituitur viris: Quorum primus eſt Zazo, qui repræſentat noſtrum Pontificem, caputque eſt religionis: Alter eſt Voo, qui præeſt cauſis honoris, titulorum, & dignitatum. Tertius eſt Cubacama, hic pacem debet cuſtodire inter principes Iaponiæ, quorum quatuordecim principes ſunt monetam cudentes. Paucis annis elapſis in favorem Chriſtianorum occiderunt Meacenſes ſuum Mubacama.

Nara; hic unus eſt Pagode (idolum Indicum) ex metallo, magnitudine excedens Coloſſum Rhodi: eſt quoq; magna quantitas cervorum domeſticorum quos adorant. Lacum præterea habent refertũ piſcibus quos alunt oriza. *Nara.*

Coia, hanc civitatem ita venerantur incolę, ut omnes Principes ſoleant teſtamento ſuo ſepulturam, ſi non totius corporis, ſaltem dentis unius ibi deſtinare. Hîc templum eſt ingens bonſio uni nomine Combodaſſi ſacrum, cui ſerviunt tot Bonſij, ut vel magnum caſtellum eos vix caperet. Fuit autem Combodaſſi inventor literarum, quibus communiter utuntur, quem incolæ adhuc vivum exiſtimant. Ingreſſus namq; vivus cùm eſſet ſepulchrum ſuum, non fuit poſteà inventus. *Coia.*

Cavaci, hæc apud populos Toſonos eſt metropolis. *Cavaci.*

Bandum; Hîc floret ſtudium Benſiorum, quod dicitur eſſe majus univerſitate Pariſienſi, concurrentibus eò quaſi omnibus Iaponibus gradus illius acquirendi gratiâ, quem valdè ambiunt, tũ honoris ergo; honorantur namq; Bonſii, tum verò redituum, quibus fruuntur, in quamplurimis monaſteriis & commendis, quæ Idolis dedicata ſunt. *Bandum.*

Aquita. *Aquita*, civitas celebris ob negociationem exterorum, licet ſatis ſit frigida, cùm ſit in parte ſeptentrionaliſſima inſulæ.

FIRAND INSVLA VICINA IAPONIÆ.

Firand. *Firand*, metropolis inſulæ, quę & nomen inſulę dedit.

TARTARIA MINOR.

Caſa. *Caſa*, colonia eſt Genuenſium: in hac civitate multa adhuc Monachorum integra ſunt monaſteria. Viget hic mercatura piſciũ, cærę, mellis & corii. *S. Clementis templum.* *S. Clementis templum*, ab angelis extructum ante multos annos, in mediis fluctibus, ad hoc templum ſingulis annis patebat ingreſſus in feſto ejus, ita ut ſiccis pedibus ingredi liceret: Honoratur à vicinis propter varia miracula, imago quædam B. Virginis, etiam à Turcis & Tartaris volentibus continuò ante illam ardere candelam: idq; factum dicitur opera Mahometi Cerei Tartari, qui cum votum feciſſet B. Virgini, elapſus eſt è medio inimicorum eum occidere volentium.

Azon. *Azon*, aliter dicitur Tana, ad Tanais fluvii oſtium; primùm fuit ſub Venetis; hodie ſub Turcis: Verùm valdè à Moſchovitis infeſtatur: qui eò navigant ſecundo fluvio.

TARTARIA ZAGATAIA.

Schaiſara. *Schaiſara*, civitas magnæ negociationis.

Bochara. *Bochara*, Hûc concurrunt mercatores quàm plurimi ex India & Cataio. Hîc reſidet proprius Cham ex iis, qui à pileo viridi nomen deſumunt.

Maracanda. *Maracanda*, à Perſis Samaracanda, ſita ad ripam fluvii

Amo,

Amo, metropolis eſt Maurinacherorum, licet non ejus ſplendore & quantitatis, cujus olim, quando imperiū ejus dilatebatur uſq; ad Perſiam. Hodie hic reſidet unus Cham ex Tartaris Moſolimannis: oſtenditurq; ſepulchrum Tamorlani in Moſchea quadam. Hic videre eſt miraculum quoddam in templo S. Ioannis Baptiſtæ; Etenim columna quædam, quæ anteà ſuſtinuit tectum templi, elevata cernitur à terra tribus palmis, idque inde accidit, quod Saraceni volentes templum deſtruere, lapidem, qui baſis loco fingebatur, abſtulerint. Hûc mercaturę gratia plurimi ex Cataio adveniunt. Præterea & hac tranſit Carovana, quę ex Perſia.

TVRCHESTAN, REGNVM TARTARIÆ.

Ocerra, civitas magnæ negociationis, metropolis. *Ocerra.*

Calba, ad oſtium fluvii Tachoſca. Ex hac civitate dicuntur originem trahere Turci. *Calba.*

Pein; hic conſuetudo talis eſt, ſi maritus abſit diebus XX. licere mulieribus nubere alteri ad placitum. *Pein.*

Bach, civitas Tartarū pilei viridis, eſtq; magni negocii. *Bach.*

Cotan; hûc adfertur ex Cataio tāta muſci copia, ut admirationē excitet, qui fieri poſſit, ut tanta colligatur copia. *Cotan.*

TANGVTH REGNVM TARTARIÆ.

Chinchitalas; Hic conficitur ſpecula optima, gladiique optimæ aciei, & quoddam telæ genus, quod purgatur, dum in ignem conijcitur. *Chinchitalas*

Succuir civitas, circa quam colligitur copia Rhabarbari tanta, ut Mercatoribus venientibus ex Tauris, Siras & *Succuir.*

Cairo integram ſummam vendant duobus Saggis auri, qui valent circiter tres coronatos aureos.

Coras. *Coras*,ad montem Altai : Hîc ſepeliuntur omnes Imperatores Tartari.

Caracoran. *Caracoran*, civitas magna, caput regionis cujuſdam. Hîc convenerunt Tartari vocati à Cingi, ut crearent eum illorum Cham,contra Moir Preſtigianum.

Taigin. *Taigin*:Hîc Cingis mortuus eſt à balena percuſſus.

Campion. *Campion*,civitas principalis, Hucuſque mercatoribus conceditur profectio per Carnanam ſingulis annis, qui & inde redeunt divites onuſti Rhabarbaro,Muſcho, Chaicatai,& cina,quam eò deferunt Chinenſes. Hîc viget ars Typographica, ſtudiumq; Chimiæ.

Singui. *Singui*, anteà Iſſedon Schitica; hic magna eſt copia boum quorundam elephantis æqualium.

Egrigaia. *Egrigaia*; Hîc excellentiſſimi conficiuntur panni ex pilo chamelino atque etiam ex lana.

Erginul. *Erginul*,hic magna muſci copia colligitur,eiuſq; perfectiſſimi, ob ſpicæ nardi, qua animalia ex quibus conficitur muſcus,copiam,aluntur.

Galatia. *Galatia*,civitas ferè tota à Neſtorianis habitata.

CATAIVM, olim SERICA.

Lognon. *Lognon*; hic cōficiuntur excellentiſſima arma omnis generis, potiſſimùm verò gladii: Hucq; ſingulis annis appellit Carnana tam ex una quàm altera India.

Caraian. *Caraian*, ſita ad lacum ſalſum refertum oſtreis; Hic mulieres ornatus ergo dentes deaurant, atque non ipſæ, ſed eorum mariti poſt partum XL. diebus continuis lecto decumbunt. Tanta hic auri copia, ut propter illud per-

mutent

mutent cum argento, quod aliunde per mercatores advehitur.

Vncian,civitas una principalis. *Vncian.*

Caindum,caput ſui diſtrictus,civitas ſatis à mercatoribus frequentata, propter copiam velorum certi generis, quæ ibi conficiunt ſubtiliora quàm ſericea, ex corticibus quarundam arborum. *Caindum.*

Iazi,civitas magna,mercatura celebris. *Iazi.*

Tebeth, metropolis ſuæ regionis; ad quam licet periculoſus acceſſus ſit, ob varias feras: non tamen ſuis caret mercatoribus ob infinitam ferè quantitatem Coralli, quo hic utuntur monetæ loco, atque ob muſcum, cujus ibi eſt maxima abundantia, cùm animalia ibi enutriantur, ex quibus muſcus conficitur, quaſi per greges veſcantur ſpica nardi,cujus ibi magna copia. *Tebeth.*

CATAIVM VERVM.

Cacianſum; hic inter cætera aromata creſcit radix vocata Chiacatai,utilis ſtomacho,& Podagræ. *Cacianſum.*

Panconia,celebris ob varia cõmercia,concurrentibus eò mercatoribus etjam ex India. Hic venatus cauſa nõ rarò agit magnus Cham: cùm ibi inter reliquas feras una inveniatur nomine Marincuſach, vultu puellam referens, reliquo corpore leonem,exceptâ caudâ, quæ eſt Scorpionis. *Panconia.*

Vgunt,caput ejus ſui diſtrictus;hic mulieres reperiuntur pulcherrimæ. *Vgunt.*

Sindicin; hic optima arma conficiuntur, quibus ex mandato Magni Cham inſtructę ſunt omnes munitiones, idque, qui ſæpè contingit aliquos ex ejus cognatis rebellare. *Sindicin.*

Tenducho;

Tenducho. *Tenducho*; Hic, antequam à Tartaris caperetur, ſedes erat Preſtigiani; alterius ab eo, qui eſt Abaſſiæ.

Sianganor. *Sianganor*; Hic venationis gratiâ Princeps eorum duobus menſibus quotannis ſolet reſidere.

Saind. *Saind*; hæc quoq; civitas eſt venatui accommoda.

Gonza. *Gonza*; Hic à paucis annis inceperunt colere vineas, quod in aliis partibus Cataii non fit.

Cambalum. *Cambalum*, quod ſecundum quoſdam eſt antiquorum Iſſedon Serica: maxima civitas, circuitum habens majorem viginti milliaribus, ſita ad ripam fluminis Poliſangi, optimè munita, mercatoribus referta, exiſtens in centro Cataii. Affirmatur certò nullum eſſe diem, quo præter cæteras merces eò non deferantur mille currus ſerico onuſti ex China. Metropolis eſt Cataii. Hic reſidet Magnus Cham, maximus Imperator Tartarorum. Pons hic eſt totius orbis ſplendidiſſimus & admirabilis ob ſuam quantitatem.

Cazardin. *Cazardin* ad Oceanum, portus eſt. Prope hanc civitatem venatus eſt excellens, ideoque eo nonnunquam ſeſe transfert eorum princeps.

Sitingui. *Sitingui*, civitas principalis ſuæ regionis.

Chiang. *Chiang*, ad mare ſita, civitas magnæ negociationis.

Ciorza. *Ciorza*, civitas magni momenti, caput ſuæ provinciæ.

Ron. *Ron*, metropolis Limoange inſulæ. Hic lapides reperiuntur aliqui dicti Garoſ, qui ſiſtunt ſanguinem, ita ut per nullum vulnus effundi poſſit.

ANIAE REGIO.

Anian. *Anian*, civitas principalis, Aniæ regionis. Reliquæ verò Aniæ civitates ignotæ ſunt.

DESCRIPTIONIS VRBIVM VNIVERSALIS PARS TERTIA: IN QVA DE AFRICA.

MAROCCI REGNVM.

M*Aſſa* civitas, ſita ad fauces fluvii Sus, in regione Sus. Hîc colligitur copia magna ambræ optimæ. *Maſſa.*

Tangavoſta, metropolis regionis: Hîc magna copia matronarum albarum. *Tangavoſta.*

Teſedet, incolæ hujus civitatis adeò ſunt humani & benigni, ut exteris non exhibere officia omnia humanitatis, judicent valdè indecorum. *Teſedet.*

Eidevit, celebris propter legum interpretes, qui docent Moſaffum & Alchoranum. *Eidevit.*

Mazacan, civitas munita in planicie maxima Luſitanis ſubjecta, atq; paucis à Cidan Sceriffo cum ducentis millibus hominum obſeſſa, ſed fruſtrà, reſiſtentibus inſigniter militibus præſidiariis. *Mazacan.*

Maroccum, metropolis totius regni, imò totius Barbariæ. Primaria poteſt judicari totius Africæ poſt Cairum, cùm hodie magna ex parte reſtaurata ſit à Sceriffo, optimiſq; palaciis ornata: accedit, quod & principes ad Domini ſui imitationē ſumptuoſiſſima ibi ſtruant palacia. Non tamen hoc tempore ejus eſt quātitatis, cujus fuit tempore *Maroccum.*

Regis Almanzoris, cùm maxima eſſet earum, quas Mahumetani poſſidebant in partibus occidentalibus. Reſtaurata dicitur à Ioſepho Tesfino, ſecundum alios, ab Abed Ramon. Floruit hic olim ſtudium in lingua Arabica omnium ſcientiarum & artium. Quia verò Arabes à quadringentis annis ſtudia prohibuerunt, quæ vbique anteà amiſſa apud eos ſolos ſuſtentabantur, ne omnino perirent: ideò hoc tempore ſolum ibi ſtudium eſt Grammaticæ, Poëticæ, Aſtrologiæ, legumque ejus gentis. Hûc tamen ſtudiorum gratiâ conveniunt Taloſi, Numidæ, atque ex tota Barbaria. Hîc reperire eſt hortos jucundiſſimos. Angli plurimi hic negociantur cauſa ſacchari, olei, auri, &c. Hîc ſedẽ habet Seriffus, qui ſeſe Imperatorem Marocci vocant: ſolentq; hic plurimi cum leonibus pugnam inſtituere. In hac civitate templum eſt totius Mauritaniç maximum: anteà cum tribus pomis aureis, quæ poſteà ablata deſtructaq; fuerunt à Seriffo.

Antea. *Antea*; Hîc habitat inſignis caterva Iudæorum, qui vocantur Carrani, aliis Iudæis ob ſchiſma valdè inviſi.

Efza. *Efza*, præcipua eſt regionis Tedle, mediocriter culta, incolaſq; habet ſatis civiles.

FESSAE REGNVM.

Rabbattum. *Rabbattum*, munitio inſignis, quæ clavis una ſtatuitur Barbariæ.

Sella. *Sella*; Hîc ſunt Regum Feſſæ ſepulchra admiranda ob artificium ſimile ferè antiquitati.

Mechenes. *Mechenes*, civitas illuſtris, atq; hujus Regni ſecunda, quæ datur primogenito Regis. Hîc conficiuntur optimi panni ex lana & bombace.

Fes, metropolis Regni, nomen ſumit à fluvio, qui eam alluit, vel ab auro incolis fes dicto, quod ibi inventum eſt, dũ foſſæ civitatis conſtruerentur. Palacia habet totius Africæ pulcherrima, diciturq; eſſe pulcherrima & celeberrima totius Barbariæ. Eſt nanq; ex maximis maximeq; habitatis totius Barbariæ, ſitus ejus excellens, regimen valdè politicum, copia hic mercatorum, opificum, operumq;, quæ hic cõficiuntur, excellentiſſimorũ. Studium hic floret legum, medicinæq; Pharmacopoliorum numero reliquas omnes civitates univerſi ſuperat. Curioſi quidam & Magiæ velitæ incumbunt, ſed occultè. Mulieres valdè hic deditæ ſunt pulchritudini, venuſtatiq;. *Fes.*

Haracce, portus celebris civitatis Feſſę, quo appellunt naves plurimæ Bertonum, merces & arma advehentes. *Haracce.*

Tangera, Hîc Anteus Gigas occiſus fuit ab Hercule. Muza Saracenis poſtquam ſubjugavit Barbariam, ad hanc venit civitatem, intravitq; equo Oceanum, ita ut vix conſpiceretur equus, idque ideò, ut poſt ſe Herculem reliquiſſe gloriari poſſet. *Tangera.*

Alcazer Guer, in hujus agro Sebaſtianus Rex Luſitaniæ A. 1578. volens Regno ſuo reſtituere regẽ; hic cum R. Feſſæ & duobus aliis Principibus adverſariis, periit. *Alcazer.*

Ceuta, hic Rex Luſitaniæ præſidia habet valdè firma, cõficiunturq; acus, ſubtilitate excedẽtes omnes eas, quę in Europa & Africa cõficiuntur: & ideò habentur p Damaſcenis. *Ceuta.*

Pegnon, munitio inſignis, quam è manibus Turcarum eripuit Don Garzias de Toledo. *Pegnon.*

Melilla, præſidium habet Hiſpanicum, cum ſit munitio ferè inexpugnabilis. *Melilla.*

Dubbum. *Dubbum*, Hîc hodie proprius regnat Sceccus.

Tezza. *Tezza*, metropolis regionis Caus, valdè civilis & optimè extructa.

MADERA INSVLA.

Foncialis. *Foncialis*, civitas eſt Archiepiſcopalis, ante aliquot annos vaſtata à Gallis.

ALGIER ſive TLEMISAN REGNVM.

Oran. *Oran*, caput eſt exigui cujuſdam regni, præſidium habet Hiſpanicum. Civitas hæc ante paucos annos obſeſſa fuit à Turcis, ſed fruſtrà, cùm iis à noſtris ita fuerit reſponſum, ut coacti fuerint recedere cum damno & ignominia.

Tunes. *Tunes*, antiquitus dicebatur Tipaſa.

Algier. *Algier*, antiquitus dicta Salda Colonia, ſecundum alios Iulia Cæſaria; primùm fuit Regis Tremiſen, à quo nimis ornata ſeſe tradidit Regi Bugiæ, deinde cùm facta eſſet opulenta, tributum perſolvit Regi Ferdinando, hodie Turcis paret operâ Barbaroſſæ. Carolus V. hîc paſſus eſt inſigne naufragium. Plurimi Piratæ ex hac civitate profecti Hiſpaniam Italiamq; infeſtare non deſinunt.

Bugia. *Bugia*, primùm ſubdita Regi Tremiſen, proprium deinde habuit Regem, hodie ejectis Hiſpanis paret Turcis. Hæc civitas portum habet, quod aliis ferè civitatibus Barbariæ denegatum eſt.

Tlemiſan. *Tlemiſan*, anteà vocata eſt *Temici*, fuitq; caput regni, quæ dignitas jam Algierum eſt tranſlata propter reſidentiam Baſcià. Civitas magna eſt & ſatis mercatoribus dedita. Subjugata per Don Martinum Comitem d' Alcan dette. Poſteà iterum à Turcis victa per Salata in Baſcià d' Algieri.

Hubeda,

Hubeda;hîc peregrini Mahumetani maximâ frequentia viſitant quendam, quem pro ſancto habent nomine Sibidu median. *Hubeda.*

Cuccum,proprium habet Scheccum. *Cuccum.*

Bata,agrum habet circum circa fertiliſſimum. *Bata.*

TVNISI REGNVM.

Bona,hujus civitatis Epiſcopus fuit S. Auguſtinus. *Bona.*

Biſerta,antiquis dicta *Vtica*,hinc oriundus fuit Cato. *Biſerta.*

Carthago,hæc olim recta fuit à ſuis Soffetis, ſicuti Roma à conſulibus, tuncq; tantæ fuit potentiæ, ut contenderet non modò cum Numidibus & Circenſibus, pro limitibus regionum: Sed etiam Romanis pro imperio orbis. Sed victa & deſtructa à Scipionibus fuit: poſteà verò à Iulio Cæſare reſtaurata ita crevit authoritate, ut, dũ ad fidem Chriſtianam ſeſe convertiſſent, Epiſcopus ejus ſub ſe habuerit ſupra centum & viginti Epiſcopos. Hodie civitas hæc redacta eſt in exiguam villam, à ſolis hortulanis ferè habitata, non ſine gravi fœtore. *Carthago.*

Goletta,hiſce annis elapſis deſtructa ab Vchiali Baſcià, cum anteà eſſet munitio inexpugnabilis, ſita erat ad oſtium cujuſdam ſtagni. *Goletta.*

Tuniſi, antiquis dictum *Tunetum*, circuitum habet quinque milliarium. Sedes fuit Regia. Viſitur hoc loco templum valdè celebre apud Mahumetanos, cuidam illorum Sancto (ut putant) nomine Ameth Benaros. Tantaq; eſt ejus ſancti veneratio, ut qualiſcunq; Reus ejus Moſcheam ingreſſus fuerit, recipiat libertatem. Hodie hîc reſidet Baſchià quidam. *Tuniſi.*

Mahida. *Mahida*, Latinis *Aphrodiſium*, Hæc civitas cùm hoſpitio excepiſſet Turcas, eam cepit Ioannes à Vega; poſteà deſtructa fuit ob ſuperfluos ſumptus.

Tripolis. *Tripolis*, civitas magnæ negociationis. Hîc reſidet Sangiaccus quidam.

Lepede. *Lepede*; hic videtur fuiſſe antiqua Leptis, ut oſtendunt ejus inſignes ruinæ.

Necaus. *Necaus*, nobilis & pulchra reſpectu hujus regionis, in qua civitates ad pulchritudinem noſtratium nō accedunt.

Meſſila. *Meſſila*, ad lacum ejuſdem nominis, metropolis ejus regionis, quæ antiquis dicebatur Maſſilia.

Conſtantina. *Conſtantina*, olim civitas regia antiquorum Numidarum, hæc dabatur primogenito Regis Tunitani, nunc verò præſidium habet Turcarum.

Vrbs. *Vrbs*, Colonia Romanorum, uti oſtendit nomen, quod Latinum eſt.

Biſcari. *Biſcari*, civitas pulchra, valdè à Turcis frequentata, ob venatum, qui ibi eſt, ferarum & avium.

Beggia. *Beggia*, hîc magna granorum copia, atq; hinc Libia commendatur à fertilitate frumenti.

Alcaruanum. *Alcaruanum*, civitas extructa ab Vtca loco mediterraneo; Hic anteà floruerunt ſtudia, reſidetq; hic quidem Pōtifex Mahumetanus, cū multis Caziſis (ita vocant ſuos Sacerdotes) qui cōtinuò orationes Deo fundunt, unde ꝑpter ſanctitatē civitas hæc viſitatur à multis principibus, etiam nudis pedibus longiſſimo intervallo eò venientibus.

Lampidoſa. *Lampidoſa*, ſita eſt in inſula Pantellaria, hic continuò ardet lampas ante imaginem B. Virginis, diciturque nunquam defeciſſe oleum, infundētibus ſuper novum oleum

nantis,

nantis, illac tranſeuntibus tam Mauris quàm Chriſtianis.

MALTA INSVLA.

Melita, vulgò *Malta*, civitas & arx munitiſſima, unicum remedium contra vim Turcharum. Huc Solimannus Turcarum Princeps miſit anno Chriſti M.D.LXV. claſſem ingentem ad expugnationem tum inſulæ, tum arcis; ſed vires ejus refractæ ſunt, coactuſq; fuit cum magna ſtrage ſuorum cedere. *Melita.*

NVMIDIA RECENTIORVM.

Dara, metropolis. Nomen deſumit à fluvio, qui eam alluit; hinc oriundus eſt Steriffus, qui ex humili conditione ad maximum pervenit imperium. *Dara.*

Staſilet, civitas notabilis hujus regni. *Staſilet.*

Dauſen, hujus reliquiæ indicāt, quāta olim fuerit civitas. *Dauſen.*

Teuſar, civitas inſignis: hic mulieres docent pueros legere & ſcribere, idq; ex ſolo Anchorano. *Teuſar.*

Eapſa, civitas munita, quā olim expugnavit Metellus. Hic etiam circa noſtra tempora Reges Tunetani theſauros ſuos ſervarunt: Deinde excuſſo jugo Regis Tunetani facta eſt reſpub. libera; hodie propter diſcordias ſubeſt Turcæ. *Eapſa.*

LIBIA, Mauris SARRA.

Huaden, civitas, in qua magna eſt negociatio auri & Zibetti. *Huaden.*

Guargata, civitas hæc multa eaq; inſignia habet palacia: abundatq; dactylis, ex quorum etiam oſſibus farinā conficiunt, ex qua confecto pane veſcuntur. Civitas dives eſt, reliquarum rerum, præter eas, quæ ad victum ſpectant. *Guargata.*

Toberraum; hic antiqui fabulati ſunt multa de menſa Solis, q̃ ſemper plenā cibis delicatiſſimis finxerunt. Nō longè *Toberraum.*

hinc

hinc diſtabat celebre templum Iovis Ammonei:hodie dictum *Concorron* Mahumetis.

HESPERIDES INSVLAE.

Riviera. *Riviera*, civitas inſignis in inſula S.Iacobi.

MONDIBARCA.

Barca. *Barca*,metropolis eſt,&magnę negociationis,ideoq; in hiſce partibus celebris. Flumen habet ad muros. Sedes eſt Regia,ſed tributaria Regis Vri.

Cirene. *Cirene*,civitas celebris ob tot tantoſque Philoſophos, hæc longo tempore certavit cum Carthaginenſibus.

Fizzan. *Fizzan*,hîc magna negociatio equorum: ideoq; plurimi hûc concurrunt Mauri equos ſuos vendentes mercatoribus Borni,à quibus recipiunt vel aurum, vel mancipia AEthyopica.

AE GYPTVS.

Alexandria. *Alexandria*,à Turcis S. *Canderia*, civitas magni negocii:hanc primùm delineavit Democrates Mathematicus tanto artificio,ut nõ fuerit in tota Africa æqualis,aut ſimilis in ſtructura tum platearum,tum palaciorum.Hîc ſtudia valdè floruerunt. Hîc inſignis eſt ea turris Pharo. Statua quoque Serapis ſuſpenſa fuit in aëre,quæ magnete retinebatur. Hoc tempore civitas valdè crevit, propter Maurorum ex Barbaria confluxum,licet non ad eam,quam antea habuit quantitatem, cum eſſet ex maximis totius orbis. Turcarum Imperator triremes hîc habebat,quę civitatem cum mari tutentur.

Roſſetum. *Roſſetum*, ad faucem unam Nili, civitas mediocris, ſed magnæ negociationis.

Damatia. *Damatia*, antiquis *Peluſium*, civitas fortiſſima, inſtructa circumcirca variis turribus, quæ impediunt, ne quiſquam invitis civibus fluvium adverſum naviget.

Maſſeli. *Maſſeli*, civitas viçina monti Caſio, hic fuit olim celebre templum Iovis. Invenit quoque Adrianus Imp. hic ſepulchrum Pompeij Magni cum Epitaphio, hoc Monoſticho:

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

Coctum. *Coctum:* hic plurimi negociantur mercatores ex Nubia.

Thebe. *Thebe*, hæc civitas extructa eſt Buſiride, antiquitus centum habuit portas, eaſq; omnes ſupra columnas. Hæc ſuam monarchiam extendit uſq; ad Scythas, Indos, AEthyopes, imò & per inſignem partem Europę: produxit aliquando in campum ſeptingenta armatorum millia.

Derot. *Derot*, hic magna ſacchari conficitur copia.

Memphis. *Memphis*, hodie vocata *Meſer*, hæc olim celebris fuit propter pyramides, quæ erant ſepulchra principum illorum tantæ magnitudinis, ut in unius circuitu quadrato numerentur centum & triginta paſſus. Omnes ſunt ex marmore flaveſcente, tantæ altitudinis, ut arcu fortiſſimo vix ſummitatem earum petere poſſit. Hæ inter ſeptem mundi miracula numerabantur, quæ omnia præter haſce pyramides exiſtimatæ anteà fuerint ſolidæ theſauriſq; refertæ, ante paucos annos à quodam Mauro Feſſano Necromantico cavæ inventæ fuêrunt.

Cairum. *Cairum*, olim *Babylonia Ægypti*, citra controverſiam maxima Africæ, reſtaurata à Geonco Gubernatore hujus provinciæ: hodie hic reſidet Belerbus nomine Turcarum Imperatoris. In hac civitate tanta eſt hominum multitudo, ut omnis ferè generis linguæ & ſcripturæ ibi reperian-

ur. Hic reſidet Patriarcha Coptitarum. Item Patriarcha Græcorum & Arabum, qui licet Græcè officia recitent, vix tamen Græcam linguam intelligunt.

Ziza. *Ziza*, hic cum magna admiratione videmus die Iovis ſancto eminere manus, brachia & crura hominũ, quod reliquo anni tempore non fit.

Matarea. *Matarea*, hic peregrinis oſtenditur ea ipſa arbor, quæ creatori ſuo obediens, ſeſe plicavit ad deſiderium B. Virginis; præterea capella exigua eſt, in qua narrant Mauri tenellum Ieſum ſæpè fuiſſe à B. Virgine collocatum, ideoque Mauri ibi continuò lampadem retinent accenſam.

Elmichias. *Elmichias*, olim *Niloſcopium*: quia hic præcognoſcebant Nili augmentum & decrementum, indeq; annonæ charitatẽ vel abundantiam, ſimiliaq;. Prope ſunt duo templa, in quibus aliquæ conſervantur reliquiæ S. Ioan. Baptiſtæ aurea capſa incluſæ: quæ ſingulis annis coram omni natione eò tunc cõfluente hoc faciunt miraculum. Cùm reliquiæ eæ in flumen conijciuntur, aqua ipſa contrario curſu aſcendit, jam in unum templum, jam in alterum. Ideoq; tã à Chriſtianis quam Mahumetanis illud feſtũ celebratur.

Munia. *Munia*, civitas inſignis, anteà *Nicopolis* dicta.

Aziottum. *Aziottum*, civitas, quæ aliter vocatur *Bubaſte*.

Aſna. *Aſna*, olim *Siene*, ſita eſt tropico cancri, ideoquecùm Sol in Cancro eſt, tempore meridiei, nullam ibi facit umbram: imò radii ejus uſque ad profundum puteorum profundiſſimorum deſcendunt.

Betſames. *Betſames*, antiquis *Heliopolis*, antiquitus hic templum erat Solis, in quo recipiebantur reſponſa ad literas, etiam nondum apertis.

Sues,

Sues, in littore ſtricti Mechæ, anteà dicta civitas Herorum. Hic Turcus militem habet, qui non rarò excurrit in Indias contra Luſitanos. *Sues.*

Alcozer, hic plurimi peregrini Mahumetani proficiſcuntur mari Meccam. *Alcozer.*

GHINEA PARS AETHIOPIAE.

Genni, Arabibus *Genoha*, unde nomen Regioni, Metropolis eſt Ghineæ, civitas magna, ſita ad ripam fluvii Genni, unde ipſi civitati nomen: hodie ſubeſt Regi Tungubutenſi, anteà celebris erat annuo mercatu, qui hodie fit Tungubuti. *Genni.*

Tungubutum, ſitum ad magnum lacum piſcibus abundantem, aqua tamen lacus eſt amara & venenata. Civitas magnæ negociationis, ad quam non tantùm fit concurſus Feſſanorum & Maroccorum, ſed etiam Carienſium. Hûc magna defertur copia auri, argenti, pannorum, ſerici, coralli, &c. Princeps hujus loci magna utitur pompa & authoritate, ditiſſimus totius Ghineæ, tum quod varia ſub ſe habeat regna, tum quod in magna eorum parte colligatur auri quantitas, denique quod vaſallos ſuos valdè premat. Hinc & equorum ſoleas facit aureas, caneſq; ornet aureis catenis. Delectatur valdè ſcientiis, ideoq; eò confluunt viri docti plurimi ex Barbaria lingua Arabica inſtructi, quibus rex ingentia confert munera. *Tungubutum.*

Cabra, ſubeſt Regi Tungubuti. Hic Niger fluvius in duo cornua dividitur. *Cabra.*

Cagum, Civitas & ipſo hodie paret Regi Tungubuti. *Cagum.*

Cuber. *Cuber*, ad ripam lacus magni, qui nomen deſumit à dicta civitate. Hæc magnæ eſt negociationis.

Agades. *Agades* civitas tanto artificio exſtructa, ut nulli cedat totius Barbariæ civitati. Hic magna venalis eſt mannæ copia, quæ in deſerto ejus colligitur.

Caſena. *Caſena*, Regem habet proprium, cui continuum cum Principe Cheni bellum. Hic monetæ loco utuntur concharum teſtis albiſſimis.

Zanfara. *Zanfara*, hic homines ſunt nigerrimi, vultu à ſimiis differentes, labia magna ad digiti quantitatem accedentia.

Guangara. *Guangara*, metropolis ſuæ regionis. Principem habet proprium, eumq; auro abundantem.

S. Georgius. *S. Georgius*, colonia Luſitanorum, Epiſcopum ſuum habet. Hic Luſitaniæ Rex aliquot triremes habet, quæ littus ipſum tutentur.

Songum. *Songum*, metropolis Mandingorum, civitas hujus tractus valdè illuſtris cõcurrentibus eò ob negociationem auri variis mercatoribus ex Barbaria & Cairo.

Cheunum. *Cheunum*, una trium civitatum præcipuarum Africæ. Sita eſt in triangulo æquilatero cum reliquis duobus principatibus, Feſſa videlicet & Cairo. Fertur communi ſermone Maurorum, nihil eſſe in toto mundo, quod in aliqua illarum trium civitatum non reperiatur. Diſtant autem ſingulæ harum à ſe invicem itinere duorum menſium; eſt autem Cheunum (referentibus iis mercatoribus, qui eò proficiſcuntur ex Algiero) majus quàm fuerit Ninive. Magna hic copia granorum paradyſi, auri, eboris. Sola autem hæc civitas in tota hac AEthiopia muros habet ex maximo lapide conſtructos, in quibus portæ ſunt XVIII. Hic Rex Lu-

ſitaniæ

ſitaniæ petiit ſibi concedi factoriam, ſed fruſtrà, cùm principes eius diſſuaſi eſſent à mercatoribus Cairi. Civitas hæc præ cæteris AEthiopici hujus tractus maximè civitatem colit, pompa utitur magna; Acceſſerunt hûc ante multos annos non pauci nobiles ex Cairo, qui vitam ducunt ſplendidam.

Pavon, metropolis inſulæ S. Thomæ; Colonia Luſitanorum, civitas magnæ negociationis, ſed domus omnes copertas habet paleis. Hûc quamplurimi Aethiopes ab ipſis Aethiopibus venales adducuntur. *Pavon.*

CAFRARIA.

Congum, metropolis magni Regni Congi, in medio quaſi ipſius Regni ſita, valdè ampla, plena viridariis & pomeriis variis arboribus præcipuè palmis conſitis. Servium autem palmæ ipſis ad quoddam panni genus piloſum & ſubtile conficiendum. Sedes eſt Regis, qui per excellentiam ab incolis dicitur Mani, hoc eſt Dominus. Hic jam relictis idolis operâ Emanuelis Regis Luſitaniȩ factus eſt Chriſtianus. Miſit autem eò Emanuel multos religioſos cum Iacobo di Can, qui primus hoc Regnum invenit. Potens valdè eſt, ita ut quavis occaſione occurrente in campum producere poſſit C L. millia arcierorum; quos colligit citra ullam moleſtiam, cùm ei ſufficiat per regnum ſuum mittere equitem unum cum ſagitta, & aliquibus plumis avis Chesla, quas nemo ſub pœna mortis habere poteſt prȩter Regem. *Congum.*

Cumiſſa, metropolis ſui Regni, unde nomen recipit lacus quidam ingens. *Cumiſſa.*

Mazombuca.

Mazombuca; Hic Rex Luſitaniæ arcem habet, quæ eſt ſchala naviũ in oriente proficiſcentium, indeq; veniẽtiũ.

Benomotapa.

Benomotapa, aliis *Manomotapa*, civitas Regia, domus habet ex ligno, figura pyramidali conſtructas. Hic reſidet Princeps anteà ethnicus ignem adorans; hodie videtur Evangelium amplecti, quod edoctus eſt à Patre Conſalvo Societatis Ieſu, quem etiam morte affecit.

ABASSIA.

Brava.

Brava, civitas provinciæ Ajan, dictæ novæ Arabiæ. Hæc à ſeipſa gubernatur conſilio duodecim Scheccorum: eſtq; ſola totius Africæ reſpublica.

Zeila.

Zeila, ad ſinum ejuſdẽ nominis ſita, civitas. Hûc Mauri varia adducunt mancipia Abaſſina Venaria; Præterea magna hic copia mellis, ceræ, myrrhæ, eboris, & auri, quin imò & frumenti. Hæc civitas ante paucos annos pugnante Prætelano cum Rege Adel, capta fuit à Lupo Sucires, qui ſucceſſit Alfonſo Alborche in India.

Adel.

Adel, civitas Regia. Princeps hujus ſæpè bellum gerit cũ Prætelano, quem ante paucos annos etiã bello devicit.

Adea.

Adea civitas, regem habet propriũ, ſed ſub Abaſſinis.

Zambra.

Zambra civitas magna: hic habitat Pretejanus, qui Chriſtianus eſt: nec more antiquo in campis degit, ſed in civitate.

Zoa.

Zoa, metropolis, hic mons eſt altiſſimus, aſperrimus & inacceſſibilis. Hic quaſi in carcere retinentur filii Pretejani. Quod ideò introduxerunt Abaſſini, ut omnem vitarent cauſam ruinæ in imperio: cùm anteà propter fratrum diſcordias multa fuerint paſſi.

Angot.

Angot, hic ferrum & ſal loco monetæ expenditur.

Caſſomum; Hic adhuc apparent certa templa, quæ ſupra rupes intra ſaxa conſtructa ſunt tanto artificio, ut non cedere videantur AEgyptiis, Græcis, aut Romanis. *Caſſomum.*

Ercoc, portus eſt; quem ſolum in toto littore poſſident Abaſſini. *Ercoc.*

Suachen, civitas habitata ab Arabibus: atq; hucuſq; extenditur verſus AEgyptum ſtatus Pretejani: Hodie præſidium hic habet Magnus Turcus. *Suachen.*

Barua, prope hanc civitatem eſt monaſterium Biſan, quod conſtat ex Monachis S. Antonii. Hic viderunt Luſitani multas imagines disjectas, tum veteris tum novi teſtamenti, potiſſimùm autem in omnibus templis colitur imago S. Georgii. *Barua.*

Zemeta. Hic reſidet Princeps quidam, quem illi vocant Barnagaſſum, hoc eſt, Regem maris, qui conſtituitur Rex, & privatur iterum regno à ſuo Domino ad libitum, licet ſit potens geſtetq; coronam auream, more rege noſtratium. *Zemeta.*

Meroë, civitas extructa à Cambyſe Rege Perſiæ, in honorem ſororis & uxoris. *Meroë.*

NVBIA.

Dancala, metropolis Nubiæ, dives propter copiam Santali & muſci. *Dancala.*

Vri, civitas princeps: hujus princeps vocatur Nina, hoc eſt, Imperator; Huic obediunt regna proxima. Confœderatus eſt cum Turca. Abundat auro. Arma deferuntur per mercatores ex Cayro. *Vri.*

Bornum, civitas ad fluvii Nigri ripam, maxima & magnæ negociationis. Regem habet proprium, qui iiſdem utitur ceremoniis, quibus Rex Tungubuti. Producit *Bornum.*

ali-

aliquando exercitum centum millium armatorum contra Regem Cabi.

Savum. *Savum*, ab aliis dicitur Sen, hinc lacus quidam magnus & piſcoſus ſumit denominationem.

Lagon. *Lagon*, ad ripam lacus Savii, Principem habet proprium, quem morientem comitantur omnes amici ejus, & chari etiam mortem ſubeuntes.

Quamac. *Quamac*; hic magna ferri negociatio, adfertur autem id ex Mandra.

Galeum. *Galeum*, civitas magna; reſidet hic magnus quidam Maurorum ſacerdos: ideò civitas hæc à Mauris ita colitur, ſicut à nobis Roma.

DESCRIPTIONIS VRBIVM VNIVERSALIS PARS QVARTA: IN qua de novo orbe ſive India Occidentali.

NOVA FRANCIA.

S*Anguinai*, metropolis ad fluvium ejuſdem nominis ſita: extructa ex lignis. Principem habet proprium. Sanguinai.

Canada, civitas hujus terræ illuſtris: Hinc Bertones magnam quantitatem ferunt pellium, Cervorum, Vrſorum, caprarum, alcium, &c. Canada.

Hocchelaga, caput omnium harum regionum, non longè à mari. Hîc regnat proprius princeps ab ipſis vocatus Auhoanna. Hocchelaga.

Norumbega, incolas habet humanos ſatis, qui faciem ſuam coloribus depingunt pulchritudinis ergò. Hanc civitatem inhabitare incipiunt Galli, cùm eò ante paucos annos profectus ſit Dominus de la Rocca multis Gallis comitantibus. Norumbega.

FLORIDA.

S. Helenæ, arx conſtructa à Ioanne Pardo, ad caput S. Helenæ. S. Helena.

S. Matthæus, Cannaveralis, arx ab Hiſpanis conſtructa. S. Matthæus.

Guatturi. *Guatturi*, hodie facta eſt metropolis, cui præeſt Gubernator totius hujus regionis.

Carolina. *Carolina* arx à Gallis extructa, ad mare triquetra, cujus unum latus reſpicit occaſum, & cõtinentem, foſſam habet & murũ, novem paſſuum altitudine. Alterum latus aquam reſpicit aſſeribus & trabibus munitum. Tertium latus verſus meridiem continet locum munitum, in quo ædulia area magna fuit & capax XVIII. paſſus longa & lata. In cujus parte meridionali milites vigilias agebant. Domus in principio foliis palmarum tectæ fuerunt. Hæc arx ab Hiſpanis fuit diruta.

Floridanorũ civitates. *Floridanorum civitates*, ſitæ communiter ſunt propè fluentem & palis duorum hominum longitudinẽ æquantibus munitæ, rotundæ conſtruuntur: ubi tamen exilis eſt, non conjunguntur pali, ſed cochleæ modo ſeſe ambiant; ita autem ingreſſus eſt anguſtus, ut duo ſimul tantùm ingredi poſſint. Ante ingreſſum communiter domunculæ conſtruuntur duæ, foraminibus perviæ, in quibus cuſtodes ſeu vigiles, qui inimicorum paſſus etiam à longè olfaciant. Palacium Principis medium palacii locum occupat, & profundum eſt ad Solis calorem vitandum.

NOVA HISPANIA ſive ANACHACH.

S. Stephanus. *S. Stephanus*; hic reſidet Gubernator hujus loci.

Villaricca. *Villaricca*, magni negocii terra. Hûc nanque omnes merces, quę Mexico vehuntur, in Hiſpaniam, & contra, quę ex Hiſpania Mexicum.

Zapoteca. *Zapoteca*, loco mediterraneo ſita, abũdat granis & coto.

Antichera. *Antichera*, ſuum habet prælatum. Hic anteà fuit maximum templum totius novæ Hiſpaniæ. Sedes erat ſummi

illorum ſacerdotis. Sepeliebantur quoque ibi magnates præcipui totius regionis.

Conivacan; hic à noſtris inventa ſunt aliqua ſepulchra Gigantum. *Conivacan.*

Mexicum, vulgò *Temiſtitan*, civitas, ſitum habet ſimilem ferè Venetiis in lacu quodam, qui creſcit quinquaginta annis, & aliis quinquaginta decreſcit. Metropolis eſt novæ Hiſpaniæ, & maxima totius Indiæ, quò veniens Fernandus Corteſus Regem invenit Motezuma, quem ſui vocant Cin, hoc eſt, Dominum, tam potentē, ut in pompa & divitiis poſſet cōparari cū quovis monarcha noſtri hemiſphęrii, in cujus aula ſæpè reperiebātur duo millia Cacichi, hoc eſt, Principes vaſalli, honoris ergò. Extra civitatem erant horti pulcherrimi, quos cùm viderent Hiſpani, non potuerunt ſatis admirari; tum ob florum odoriferorum varietatem, tum ob mirum artificium, cùm plāta una cum altera ita fuerit intertexta, ut referrent variorum animalium terreſtrium & avium figuras. Hodie in hac civitate eſt Cancellaria, Vicerex, Archiepiſcopus, Vniverſitas, Typographia, & monetaria, qua nummi cuduntur cum inſcriptione *Plus ultra*. Sunt quoq; hic omnia opificia & artes, quę in Hiſpania. Lacus hujus civitatis circuitū habet circiter nonaginta milliarium, ad quem tam frequens eſt hominum habitatio, ut maxima totius mundi cenſeri debeat, cùm contineat ultra quadringenta millia focorum. *Mexicum.*

Meſtilan; Hic cum magna admiratione noſtrorum in rupe valdè alta apparet crux quædam, cum media Luna; una imago coloris cærulei, altera albi. *Meſtilan.*

Tleſcala, metropolis ſui diſtrictus adeò granis abundās, ut *Tleſcala.*

inde nomen deſumpſerit, cùm ea vox ſignificet domum panis. Hodie maxima eſt totius Hiſpaniæ novæ poſt Mexicum. Hîc prælatus reſidet, regiturq; civitas à ſeipſa pluribus privilegiis dotata, nec Regem in alio cognoſcunt, quàm ut ſinguli ex novis frugibus collectis aliquot ſpicas deferant ad palacium Regium, in ſignum obedientiæ.

Angelorum civitas. *Angelorum civitas*, anteà dicta Vacipalan, hoc eſt, terra ſerpentum. Colonia eſt Hiſpanorum.

Ciolotta. *Ciolotta*, anteà erat Sanctuarium Deorum illorum Gentilium.

Ottopan. *Ottopan*; Hîc Ferdinandus Corteſe cum nongentis Hiſpanis devicit exercitorum Indorum, qui erat centum quinquaginta millium armatorum. Hæcq; fuit maxima victoria, quam unquam Hiſpani habuerunt in India.

Meccioacan. *Meccioacan*, anteà dicta *Zenzita*, metropolis regionis Meccioacanæ. Hîc reſidet Prælatus cum propria audientia. Hîc imagines conficiuntur ex plumis tanto artificio, ut naturales videantur. Hinc deferri ſolet Radix Meccioacana, eruiturq; aurum & argentum, ſulphur lapideſq; nonnulli, ex quibus conficiunt cultros pellucidos acutiſſimos, ita ut aciem noſtrorum ſuperent.

Taſcum. *Taſcum*: & hic ſunt mineræ inſignes.

Nativitatis portus. *Nativitatis portus*: hinc ſingulis annis quatuor naves Vendiracim verſus, ubi onerantur aromatibus, pro uſu novæ Hiſpaniæ. Gens eſt valdè civilis.

NOVA GALICIA.

Saliſcus. *Saliſcus*, metropolis eſt loco mediterraneo ſita, ſuum habet prælatum & concilium Regium.

Guadalaiara, exſtructa à Nonnio Guſmanno ad formam civitatis Hiſpaniæ Guadalaiara. *Guadalaiara.*

Capala, hanc quidam vocarunt novum Mexicum propter habitationes, quæ Mexicanis ſimiles reperiebantur: gens eſt armis addicta, honoriq; ſtudet. *Capala.*

Coanum, in ſola hac civitate totius Indiæ homines una cum uxore ſunt contenti. *Coanum.*

CIVOLA REGNVM.

Totontoa, ab hac civitate nomen deſumit mirabilis quidem fluvius eam alluens. *Totontoa.*

Tingues, hæc obſeſſa à Coronando, maluit potius flammis conſumi, quàm incidere in manus inimicorum. *Tingues.*

Civola, metropolis in planicie inſigni ſita, hęc nomen dat ipſi regno. Hîc vela conficiuntur ex coto excellentiſſima, plurimaq; & diverſorum colorum. *Civola.*

IVCATAN.

Sidalancum, Hîc ſolebat eſſe mercatus annuus inſignis: concurrentibus eò mercatoribus ex variis regionibus etiam itinere mille milliarium diſſitis. *Sidalancum.*

FVNDVRA.

Trogillum, Epiſcopum ſuum habet & Gubernatorem, Hinc vehi ſolet aurum; pretioſus quoque ille liquor dictus Liquidambar. *Trogillum.*

CVBA ſive FERNANDINA INSVLA.

Havana, Claſſis Regia: Hîc ſolet tamdiu ſubſiſtere, donec & anni tempus & ventos habeat commoda, ſi modò ſecura & citò Hiſpaniam repetere debeat. Hîc triremes aliquot ſunt conſtitutæ, quæ hanc partem tutentur contra Gallos & Anglos eam infeſtare ſolitos. *Havana.*

S. Iacobus. *S. Iacobus*; Hæc civitas extructa fuit à Iacobo Velaſco, qui inſulam hanc ſuperavit. Sedes eſt Gubernatoris & Prę-lati.

BORICHEN, ſive S. IOANNIS INSVLA.

S. Ioannes. *S. Ioannes*: Metropolis eſt, ſedeſq; Pręlati & Gubernatoris.

S. DOMINICI INSVLA ſive ISABELLA.

S. Dominicus. *S. Dominicus*, ad oſtium fluvii Ozama, metropolis eſt inſulæ. Sedes eſt Archiepiſcopalis: Reſidet hic Gubernator, quem ſæpe vocant Viceregem. Hîc moneta cuditur, ſed nõ tanta quantitate, atq; Mexici. Hîc magna negociatio auri & argenti ex Peru & Fundura allatorum, mancipiorum AEthiopum, corii bovini, Caſſiæ, Guajaci, ſacchari.

IAMAICA INSVLA.

Sivilia. *Sivilia*, Gubernatoris ſedes; itemque Abbatis, qui curam habet rerum ſpiritualium.

NICARAGVA.

Leo. *Leo*, ſedes eſt Epiſcopalis. Hic quoq; eſt audientia nomine Regis catholici.

GVATTIMALA REGIO.

Caſſuca. *Caſſuca*, portus eſt maris, hinc ſolvitur verſus Peru.

Guattimala. *Guattimala*, Reſidentia Prælati, & Audientiæ Præſidens hujus civitatis, ſolus in hac regione authoritatem habet conferendi & tollendi officia Hiſpanorum.

Ciapa. *Ciapa*; hic reſidet Epiſcopus, item Gubernator, qui ſubeſt præſidenti Guattimalæ.

CASTILIA D' ORO.

Nombre de Dios. *Nombre de Dios*, ciuitas ædificata à Petro Arias: Hûc

appel-

appellunt naves ex Hiſpania onuſtæ mercibus, quæ poſteà deferuntur in Peru.

Panama, civitas magnæ negociationis ad mare ſita, extructa eſt à Petro Arias ob maximam quantitatem, quam ibi piſcantur, Sadmiarum. Sedes hoc tempore eſt Gubernatoris. *Panama.*

CARTAGENA.

Cartagena incolis dicta *Calamar*: Similis eſt civitati Cartagenæ in Hiſpania, ideoq; ab Hiſpanis impoſitum huic eſt nomen. Sedes eſt Gubernatoris & Prælati. *Cartagena.*

Abuiba, hic putantur ab Indis occultati eſſe maximi theſauri. *Abuiba.*

S. Marta, civitas inſignis; Sedes eſt Gubernatoris & Prælati. *S. Marta.*

Venezzuela, civitas ſita in ſinu maris. Hic reſidet alius Prælatus & Gubernator. *Venezzuela.*

Calis, civitas nova in inſula Cubagna, extructa ab Hiſpanis; propè hanc civitatem fons eſt odoriferus, qui incolarum civitatis ſanitatem tutatur. *Calis.*

GRANATA NOVA.

Tunia, civitas hujus regni maxima, valdè amœna; exactè ſub æquinoctiali ſita. *Tunia.*

Tochaime, ad fluvium magnum Bogota; metropolis eſt valdè amœna, in plano ſita: Hic ſedes eſt audientiæ, præſidentis, Archiepiſcopi, qui etiam præſidet S. Martæ. *Tochaime.*

ANDALVZZIA NOVA.

S. Spiritus, metropolis eſt regni. *S. Spiritus.*

Tocoium, civitas inſulæ S. Margaritę, ſedes Gubernatoris cujuſdam: Hîc lapides reperiuntur arenam attrahentes. *Tocoium.*

BRASI-

BRASILIA ſive S. CRVX.

Pernambucum. *Pernambucum*, epiſcopum habet proprium; reſidetq; hic nonnunquā Gubernator totius Braſiliæ: in hujus montibus invenitur lignum Braſilianum totius Indiæ optimum.

S. Anna Equitum. *S. Anna Equitum*, metropolis cum ſuo epiſcopo & Gubernatore.

Aſcenſio. *Aſcenſio*, una ex maximis civitatibus eſt hujus regionis, quæ plurimùm crevit propter regionis fertilitatem aëriſq; ſalubritatem.

PERV REGNVM. NOVA CASTILIA.

S. Iacobus. *S. Iacobus*, civitas paululum intra terram ſita, metropolis eſt provinciæ Cile. Hîc eſt audientia & proprius prælatus.

Cocimbum. *Cocimbum*, habet ſuum Epiſcopum.

Villa dives. *Villa dives*, Imperialis vocatur ab Hiſpanis, qui ſupra plurium ædes invenerunt aquilam duobus capitibus inſignitam: Hodie eſt una ex optimis civitatibus Cilæ, in qua ſunt ultra trecenta millia Indorum ædes habitantium, qui omnes ſervitia præſtant Chriſtianis.

Arechipa. *Arechipa*, Colonia Hiſpanorum, celebris ob copiam auri & argenti, quæ eò vehitur ex Ciarchis.

Regis civitas. *Regis civitas*, aliàs dicta *Lima*, à Valle in qua ſita eſt. Hic reſidet Cancellaria, Archiepiſcopus & Vicerex. Præterea ſchola hic eſt, cui præfecti ſunt Ieſuitæ. Non ſcitur vel hic vel in vicinis locis pluiſſe unquam, imò hic perpetua eſt aëris temperies, quam plurimi aſcribunt ventis ibi

regnantibus continuis Auſtrinis. Hæc civitas ab Hiſpanis ſupra omnes civitates, non Peru tantùm, ſed & totius Indiæ ornata eſt pulcherrimis palaciis & plateis. Maxima quantitas tum auri tum argenti hûc defertur, ideò confluunt ad eam varii mercatores, Hiſpani, nec aliis quam Hiſpanis ibi negotiari licet: per eoſdem quoq; mercatores quidquid pretioſum habet Europa, quidquid Africa, id omne ad hanc defertur civitatem.

Guajachil, hæc civitas accepit nomen à fluvio cognomini, qui varias curat infirmitates, ſi quis vel aquam ejus bibat, vel ea ſe abluat. **Guajachil.**

Portus antiquus; Hæc civitas propriũ Prælatum habet Româ quidem miſſum, nominatũ tamen à Rege Cathol. **Portus antiquus.**

Manta; Hic Indiani incolæ ſoliti fuére adorare Smaragdum magni pretii, quem abſconſum noluerint Hiſpanis oſtendere, omnes ferè diris tormentis affecti interempti fuerunt. **Manta.**

Argentea, metropolis regionis Ciräche; hodiè hîc eſt audientia & collegium Societatis Ieſu. **Argentea.**

Pax, caput regionis Collaï. **Pax.**

Dindanacum; hîc ædificia maxima inveniuntur, ut non ſine cauſâ mirari quis poſſit, quomodo gens barbara, quæ nunquam uſu eſt jumentorum in ponderibus vehendis aut trahendis opera, cui uſus ferri ignotus erat, talia tamque inſignia, quę etiam in Europa ſtuporem adferrent, potuerit erigere. **Dindanacũ.**

Cuſcum, metropolis Indiarum, celebris ſua magnitudine. Hîc anteà reſedit Inga, qui erat princeps maximus Indiæ. Poſtquam autem hæc civitas redacta eſt in poteſta- **Cuſcum.**

tem Hiſpanorum, obſeſſa fuit à Tojanga Tupange exercitu ducentorum millium hominum, ſed Deus tutatus eſt civitatem per Angelum albo habitu veſtitum pro civibus pugnantem. Singuli Caciche, hoc principes vaſalli in hac civitate habuêre palatium. Hîc quatuor concurrunt viæ regiæ in forma crucis: quæ eſt omnium earum, quæ in hiſce Indiis inventę ſunt ſplendidiſſima. Cùm enim extenſæ ſunt ad duo milliarium, tranſeunt per montes ſolos æquatos, valles repletas. Præterea ad ſingulas minimas diſtantias palacia extructa ſunt Regalia: latera viarum arboribus plerunq; umbram efficientibus munita ſunt.

Sauſa. *Sauſa*, hic multę ſunt minerę auri, quas poſſident certi Hiſpani, ita ut quintam partem Regi Hiſpaniarum pendere teneantur.

Guamanga. *Guamanga*; propè hanc civitatem magna colligitur argenti vivi copia.

Caſamalca. *Caſamalca*; Hîc Franciſcus Pizarus exercitu centum quinquaginta Hiſpanorum victoriam obtinuit contra Atabaliba, qui militem habebat incredibilem.

Paciacama. *Paciacama*: Hîc erat celeberrimum templum hujus regni, conſecratum Soli. Ex hujus templi ſepulchris Hiſpani ingentem vim auri extraxerunt.

Tomobamba. *Tomobamba*, hîc inventa ſunt pallacia totius Peru pulcherrima, ornata picturis variorum animalium aureis & argenteis.

Chittum. *Chittum*, hîc eſt Audientia nomine Regis Catholici.

POPIAN

POPAIAN REGIO.

Popaian, metropolis extructa à Sebaſtiano Belalzar, qui hanc regionem ſuperavit. Hîc reſidet hodie Gubernator; eſtq́; ſub audientia ipſius Bogota. *Popaian.*

Cartago, civitas una ex optimis hujus regni: prope quam radices ad naſcuntur certis arboribus, quibus Hiſpani utuntur loco Rhabarbari. *Cartago.*

FINIS DESCRIPTIONIS Generalis.

DE EMINENTIA ET SPLENDORE THEATRI HVIVS MVNDI, QVODQVE IN OMNIBVS LOCIS HOMInes ſint; atque à Deo alantur & ſuſtententur, Carmen, in gratiam doctiſſimi viri, Dn. M. Ioannis Helderi, celebris Gymnaſij Gothani Rectoris, ſcriptum à V Vendelino Helbachio Molybergenſe Thuringo, P. L. Anno 55.

Pſal. 65. Die Wohnung in der Wüſten ſind fett / daß ſie trieffen / vnd die Hügel vmbhero luſtig. Die Anger ſind voll Schaffe / vnd die Awen ſtehen dicke mit Korn / daß man jauchzet vñ ſinget / ꝛc.

NIL vacuum toto reperitur in orbe, ſed oris
In cunctis homines vult habitare Deus.
Sit licet hirſutus locus, aut ſcopuloſus & aſper,
Et ſterilis ſaxis penè tegatur humus.
Sic homines multis in finibus eſſe videmus,
Penè vbi non homines viuere poſſe putes.
Pars madidos habitat nidos, pars altera ſiccos,
Hæc delectatur vallibus, illa iugis.
Alpibus in celſis ita plurima turba moratur,
Qui de Germanis, arua Latina ſecant.
Multa colunt etiam Pyrenæos agmina montes,
Ac homines Nebrus, Niſus & altus, habet.
Helueticosq; habitant nexi quoq; fœdere muros,
Nil vbi quàm petras, & iuga celſa vides.
Inq; locis, homines habet Heſidos ora, iugoſis.
Ac homines paſſim ſaltus Othonis habet.
Et ſcopulos homines pendere videmus ad altos
Hennebergiaci ſub ditione ducis.

Sic de zona turrida ſcribunt Aſtronomi.

Latium iam Italia.

Pyrenęi in finibus Galliæ propè Gaſconiam.

Saltus Othonis vulgò der Ottenwaldt. vide Munſterum lib. 3. de German. cap. 362.

Atque fouent hominum populoſus vndique cœtus,
Herciniæ tractus, Thyrigetumq; nemus.
Adde Bohemorum (quos Teutones vndiq; cingunt)
A Bauaris cultum quod fuit, ante nemus.
Inſuper excelſos habet inclyta Francia montes,
Quos homines omni parte habitare ſolent.
Vnde vides paſſim celſas in rupibus arces,
Nobilibus multis principibuſq; coli.
Quin & Hyperboreos hominum quoq; plurima montes,
Turba ſub Arctoa frigiditate colunt.
Talis & hoſpitium mortalibus inſula præbet,
Quam nec Arabs vidit, terra nec vlla prius.
Eſt quibus ignotus rex Chriſtus & incola cœli,
Se pecudumque putant inſtar obire diem.
Sic homines calido, fert terra, propinqua Canopo,
Sic homines Boreas veſper & ortus habet.
Quoſque pedes ſcimus aduerſus ſiſtere noſtros,
Alter vbi calidam conſpicit axis humum.
Hi ſimili quamuis non commoditate fruantur,
Felicem quiſquis ſe tamen eſſe putat.
Et ſua præ reliquis arridet patria cuique,
Quodque colit vitæ ſoſpes in orbe genus.
Vnde fit hîc verum, vulgò quod dicitur illud,
„ Cuique ſuum pulchrum eſt & ſua quiſque probat.
„ Omne ſolum forti patria eſt, & vbique morari
„ Nouit, & in toto conſuluit orbe boni.
Hic dubio totam traducit in æquore vitam,
Nil præter nubes, & freta lata videns.
Hunc iuuat ad curſus, & amabile murmur aquarum,
Degere, quas Muſis dixeris eſſe ſacras.
Hunc iuuat in ſyluis tacitam traducere vitam,
Hunc teneræ valles prataque picta iuuant.
Rus colit hic, alter munitas turribus vrbes,
Hic celſa vitam lætus in arce terit.

Inſulæ in America quas Ioh Staden. Homberg. primum deſcripſit & aliquot annos in his vixit.
Antipodes.
Cic. Patria eſt, vbicunq; benè eſt.
Bidermans Erb in allen Landen.
Schiffleut.
Teſte Lotichio.
Aulica vita.

Vnde vides homines vtroque ſub axe morari,
Nec vacuus toto quod ſit in orbe locus.
Sed licet hi paſſim varijſq; morentur in oris,
Nec cuncti norint, qui colit aſtra Deum.
Nec quærant omnes in Chriſti morte ſalutem,
Hos tamen æternus nutrit vbiq; pater.
Paulo teſte. (Namq; dat iniuſtis iuſtiſq; fideliter imbres „
Tamq; bonis fulget Cynthius atq; malis.) „
Et ſua ſors cuique eſt, &, quem ſuus ordine cunq;
Diſtribuente Deo nutrit in orbe ſtatus.
Gen.3.cap. Quilibet & viuit manuum ſudore ſuarum,
Iuſſit vt omnipotens viuere quemq; Deus.
Monarchæ & potentes. Sic illum grauitas alit atq; potentia ſceptri,
Hunc vox doctrinæ, plena ſalubris alit.
Facultates. Sic quod diuitijs cultores pluribus auget,
Theologia. Diuite Ius illum nutrit vtrumq; ſitu.
Iuriſprudentia. Quodq; Tonans omnis dedit ægrotantis ad vſum,
Hunc ſtudium Medicæ ſuauiter artis alit.
Medicina. Diues ad hæc etiam Medicorum portus & aura,
Artes liberales. Mixtura viuit Pharmacopola ſua.
Grammatica. Hunc ars prima Scholis alit in triuialibus, inſtar
Quæ reliquas artes clauis adire facit.
Dialectica. Illum, quæ ſequitur Dialectica nutrit, & illum,
Rhetorica. Tertia, de celebri, Rhetore nomen habens.
Illum dulcis alit quæ fertur in ordine quarta,
Muſica lætitiæ comes. Muſica, mortales cœlicoloſq; mouens.
Arithmetica. Conueniens, illum, tribuit cui nomen Arithmus
Ars, & in hac ſerie quinta vocatur, alit.
Aſtronomia. Sexta planetarum curſus & ſigna globoſq;
Monſtrans hunc nutrit diuitis inſtar agri.
Geometria. Illum metiri quæ cuncta ſcientia nouit
Quicquid habet tellus, quicquid Olympus habet.
Ouidius. Hinc Pelignus eos vates ait eſſe beatos,
Illa, quibus primum diſcere cura fuit.

Hunc ſua culta chelys, licet illa carere feratur
Fruge, vel inuidia preſſa furenter, alit.
Quoſq; fouent Reges Comiteſq; duceſq; potentes,
Hos calamus patula nutrit in aure ſtrepens.
Clauibus hic alitur, notaſq; trahendo canoras,
Rector & horarum quod vigil eſſe ſolet.
Atq; magiſtratus collector in vrbe tributi,
Corporis hinc locuples fert alimenta ſui.
Libraq; iuſticiæ ſoboles, hunc publica nutrit,
Luce carens illum carcer opertus alit.
Illum cura fori, cibat hunc inſpectio fontis,
Qui ductus vitreas ejaculatur aquas.
Conuocat hic madidos ad dulcia vina ſodales,
Clamoriſq; ſui præmia digna capit.
Hunc nemorum tacito cuſtodia tramite nutrit,
Hunc vini, hunc frugum cura fidelis alit.
Hic cumulat plures letali puluere nummos,
Triſtia qui multis funera ferre ſolent.
Bombardas victum parat hic fabricando crepantes,
Fama cuculligerum, quas reperiſſe refert.
Ille ſibi ſumptus quærit faciendo papyrum,
Ars licet hæc fuerit non ita nota diu.
Et qui literulas ex plumbo fundit ad vſum,
Calcographi nummos colligit inde ſibi.
Hic excudendo fit diues in vrbe libellis,
In varijs linguis quos Philomuſus habet.
Hac ſub vtroq; polo non arte venuſtior ars eſt,
Gratior & doctis commodiorq; viris.
Cuncta teneremur digitis ſi ſcribere noſtris,
Quæ typicus celeri ſuggerit arte labor.
Tota libris hodie ſubſtantia noſtra parandis
Quos vſus poſcit, vix ſatis eſſe queat.
Quæve colore nigro tingit ſtudioſa papyrum
Obruta perpetuo dextra labore foret.

Poeſis.

Schreiber.

Außruffer. Vt moris eſt in nonnullis regionibus.

Artes manuariæ.

Bombardas Monachus nomine Berchtoldus Schwartz Anno 1380. inuenit.

Papirmacher

Schrifftgieſſer.

Buchdrucker

Laus Typographiæ. Vide S. Munſterum cap. 95. de Germ.

Es kan jetzt ein geringer Student ſo viel Bücher zeugen / als

Ergo

zuvor ein König.

Ergo pro tali grates tibi dicimus arte
Omnipotens, cœli qui colis aſtra DEVS.

Acker vnnd Bauwleut. Weinſchenſchencken.

Hunc, decus Auſoniæ prænobile gentis aratrum
Vnde perenne gerit, nomen Oſiris, alit.
Hunc fluxu grauidæ ſuſtentant diuite vites,
Qui modicè ſumptus pectora læta facit.
Hunc lupulus fixis innitens fuſtibus altus,
Ad Cereris ſpectans pocula grata, beat.
Manſuetæ volucres dant huic alimenta, pecuſq;
Melleq; cultorem quæ vaga mulcet apis.

Gärtner.

Hic varios flores & oluſcula plantat in hortis,
Vendere quos paſſim non ſine fruge poteſt.
Falx alium curuata, bidens hunc nutrit acutus,
Cum pratis illum pomifer hortus alit.

Müntzer.

Hunc alit in regum generoſa moneta culinis,
Fulgica, cum docta, fabricat æra, manu.
Hic varijs herbis alitur, quas plantat in agris,
Ordine quas cernit creſcere ritè ſuo.

Buchbinder.

Hic compingendo nutritur in vrbe libellis
Qui muta iuuenes voce docere ſolent.

Maler. In qua noſtro tempore excellunt Galli.

Grataq; vel cuiuis hunc ars pictoria nutrit,
Inſculpens cupro comparat inde cibum.
Ille ſed hiſtorias, vultus, inſignia, pugnas
Quæ decus & multum pulchra nitoris habet.
Arcubus hic alitur, volitantibus ille ſagittis,
Hunc alit in vigili ſuccida lana domo.

Bötner.

Quamplures illi pariunt caua dolia nummos
Præcipue vitis cum ſolet eſſe ferax.
Huic chordæ præbent, huic dulcia fercula ſetæ,

Steinmetzer.

Atq; labore ſuo fert lapicida cibum.
Hunc vacuo nutrit nymboſus in aëre ventus,

Müller.

Hunc velocis alit curſus opusq; molæ.

Meſſerſchmidt.

Hunc crepitans forfex, illum vaga planula nutrit,
Hunc ſines, illum ſtricta ſecuris alit.

Hic ſibi nigri parat plures per ephippia nummos
Quæ ſedes equitum nobilis eſſe ſolet. Sattler.
Ille tapeta ſibi faciendo colligit aurum, Tepper-
Qua celebris quondam Paulus & ante fuit. macher.
Huic bullæ ſumptus, huic ars ſculptoria præbet, Drechßler.
Hos, incus, illos præuia nutrit acus. Schneider.
Quiq; gerit ſculpta ſolers ab imagine nomen, Bildſchnitzer
Vt faciat ſumptus hic quoq; lætus habet.
Illum turnus alit, cultor tonſorius illum, Balbirer.
Pileus hunc crines, quo cumulantur, alit.
Hic luteas alitur ſaxis ſternendo plateas,
Ne iuuenis maculet comptaq; virgo pedes.
Quæritur huic fortes condendo pecunia muros,
Cum lapides, tanquam glutine, calce ligat.
Hic alitur cribris, faciendis ille feneſtris,
Hos pelles, illum furnus aduſtus alit.
Hunc placidum patria ſuſtentat in vrbe macellum,
Hunc alit excutiens lintea fila ratis. Fleiſchhawer.
Hic alitur diſcis, coclearibus ille cauatis,
Hic ollis, alius cortibus, ille vitris. Töpffer.
Hunc varij calices, hunc cantharus æreus, illum Gläſener.
Ligneus, ex ligno ſtructaq; vaſa cibant. Kannegiſſer. Schößler
Hic alitur tractu ſaxis præbentibus ignes vnd Teller-
Hunc ſeuum, hunc nexo fomite ſulphur alit. macher.
Hic alitur plumis, ars hunc fullonia nutrit, Welcker.
Comparat ex duris oſſibus ille cibum.
Hunc alit aſpirans attractum corpore ventum Blaßbelcker.
Follis, & accendens vrere ligna facit.
Cuius & à digitis luſoria carta paratur. Carten-
Res eſt vendibilis, proſpicit ille ſibi. macher.
Illi ſuppeditat fornax calcaria nummos, Kalckbren-
Et ſuus hunc patria nutrit in vrbe color. ner.
Suauiter hunc tectis caua tegula nutrit in altis, Weißbeder. Ziegler.
Hunc glaucus ſimili conditione lapis. Steindecker.

Garkoch. Hic pecudes alitur mactando coquendoq́; Sponſis,
Spielleut. Hunc thalami cantans gaudia nutrit ebur.
Bergleut. Hic fodit in tenebris ex montibus æra profundis,
Schmeltzer. Hic ſed vt illa fluant igne crepante facit.
Hunc μύρμιξ fodiens altis ex collibus aurum
Indica, & hunc pingui corpore taxo beat.
Edelgeſtein-ſucher. Colligit hic ſicco nitidas in littore gemmas,
Hunc bombyx nummos accumulare facit.
Longinquis illum Dromodarius altus ab oris,
Aut Hiſtrix ductus vel leo fortis alit.
Tiriacks-krämer. Qua ſolet huc vnguenta ſuas extrudere merces
Stentoreus media nutrit in vrbe ſonus.
Zanbrecher. Hic res venales exclamat in vrbe per orbem,
Corpus & inde ſuum quo foueatur habet.
Kauffleut in allerley Wahr. Pauperiem fugiens hic lata per æquora duram
Nauigio merces inde vel inde vehit.
Würtzkrämer. Hic alijs alitur mercator aromata vendens,
Fercula quæ multum condecorare ſolent.
Gauckler. Compoſitis alitur variabilis hiſtrio ſcenis
Plurima qui magna præmia laude capit.
Wein vnd Bierſchencke. Quiq́; ſolet reliquis defendere caupo falernum
Et Cereris ſuccos, hinc vt alatur habet.
Hîc etiam madidi concurrunt vndiq; fratres
Vt Bromij læto pectore feſta colant.
Jäger. Hunc clamoſa iugis venatio nutrit in altis,
Kriegßleut. Hunc fera belligeri prælia Martis alunt.
Atq; ſua dulces fert arte paleſtricus eſcas,
Quam iuuenum valdè cæcus amare ſolet.
Poſtbotten. Huic celeri curſu dat fercula grata veredus,
Hunc data portantem grammata nutrit iter.
Steinmetz. Hic lapides alitur fodiendo ex collibus altis,
E quibus heroes culmina celſa parant.
Adde quod ex illis quoq; mænia ſumma ſtruuntur,
Quæ munire ſolent totius vrbis opes.

Ad pontes etiam decernitur vſus eorum
In quibus, & cellas, dulcia vina iacent.
Inſuper ad muros opus his vice ſepis habemus — Mewrer.
Vtq; prius dixi purificando vias. — Wegſetzer.
Hunc biroti nutrit moles, hunc currus onuſtus. — Fuhrleut.
Hunc ſcapha, quæ tutum trans vada præbet iter. — Schiffmann.
Hunc alit æquoreis iniectus in amnibus hamus, — Fiſcher.
Fercula conuiuis qui dare lauta ſolet. — Wiert.
Ille coquit Cereris dulcis ex munere ſuccos, — Bierbrawer.
Potio quo melius non placet vlla mihi.
Hic alitur lignis, alius carbonibus atris, — Holtzhawer. Köler.
Hic alitur luteos ædificando lares. — Kleiber.
Vt ſolet eſſe frequens regionibus illud in iſtis,
Quæ pariter ſaxis arboribuſq; carent.
Hunc pix ex abie quæ defluit arbore, nutrit, — Hartzmacher.
Hunc coryli duro cortice fructus alit. — Nußkrämer.
Hic volucres alitur viridi capiendo ſub vmbra, — Vogelfänger.
(Qua delectatus Cæſar & arte fuit)
Idq; modis varijs, obducto hic gramine ferro — Mähter.
Vtitur, hac paſcer fallitur arte nocens.
Vtitur hic pedicis, hic retibus vtitur, illi — Garnſticker.
Fiſtula conducit qua capiantur aues. — Pfeiffmacher.
Vtitur obducens hic glutina ligna tenaci,
Implicat has pariter blandus & arte capit.
Allicit his volucres affixus in aere palo
Bubo, admirari quem ſolet omnes auis.
Hunc qua multiplices, hominum plantantur ad vſus, — Pflantzer.
Res eſt nota, ſalix præbet amara cibum.
Eruit ex terris, radices ille ſalubres, — Wurtzelgräber.
Quæ decus in medicis artibus eſſe ſolent.
Hic herbis alitur quas terra dat alma quotannis, — Virg. in Moret.
Ex betulis illum virga putata cibat.
Hic alitur ſertis varij, nitidiq; coloris,
Grande puellarum quæ decus eſſe ſolent.

Hic fungis alitur, ſint frigida fercula quamuis,
Hic fragis, viridis quæ dare ſylua ſolet.
Ille minutatim conſcindere ſtramina ferro
Callet, & hac victum ſedulus arte parat.
Huic decerpta ferunt ſolitos baccinia ſumptus,
Et bona quæ rubeo mora colore placent.
Hic epulas fruges parat excutiendo flagello,
Gratus aratorum qui ſolet eſſe labor.
Hic alitur fecibus vinum cum vendit aduſtum,
Cosillum pedibus quaſſa rotunda cibat.
Hic vario nummos vendendo quotannis ineſcat
Semine, quod nuptæ tempore veris emunt.
Ille gregem victum paſcendo quærit, & ille
Excubias noctu fercula quærit agens.
Quemq́; ſuo ditant obeuntes funere mortem,
Veſpillo precium dulce laboris habet.
Sit cecinisse ſatis de victibus illud honeſtis,
Nunc etiam turpes enumerare iuuat.
Hic fit adulando regum perdines in aulis,
Hic alios victum quod malè tradit habet.
Hic larium nares victum ſibi comparat arctas,
Purgando, fœdus ſit licet iſte labor.
Colligit hic pauper per rura per oppida ſtipem,
Corpus & in coſto gramine fundit iners.
Hic ſteriles reddit pecudes, pinguedine corpus
Maiori poſſint vt decorare ſuum.
Præterea ſurſum modo qui modo vero deorſum
Voluitur, hac quærit conditione dapes.
Cuius & in digitos baculus volitare videtur,
Bruchus vt in ſpinis, hinc capit ille cibum.
Iocus. Hic alitur furto, res eſt notiſſima donec
Literæ carnificis longa fit ille manu.
Vnde ſibi victum quoq; comparat ille, ſibiq́;
Hoc prodeſt, alijs quod fera damna tulit.

Ille ſolet putridas etiam purgare cloacas,
 Non alium potius conuenit iſte labor.
Et precium tali iuſtum ſudore meretur,
 Nam fœdo nares implet odore ſuas.
Et ſi præterea quis in hoc manuarius orbe eſt,
 Quem ſua ſuſtentat qualibet arte manus.
Quos breuis in magnum ne creſcat Muſa volumen,
 Hic mihi nequaquam commemorare datur.
Hoſce Dei bonitas totum patris alma per æuum
 Suſtentat, paſcit, ſeruat, adauget, alit.
Ergo ſit æternos huic gloria ſumma per annos
 Quod nos, & quouis ſic alit ipſe loco.

Triburij, die Philippi & Iacobi. Anno 1588.

INDEX
OMNIVM VRBIVM,
OPPIDORVM, ARCIVM ET MONASTERIORVM, QVAE IN HOC Theatro deſcribuntur locupletiſſimus.

A.

Abdera 243
Aberdonia, 4
Ablenga 183
Abum 250
Abviba 365
Acerenza 223
Acris 307
Adana 306
Adea 356
Adel ibid.
Adem 319
Adrianopolis 243
Agades 354
Agacin 335
Agora 327
Agras 225
Alata Caſtra 4
Alba Græca 179
Alba 303
Albanum 196
Alcarvanum 348
Alcata de Henares 11
Alcazer Guer 345
Alcozor 353
Alduſia 278
Aleppum 308
Alexãdria, iã Derbent 317
Alex. in monte Feraci 205
Alexand. in Aegypto 350
Alexium 239
Algherum 231
Algier. 346
Algirum 393
Albinali 319
Alicarnaſſus 304
Allenſtein 277
Almiſtah 247
Aloſtum 57
Allomonte 222
Alvati 317
Amandabar 326
Amalfi 321
Amangucci 346
Amanſifilirina 319
Amaſia 305
Ambiavum 26
Amicla 193
Amiens 26
Amorfordiæ 32
Amsdelrodamum 31
Anagna 197
Anchiola 306
Ancona 199
Andegavia 16
Andragida 334
S. Andreas 302
Angelorum civitas 362
Angeloſtadium 172
Angenburgia 276
Angiera 208
Angot 356
Anian 342
Anjon 16
S. Anna Equitum 366
Antea 344
Antichera 360
Anticira 240
Antiochia 308
Antiquæ Cellæ 119
Antvverpia 61
Aphrodiſium 348
Aquila 229
Aquileia 217
Aquiſgranum 69
Aquita 338
Arach 318
Arachan 328
Ararangia 246
Arbella 315
Arboi 250
Arcadenò 318
Arcas 309
Arctavium 140
Ardavat 325
Arduin 318
Arechipa 366
Argentea 367
Argentina 154
Ariccia 196

Armin

Arminig 315
Ariminum 200
Armach 1
Armiro 242
Arnemund 37
Arnhemium 72
Arnſpergum 77
Arnſpurgum 151
Aroſia 250
Arpinum 219
Arras 78
Arvaſia 241
Arzerum 315
Aſcalon 309
Aſcherad 282
Aſcenſio 366
Aſciſium 198
Aſencefa 314
Asloia 247
Aſna 352
Aſoli 200
Aſtrachan 298
Athenæ 241
Atrebatum 78
Attela 222
Ava 328
Auca 10
Audomaropolis 78
Avenio 25
Aveſnæ 81
Auguſta, anteà Megara 231
Auguſta Rauracorum 157
Auguſta Vindelicorum ibid.
Auguſtovv 262
Aurelia 24
Aurichium 39
Az'ottum 352
Azon 338
Azoph 301

B.

Babylonia Aegypti 351
Baccu 318
Bach 339
Badena 162
Badis 285
Bagaded 312
Bagnara 224
Baja 218
Balaſſan 325
Balga 275
Bamberga 142
Bamblacot 330
Bandum 337
Bar 265
Barca 350
Barcellona 12
Bardorum vicus 103
Barium 228
Barletta ibid.
Barma 331
Barro 334
Bartonia 278
Bartonia 276
Barva 353
Baſcapan 317
Baſilea 157
Baſſora 320
Baſtea 131
Bata 347
Batacala 328
Bavacum 27
Baytia 276
Bazaim 325
Beazar 305
Beggia 348
Beletri 196
Belgradum 238
Bellogrado 179
Belz 263
Bembar 329
Bendan 335
Beneventum 229
Bengala 327
Benomotapa 356
Bercholm 284
Bergelavia 278
Bergin 247
Bergomum 206
Biſanzon 17
Beſchent 321
Betania 310
Bethlehem ibid.
Bethumia 79
Betſaida 309
Betſames 352
Betulia 310
Bevona 223
Biana 177
Bider 328
Bidgoſtia 256
Biecz 251
Biela 290
Bieleiczioro 295
Bielsko 259
Bilbaum 12
Biſantium 244
Biſcari 348
Biſchoffſtein 277
Biſerta 347
Biſnaga 330
Bituris 15
Blokaus 281
Blonye 260
Bobroisko 268
Bocan in Balaſsia 325
Bocan in India Medit. 331
Bochara 338
Bodon 239
Bolsvvardia 45

INDEX.

Bolonia 26
Bona 347
Bonifacius 231
Bononia 202
Bopardia 89
Borga 250
Boriſſovv 268
Bornei 335
Bornum 357
Boſonium 178
Bourdeaux 15
Bourges ibid.
Brahila 245
Brandenburga 275
Brandenburgum 103
Brandenburgum 277
Braslavv 266
Bratislavia 267
Brava 356
Brema 116
Breſcia 205
Breſinia 256
Breſtia ibid.
Breſtia 269
Brezania 266
Brin 177
Briſacum 156
Britta 202
Brixinia 180
Bruga 50
Brunduſium 227
Brunopolis 104
Brunſvviga ibid.
Bruxella 66
Bubaſte 352
Buda 178
Budaſan 323
Budorchis 138
Bugia 346
Bungum ibid.
Burdegalum 15
Burſia 305
Burgos 10
Buſcum Ducis 62
Butrintum 239
Byelsko 261

C.

Cabillonum 20
Cabra 353
Cabul 314
Cacavus 304
Cacianſum 341
Cacum 331
Cæſarea Auguſta 13
Caſa 338
Cafarnaum 309
Cagum 353
Cajeta 217
Caindum 341
Cairum 351
Calabria 222
Calacut 328
Calaiate 319
Calamar 365
Calami 297
Calaris 230
Calba 339
Calcis 247
Cales 220
Caleſium 27
Calipolis 243
Calis in Polonia 254
Calis in Cartagena 365
Calmer 248
Calvum 231
Camarinum 200
Cambaia 325
Campanael 326
Campalum 342
Camberinum 14
Camboia 330
Cambrigde 2
Camenyec 264
Cameracum 51
Campa 331
Campena 73
Campion 340
Campodunum 24
Campoveria 37
Camyeniec 265
Canada 359
Candabara 324
Candelara 309
Candelona 306
S.Canderia 350
Candia 246
Candiano 202
Canea 246
Canor 328
Cantabrigia 2
Cantervvarbori ibid.
Canton 332
Capala 363
Capetit 530
Capha 301
Capis 220
Capo di Leuca 227
Capua 220
Caput Limitaneorum 174
Caracoran 340
Caraian ibid.
Caramit 313
Caridia 243
Carolentinum 232
Carolina 360
Cartagena 365
Cartago 369
Carthago in Tuniſi R. 347
Caſamalca 368
Caſena 354
Caſimiria 253

INDEX.

Caſſelia 92
Caſſomum 353
Caſſuca 364
Caſtel novo 225
Caſtiglione 223
Caſtrum puellarum 99
Caſtrum Tyrolenſe Regium 180
Caſtrogianum 232
Caſtromovvgorod 286
Catama 236
Catanzarum 225
Catarum ibid.
Catharinę monaſterium 318
Catigan 327
Cantuaria 2
Cavala 243
Caul 329
Caunia 274
Cazantin 342
Ceretum 198
Ceria 186
Cerigo 246
Ceſarea 308
Ceſpetir 327
Ceſtia 276
Ceva 205
Ceuta 345
Chabno 270
Chalcedon 303
Chale 328
Challon 20
Checiny 252
Cheivan 334
Chelim 332
Chelm 264
Cheronia 242
Cheſmur 327
Cheunum 354
Chiang 342
Chiantai 331
Chilonium 113
Chiminar 321
Chirechitalas 339
Chirmain 322
Chitor 327
Chittum 368
Chlopigrod 286
Chormum 305
Chmielnik 266
Chorazzan 323
Chraſniſtavv 264
Chriſtaterder 276
Chriſtburga 279
Ciapa 364
Cinceum 332
Cinche 336
Cingapura 330
Cintia 275
Ciololla 362
Ciorza 342
Ciotoza 273
Circaſsi 271
Cirene 350
Cirote 231
Citta Caſtellana 191
Civita de Chieti 229
Civola 363
Clarentia 240
S. Clementis templum 338
Climmacum 81
Clivium 73
Cluſsi 188
Coannm 363
Cobinam 322
Coccin 328
Cochean 332
Cocimbum 366
Cocincina 331
Coctum 351
Cognum 306
Coia 337
Colan 329
Colimbria 6
Colmaria 154
Colmenſe 278
Colmogara 294
Colomnia 263
Colonia Agrippina 81
Colonia Quartanorum 174
Coluga 288
Columbus 329
Complutum 11
Compoſtellum 12
Comum 206
Conca 200
Condatum 81
Congeſsima 346
Congum 355
Conimbria 6
Conivacan 361
Conſentia 222
Conſtantia 160
Conſtantina 348
Conſtantinopolis 244
Conſtrolm 250
Copie 226
Coppa 317
Coras 340
Corato 240
Corazzam 317
Cornetum 186
Cornu Biſantii 245
Coroneburgum 120
Coronia 128
Coropogia 294
Corſira 287
Cortyna 246
Corynthus 240
Coſa 186

Coſan 279
Coſmopolis 186
Coſpotir 327
Cotan 339
Cotelnicz 286
Covvno 267
Coymbre 6
Cozzach 215
Cracovia 250
Craſſne 273
Cregia 160
Crema 206
Cremburga 275
Cremona 206
Crempa 113
Croja 239
Cromuchum 317
Crotone 226
Cruſphicia 256
Crym 301
Cuber 358
Cuccum 347
Cuerche 317
Cuſa 312
Culmina 278
Cuma 217
Cumiſſa 355
Curcum 306
Cuſa 320
Cuſcum 367
Cutea 305
Czaraidon 244
Czernigovv 288
Czersko 260
Cziechanovv ibid.

D.

Dabet 282
Dabul 327
Dacen 334
Damarcana 319
Dammovia 275
Dancala 357
Daman 321
Damaſcus 307
Damatia 351
Danager 327
Danchali 318
Dantiſcum 237
Dara 349
Dardanelli 243
Daventria 73
Dauſen 349
Degun 329
Delli 330
Delphi 27
Demetriades 242
Derbent 317
Derot 351
Derpt 282
Diepa 24
Dinantum 69
Dindanacum 367
S. Dionyſius 25
Diras 331
Diſna 274
Diu 325
Diul ibid.
Dobrinia 259
Doccum 41
Docetum ibid.
Dodracum 27
Dola 24
S. Dominicus 364
Dovay 51
Drepanum 232
Dreſchlovia 277
Dreſda 119
Dringofordia 276
Driſſa 274
Drochinin 262
Drohobus 289
Drochobicz 265
Druha 274
Duacum 51
Dubbum 346
Dublinum 1
Dunemborg 282
Durazzum 239
Dvvina 294

E.

Eapſa 349
Ebron 310
Edenburgum 4
Efza 344
Egrigaria 340
Eichzkel 283
Eidevit 343
Eislebia 94
Elbinga 277
Elcinur 247
Elmichias 352
Emaus 310
Embdena 38
Emerita Auguſta 6
Enecop 249
Epheſus 303
Ercoc 357
Erebipolis 140
Erfurdia 96
Erginul 340
Eri 323
Eribea 239
Eslinga 161
Eſſechia 315
Eſterdal 247
Eugobium caſtellum 198
Eulenburga 279
S.Euphemia 223

F.
Fabiana 177
Fabrianum 200
Facapur 330
Falachrima 198
Famaugusta 307
FanumS.Audomari 78
Farſa 242
Fartacum 319
Faſſum 317
Faviana 177
Fegveur 285
Felin 383
Felſina 202
Ferenzola 229
Fermo 199
Ferraria 203
Fes 345
Fianoiama 346
Figena 303
Firand 338
Fiſchuſia 275
Fiſcum 304
Fizzan 350
Flavianum 177
Flensburgum 111
Fliſsinga 37
Florentia 187
Floridanorum civitates 360
Foggia 228
Foncialis 346
Forcelli 204
Francoberga 93
Francofordia ad Mœnum 145
Francofurtum ad Oderam 104
Fraenza 202
Friburgum 156
Fridberga in VVedderavia 145
Fridberga in Suevia 159
Fridek 278
Fridlandia 275
Friſlandia 302
Fuchien 332
Fulda 148

G.
Gadel 322
Galatia 340
Galeum 358
S.Gallus 160
Gambin 259
Gandavum 48
Garneſia 279
Gazara 309
Geandentz 278
Geneva 14
Gengium 334
Genni 353
Genoha ibid.
Genna 183
S.Georgius 354
Germanica Eulovia 279
Gerzopan 328
Gierazi 224
Glaſquum 4
Gnalata 245
Gnerde 322
Gneſna 254
Gnidus 304
Gnoſos 246
Goa 227
Goeſa 38
Golba 278
Goldingen 283
Goletta 382
Gomorra 179
Gonza 342
Goritia 225
Gorzno 260
Goſtinin 259
Gottorpia 107
Gouda 28
Grabovvyec 264
Gradiſca 225
Granta 10
Granopolis 14
Graynum 175
Gricolm 249
Grigentum 232
Griſon 206
Griſpvvaldia 138
Grodek 263
Grodno 267
Groninga 39
Grodzyec 261
Grubin 283
Guadalaiara 363
Guajachil 367
Guamanga 368
Guangara 354
Guargata 349
Guattimala 364
Guatturi 360
Gubelchama 319
Gugeleburga 278
Guſtadia 277
Guzzarat 326

H.
Habſel 284
Haderslebia 110
Hagum 32
Hafnia 124
Halavv 160
Halberſtadium 100
Halicia 263
Halla 81
Hamburgum 115

Hammaria 247
Hanovia 148
Hange 250
Haracce 345
Harlemium 27
Harlinga 47
Haynpurgum 179
Havana 363
Heidelberga 164
Heidenshemium 161
Heiligenbeil 279
S. Helenæ 359
Heliopolis 352
Helsberga 277
Helſingeburgum 126
Heraclea 220
Heraclea 226
Heraclea 232
Herbipolis 140
Herorum 318
Hiaſpalis 174
Hiericon 310
Hieruſalem ibid.
Hildeshemium 100
Hindelopia 48
Hircana minor 317
Hirsfeldia 149
Hiſpaam 322
Hiſpalis 6
Hocchelaga 359
Hohenſtein 279
Holand ibid.
Horco 312
Horum 68
Hrodo 264
Hrubyeſcovv 264
Huaden 349
Hubeda 347
Hugra 289
Huſem 108

I.

S. Iacobus, in nova Caſtilia 366
S. Iacobus in Inſula Cuba 364
Iadera 236
Iamma 294
Iangoma 332
Iauicum 305
Iarislavv 295
Iaurinum 179
Iazi 341
Iazza 306
Iconium ibid.
Iena 97
Ieſdi 322
Illiberi 10
Iloſtum 44
Imbum 318
Inciſa 188
Indion 323
Ingolſtadium 172
Inſula 50
S. Iohannes 364
Iohansburga 276
Iſta 44
Iſtigias 323
Ivanovv Gorod 293
Iugburga 276
Iuliacum 74
Iuliopolis 305
Iuliobona 177
Iunia 23

K.

Kanieniec 270
Keidanovv 268
Kieſs 283
Kiovia 270
Kircholm 282
Kitzinga 144
Kneybach 274
Knyſsyn 262
Kokenhaus 282
Kolo 255
Konin ibid.
Korczin 252
Korec 270
Kroſno 265
Kovvalovv 259
Krzemenec 270
Kzyaz 251

L.

Labia 276
Lacinii promontorium 225
Lagon 358
Lais 283
Laiza 225
Lampetia 222
Lampidoſa 348
Lancicia 256
Landeshutſium 171
Landreſium 81
Landskrona 294
Lara 321
Laranda 306
Larta 239
Lauda 206
Laum 335
Lauretum 199
Lauterbergum 119
Lautergurgia 278
Lazzach 320
Lebeniche 274
Lebmulia 279
Lechſtett 275
Lechal 283
Legio 10

INDEX.

Lelovia 251
Lemanum 17
Lenvvard 282
Leo 364
Leocata 232
Leon 10
Leontium 231
Leopolis 262
Leopardia 40
Lepantum 240
Lepede 348
Leplo 273
Liburnus 185
Liccovia 276
Licha 150
Liciæ caſtrum Auſtrale 240
Liciæ caſtrum Septentrionale ibid.
Lida 268
Lignago 311
Lima 366
Limoge 16
Limovicum ibid.
Lincop 248
Lipno 278
Lipſia 118
Lisbona 4
Liſpor 328
Livva 261
Locri 224
Lode 282
Lodeſe 249
Lodurum 231
Lognon 340
Lohoiſco 268
Lomza 261
Londen 247
Londinum 2
Loſicze 262
Loſna 278
Lovanium 60
Lubaczovv 263
Lubeca 101
Luben 278
Lublin 252
Luca 186
Lucani 221
Lucenburgia 277
Lucia ibid.
Lucovv 253
Luculli antrum 218
Luczko 269
Lugdunum 23
Lugor 330
Luhſtadia 279
Lunæ 185
Lundia 130
Luneburgum 102
Luptavenſis 274
Lutetia 25
Lutzemburgum 77
Lyon 23
Lyra 63
Lyubovvlya 264

M.

Macerata 200
Macini 331
Macran 322
Madrid 11
Madrin 314
Magdandum 335
Magdeburgum 99
Magreſia 305
Mahaida 348
Maida 223
Malacca 330
Maleapar 329
Malmoe 134
Malmogia ibid.
Malta 349
Malvaſia 241
Mando 330
Manfredonia 228
Manomotapa 356
Mansfeldia 94
Manta 367
Mantua 205
Maracanda 338
Maras 306
Marchena 9
Marchpurgum 179
Marcopolis 140
Marinum 196
Maratona 242
Marazia 328
S. Maria del potire 226
Mariana 231
Marienburgum 279
Marienvverder 279
Maroccum 343
Marpurgum 92
Marſala 232
S. Marta 365
Martianum 222
Marum 323
Maſcon 18
Maſſa 343
Maſſeli 351
Maſsilia 13
Matarea 352
Matiſcona 18
Matran 180
S. Matthæus Cannavaralis 359
S Maura 239
Mazacan 343
Mazombuca 356
Meacum 346
Meccioacan 362
Mecha 319

Mechelburgum 100
Mechenes 344
Mechlinia 65
Medina 318
Mediolanum 202
Megara 231
Megapegar 335
Melilla 345
Meliſſus 304
Melita 349
Melphi 222
Meſſatia 277
Memmingiacum 160
Memphis 351
Merent 318
Merinck 279
Meroe 357
Meſer 351
Meſitra 241
Meſſenichia ibid.
Meſsila 348
Meſsina 236
Meſtilan 361
Metis 140
Metrapontum 226
Metropolis Ripariolorum 174
Mexicum 361
Mien 331
Miletus 304
Mimigrode 75
Minda 100
Minsko 268
Mirandula 204
Miſena 317
Mittelburgum 36
Moſſa 319
Moguntia 147
Mola 217
Moltan 330
Monachium 167
Monacum 183
Monaſterium 75
Monreate 236
Mons Babæ 142
Mons Falconis 198
Mons Regius 137
Montes 80
Monte Caſino 229
Monte vergine ibid.
Montone 198
Monza 206
Mordi 262
Mortara 236
Moſal 315
Moſchovia 285
Moſer 271
Mozaysko 290
Mſczibovv 269
Mſczislavia 271
Murgi 10
Mulet 324
Mumelburgia 275
Mumhuſia 277
Munia 352
Murſia 10
Mutina 203
Myedzyrboz 266
Myedzyrzecze 254
Myelnik 262

N.

Nadrovia 275
Naim 309
Naklo 255
Nanceium 91
Nanchin 332
Nantes 17
Nantum 332
Nara 337
Narbona 13
Narevv 262
Narni 198
Natiuitatis portus 362
Navarinum 241
Nazareth 310
Neapolis in Campania 218
Neapolis in Paleſtina. 309
Neapolis Romaniæ. 241
Necaus 348
Nerva 284
Neuburga 279
Neumarckt 278
Neupactum 240
Neutichia 278
Neyburgum 277
Nicobidi 243
Nicaſtrum 223
Nicea 304
Nicopolis olim Emaus. 310
Nicopolis in Bulgaria 238
Nicopolis, aliàs Munia. 352
Nicoſia 307
Nidroſia 248
Nigripons 247
Niloſcopium 352
Nirmedon 317
Niſa 326
Niſibin. 314
Niſſa 146
Niza 183
Nocera 222
Nocera paganorum 221
Nocera Saracenorũ 229
S. Nocito 222
Nola 220

Nombre de Dios 364
Norbeitia 276
Norcop 248
Nordamberg 302
Nordenburga 276
Nordlinga 161
Norimberga 166
Norumbega 359
Nova Roma 244
Noveſium 83
Noviodunum 26
Noviomagus 71
Novogrod 288
Novogrodek 268
Novogrodia 287
Novogrodia magna 292
Novuum caſtellum 91
Novvogrod vvyelki 292
Noyon 26
Nur 261
Nurſia 198

O.

Obdi 297
Occazonia 246
Ocerna 339
Oczakovv 301
Odia 301
Odoyovv 288
Odrugzko 268
Oenipons 180
Olevvſro 270
Olomontium 177
Olympia 241
Omiana 267
Onor 328
Operpal 284
Opoczno 252
Orbitellum in Hetruria 186
Oran 346
Oregund 250
Orſa 314
Oriſſan 330
Oriſtan 231
Orlo 286
Orlovia 256
Ormutz 321
Orsha 272
Oſſacaia 346
Oſuna 9
Orteleburgum 277
Oſterrade 279
Oſtia 191
Oſterabort 302
Oſtreſovv 254
Oſvviecim 251
Otrantum 227
Otricolo 199
Ottonium 137
Ottopan 362
Ovichen 302
Ouros 328
Ovvruczi 270
Oxonium 2

P.

Paciama 368
Pacla 222
Pagin 334
Pagida 330
Palacia 304
Pale 327
Palentia 205
Palermum 233
Paliban 334
Palma 215
Palumbara 199
Pampelona 13
Pan 330
Panama 365
Panconia 341
Papavia 278
Papia 206
Papinovvgrod 297
Papphus 306
Parcovv 253
Paris 25
Parma 204
Parſina 202
Parthenopolis 99
Paſſenhumia 277
Patan 330
Patavium 214
Pavon 355
Pavonis mons 143
Pax 367
Pazzen 334
Pegnon 345
Pegu 329
Pein 339
Peluſium 351
Pephnum 241
Pera 245
Pereaslavv 286
Pergamum 304
Pergem 320
Perita 241
Permia 286
Pernambucum 366
Perſepolis 320
Peruſium 188
Peſarum 200
Peſchiera 205
Peſte 221
Petovia 225
Petra 318
Petricovia 255
Pheſulæ 187
Philippolis 243
Placentia 205

Plauſalippus 218
Plumbinum 186
Piatek 256
Pictavia 17
Pilaſtrina 197
Pilæum 241
Pilzno 252
Pinega 294
Pinsko 269
Pipernum 196
Pirech 335
Piſa 185
Piſciotta 221
Pitacuſa 218
Pizzo 223
Ploczko 259
Plonsko ibid.
Policaſtro 225
Policaſtrum 221
Polimbothea 327
Polinia 263
Polizzi 236
Poloczko 273
Poloniec 252
Popaian 369
Popolonia 185
Portoferatum 186
Portus ibid.
Portus Antiquus 367
Poſnania 253
Potentia 221
Porivolum 288
Præcop 301
Praga 175
Praſnis 261
Pratum 187
Prepetus 269
Preveſa 239
Preuſmarck 279
Primislia 264
Priſdena 238
Proſzevice 251
Przevvorsk 265
Pskovia 291
Ptovvsko 260
Puſteiezioro 297
Puteoli 218
Puzzolo ibid.
Pyzdry 254

Q.

Quadrata 174
Quamas 358
Quarata 228
Quinſai 333
S. Quinrinum 26

R.

Rabbatum 344
Raczyaz 259
Radoskovvice 265
Radzanovv 259
Radzieciovv 256
Ragneta 276
Raguzia 236
Ramana 330
Raſtenburgum 277
Ratisbona 173
Ratno 264
Rava 259
Ravenna 202
Rauna 250
Reblata 308
Reden 278
Reginopolis 174
Regis civitas 366
Regium 204
Regium 224
Renes 17
Renis 26
Renum 276
S. Reparata 231
Reſſel 277
Revalia 284
Reutlinga 162
Rhætobonna 174
Rhenum 276
Rhezan 287
Rhodus 246
Richtevverter 276
Riga 280
Riganata 199
Ripin 260
Riviera 350
Roan 18
Robatim 263
Rocca 225
Rocharis 315
Rodamia 252
Rogoſna 278
Roma 193
Romersvalla 38
Ron 342
Roſan 260
Roſcien 252
Roſenbergia 279
Roſenburga ibid.
Roſprza 256
Roſetum 350
Roſtochium 106
Roſtovv 295
Roterodamum 30
Rothomagus 18
Rovigo 208
Rottvvila 160
Rſchovva 290
Ruremunda 72
Ruſſa 293

S.

Sabatia 183

Saberi-

INDEX.

Sabenico	236	Schamachia	300	Sim	324
Sacca	232	Scharayczik	298	Sindecin	341
Sadek	255	Scharpovia	277	Sigo	324
Safet	309	Scheninus	248	Siguimatum	332
Saind	342	Schippenbcila	275	Singui	340
Salanum	236	Schonenberga	279	Sinope	305
Salavia	276	Schonſe	278	Siradia	255
Salavia	279	Schvveinfortum	144	Siracuſa	232
Salernum	221	Sciglio	224	Siras	320
Salfeld	279	Sckal	264	Siſaria	157
Salisburgum	167	Scutari	239	Siſtan	324
Salmanca	11	Sebaſte	309	Sitingui	342
Saliſcus	362	S. Sebaſtianus	12	Sittuna	249
Salonichi	242	Sedinum	156	Sivilia	364
Salpe	228	Segeberga	112	Siuriaſſer	303
Saltzburgum	167	Segevvolt	282	Sleſvvicum	107
Samandria	225	Seforum	309	Sloboda	286
Sambor	265	Seielan	329	Slonium	269
Sana	319	Sella	344	Slonk	260
Sancel	282	Seminara	224	Slotenum	43
Sandomiria	252	Sen	358	Slupeza	255
Sanguinai	359	Sena	188	Smilten	282
Sanok	265	Senderem	335	Smirna	303
Sanſi	334	Senergian	325	Smolensko	289
Saragoſſa	13	Seravallum	212	Sneca	40
Saras	322	Serchia	326	Sniatin	263
Sardinalis	308	Serraium	238	Snola	240
Saſſarum	231	Serta	325	Sochaczovia	259
Satalia	306	Servan	318	Soldina	307
Satalia antiqua	ibid.	S. Severina	225	Soleburg	283
Satigan	327	S. Severus	228	Soltania	318
Sava	321	Sibaris	226	Somma	220
Savolas	328	Sibinium	225	Songum	354
Saura	320	Sibota	239	Sophia	238
Sauſa	368	Sicalancum	363	Sor	307
Savum	358	Sian	330	Sorianum	224
Scara	249	Sianganor	342	Sorrentum	220
Scernum	327	Sidon	307	Spicimiria	256
Schaholdin	302	Sidrocaſſa	243	Spiga	303
Schaiſara	338	Sienno	273	Spira	151
Schamacha	317	Siene	352	S. Spiritus	365

Spoletum 198
Srensko 259
Stafilet 349
Stagyra 243
Stalla 180
Stambilo 244
Starigur 302
Stauria 46
S. Stephanus 360
S. Stephani monaſterium 224
Stesburga 278
Stetinum 138
Stribes 242
Stockolm 249
Stonibrigadum 238
Stralſundia 138
Strasburga 280
Strava 317
Strengis 249
Strigonium 179
Striy 263
Strzyzovv 273
Stum 279
Stutgardia 162
Suachen 357
Succhiavia 246
Succuir 339
Sudercop 248
Sues 353
Suinigrod 266
Sulmo 229
Sumachia 318
Sumiſcaſach 315
Supana 335
Suras 261
Suras 272
Suſa 183
Suſa 320
Suſatum 75
Suſdali 286
Suſza 273
Suvas 305
Svviſlocz 268
Syeprez 259
Sylva Ducis 62
Syrus 226

T.

Tabaria 309
Tabia 304
Tabris 318
Tachia 308
Tagala 329
Tajgin 340
Talnabi 318
Tana 325
Tangavoſta 343
Tangara 345
Tapia 276
Tarcin 260
Tarentum 227
Tarneſt 284
Tarſus 306
Tarviſium 215
Taſcia 305
Taſcum 362
Tavai 329
Taverna 225
Tavor 328
Taurinum 182
Taurunum 238
Tsbeth 341
Telge 246
Temici 346
Temir 335
Temiſtitan 361
Tenazarim 329
Tenducho 342
Terenato 335
Tergoviſta 245
Termine 236
Terracina 193
Terra nova 232
Terſak 291
Teſedet 343
Tetrapolis 174
Teuſar 349
Tezza 346
Thebæ 242
Thermæ Helveticæ 160
Theſſalonica 242
Tholoſa 13
S. Thomas 302
Thyſſovvice 264
Tiberia 173
Tiana 306
Tiflis 317
Tilſa 276
Timocaim 324
Tingues 363
Tiriolum 223
Tivoli 197
Tlemiſan 346
Tleſcala 361
Toccatum 305
Tochaime 365
Tocoium ibid.
Todi 198
Toherraum 349
Tolczburg 284
Toletum 12
Toletum 38
Tolkiemit 277
Tolon 335
Tomobaba 368
Topatum 282
Torda 225
Tornacum 54
Toropyecz 291
Torre de Greco 220
Totontoa 363

Tournay

Tournay 54
Trajectum 69
Trapanum 232
Trapezuntium 305
Treborgum 247
Trebovvla 266
Tremel 327
Treſcortum 245
Treviri 86
Tricola 242
Tridentum 181
Trinovantum 2
Tripolis 307
Tripolis in Tuſini R. 348
Trogillum 363
Troja 303
Troky 267
Tropea 224
Tubinga 163
Tulla 287
Tunes 346
Tunetum 347
Tungrorum 68
Tungubutum 353
Tunia 365
Tuniſi 347
Turium 226
Turovvla 273
Turunia 278
Tuſculum 197
Tvver 291
Tyberias 309
Tyrochzia 261
Tyrus 307

V.

Vacipelan 362
Valdonia 275
Valencena 80
Valencia 12
Valentiniana 08
Valiadoletum 10
Vardaho 248
Varda 260
Varſchovia ibid.
Vaſporg 247
Vaſtan 248
Vattis 206
Velona 239
Venetia 208
Venezzuela 365
Venoſa 222
Verona 211
Ventimiglia 183
Verder 283
Vermeditum 277
Veſontio 17
Veſſum 248
Vglitz 286
Vgunt 341
Viburgum 250
Vielunia 255
Vienna 177
Vigevano 208
Vilkomeria 267
Villa dives 366
Villacum 179
Villaricca 360
Vilna 266
Vincentia 211
Vinda 283
Vindomana 177
Vinebona ibid.
Vinnicza 266
Vintburgia 276
Viſſegradum 175
Viſapora 327
Viterbsk 271
Viterbum 191
S. Vitus 179
Vla 27
Vliſsipona 4
Vllabat 326
Vlma 158
Vlna 330
Vncian 341
Vnguen 333
Voidamar 242
Volatera 188
Volochda 295
Volodimiria 286
Volſena 191
Vonſdorff 276
Vorotin 288
Vpida 268
Vpſal 249
Vreniburgum 126
Vratislavia 138
Vrbinum 200
Vrbs 348
Vri 357
Vrzedovv 253
Vſacza 274
Vſting 294
Vtica 347
VVartha 254
VVartenburga 277
VVaſilkovv 262
VVegrovv 261
VVentslavia 278
VVeſalia 73
Vveſalia ſuperior 87
Vveſenburg 284
Vveſtphalia 74
Vviezma 290
Vvimpina 161
Vvirceburgum 140
Vvisbi 249
Vvislica 252
Vviſſegrod 260
Vviſſeburgum 160

INDEX.

VVitemberga 98
VVitenſtein 288
VVizna 261
VViâna 263
VVoidnicz 254
VVolkoviſko 269
VVoloczk 290
VVolodomiria 270
VVormatia 153
VVoroniec 273
VVſchovv 254
VVyelikyeluki 291
Vxul 282

Y.

Ypra 50

Z.

Zazinthus 240
Zaiton 333
Zakròczim 260
Zambra 356
Zanfara 354
Zante 240
Zapoteca 360
Zapphus 307
Zara 236
Zator 251
Zavichoſt 252
Zbaraſz 270
Zcila 356
Zemeta 357
Zenzita 362
Zibitta 319
Zidacovv 267
Zircæa 37
Zithomir 270
Ziza 352
Zoa 356
Zolota Baba 297

F I N I S.

30g.

F595
R757p